CL. CLAVDIANVS,

THEOD. PVLMANNI

CRANEBVRGII

Diligentia, & fide ſumma, è vetuſtis codicibus reſtitutus.

Vnà cum M. Ant. Del-rio Notis.

ANTVERPIÆ,
Ex officina Plantiniana,
Apud Ioannem Moretum.
M. DC. VII.

NOTARVM EXPLICATIO.

P. THEOD. *Pulmanni liber, in quo de Protini, & Olybrij Consulatu panegyris, laus Serenæ, laus Herculis, epithalamium Palladij & Serenæ, Gigantomachia, epistolæ, & epigrammata desiderabantur.*

C. CHRIST. PLANTINI, *in quo opera omnia, sed quæ suprà enumerauimus, recentiori manu adscripta erant, præter quàm laus Herculis, laus Christi, miracula Christi, quæ hîc quoque deerant.*

I. IACOBI *Pamelij, qui tres libros de raptu Proserpinæ, laudem Serenæ, laudem Herculis, epithalamium Palladij & Serenæ, Gigantomachiam, epistolas, & epigrammata non habebat.*

G. GVLIELMI *Genij, de raptu Proserpinæ.*

L. LEODIENSIS *collegij S. Iacobi, de raptu Proserpinæ.*

B. MICHAELIS *Isingrinij, Basileæ editus anno* CIϽ.IϽ.XXXIIII.

MAGNIFICO, ET ORNATO VIRO CORNELIO *Pruenen Antuerpiano, Theod. Pulmannus Craneburgius S. D.*

QVAMQVAM, Corneli Pruenen, te sciam pro ista tuæ ætatis maturitate, philosophorum magis lectione gaudere, & in iis pręcæteris omnibus Ciceronem delegisse præmonstratorem: cuius non modò sapientiam de Græcis fontibus haustam auidissimè imbibere numquam cessas: sed beatissimam etiam dictionem ita imitaris, vt vix videam, cui secundus queas haberi: non putaui tamen me molestum istis tuis studijs fore, si ad animi tui remissionem poëtam tibi quędam obtulissem: non illum quidem ex mollioribus illis, & lumbos scalpentibus, sed talem, vt plurima eius argumenta historiam contineant cùm semper cognitu dignissimam, tum

hoc maximè tempore, quo & Stilicones, & Ruffinos in præſentibus rebus inuenire licet. Eſt enim is, quem tibi legēdum propono, Claudianus: quem vt antea te perlegiſſe non dubitem, rogo tamen vt nunc rurſus cognoſcas, & cernas ecquid meo labore in eo caſtigando profecerim. Neque enim iccirco hanc meam opellam tibi primùm oſtendendam, inſcribendamque arbitrabar, quòd inde ornamenti aliquid acceſſurum nomini tuo crederem: ſed quò te cenſorem, & Ariſtarchum haberem: quandoquidem ſcirem, quæ iudicio tuo acutiſſimo, limatiſſimoque probaſſem, ea apud alios minimè notatum iri vel erroris, vel negligentiæ, vel temeritatis. Vt autem id mihi perſuaderem, tu ipſe cauſſam præbuiſti. Cùm enim ſuperioribus diebus Ioannes Goropius Becanus, affinis tuus, me ad te deduxiſſet, quò me & patrocinio tuo, & Læuini Torrentij

Torrentij archidiaconi Brabantiæ, qui tum hoſpitio tuo excipiebatur, inſinuaret, ea ad menſam tuam doctiſſimis viris ornatam inter cætera dixiſti, de quibus nemo non intelligeret, quanto acumine in poëtis legendis, iudicandisque eſſes; quantaque felicitate eos imitareris. Recitabas enim occaſione ita ferente, vt varij erant de omni litterarum genere ſermones, carmen illud Catulli nuptiale: quo licet aures, pro eo atque mirifica eius dulcedo eſt, maiorem in modum demulcerentur, cùm tamen interpretationem tuam Cimbricis metris concinnatam ſubiungeres, bonæ Muſæ, quæ tum facta eſt animorum conuerſio? Exclamabant vno ore omnes, velut Aganippæo liquore poti, furentesque, verſus tuos ipſis Catullianis, quos conuertiſſes, longè eſſe & elegantiores, & ſuauiores. Deerant inter eos depurgatæ aures ſcilicet: inter quos

 Læuinus

Læuinus Torrentius & Becanus, vt cæteros omittam: quibus acutas Satyrorum aures esse nemo, qui modò nosset, negaret. Meritò itaque te laboris mei, quem in Claudiani exemplari corrigendo posui, & iudicem, &, si dignus videatur, patronum delegi. Quamuis autem in emendando non sim, quantum voluerim, assecutus, diligentiam tamen, & summam fidem in vetustis codicibus conferendis præstiti: quos sic semper sum secutus, vt nihil meis coniecturis tributum velim. Vsus sum libris aliquot calamo exaratis: quorum singulos suis notis indicaui. Quòd si hanc meam opellam boni cõsulas, vt summa tua humanitas, & singularis erga litterarũ studiosos beneuolentia non pollicetur modò, sed etiam spondet, satis mihi magnum laboris mei pretium tulisse videbor. Vale Antuerpiæ, VI. Kalendas Ianuarij, Anno CIↃ. IↃ, LXX.

A. GRA-

A. GRAPHEI IN RESTITVTVM CLAVDIANVM PER THEOD. PVLMANnum, ad iuuentutem

CARMEN.

En vestros iuuenes iterùm Pulmannus in usus
Egregius, multa vigilatos nocte, labore
Ingenuo partos, iucunda in munera fetus,
Eximios edit fetus: quos pectore promit
Fecundo, & largè fundit prædiuite vena.
Namque, Paretonij cedro dignißima vatis
Carmina, quæ longo per sæcula longa veterno
Hactenus, at laudata tamen, doctaq; virorum
Trita manu: grauiter torpentia visa fuere:
Ornatu haud passus solers inculta iacere
Talia, diuino abstersis illustria næuis
Reddidit, atque ea natiuo propriòq; decori
Restituens, labe infecta purgauit ab omni.
Haud aliter, quam, cui formosos cura colendi
Est hortos, tepidi fecundior aura Fauoni
Quos alit, heic illic, si conspexerit inter
Corycium, casiasq;, immortalesq; amaranthos,
Fragrantemq; thymum, violasq;, candida paßim

Lilia, siluestres, & acuta cuspide sentes,
Et Lolium infelix, lappasq́;, & inutile gramen
Surgere, vicinas quæ luxuriantibus herbas
Et foliis vmbraq́; premunt, Phœbiq́; calentis
Munera præripiunt, dextra, digitisq́; sequentes
Euellit passim, & ruptis radicibus aufert.
Conspicuum decorat meritis, & honoribus hortum:
Vt nitido iaceat cultu, pulcroq́; politus
Ordine: qui facie quemuis delectet amœna.
Hæc ergo ô iuuenes, lætis complexibus eia,
Accipite: hæc vos non vnquam, de carmine mendis,
Et mille & mille exemptis, legisse pigebit:
Perpetua aut triuisse manu purgata. proinde,
Ingenuas vos ô pura qui mente Camœnas
Diligitis, cupidis votis optate, merenti
Mæcenas contingat ei largusq́;, benignusq́;,
Ipsum qui foueat, qui dia det otia: namque
Otia amant Musæ: dabitur sic certa facultas
Currentes illi in studijs melioribus horas
Ponere, ijsq́; dies, noctesq́; impendere totas:
Vnde simul fructus suaueis. prædulcia læti
Commoda capturi, fuluo mage grata metallo.

CL. CLAVDIANI VITA EX LILII GREGORII GYRALDI De Latinis poëtis dialogo IIII.

CL. CLAVDIANVS *Theodosij, & filiorum Arcadij & Honorij temporibus floruit. Patria ei fuit Alexandria Aegyptia, id quod & Suidæ, & aliorum testimonio facilè cognoscimus, idem & suis ipse carminibus comprobat, vt cùm cecinit:*

————& nostro cognite Nilo.

Quidam tamen insulsè eum Hispanum, alij Florentinum existimauere Franc. Petrarcha, & Landinus, nulla, vt reor, auctoritate nixi, vt in eiusmodi re opus erat, Florentinum Claudianum arbitrantur, fuisse patre natum mercatore, qui ob Italiæ bella, quæ tum fortè erant, in Aegyptum secessit, quo in loco, ducta vxore, Claudianum filium genuit. Quibus & Politianus amore, vt puto, regionis, his versibus assentitur.

Aut Pelusiaci missum de plebe Canopi,
Pulcra suum quem nunc Florentia iactat alumnum,
Gaudentem Stygio dominam iunxisse marito.

Idem & Florentinorum olim scriba P. Collutius.

Ægypto genitum noua me Florentia ciuem
Legibus agnouit, magnis iam digna poëtis.

Infernos raptus Cereris, pugnasque Deorum,
Cæsareas laudes, nec non Stiliconis honores,

& reliqua. Et ex Aegypto illum scribit his versiculis Sidonius Apollinaris.

Non Pelusiaco satis Canopo,
Qui ferrugineos toros mariti,
Et Musa canit Inferos superna.

Florentino, viro clarißimo, & insigni, in litterarum omne genus gratißimus fuit. Cuius quidem Florentini apud Græcos quædam in re rustica leguntur, quæ ab Herone, & Constantino afferuntur, eius & inter legum scriptores non rara mentio. Ad hunc eumdem Florentinum & Claudiani exstat elegia, cuius est hoc principium,

Otia sopitis ageret cùm cantibus Orpheus,
Neglectumque diu deposuisset opus.

Non multis ab hinc annis, Romæ, in ruinis vetustum marmor repertum fuit, quod statuæ Claudiani suppositum fuisse, Pomponius Lætus, aliique viri antiquitatis periti credidere, cum huiusmodi inscriptione, CL. CLAVDIANO V. C. CL. *Claudiano* V. C. *Tribuno. & notario, inter ceteras ingentes artes prægloriosißimo poëtarum, licet ad memoriam sempiternam carmina ab eodem scripta sufficiant, attamen testimonij gratia, ob iudicij sui fidem* D D. N N. *Arcadius, & Honorius, felicißimi, & doctißimi Imperatores, Senatu petente, statuam in foro Diui Traiani erigi, collocariq; iusserunt.*

Ἐν ἑνὶ

Ἐν ἑνὶ Βιργιλίοιο νόον καὶ μοῦσαν Ὁμήρου,
Κλαυδιανὸν Ῥώμη καὶ βασιλεῖς ἔθεσαν.

Cognoscite quanto in pretio fuerit Claudianus, cùm in eo vno & Virgilij mentem, & Homeri Musam fuisse testentur doctissimi Imperatores. Huius quidem statuæ, & epigrammatis meminit ipse idem Claudianus, in quadam præfatione, cùm inquit:

Sed prior effigiem tribuit successus aënam,
Oraque patricius nostra dicauit honos.
Annuit his Princeps, titulum poscente Senatu.

& reliqua. Christophorus Landinus Claudianum Christianæ pietati addictum affirmat fuisse: illum enim scribit, primo quidem tempore Dijs gentium initiatum, verùm mox mutata in melius sententia, Christianum factum. Ob illud videlicet, vt reor, ipsius epigramma ad Christum Deum,

Christe potens rerum, redeuntis conditor æui,
Vox summi, sensusque Dei: quem fudit ab alta
Mente Pater, &c.

Idem & alij nonnulli asserunt, qui & alia Claudiani poëmata ad Christum afferunt, vt illud.

Proles vera Dei, cunctisque antiquior annis,
Nunc genitus, qui semper eras.

Et item alia quæ paullò antè sunt in Germania publicata. Sed enim qui eadem fermè Claudiani ætate claruerunt, Aurel. Augustinus, & P. Orosius, id ex toto falsum esse docent. Ab illo enim in V de Ciuitate Dei, Claudianus à Christi nomine alienus dicitur: ab hoc in historijs paganus, vt eius

verbis

verbis utar, & quidem pernicacißimus, cum quibus & hac in re Paulus Diaconus conuenit. Quibus vsque adeò maior est fides habenda, quam Landino, & nostræ tempestatis ceteris. Illa etiam ego carmina vel alterius Claudiani putem, vel potiùs in Christianißimi Imperatoris gratiam composita. nam & Trebonianus, si Sudæ stamus, à Christi religione alienus, ex Iustiniani Imperatoris sententia in Pandectis, de Christo, & Trinitate admiranda scripsit. Composuit verò multa Claudianus, quæ in manibus habentur, inter quæ & nonnulla Græca, vt Gigantomachiam, ex qua & Græcos versus legimus, vt hi sunt, quos Arsenius in suis apophthegmatis adducit. quod argumentum & Latinè tractauit, vel potiùs inchoauit. Exstat & Claudiani Græcorum epigrammatū volumē, de crystallo versus, quæ de re eiusdem & Latini leguntur. Exstat item poëma de Aetna mōte, quod an ipsius legitimū sit, nec probare, nec refellere ausim, ex antiquißimo certè, & castigato codice, qui Francisci Petrarchæ fuisse creditur, illud ego ipse exscripsi. Hæc cùm dixissem, ratus de Claudiano haud me plura dicturum, sic Piso ait. Istius ego poëtæ à primis vsque annis studiosus fui: eius enim mihi carmen non sonorum modò, & elegans, sed & floridum semper visum est. Idem dicere velle videbatur puer Picus: cùm ego. Nec equidem puer ego vmquam Claudiani versus contemsi: sed cùm minimè

mè numeros, & liniamenta variet, idémque sit vbique, ab aliquibus eo nomine in ordinem redigitur. At si cui fortè illius numeri satis placent, placeant: eius certè flaccessit inuentio. Nam cùm primo animi impetu, vt videmus, pulcrè materiam apparet, & animosius feratur, mox tamquam ventus hominem deficit, nec principiis satis postrema respondent. Omnino tamen, vt Piso dicebas, est poeta canorus, volubilis, & valdè dulcis. sed certè parum idoneus, dignúsque, vt tantopere illum imitari studeatis. Sunt quidem in eo, si cum delectu decerpantur flores, qui mirum dictu est, quàm vobis prodesse possint. Sed de his satis, ne viribus maiora tractemus.

Fuit & alter Claudianus Mamercus Viennensis, ex Gallia, quem miris laudibus effert Sidonius Apollinaris: eum enim excelluisse ait cùm in omni poëtica, tum etiam in omni philosophia, & theologia. De quo haud mihi in præsentia sunt vobis plura dicenda. cùm, si Sidonij epistolarum librum quartum legeritis, tertiam inuenietis totam in laudes ipsius Claudiani esse compositam: vndecimam verò in eius iam defuncti commendationem, eiúsque epitaphium. Eiusdem præterea Gennadius in libro illustrium virorum meminit. Legi ego huius Claudiani librum de statu animæ, in quo multa bonæ frugis documenta, ac doctrinæ reconditæ reperi.

Sunt

Sunt & qui ea, quæ de Christo carmina leguntur, non prioris Claudiani, sed huius posterioris esse affirment, ea in primis ratione persuasi, quòd & varius sit stilus, & quòd ille, vt diximus, à Christiana pietate fuerit alienus: doctiorum tamē esto hæc censura. & huc vsque de vtraque Claudiano.

IVLIVS CAESAR SCALIGER POETICES Lib. VI.

MAXIMVS *poëta Claudianus, solo argumento ignobiliore oppressus, addit de ingenio quantum deest materiæ. Felix in eo calor, cultus non inuisus, temperatum iudicium, dictio candida, numeri non affectati, acutè dicta multa sine ambitione.*

CL.

CL. CLAVDIANI

OPERVM INDEX.

DE raptu Proserpinæ, Lib. III.
In Rufinum, Lib. II.
In Eutropium, Lib. II.
De bello Gildonico, Lib. I.
De bello Getico, Lib. I.
De Consulatu Honorij, Lib. III.
De Consulatu Mallij Theodori, Lib. I.
De laudibus Stiliconis, Lib. III.
De Consulatu Probini & Olybrij, Lib. I.
Fescenina in nuptiis Honorij & Mariæ.
De nuptiis Honorij & Mariæ.
Laus Serenæ.
Laus Herculis.
Epithalamium Palladij & Serenæ.
Gigantomachia.

EPISTOLARVM.

Ad Hadrianum.
Ad Serenam.
Ad Olybrium.
Ad Probinum.
Ad Gennadium Proconsulem.

EPIGRAMMATON.

Phœnix.
Magnes.
Aponus.
Nilus.
Hystrix.
De sene Veronensi.
In Alethium quæstorem.
De mulabus Gallicis.
In Curetium.
In eumdem.
In eumdem.

De

De apro & leone.
De locusta.
De torpedine.
De phaleris equi Honorij.
De concha.
De muneribus Honorio Imp. missis.
De equo Honorij.
De crystallo.
De eodem.
In sphæram Archimedis.
De byrrho, & Castoreo.
De sepulcro Speciosæ.
De balneis Quinctianis.
De scriptio portus Zarinensis.
Ad Æternalem.
Descriptio armenti.
Descriptio insulæ.
De iracundo.
De quadriga marmorea.
De Polycaste, & Perdice.
In podagrum.
Ad Maximum.
De paupere amante.
De eodem.
De Amphinomi & Anapij piorũ fratrum statuis.
De Theodoro, & Hadriano.
In Sirenas.
In Iacobum magistrum equitum.
De Christo seruatore elogium,
Laus Christi.
Miracula Christi.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM I. DE RAPTV PROSERPINAE AD FLORENTINVM.

PRAEFATIO.

INVENTA *secuit primus qui naue profundum,*
Et rudibus remis sollicitauit aquas:
Qui dubiis ausus committere flatibus alnum,
Quas natura negat, præbuit arte vias.
Tranquillis primùm trepidus se credidit vndis,
Litora securo tramite summa legens.
Mox longos tentare sinus, & linquere terras,
Et leni cœpit pandere vela Noto.
Ast vbi paullatim præceps audacia crevit,
Cordaq; languentem dedidicere metum:
Iam vagus a irrupit pelago, cælumq; secutus a. exultat B.
Ægæas hiemes, Ioneumq; domat.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE LIBER I.

Inferni raptoris equos, afflatáque curru
Sidera Tænario, caligantésque profundæ
Iunonis thalamos audaci a *promere cantu*
b *Mens congesta iubet. gressus remouete profani.*
Iam furor humanos nostro de pectore sensus
Expulit, & totum spirant præcordia Phœbum.
Iam mihi cernuntur trepidis delubra moueri
Sedibus, & claram dispergere culmina lucem,
Aduentum testata Dei. iam magnus ab imis
Auditur fremitus terris, templúmque remugit
Cecropidûm, sanctásq; faces extollit Eleusis.
Angues Triptolemi strident, & squamea curuis
Colla leuant attrita iugis, lapsúque sereno
Erecti roseas tendunt ad carmina cristas.
Ecce procul ternis Hecate variata figuris
Exoritur, c *lætúsque simul procedit Iacchus*
Crinali florens edera, quem Parthica velat
Tigris, & auratos in nodum colligit vngues:
Ebria Mæoniis fulcit vestigia thyrsis.
Dii, quibus in numerū vacui famulatur Auerni
Vulgus iners, opibus quorum donatur auaris
Quicquid in orbe perit, quos Styx liuentibus ambit
Interfusa vadis, & quos fumantia torquens
Æquora vorticibus Phlegethon perlustrat anhelis:
Vos mihi sacrarum penetralia pandite rerum,

a prodere. quod nō est in antiquis codicibus, habet b.

b Sic Plato in Phædone συνήθοις μόνη ψυχὴ αὐτὴ εἰς αὑτήν. Vide Brodaeum Miscellaneorū l. 1 c. III. & Cōstantini Lexicon in vocabulo συναθροίζω: Verum hæc phrasis. Mens congesta. Scaligero Poëtices l. 4 cap. 4 non placet, quā doctis examinandam relinquo.

concutiis. refragātibus libris antiquis, legit B.

c lætusque C.G.

Et

Et vestri secreta poli, qua lampade Ditem
Flexit Amor: quo ducta ferox Proserpina a *curru* a. raptu P.C.G.L.
Possedit dotale Chaos, quantasq; per oras
Sollicito genitrix errauerit anxia cursu.
Vnde datæ populis fruges, & glande relicta
Cesserit inuentis Dodonia quercus aristis.
Dux Erebi quondam tumidas exarsit in iras
Prælia moturus Superis, quod solus egeret
b *Connubiis, sterilesq; diu consumeret annos,* b. Conubiis C.G.L.
Impatiens, nescire torum, nullasq; mariti
Illecebras, nec dulce patris cognoscere nomen
Iam quæcumque latent ferali monstra Barathro,
In turmas, aciemq; ruunt, contraq; Tonantem
Coniurant Furiæ, crinitáque sontibus hydris
Tisiphone quatiens infesto lumine pinum,
Armatos ad castra vocat pallentia Manes.
Pæne reluctatis iterùm pugnantia rebus
Rupissent elementa fidem, penitúsque reuulso
Carcere, laxatis pubes Titania vinclis,
Vidisset cæleste iubar, rursúsque cruentus
Ægeon positis c *arcto de corpore nodis* c. aucto G.
Obuia centeno vexasset fulmina motu.
Sed Parcæ vetuere minas, orbique timentes
Ante pedes, soliúmque ducis fudere seueram
Canitiem, genibúsque suis cum supplice d *fletu* d. vultu P.G.L.
Admouere manus, quarum sub iure tenentur
Omnia, quæ seriem fatorum pollice ducunt,
Longáque ferratis euoluunt sæcula pensis.
Prima fero Lachesis clamabat talia Regi
Incultas dispersa comas: O maxime noctis
Arbiter, Vmbrarúmque potens, cui nostra laborant
Stamina; qui finem cunctis, & semina præbes,

Nascendique vices alterna morte rependis:
Qui vitam, letumq; regis. nam quidquid vbique
Gignit materies, hoc te donante creatur.
Debeturq; tibi, certisque ambagibus æui
a mutantur G. *Rursus corporeos animæ* a *mittuntur in* b *artus.*
b. ortus B. *Ne pete firmatas pacis dissoluere leges,*
Quas dedimus, neuitq; colus: neu fœdera fratrum
Ciuili conuerte tuba. cur impia tollis
c. alij ablatas Parrh. *Signa? quid* c *incestis aperis Titanibus auras?*
Posce Iouem, dabitur coniux. vix ille pepercit,
Erubuitq; preces, animusq; relanguit atrox,
Quamuis indocilis flecti. ceu turbine rauco,
Cum grauis armatur Boreas, glacieq; niuali
Hispidus, & Getica concretus grandine pennas
Flare cupit, pelagus, siluas, camposq; sonoro
Flamine rapturus: si fortè aduersus aënos
Æolus obiecit postes: vanescit inanis
Impetus, & fractæ redeunt in claustra procellæ.
d. Tunc P.G. d *Tum Maia genitũ, qui feruida dicta reportet,*
Imperat acciri. Cyllenius adstitit ales
Somniferam quatiens virgam, tectusq; galero.
Ipse rudi fultus solio, nigraque verendus
Maiestate sedet, squalent immania fœdo
Sceptra situ, sublime caput mæstissima nubes
Asperat, & diræ riget inclementia formæ.
Terrorem dolor augebat. tunc talia celso
Ore tonat. tremefacta silent dicente tyranno
Atria, latratum triplicem compescuit ingens
Ianitor, & presso lacrymarum fonte resedit
Cocytus, tacitisq; Acheron obmutuit vndis,
Et Phlegethonteæ requierunt murmura ripæ.
Atlantis Tegeææ nepos, commune profundis,

Et

Et superis numen, qui fas per limen utrumque
Solus habes, geminoq; facis commercia mundo,
I celèr, & proscinde Notos, & iussa superbo
Redde Ioui. Tantum ne tibi sæuissime fratrum
In me iuris [a] *erit.* [b] *si nobis noxia vires*
Cum cælo fortuna [c] *tulit* [d] *non robur, & arma*
[e] *Perdidimus, si rapta dies, an fortè iacentes,*
Ignauosq; putas, quòd non Cyclopea tela
Stringimus, aut [f] *vanas tonitru deludimus auras?*
Nónne satis visum est, grati quod luminis expers
Tertia supremæ patior dispendia sortis,
Informésq; plagas, cùm te lætissimus ornet
Signifer, & vario cingant splendore Triones?
Sed thalamos etiam prohibes? Nereia [g] *glauco*
Neptunum gremio complectitur Amphytrite:
Te consanguineo recipit post fulmina fessum
Iuno sinu. quid enim narrem [h] *Latonia furta?*
Quid Cererẽ magnãq; Themin? tibi tanta creandi
Copia: te felix natorum turba coronat:
Ast ego deserta mærens inglorius aula
Implacidas nullo solabor pignore curas?
Non adeò toleranda quies. primordia testor
Noctis, & horrendæ stagna intemerata paludis,
Si [i] *dicto parere negas, patefacta ciebo*
Tartara, Saturni veteres laxabo catenas:
Obducam tenebris [k] *lucem. compáge soluta*
Lucidus vmbroso miscebitur [l] *axis Auerno.*
Vix ea fatus erat, iam nuntius astra tenebat.
Audierat mandata pater, secumque volutat
Diuersos ducens animos, quæ tale sequatur
Coniugium, Stygiosque velit pro Sole recessus.
Certa requirenti tandem sententia sedit.

a. habes? Parrh.
b. sic P.C.G.L.
c. tulit P.C.G.L.
d. Num. L.
e. Perdidimus? L
f. vano nõnulli Parr.
g. glaucum G.C.
h. latitãtia sunt qui legant Parr.
i. dictis P.C.G.L.
k. solem P.C.G.L
l. aer. B.

a Ætnææ Cereri proles optata virebat
Vnica; nec tribuit sobolem Lucina secundam,
Fessaq́; post primos hæserunt viscera partus,
Infecunda quidem: sed cunctis altior exstat
Matribus, & numeri damnum Proserpina pensat.
Hanc fouet: hāc sequitur. vitulā non blādiūs ambit
Torua parens: pedibus quæ non dum proterit arua,
Nec noua Lunatæ curuauit b germina frontis.
Iam vicina toro plenis adoleuerat annis
Virginitas, tenerum iam pronuba flama pudorem
Sollicitat: mistaq́; tremit formidine votum.
Personat aula procis: pariter pro virgine certant.
Mars clypeo melior, Phœbus præstantior arcu.
Mars donat Rhodopen; Phœbus largitur Amyclas,
Et Delon, Clariosque Lares. hinc æmula Iuno,
Hinc poscit Latona nurum. despexit vtrumque
Flaua Ceres, raptusq́; timens, heu cæca futuri,
c *Commendat Siculis furtim sua pignora terris,*
Infidis natam Laribus commisit alendam.
Æthera deseruit, Siculasq́; relegat in oras
Ingenio confisa loci. Trinacria quondam
Italiæ pars vna fuit: sed Pontus & æstus
Mutauere situm. rupit confinia Nereus
Victor, & d abscissos e interluit æquore montes:
Paruaq́; cognatas prohibent discrimina terras.
Nunc illam f sociæ g raptam tellure trisulca
Opponit natura mari. caput inde Pachyni
h *Respicit Ionias protentis rupibus iras.*
Hinc latrat Gætula Thetis, Libybæaq́; pulsat
i *Brachia consurgens; hinc dedignata k teneri*
Concutit obiectum rabies Tyrrhena Pelorum.
In medio scopulis se porrigit Ætna perustis:

a. Ennæ Gyraldus De dijs Gentium syntag. 14.
b. cornua P.C.L.
c. Hunc versum nō habent. C.G.
d. abscisos P.C.G.L.
e. interfluit P.G.L.
f. sociam P. C.G.L.
g. rupta P. L. rapta C.
h. Respuit. P.C.G.L.
i. litora B
k. moueri B.

Ætna Gigantæos numquam tacitura triumphos,
Enceladi bustum, qui saucia a *membra reuinctus*
Spirat in exhaustum flagranti b *pectore sulphur,*
Et quoties c *detrectat onus ceruice rebelli*
In d *dextrum, læuumque latus: tunc insula fundo*
Vellitur, & dubiæ nutant cum mœnibus vrbes.
Ætnæos apices solo cognoscere visu,
Non aditu tentare licet. pars cetera frondet
Arboribus: teritur nullo cultore cacumen.
Nunc e *mouet indigenas nimbos, piceaque grauatũ*
Fœdat nube diem: nunc motibus astra lacessit
f *Terrificis, damnisque suis incendia nutrit.*
Sed, quamuis nimio feruens exuberet æstu,
Scit niuibus seruare fidem, pariterque fauillis
Durescit glacies tanti secura vaporis,
Arcano defensa gelu, fumoque fideli,
Lambit contiguas innoxia flama pruinas.
Quæ scopulos tormenta g *rotent? quæ tãta cauernas*
Vis h *glomeret? quo fonte* i *ruat Vulcanius ignis?*
Siue quòd obiicibus discurrens ventus opertis,
Offenso per saxa furit rimosa meatu,
Dum scrutatur iter, libertatemque reposcens,
Putrida multiuagis populatur flatibus antra:
Seu mare sulfurei ductum per viscera montis
Oppressis ignescit aquis, & pondera librat.
k *Heic vbi seruandum mater fidissima pignus*
Abdidit, ad Phrygios tendit secura Penates,
Turrigeramque petit Cybelen, sinuosa draconum
Mẽbra regens, l *volucrique per auia nubila tractu*
Signant, & placidis humectant frena venenis.
Frontem crista tegit: pingunt maculosa virentes
Terga notæ; rutilum squamis intermicat aurum.

a. tergo P.C.G.L.
b. legitur & gutture Parrh. vulnere fulmen. P.C.G.L. puluere virus B.
c. deiectat B.
d. læuum, dextrumve C. L. dextrumq; G.
e. vomit B.
f. fumificis G.
g. rotant? P.C.G.L.
h. glomerat? P.C. G.L.
i. ruit P. C.G.L.
k. Hinc. L.
l. volucri qui peruia P.C.G.L.

a. lenes B. *Nunc a spiris Zephiros tranant: nunc arua volatu*
Inferiore secant. cano rota puluere labens
b. Condũt P.C.G L. *Sulcatam fecundat humum: flauescit aristis*
Orbita: surgentes b *scindunt vestigia* c *fruges.*
c. messes P. culmi B. *Vestit iter comitata seges, iam linquitur Ætna,*
Totaq; decrescit refugo Trinacria visu.
Heu quoties præsaga mali violauit obortu
Rore genas: quoties oculos ad tecta retorsit.
Talia voce mouens. salue gratissima tellus,
Quam nos prætulimus cælo: tibi gaudia nostri
Sanguinis, & caros vteri commendo labores.
Præmia digna manent, nullos patiere ligones,
Et nullo rigidi versabere vomeris ictu.
Sponte tuus florebit ager cessante iuuenco:
d. Idam. P.C.G. L. *Ditior oblatas mirabitur incola messes.*
Sic ait, & fuluis serpentibus attigit d *Iden.*
e. augusta P.L. *Heic sedes* e *angusta deæ, templiq; colendi*
Relligiosa silex: densis quam pinus obumbrat
Frondibus, & nulla lucos agitante procella
Stridula coniferis modulantur carmina ramis.
Terribiles intus thyasi, vesanaq; misto
Concentu delubra gemunt: vlulatibus Ide
Bacchatur: timidas inclinant Gargara siluas.
Postquam visa Ceres: mugitũ tympana frenant.
Conticuere chori: Coribas non impulit ensem.
Non buxus, non æra sonant, blandiq; leones
Summisere iubas, adytis gauisa Cybelle
f. extendit P.G.L. *Exsilit, & pronas* f *intendit ad oscula turres.*
g. pandit penetralia mentis P. *Viderat hæc dudum summa speculatus ab arce*
Iupiter, & Veneri mentis penetralia g *nudat.*
Curarum secreta tibi Cytherea fatebor,
Candida Tartareo nuptum Proserpina Regi

Iam

a Iam dudum decreta dari. sic Atropos vrget: a. Iam pridem P.C. G.L.
Sic cecinit longæua Themis. nunc matre remota
(Rem peragit tempus) fines inuade Sicanos,
Et Cereris prolem patulis illudere campis,
Crastina puniceos cùm lux detexerit ortus,
b Coge tuis armata dolis: quibus vrere cuncta, b. Falle B.
Me quoque sæpè soles. cur vltima regna quiescunt?
Nulla sit immunis regio, nullúmque sub Vmbris
Pectus c inaccessum Veneri. iam tristis Erinnys; c. inaccensum. L.
Sentiat ardores: Acheron, ditisq; seueri
Ferrea lasciuis mollescant corda sagittis.
  Accelerat præcepta Venus, iussuq; parentis
Pallas, & inflexo terret quæ Mænala cornu
Addunt se comites. diuino semita gressu
d Claruit. augurium qualis laturus in orbem d. Canduit B.
Præceps sanguineo delabitur igne cometes
Prodigiale rubens. non illum nauita tutò,
Non impune vident populi: sed crine minaci
Nuntiat aut ratibus ventos, aut e vrbibus hostes. e. nubibus ignes. Parrh.
Deuenere locum, Cereris quà tecta nitebant,
Cyclopum firmata manu. stant ardua ferro
Mœnia, ferrati postes, immensáque nectit
Claustra chalybs. nullum tanto sudore Pyracmon,
Nec Steropes construxit opus: nec talibus vmquam
Spirauere notis animæ: nec f flumine tanto f. flamine P.C.G. L.
Incoctum maduit lassa g ceruice metallum. g. fornace B.
Atria cingit ebur, trabibus solidatur aënis
Culmen, & in celsas surgunt electra columnas.
Ipsa domum tenero mulcens Proserpina cantu,
Irrita texebat rediture munera matri.
Heic elementorum seriem, sedésque paternas
Insignibat acu: veterem qua lege tumultum

Diſcreuit natura parens, & ſemina iuſtis
Diſceſſere locis. quidquid leue fertur in altum:
In medium grauiora cadunt. incanduit æther:
Egit flama polum: fluxit mare: terra pependit.
a. Nō Ald. [a] Nec color vnus [b] erat. ſtellas accendit in auro,
b. ineſt. Al. Oſtro fundit aquas, attollit littora gemmis,
c. iam iam P.C.G.L. Filaque mentitos [c] ſubter [d] celantia fluctus,
d. curuantia h. Arte tument. credas illidi cautibus [e] algam,
e. alnos, B. Et raucum bibulis inſerpere murmur arenis.
Addit quinque plagas: mediam ſubtemine rubro
Obſeſſam feruere notat, ſqualebat aduſtus
Limes, & aſſiduo ſitiebant ſtamina Sole.
Vitales vtrimque duas: quas mitis oberrat
Temperies habitanda viris, cum fine ſupremo
Torpentes traxit geminas, brumaq; perenni
f. contri-ſtat P C. Fœdat, & æterno [f] conſtringit frigore telas.
g. fingit B. Nec non & patrui [g] pingit ſacraria Ditis,
Fataleſque ſibi Manes. nec defuit omen:
Præſcia nam ſubitis maduerunt fletibus ora.
Cœperat & vitreis ſummo iam margine texti
h. ſimulare B. Oceanum [h] ſinuare vadis: ſed cardine verſo
Senſit adeſſe Deas, imperfectumque laborem
Deſerit, & niueos infecit purpura vultus,
Per liquidas ſuccenſa genas, caſtique pudoris
Illuxere faces. non ſic decus ardet eburnum,
Lydia Sidonio quod femina tinxerit oſtro.
Merſerat vnda diem: ſparſo nox humida ſomno
Languida cæruleis inuexerat otia bigis.
i. ſuperas P.C.G.L. Iamque viam Pluton [i] Siculas molitur ad [k] arces
k. auras P. Germani monitu. tornos inuiſa iugales
Aſtricto temone ligat: qui paſcua mandunt
Cocyti, pratiſque Erebi nigrantibus errant,
Stagnaq;

Stagnaque tranquillæ potantes marcida Lethes
Ægra soporatis spumant obliuia linguis.
Orphnæus crudele micans, Æthonque sagitta
Ocyor, & Stygii sublimis gloria Nycteus
Armenti, Ditisque nota signatus Alastor
Stabant ante fores iuncti, sæuumque fremebant
Crastina venturæ spectantes gaudia prædæ.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM II. DE RAPTV PROSERPINAE AD FLORENTINVM PRAEFATIO.

O T I A *sopitis ageret cùm cantibus Orpheus,*
Neglectumque diu deposuisset opus:
Lugebant erepta sibi solatia Nymphæ:
a *Lugebant dulces flumina mæsta modos.* a. Quærebant P. C. G.L.
Sæua feris natura redit, metuensque leonum
Implorat citharæ vacca tacentis opem.
Illius, & duri fleuere silentia montes,
Siluaque Bistoniam sæpè secuta b *chelym.* b. lyram. Parrh.
Sed postquam Inachiis Alcides missus ab Argis,
Thracia pacifero contigit arua pede,
Diraque sanguinei vertit præsepia Regis, c. sanguine C.
Et Diomedeos c *gramine pauit equos:*
Tum patriæ festo lætatus tempore vates, d. reparat B. cepit fila mouere lyræ. G.
Desuetæ d *repetit fila canora lyræ.*
Et resides leni modulatus pectine neruos, e. mobile B
Pollice festiuo e *nobile duxit ebur.*
Vix auditus erat: venti f *sternuntur, & undæ:* f. frenantur, P. C. G L.
Pigrior adstrictis torpuit Hebrus aquis.
Perrexit Rhodope sitientes carmina g *montes,* g. rupes P. C.G.L.
Excussit gelidas pronior Ossa niues,

Ardua

Ardua nudato descendit populus Æmo,
Et comitem quercum pinus amica trahit,
a Cirrhæasq; Dei quamuis despexerit artes,
Orpheis laurus vocibus b apta venit.
Securum blandi leporem fouere Molossi,
Vicinumq; c lupo præbuit agna latus.
Concordes varia ludunt cum tigride d damæ,
Massylam cerui non timuere iubam.
Ille nouercales stimulos actusq; canebat
Herculis, & forti monstra subacta manu.
Qui timidæ matri pressos ostenderit angues,
Intrepidusq; fero riserit ore puer.
Te neque Dictæas quatiens mugitibus vrbes
Taurus, non Stygij terruit ira canis:
Non leo sidereos cæli rediturus ad axes,
Non Erimanthei gloria montis aper.
Solus Amazonio cinctus Stymphalidas arcu
Appetis: occiduo ducis ab orbe greges.
Tergeminiq; ducis numerosos deiicis artus,
Et toties vno victor ab hoste redis.
Non cadere Anteo, non crescere profuit Hydræ:
Non e ceruam volucres eripuere pedes.
Caci flamma perit: rubuit Busiride Nilus:
Prostratis f rubuit nubigenis Pholoë.
Te Libyci g timuere sinus: te h maximus Atlas
Horruit, imposito cùm premerere polo.
Firmior Herculea mundus ceruice pependit:
Lustrarunt humeros Phœbus, & astra tuos.
Thracius hæc vates: sed tu Tyrinthius alter
Florentine mihi: i nam mea plectra moues.
Antraq; Musarum longo torpentia somno
Excutis, & placidos ducis k ab ore Jonos.

a. Cirrhæiq; C.G.
b. acta. C. G.L.
c. latus præbuit agna lupo. P.G.
d. damnæ P.C.G.L.
e. Nessum celeres C.
f. maduit P.C.G.L.
g. stupuere C.G.L. stipuere P.
h. maxima Tethys P.C.G.L.
i. tu P.C. G.L.
k. in orbe choros P. G.L. placido ducis ab orbe choros. C.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE

LIBER II.

IMpulit Ionios præmisso lumine fluctus
Non dum pura dies, tremulis vibrauit in vndis,
Ardor, & errantes ludunt per cærula flammæ.
Iamq; audax animi, fideque oblita parentis
Fraude Dionæa riguos Proserpina saltus
(Sic Parcæ [a] iussere) petit. [b] ter cardine verso
Præsagæ cecinere fores: ter conscia fati
Flebile terrificis gemuit mugitibus Ætna:
Nullis illa tamen monstris, nulloq; mouetur
Prodigio: comites gressum iunxere sorores.
Prima dolo gaudens, & tanti conscia [c] furti
It Venus, & raptus metitur corde futuros.
Iam durum [d] flexura Chaos, iam Dite subacto,
Ingenti famulos Manes, ductura triumpho,
Illi [e] multifidos [f] crinis sinuatur in orbes
Idalia diuisus acu: sudata marito
Fibula purpureos gemma suspendit amictus.
Candida Parrhasii post hanc Regina Lycæi,
Et Pandionias quæ cuspide protegit arces,
Vtraq; virgo ruunt: hæc tristibus aspera bellis:
Hæc metuenda feris. Tritonia casside fulua
Cælatum Typhona gerit, qui summa peremptus
Ima parte viget, moriens & parte superstes,
Hastaq; terribili surgens per nubila [g] gyro
Instar habet siluæ: tantum stridentia colla

a. voluere P.G.L.
b. tunc P.
c. voti L. tanto conscia voto P.C.G.
d. domitura B.
e. multimodos L. multiplices C.G.
f. crines sinuantur C. variatus Parrh.
g. ferro P.C.G.L.

Gorgo-

a obtectu L. ereb.

Gorgonis a *obtentu pallæ fulgentis obumbrat.*
At Triuiæ lenis species, & multus in ore
Frater erat, Phœbique genas & lumina Phœbi
Esse putes, solusque dabat discrimina sexus.
Brachia nuda nitent: leuibus proiecerat auris
Indociles errare comas, arcúque remisso
Otia neruus agit: pendent post terga sagittæ.
Crispatur gemino vestis Gortynia cinctu
Poplite fusa tenus, motóque in stamine Delos
Errat, & aurato trahitur circumflua Ponto.
Quas inter Cereris proles, nunc gloria matris,
Mox dolor, æquali tendit per gramina passu.
Nec membris, nec honore minor, potuitq; videri
Pallas, si clypeum ferret: si spicula, Phœbe.
Collectæ tereti nodantur Iaspide vestes.
Pectinis ingenio numquam felicior arti
Contigit euentus: nulli sic consona telæ

b. figuras P.C.G.L.

Fila, nec in tantum veri duxere b *figuram.*

c. Lunam pariter L. Pariter, sed forma dispare Lunam. P.C. pariter, forma sed dispare Lunam, L.

Heic Hyperionio Solem de semine nasci
Fecerat, & c *pariter Lunam, sed dispare forma*

d. vices B.

Auroræ, noctúq; d *duces. cunabula Tethys*
Præbet, & infantes gremio solatur anhelos,
Cæruleusq; sinus roseis radiatur alumnis.
Inualidum dextro portat Titana lacerto
Non dum luce grauem, nec pubescentibus altè
Cristatum radiis. primo clementior æuo
Fingitur, & tenerum vagitu despuit ignem.
Læua parte soror vitrei libamina potat
Vberis, & paruo signantur tempora cornu.
Tali luxuriat cultu: comitantur euntem

e. caterua. P.C.G.L. f. Crinise C.

Naiades, & socia stipant vtrimque e *corona,*
Quæ fontes f *Crimnise tuos, & saxa rotantem*

Panta-

Pantagiam, nomenq; Gelan qui præbuit vrbi,
Concelebrant quas pigra vado Camarina paluſtri,
Quas Arethuſæi latices, quas aduena nutrit
Alpheus, Cyane totum ſupereminet agmen.
Qualis Amazonidum Peltis exultat a *ademptis* a. aduncis C.L.
Pulcra cohors, quoties Arcton populata virago
Hippolytæ, niueas ducit poſt prælia turmas,
Seu flauos ſtrauere Getas, ſeu fortè rigentem
Thermodoontiaca Tanaim fregere ſecuri.
Aut quales referunt Baccho ſollennia Nymphæ,
Mæoniæ quas Hermus alit, ripaſque paternas b.Circũ-
b *Percurrunt auro* c *madidæ: lætatur in antro* cunt C.
Amnis, & vadantem declinat prodigus vrnam. c.grauidæ C.
Viderat herboſo ſacrum de vertice vulgus d Enna:
d *Ætnæa parens florum curuaq; in valle ſedentem,* Parr. etiã
Compellat Zephyrum. Pater o gratiſſime vèris, agnoſcit.
Qui mea laſciuo regnas per prata e *volatu,* e. meatu. Parrh.
Semper, & aſſiduis irroras flatibus annum.
Reſpice Nympharum cœtus, & celſa Tonantis
Germina, per noſtros dignantia ludere campos.
Nunc adſis, faueaſq; precor: nunc omnia fetu
Pubeſcant virgulta velis, vt fertilis Hybla
Inuideat, vinciq́ue ſuos non abnuat hortos.
Quidquid thuriferis ſpirat Panchaia ſiluis,
Quidquid odoratis longè blanditur Hydaſpes,
Quidquid ab f *externis ales longæua* g *colonis* f.extremis P.C.G.L.
Colligit, h *optati referens exordia ſæcli,* g. Sabæis. B.
In venas diſperge meas, & flamine largo h.optato
Rura foue, vt merear diuino pollice carpi, repetens
Et noſtris cupiant ornari Numina ſertis. exordia ſæclo
Dixerat: ille nouo i *madidantes nectare pennas* P.C.G.L. buſto B. ||
Concutit, & glebas fecundo rore maritat, i. madefactas P.

Quaq́ue

a. rubor P.C.G.L. *Quaq; volat, vernus sequitur* a *color: omnis in her-*
Turget humus, medioq; patent cõuexa sereno: (bas
Sanguineo splendore rosas, vaccinia nigro
b. imbuit P.C.G.L. b *Induit, & dulci violas ferrugine pingit.*
c. donis Parrh. *Parthica quæ tantis variantur cingula* c *gemmis*
d. Vinctura P.L. *Regales* d *iunctura sinus? quæ vellera tantum*
Ditibus Assyrij spumis fuscantur aëni?
e Iunonius alas. *Non tales volucris pandit* e *Iunonia pennas:*
P.C.G.L. f *Nec sic innumeros arcus mutante colores*
f. Non P.C.G.L. *Incipiens redimitur hiems, cum tramite* g *flexo*
g. picto B. *Semita discretis interuiret humida nimbis.*
Forma loci superat flores: curuata tumore
Paruo planities, & mollibus edita cliuis
h. viuo P.C.G.L. *Creuerat in collem.* h *niueo de pumice fontes*
missi Parr etiam legit *Roscida mobilibus lambebant gramina* i *riuis.*
i. ripis L. *Siluaq; torrentes ramorum frigore Soles*
k. medio P.C.G.L. *Temperat, &* k *modico brumam sibi vindicat æstu.*
Apta fretis abies, bellis accommoda cornus,
Quercus amica Ioui, tumulos tectura cupressus,
Ilex plena fauis, venturi præscia laurus
Fluctuat. heic denso crispata cacumine buxus.
Heic ederæ serpunt: heic pampinus induit vlmos.
l. Priores. C. *Haud procul inde lacus, Pergum dixere* l *Sicani.*
m. tectus C. *Panditur & nemorũ frondoso margine* m *cinctus*
Vicinis pallescit aquis. admittit in altum
Cernentes oculos, & latè peruius humor
Ducit inoffensos liquido sub gurgite visus,
Imaque perspicui prodit secreta profundi.
Huc elapsa cohors gaudet, per florea rura,
Hortatur Cytherea legant. nunc ite sorores
Dum matutinis præsudat Solibus aër:
Dum meus humectat flauentes Lucifer agros,

Roranti

Roranti prouectus equo. sic fata [a] doloris
Carpit signa sui. varios tum cetera saltus
Inuasere cohors. credas examina fundi
Hyblæum raptura thymum, cùm cerea reges
Castra mouent, fagiq; caua demissus ab aluo
Mellifer electis exercitus obstrepit herbis.
Pratorum spoliatur honos. hæc lilia fuscis
Intexit violis: hanc mollis amaracus ornat:
Hæc graditur stellata rosis: hæc alba ligustris.
Te quoque flebilibus mærens hyacinthe figuris,
Narcissumq; metunt, nũc inclyta [b] gramina veris,
Præstantes olim pueros. tu natus Amyclis:
Hunc Helicon genuit. [c] te disci perculit error:
Hunc fontis decepit amor, te fronte [d] retusa
Delius, hunc fracta Cephissus arundine luget.
Æstuat ante alias auido feruore legendi
Frugiferæ spes vna Deæ. nunc vimine textos
Ridentes calathos foliis agrestibus implet:
Nunc sociat flores, seseque ignara coronat.
Augurium fatale tori. quippe ipsa tubarum,
Armorumque potens, dextram qua fortia turbat
Agmina, qua stabiles portas, & mœnia vellit,
Iam leuibus laxat studiis, hastamque reponit,
Insolituque docet galeam mitescere sertis.
Ferratus lasciuit apex, horrorque recessit
Martius, & cristæ placato fulgure vernant.
Nec, quæ Parthenium canibus scrutatur odoris,
Aspernata choros, libertatemque comarum
Iniecta voluit tandem frenare corona.
Talia virgineo passim dum more geruntur,
Ecce repens mugire fragor, confligere turres,
Pronaque vibratis radicibus oppida verti.

a. Ita P. C. G. L. quam lectionem veram esse docet Parr. non cruoris. vt interpolanis Polit. Miscell. cap. 11.

b. germina C.

c. discite P. C. G. L.

d. recussa. P Reuulsa L.

Caussa latet. dubios agnouit sola tumultus
Diua Paphi, mistóque metu perterrita gaudet.
a. amfractus C.G. *Iamque per* a *anfractus animarum rector opacos*
Sub terris quærebat iter, grauibusq; gementem
Enceladum calcabat equis. immania findunt
b. Gigas P.C. G.L. *Membra rotæ, pressáque* b *graui ceruice laborat,*
Sicaniam cum Dite ferens, tentatq; moueri
Debilis. & fessis serpentibus impedit axem.
Fumida sulfureo prolabitur orbita dorso.
Ac velut occultus securum prodit in hostem
Miles, & effossi subter fundamina campi,
c. clusos B *Transilit* c *inclusos arcano limite muros,*
Turbáque deceptas victrix erumpit in arces,
Terrigenas imitata viros. sic tertius heres
d. latebrosa P. E. *Saturni* d *tenebrosa vagis rimatur habenis*
Deuia, fraternum cupiens exire sub orbem.
Ianua nulla patet: prohibebant vndique rupes
e. Siculaq; P.C G.L. *Oppositæ,* e *duráque Deum compage tenebant.*
Non tulit ille moras, indignatusq; trabali
Saxa ferit sceptro. Siculæ sonuere cauernæ.
f. Lipare C. *Turbatur* f *Liparis, stupuit fornace relicta*
Mulciber, & trepidus deiecit fulmina Cyclops.
Audit, & si quem glacies Alpina coërcet:
Et qui te latis nondum præcincte tropæis
Thybri natat, missamq; Pado qui remigat alnum.
Sic, cùm Thessaliam scopulis inclusa teneret
Peneo stagnante palus, & mersa negaret
Arua coli, trifida Neptunus cuspide montes
Impulit aduersos. tum forti saucius ictu
Dissiluit gelido vertex Ossæus Olympo.
Carceribus laxantur aquæ, fractóque meatu,
Redduntur fluuiiq; mari, tellusq; colonis.

Postquam victa manu duros Trinacria nexus
Soluit & immenso latè discessit hiatu:
Apparet subitus cælo timor. astra viarum
Mutauere fidem. vetito se proluit Arctos
Æquore. præcipitat pigrum formido Booten.
Horruit Orion. audito palluit Atlas
Hinnitu. rutilos obscurat anhelitus axes
Discolor & longa solitos caligine pasci
Terruit orbis equos: pressis hæsere iugalis
Attoniti meliore polo: rursúsque verendum
In Chaos obliquo certant temone reuerti.
Mox vbi pulsato senserunt verbera tergo,
Et Solem didicere pati: torrentius amne
Hiberno, totáque ruunt pernicius hasta.
Quantum non iaculum Parthi, non impetus Austri,
Non leuis sollicitæ mentis discurrit acumen.
Sanguine frena calent: corrumpit spiritus auras
Letifer: infectæ spumis vitiantur arenæ.
Diffugiunt Nymphæ, rapitur Proserpina curru,
Implorátque Deas. iam Gorgonis ora reuelat
Pallas, & intento festinat Delia a *cornu:* a. telo: P.C.G.L.
Nec patruo cedunt. stimulat communis in arma
Virginitas, criménque feri raptoris acerbat.
Ille velut stabuli decus, armentíque iuuencam
Cùm Leo possedit, nudatáque b *pectora fodit* b. viscera P.C.G.L.
Vnguibus, & rabiem totos exegit in armos;
Stat crassa turpis sanie, nodósque iubarum
Excutit, & viles pastorum despicit iras.
Ignaui domitor c *mundi teterrime fratrum,* c. vulgi, deterrime P.C.G.L.
Pallas ait, quæ te stimulis, facibusque profanis
Eumenides mouere? tua cur sede relicta
Audes Tartareis d *mundum incestare quadrigis?* d. cælum P.C.G.L.

 Sunt

Sunt tibi deformes Diræ: sunt altera Lethes
a.Numina P.C.G.L. a *Flumina: sunt tristes Furiæ te coniuge dignæ.*
Fratris linque domos: alienam desere sortem:
Nocte tua contentus abi. quid viua sepultis
Admisces? nostrũ quid proteris aduena mundum?
Talia vociferans auidos transire minaci
Cornipedes vmbone ferit, clypeiq; retardat
b. Prætentáque operit crista. P.C.G.L. *Obice, Gorgoneisq; premens assibilat hydris,*
b *Prætentasq; aperit cristas. libratur in ictum*
Fraxinus, & nigros illuminat obuia currus.
Missáque penè foret, ni Iupiter æthere summo
Pacificas rubri torsisset luminis alas,
c.socerum P.C.G.L. *Confessus* c *generum. nimbis Hymenæus hiulcis*
d. conubia Ç.G. *Intonat, & testes firmant* d *connubia flamæ.*
Iuuitæ cessere Deæ, compescuit arcum
Cum gemitu, talésque dedit Latonia voces.
Sis memor, ô longúmque vale. reuerentia patris
Obstitit auxilio: nec nos defendere contra
Possumus. imperio vinci maiore fatemur.
In te coniurat genitor, populóque silenti
Traderis, heu, cupidas non adspectura sorores,
Æqualesque choros. quæ te fortuna supernis
Abstulit, & tanto damnauit sidera luctu?
Iam neque Partheniis innectere retia lustris,
Nec pharetram gestare libet. securus vbique
Spumet aper, sæuiq; fremant impunè leones.
Te iuga Taigeti, posito te Mænala flebunt
Venatu, mæstóque diu lugebere Cyntho:
Delphica quin etiam fratris delubra tacebunt.
Interea volucri fertur Proserpina curru
Cæsariem diffusa Noto, planctúque lacertos
Verberat, & questus ad nubila fundit inanes.

Cur

Cur non torsisti manibus fabricata Cyclopum
In nos tela pater? sic me crudelibus Vmbris
Tradere, sic toto placuit depellere mundo?
Nullane te flectit pietas? nullumne paternæ
Mentis inest? tantas quo crimine mouimus iras?
Non ego, cùm rapido sæuiret Phlegra tumultu,
Signa Deis aduersa tuli: a non robore nostro
Ossa pruinosum vexit glacialis Olympum.
Quod conata nefas, aut cuius conscia culpæ,
Exsul ad immanes Erebi detrudor hiatus?
O fortunatas, alij quascumque tulere
Raptores: saltem communi Sole fruuntur:
Sed mihi virginitas, pariter cælumque negatur,
Eripitur cum sole pudor, terrisque relictis
Infelix Stygio ducor captiua tyranno.
O malè dilecti flores, despectaque matris
Consilia: ô Veneris deprensæ seriùs artes.
Mater Iò, seu te Phrygiis in vallibus Idæ
Mygdonio buxus circumsonat horrida cantu,
Seu tu sanguineis vlulantia Dindyma Gallis
Incolis, & strictos Curetum b despicis enses,
Exitio succurre meo: compesce furentem:
Comprime ferales torui prædonis habenas.
Talibus ille ferox dictis, fletuque decoro
Vincitur, & primi suspiria sentit amoris.
Tunc ferrugineo lacrymas detersit amictu,
Et placida mæstum solatur voce dolorem.
Desine funestis animum Proserpina curis,
Et vano vexare metu: maiora dabuntur
Sceptra, nec indigni tedas patiere mariti.
Ille ego Saturni proles, cui machina rerum
Seruit, & immensum tendit per inane potestas.

a. nec P. G. L.

b. respicis. P. C. G. Le aliqui ceteris legunt. Varib.

Amissum ne crede diem: sunt altera nobis
Sidera: sunt orbes alij. luménque videbis
a. Elysiiq; P.C.G.L. *Purius.* a *Elysiósque magis mirabere* b *campos,*
b. Solem P.C.G.L. *Cultorésque pios illic pretiosior ætas*
c. tenuere P.G.L. *Aurea progenies habitat, sempérque tenemus,*
Quod superi c *meruere semel. nec mollia desunt*
d. Enna. Parrh. *Prata tibi. Zephyris illic melioribus halant*
Perpetui flores, quos nec tua protulit d *Ætna.*
e. Auerni B. *Est etiam lucis arbor prædiues* e *opacis*
Fulgentes viridi ramos curuata metallo:
Hæc tibi sacra datur. fortunatúmque tenebis
Autumnum, & fuluis semper ditabere pomis.
Parua loquor. quidquid liquidus complectitur aër,
Quidquid alit tellus, quidquid maris æquora verrunt,
Quod fluuij voluunt, quod nutriuere paludes,
Cuncta tuis pariter cedent animalia regnis,
Lunari subiecta globo, qui septimus auras
Ambit, & æternis mortalia separat astris.
Sub tua purpurei venient vestigia Reges
Deposito luxu, turba cum paupere misti.
Omnia mors æquat. tu damnatura nocentes:
Tu requiem latura piis: te iudice sontes
Improba cogentur vitæ commissa fateri.
Accipe Lethæo famulas cum gurgite Parcas.
f. ratum C. factū P.L. *Sit* f *fatum quodcumque* g *velis. hæc fatus ouantes*
g. voles P.C.L. *Exhortatur equos, &* h *Tartara mitior intrat.*
h. Tenara Parrh. *Conueniunt animæ, quantas* i *truculentior Auster*
Decutit arboribus frondes, aut nubibus imbres
i. violentior P.C.G.L. *Colligit, aut frangit fluctus, aut torquet arenas.*
Cunctáque præcipiti stipantur Tartara cursu
Insignem visura nurum. mox ipse serenus
Ingreditur facili passus mollescere risu

Dissimilisque

Dissimilisq; sui dominis intrantibus ingens
Assurgit Phlegethon, flagrantibus hispida riuis
Barba madet, totóque fluunt incendia vultu.
Occurrunt properè lecta de plebe ministri.
Pars altos reuocant currus, frenísque solutis
Vertunt emeritos ad pascua nota iugales.
Pars aulæa tenent. alij prætexere ramis
Limina, & in thalamis cultus a *extollere vestes.*
Reginam casto cinxerunt agmine matres
Elysiæ, teneróque leuant sermone b *dolores,*
Et sparsos religant crines, & vultibus addunt
Flammea sollicitum præuelatura pudorem.
Pallida lætatur regio. gentésque sepultæ
Luxuriant, epulísque vacant Genialibus Vmbræ.
Grata coronati peragunt conuiuia Manes:
Rumpunt insoliti tenebrosa silentia cantus:
Sedantur gemitus Erebi: si sponte relaxat
Squalor, & æternam patitur rarescere noctem.
Vrna nec incertas versat Minoia sortes,
Verbera nulla sonant, nullóque frementia luctu
Impia dilatus respirant Tartara pœnis:
Non rota suspensum præceps Ixiona torquet:
Non aqua Tantalicis subducitur inuida labris.
Soluitur Ixion. c *inuenit Tantalus vndas.*
Et Tityus tandem spatiosos erigit artus:
Squalentísque nouem detexit iugera campi.
Tantus erat: laterísque piger sulcator opaci
Inuitus trahitur lasso de pectore vultur,
Abreptásque dolet iam non sibi crescere fibras.
Oblitæ d *scelerum, formidatique furoris*
Eumenides cratera parant & vina feroci
Crine bibunt, flexísque minas iam lene canentes

a extēdere G.
b. timores P. L. timorem G.
c. & Tantalus inuenit. P. *quod placet.*
d. sceleris C. G.

Extendunt socios ad pocula plena cerastas,
Ac festas alio succendunt lumine tedas.
a. flumen. C.G.L. *Tunc & pestiferi pacatum* a *limen Auerni*
Innocuæ transistis aues, flatumque repressit
Amsanctus: tacuit fixo torrente vorago,
Tunc Acheronteos mutato gurgite fontes
Lacte nouo tumuisse ferunt, ederisque virentem
Cocyton dulci perhibent stagnasse Lyæo.
Stamina non rupit Lachesis, nec turbida sacris
Obstrepitant lamenta choris. mors nulla vagatur
In terris, nullæque rogum planxere parentes.
Nauita non moritur fluctu, non cuspide miles,
Oppida funerei pollent immunia lethi.
b. Implexamque P.C.G.L. b *Impexosque senex velauit arundine* c *crines*
Portitor, & vacuos egit cum carmine remos.
c. frontem P.C.G.L. *Iam suus inferno processerat Hesperus orbi.*
Ducitur in thalamum virgo: stat pronuba iuxta
Stellantes Nox picta sinus, tangensque cubile
d. sancit. Iarrh. *Omina perpetuo genitalia fœdere* d *sanxit.*
e. sumunt P.C.G.L. *Exsultant cum voce pij, Ditisque sub aula*
Talia peruigili e *ducunt exordia plausu.*
Nostra parens Iuno, tuque ô germane, Tonantis,
f. vnanimi C. *Et gener* f *vnanimis consortia* g *ducite somni.*
g discite B. *Mutuaque alternis innectite colla lacertis.*
Iam felix oritur proles: iam læta futuros
Exspectat natura Deos, noua numina rebus
Addite, & optatos Cereri proferte nepotes.

CL. CLAV-

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM III. DE RAPTV PROSERPINAE, AD FLORENTINVM

PRAEFATIO.

OMNIA, quæ sensu voluuntur vota diurno,
Pectore sopito reddit amica quies.
Venator a defessa toro cùm membra reponit,
Mens tamen ad siluas, & sua lustra redit.
Iudicibus lites, aurigæ somnia currus,
Vanaque nocturnis meta cauetur equis.
Furto gaudet amans, permutat nauita merces,
Et vigil elapsas quærit auarus opes.
Blandaque largitur frustra sitientibus ægris
Irriguus gelido pocula fonte sopor.
Me quoque Musarum studium sub nocte silenti
Artibus assuetis sollicitare solet.
Namque poli media stellantis in arce videbar
Ante pedes summi carmina ferre Iouis.
Vtque fauet somnus, plaudebant numina dictis,
Et circumfusi sacra corona chori.
Enceladus mihi carmen erat, victusq; Typhæus:
Hunc premit Inarimes, hunc grauis Ætna domat.
Quam b lætus post bella Iouē susceperit æther,
Phlegrææ referens præmia militiæ.
Additur ecce fides, nec me mea c lusit imago,
Irrita nec falsum somnia d misit ebur.
En princeps, en orbis apex e æquatus Olympo.
En quales memini turba verenda Deos.
Fingere nil maius potuit sopor, altaque f vati
Conuentum cælo præbuit aula parem.

a. lassata G. cùm membra toro defessa L.
b. lætum G.L.
c. fallit G.
d. mittit G.
e. æquatur P.C.L.
f. menti. P. G.L.

CL. CLAVDIANI DE RAPTV PROSERPINAE.

LIBER III.

IVPITER intereà cinctam Thaumantida nimbis
Ire iubet, totóque Deos arcessere mundo.
Illa colorato Zephyros a *transgressa volatu*
Numina conclamat pelagi, Nymphasque morantes
Increpat, & fluuios humentibus euocat antris.
Ancipites trepidíque ruunt, quæ caussa quietos
Exierit tanto quæ res agitanda tumultu.
Vt patuit stellata domus, considere iussi.
Nec confusus honor. Cælestibus ordine sedes
Prima datur. tractum proceres tenuere secundum
Æquorei. placidus Nereus, b *& lucida Phorci*
Canities. Glaucum series extrema biformem
Accipit, & certo mansurum Protea vultu.
Nec non & senibus fluuiis concessa sedendi
Gloria: plebeio stat cetera more iuuentus.
Mille amnes liquidis incumbunt patribus udæ
Naiades & c *placidi mirantur* d *Numina Fauni.*
Tum grauis ex alto genitor sic orsus Olympo est.
Adduxere meas iterùm mortalia curas
Iam pridem neglecta mihi. Saturnia postquam
Otia, & ignaui senium cognouimus æui,
Sopitósque diu populos torpore paterno
Sollicita placuit stimulos impellere vitæ,

a. illapsa P.L.

b. reuerendaque G. & lurida C. cærula B.

c. taciti P.C. G.L.

d. sidera P.C.G.L.

Incultis

Incultis ne sponte seges a *grandesceret aruis,* a. grandesceret. C.
Vndaret neu silua fauis, neu vina tumerent
Fontibus, & totæ fremerent in pocula ripæ.
Haud equidem inuideo (nec enim liuescere fas est,
Vel nocuisse Deos) sed quod dissuasor honesti
Luxus, & humanas oblimat copia mentes,
Prouocet vt segnes animos, rerúmque remotas
Ingeniosa vias paullatim exploret egestas.
Vtque artes pariat sollertia, nutriat vsus.
Nunc mihi cum magnis instat natura querelis b. durūq; P.C.G.L.
Humanum releuare genus, b *dirúnque tyrannum,*
Immiténque vocat, regnatáque sæcula patri
Commemorat, parcúmque Iouem se diuite clamat.
Cur campos horrere situ, dumísque repleri
Rura velim, & nullis exornem fructibus annum?
Se iam, quæ c *genitrix mortalibus antè fuisset,* c. nutrix P. L. rectrix. C. G.
In diræ subitò mores transisse nouercæ. d. duræ G.
Quid mentem traxisse polo, quid profuit altum
Erexisse caput, pecudum si more pererrant
Auia, si frangunt communia pabula glandes?
Hæccine vita iuuat siluestribus abdita lustris
Indiscreta feris? tales cùm sæpè parentis
Pertulerim questus, tandem clementior orbi
Chaonio statui gentes auertere victu,
Atque ideò Cererem, quæ nunc ignara malorum
Verberat Idæos toruis cum matre leones,
Per mare, per terras auido discurrere luctu
e *Decretum, donec natæ lætata repertæ* e. Decretū est, P. Decretū est, natæ donec C L.
Indicio tribuat fruges, currúsq; feratur
Nubibus ignotas populis sparsura aristas,
Et iuga cærulei subeant Actæa dracones.
Quòd si quis Cereri raptorem prodere Diuum

Audeat:

Audeat; imperij molem, pacemque profundam
Obtestor rerum, natus licet ille, sororve,
Vel coniux fuerit, natarumve agminis vna,
Scilicet illa meo conceptam vertice iactet,
a. iratum procul ægid. P. C. G. L.
Sentiet a iratam procul ægida, sentiet ictum
Fulminis, & genitum diuina sorte pigebit,
Optabitque mori. tunc vulnere languidus ipsi
Tradetur genero, passurus prodita regna,
Et sciet an propriæ conspirent Tartara caussæ.
Hoc sanctum: mansura fluant hoc ordine fata.
Dixit, & horrendo concussit sidera motu.
At procul armiferi Cererem sub rupibus antri
Securam, placidamque diu iam certa peracti
Terrebant simulacra mali, noctesque timorem
Ingeminant, omnique perit Proserpina somno.
Namque modo immissis inuadi viscera telis,
Nunc sibi mutatas horret nigrescere vestes,
Nunc steriles mediis frondere Penatibus ornos.
Stabat præterea luco dilectior omni
Laurus, virgineos olim quæ fronde pudica
b. stirpe recisam B.
Vmbrabat thalamos: hanc imo b stipite cæsam
Vidit, & incomtos fœdari puluere ramos,
c. Quærentique nefas, B.
c Quæsiuitq; nefas Dryades dixere gementes
Tartarea furias debellauisse bipenni
d. impressa P. L. immissa G. ingesta C.
Sed tunc ipsa sui. iam non ambagibus vllis
Nuntiat materno facies d inserta sopori.
e. cinan lauerat Parr.
Namque videbatur tenebroso obtecta recessu
Carceris, & sæuis Proserpina vincta catenis.
f. Ennæ forsasse legendum. Idæ C.
Non qualem Siculis olim e mandauerat aruis,
Nec qualem roseis nuper conuallibus f Ætnæ
Suspexere Deæ. squalebat pulcrior auro
Cæsaries, & nox oculorum infecerat ignes.

Exhau-

Exhaustusq; gelu pallet rubor. ille superbi
Flammeus oris honos, & non cessura pruinis
Membra colorantur picei caligine regni.
Ergo hanc ut dubio vix tandem agnoscere a *vultu* a. visu P.C.L.
Eualuit: cuius tot pœnæ criminis? inquit.
Vnde hæc informis b *macies? cui tanta potestas* b. facies? quadam expiatio Parrh.
In me c *sæuitiæ est? rigidi cur vincula ferri* c. sæuitiæ? G.L.
Vix aptanda feris molles meruere lacerti?
Tu d *mea tu proles? an vana fallimur umbra?* d. mea progenies? G.
Illa refert. Heu dira parens, natæque peremptæ
Immemor. heu fuluis animo transgressa leænas,
Tantáne te nostri tenuere obliuia? tantum
Vnica despicior? certè Proserpina nomen
Dulce tibi, tali quæ nunc, ut e *cernis, hiatu* e. cernor. P.C.
Supplicii inclusaq; f *feror: tu sæua choreis* f. teror. C. G. alij trahor. Parr.
Indulges, Phrygiasq; etiamnũ interstrepis urbes.
Quòd si non omnem pepulisti pectore matrem,
Si tu g *sancta Ceres, &* h *te non Caspia tigris* g. nota P.C.G. h. non me P.C; G.L.
Edidit: his oro miseram defende catenis,
Inque superna refer. prohibent si fata reuerti:
Vel saltem visura veni. sic fata, trementes
Tendere conatur palmas: vis improba ferri
Impedit, & motæ somnum i *excussere catenæ.* i. mouere. p. soluere C.G.L.
k *Obriguit visis gaudet non vera fuisse,* k. Diriguit G.
Complexu caruisse dolet, penetralibus amens
Prosilit, & tali compellat voce Cybellen.
Iam non ulteriùs Phrygia tellure morabor
Sancta parens: reuocat tandem custodia cari
Pignoris, & cunctis obiecti fraudibus anni.
l *Non mihi Cyclopũ, quamuis* m *exstructa caminis,* l. Nec C. G.L.
Culmina fida satis. timeo ne fama latebras m. fabricata P.
Prodiderit, leuisque meum Trinacria celet
Depositum,

Depositum. terret nimium vulgata locorum
Nobilitas: aliis sedes obscurior oris
Exquirenda mihi: gemitu, flammísque propinquis
Enceladi nequeunt vmbracula nostra taceri.
Somnia quinetiam variis infausta figuris
Sæpè monent: nullúsque dies non triste minetur
Augurium: quoties flauentia serta comarum
Sponte cadunt: quoties a exsudat ab vbere sanguis!
Larga vel inuito prorumpunt flumina vultu,
Iniussǽque manus mirantia pectora tundunt.
Si buxos inflare velim, ferale gemiscunt:
Tympana si quatiā, planctū mihi tympana reddūt.
Ah vereor ne quid portendant omina veri.
Heu longæ nocuere moræ. procul irrita venti
Dicta ferant. subicit Cybele. non tanta Tonanti
Segnities, vt non pro pignore fulmina b mittat.
I tamen, & nullo turbata reuertere casu.
Hæc vbi: digreditur templis (sed nulla ruenti
Mobilitas) tardos queritur c non ire d iugales,
Immeritásque mouens alterno verbere e pinnas,
Sicaniā quærit, cùm f nec dum g adscenderit Idam.
Cui cura h pauet, sperátque nihil. sic æstuat ales,
Quæ teneros humili fetus commiserit orno
Allatura cibos, & plurima cogitat absens:
Ne i gracilem ventus discusserit arbore nidum:
Ne furtum k pateant homini, neu præda colubris.
Vt domus excubijs incustodita remotis,
Et resupinati neglectu cardine postes,
Flebilis & tacitæ species a paruit aulæ;
Non exspectato respectu cladis, amictus
Conscidit, & fractas cum crine l auellit aristas.
Hæserunt lacrymæ: nec vox, m aut spiritus oris
Redditur,

a. exundat P.C.L.
b. sumat B.
c. languere G.
d. dracones. P. C. G. L.
e. pennas P. C. G. L.
f. non dum P.C.G.L.
g. abscondérit C. liquerit G.
h. timet, G.
i fragilē P.
k. pateant P. laceant C. L.
l. reuellit P.G. euellit. arch.
m nec P. L. nō vox, non G.

Redditur, a atque imis vibrat tremor ossa medullis. a. aut C.
Succidui titubant gressus, foribúsque reclusis,
Dum vacuas sedes & desolata pererrat
Atria, semirutas confuso stamine telas,
Atque interceptas agnoscit pectinis artes.
Diuinus perit ille labor, spatiúmque relictum,
Audax sacrilego supplebat aranea textu.
Nec deflet, plangitq; malum: b tamen oscula telæ b. tantùm C.
Figit, & abrumpit mutas in fila querelas,
Attritosq; manu radios, protectáque pensa,
Cunctáque virgineo sparsa oblectamina ludo.
Ceu natam pressat gremio, c castúmque cubile, c. earumq́. C.G.L.
Desertósque toros & sicubi sederat olim
Perlegit. attonitus stabulo ceu pastor inani,
d Quem lupus, aut rabies Pœnorũ inopina leonum, d Cui pecus P.C. G.L.
Aut populatrices infestauere cateruæ
Seruus e at ille redit, vastatáque pascua lustrans e. ad illa. L.
Non responsuros ciet, implorátque iuuencos,
Atque ibi secreta tectorum in parte iacentem
Adspicit Electram, natæ quæ sedula nutrix
Oceani priscas inter notissima Nymphas
Par Cereri pictas: hæc post cunabula dulci
Ferre sinu, summóque Ioui deducere paruam
Sueuerat, & genibus ludentem aptare paternis;
Hæc comes, hæc custos, hæc proxima mater haberi.
f Tum laceras g effusa h comas & puluere canos f. Tunc P. C.G L.
Sordida sidereæ raptus lugebat alumnæ. g. diffusa
Hanc aggressa Ceres, postquam suspiria tandem P.L.
Laxauit, i frenósque dolor. quod cernimus, inquit, h genas C. i fletusq́3.
Excidium? cui præda feror? regnátne maritus? G.
An cælum Titanes habent? quæ talia viuo
Ausa tonante manus? rupitne Typhoëa ceruix

Inarimen?

Inarimen? fractáne iugi compage Veseui
Alcyoneus per stagna pedes Tyrrhena cucurrit?
An vicina mihi quassatis faucibus Ætna
Protulit Enceladum? nostros an fortè Penates
Appetiit centum Briarea turba lacertis?
Heu, vbi nunc est nata mihi? quò mille ministræ?
Quò Cyane? volucres quæ vos Sirenas abegit?
Hæccine vestra fides? sic fas aliena tueri
a. pudori *Pignora? contremuit nutrix, mærorque* a *timori*
P.C.G.L. *Cessit, & aspectus miseræ non ferre parentis*
Emtum morte velit, longumq; immota moratur
Auctorem dubium, certúmque expromere funus.
Vix tamen hæc. acies vtinam vesana Gigantum
Hanc dederit cladem: leuius communia tangunt;
Sed Diuæ, multóque minus quod rere, sorores
In nostras nimium coniurauere ruinas.
Insidias Superûm, cognatáque vulnera cernis
b. infensior *Inuidiæ: Phlegra nobis* b *infensior æther.*
C. infestior *Florebat tranquilla domus, nec limina virgo*
P. G. *Linquere, nec virides audebat visere saltus*
Præceptis obstricta tuis. telæ labor illi,
Sirenes requies, sermonum gratia mecum,
c. gratique *Mecum somnus erat,* c *castiq; per atria ludi.*
G. tacitiq. *Cùm subitò (dubiũ quonam monstrante* d *tenebras*
P. L. cautique C. *Præscierit) Cytherea venit, suspectáque nobis*
d. latebras *Ne foret, hinc Phœben comites, hinc Pallada*
P. C. G. L. e. duxit G. *Protinus effuso lætam se fingere risu,* (e *iunxit.*
f. vetito B. *Nec semel amplecti, nomenque iterare sororis,*
g. emanlauerit. C. G. *Et dura de matre queri: quæ tale recessus*
procul à *Maluerit damnare decus,* f *veritamque Dearum*
patriis *Colloquio, patriis procul* g *absentauerit astris,*
mandauerit. P. *Nostra rudis gaudere malis, & nectare largo*

Instaurare

Instaurare dapes; nunc arma, habitumque Dianæ
Induitur, digitisque attentat mollibus arcum:
Nunc a crinita iubis galeam laudante Mineruа
Implet, & ingentem clypeum gestare laborat.
Prima Venus campos, Ætnæaque rura maligno
Ingerit b *afflatu, vicinos callida flores*
Ingeminat, meritumque loci velut inscia quærit.
Nec credit, quòd bruma rosas innoxia seruet,
Quòd gelidi rubeant alieno gramine menses,
Verna nec iratum timeant virgulta Booten.
Dum loca miratur, studio dum flagrat eundi,
Persuadet teneris, heu, lubrica moribus ætas.
Quos ego nequidquam planctus, quas irrita fudi
Ore preces? ruit illa tamen confisa sororum
Præsidio: famulæ longo post ordine Nymphæ.
Itur in æterno vestitos gramine campos,
Et prima sub luce legunt, cùm rore serenus
c *Alget ager, sparsosq; bibunt violaria succos.*
Sed postquam medio sol altior adstitit d *orbe:*
Ecce polum nox alta rapit, tremefactaque nutat
Insula cornipedum strepitu, e cursuque rotarum,
Nosse nec aurigam licuit: seu mortifer ille,
Seu mors ipsa fuit. f *lutor permansit in herbis,*
Deficiunt riui, squalent rubigine prata,
Et nihil afflatum viuit. pallere ligustra,
Exspirare rosas, decrescere lilia vidi.
Vt rauco reduces tractu detorsit habenas:
Nox sua prosequitur currum: lux redditur orbi:
Persephone g *nulla est. voto rediere peracto.*
Nec mansere Deæ, medijs inuenimus h *aruis*
Exanimem Cyanen, ceruix redimita iacebat,
Et caligantes marcebant fronte coronæ.

a. ornata G.
b. afflatu P.G.L.
c. Alber: Parrh.
d. axe: S. G. exstitit axe: P. altius institit axi: C.
e. pulsuq; P.G L cursu, strepituq; C.
f. ita Parr. qui etiam liuor legit. liuor permanat in herbas P.C.G.L.
g. nusquã P.C G.L
h. ag is G. vadis C.

a. tacitè P. *Aggredimur a subitò, casusque b scitamur heriles,*
G. I. pro piùs C. *(Nam propior cladi steterat) quis vultus equorum?*
b. scrutamur B. *Quis regat? illa nihil: tacito sed c lapsa veneno*
c. lecta P. C.G.L. *Soluitur in laticem, d subrepsit crinibus humor,*
Liquitur, in roremq; pedes, & brachia manant,
d. subrepit Aldus. *Nostraque mox lambit vestigia perspicuus fons.*
Discedunt aliæ rapidis Acheloides alis
Sublatæ: Siculi latus obsedere Pelori,
Accensæque malo iam non impunè canoras
In pestem vertere lyras. vox blanda carinas
Alligat: audito frenantur carmine remi.
Sola domi luctu senium tractura relinquor.
Hæret adhuc suspensa Ceres, & singula demens,
Ceu non dũ transacta timet: mox lumina torquens
e. Multum in B. *e Vultu, ad Cælicolas furiato pectore fertur.*
Arduus Hyrcana quatitur sic matre Niphates,
Cuius Achæmenio Regi ludibria natos
Auexit tremebundus eques. fremit illa marito
Mobilior Zephyro, totamque virentibus iram
f. Dispergit. *f Dispersit maculis, nimiumq; g haustura profundo*
g. hausura. P.C.L. *Ore virum, vitreæ tardatur imagine formæ.*
exhausta G. *Haud aliter toto genitrix bacchatur Olympo.*
Reddite vociferãs: non me vagus edidit amnis;
Non Dryadum de plebe sumus: turritâ Cybellæ
Me quoque Saturno genuit. quò iura Deorum,
Quò leges cecidere poli? quid viuere rectè
Proderit? en audet noti Cytherea pudoris
Ostentare suos post Lemnia vincula vultus.
Hos animos bonus ille sopor, castumque cubile
Præbuit: amplexus hoc promeruere pudici.
h. Non. P. *h Nec mirum, si turpe nihil post talia i ducit.*
i. cudit B. *Quid vos expertes thalami? tantùm ne relictus*

Vrgi-

Virginitatis honos? tantùm mutata voluntas?
Iam Veneri, & socijs iunctæ raptoribus itis?
O templis Scythiæ, atque hominem sitientibus aris
Vtraque digna coli. tanti quæ causa furoris?
Quam mea vel dicto tenui Proserpina læsit?
Scilicet a *hæc caris pepulit te Delia silvis,* a. aut P. G.
Aut tibi commissas rapuit Tritonia pugnas.
An grauis alloquio? vestros an fortè petebat
Importuna choros? atqui Trinacria longè,
Esset ne vobis oneri, deserta colebat.
Quid latuisse iuuat? rabiem liuoris acerbi
Nulla potest placare b *dies. his increpat omnes* b. quies G. L.
Vocibus: ast illæ (prohibet c *reuerentia patris)* c. sentẽtia G.
Aut reticent, aut nosse negant, responsaque matri
Dant lacrimas. quid agat? rursus se victa remittit,
Inq; humiles d *demissa preces. ignoscite, si quid* d. dilapsa G. L.
Intumuit pietas: si quid flagrantiùs actum est e. miseram
Quàm e *decuit miserã, supplex,* f *miserandáq;, ve-* decuit G. f. deiectáq; B.
Aduoluor genibus. liceat cognoscere sortem: (stris
Hoc tantùm liceat, certos habuisse g *furores.* g. dolores P. C. L.
Scire peto quæ forma mali: quamcumque h *dedistis* h. tulistis P. L.
Fortunam. sit i *rapta: feram, fatúmque putabo,* i. nota G. L.
Non scelus. adspectum precor indulgete parenti.
Non repetam quæsita manu: securus habeto
Quisquis es: affirmo prędam: desiste vereri.
Quòd si vos aliquo præuenit k *munere raptor:* k. fœdere G
Tu certè Latonæ refer: confessa Diana.
Fortè tibi nosti quid sit Lucina, l *timórque* l. quis horror P. C. I.
Pro geminis, & quantus amor, partúsque tulisti
Tu geminos: hæc vna mihi. sic crine fruaris
Semper Apollineo: sic me felicior æuum
Mater agat. largis tunc imbribus ora madescunt.

a.est, non habet P.L. Quid tantum a est dignum fieri, dignumq; taceri?
Hei mihi, discedunt omnes. quid vana moraris
Vlteriùs? non bella palàm cælestia sentis?
b.fretū:G. Quin potiùs natam pelago, terrisque requiris?
Accingar lustrare b diem: per dena rerum
Indefessa ferar: nulla cessabitur hora.
Non requies, non somnus erit, dū pignus ademptum
Inueniam, gremio quamuis mergatur Iberæ
c.vallata P.L. Tethyos, & rubro iaceat c velata profundo.
Non Rheni glacies, non me Rhipæa tenebunt
d.nec P.L. Frigora: d non dubio Syrtis cunctabitur æstu.
Stat fines penetrare Noti, Boreæque niualem
Vestigare domum. primo calcabitur Atlas
Occasu, facibusque meis lucebit Hydaspes.
Impius errantem videat per rura per vrbes
Iupiter: exstincta fruetur pellice Iuno.
Insultate mihi: cælo regnate superbi.
Ducite præclarum Cereris de stirpe triumphum.
e. Hæc P. G.L. e Sic fatur, notæque iugis illabitur Ætnæ,
f.informatura B. Noctiuago tedas f inflammatura labori. (fert
Lucus erat propè flumē Acim, quod cādida præ-
Sæpè mari, pulcroque secat Galatea natatu,
Densus, & innexis Ætnæa cacumina ramis,
g.Qua licet Aldus g Qua libet vsque tegens: illic posuisse cruentam
Aegida, captiuamq; pater post prælia prædam
Aduexisse datur. Phlegræis silua superbit
Exuuiis, totumque nemus victoria vestit.
h.& P G.L. Heic patuli rictus: h heic prodigiosa Gigantum
Tergora dependent, & adhuc crudele minantur
Affixæ facies truncis, immaniaque ossa
Serpentum passim tumulis exsanguibus albent,
Et rigidæ multo suspirant fulmine pelles,

Nulla-

Nullaq; non magni iactat se nominis arbor.
Hæc centum gemini strictos Ægeonis enses
Curuata vix [a] *fronte leuat: liuentibus illa*
Exsultat [b] *Coci spolijs, hæc arma minantis*
Sustinet. hos onerat ramos exutus Ophion.
Altior [c] *& cunctis abies, vmbrosaque latè*
Ipsius Enceladi fumantia gestat opima
Summi terrigenum Regis, caderetque grauata
Pondere, ni [d] *lapsum fulciret proxima quercus.*
Inde timor, numenque loco, nemorisque senectæ
Parcitur, ætherijsque nefas nocuisse tropæis.
Pascere nullus oues, nec robora lædere Cyclops
Audet, & ipse fugit sacra Polyphemus ab vmbra.
Non tamen hoc tardata Ceres: accenditur vltrò
Religione loci, vibratque incerta [e] *securim,*
Ipsum etiam [f] *petitura Iouem. succidere pinus,*
[g] *Et magis enodes* [h] *properat prosternere cedros,*
Exploratque [i] *abiens truncos, rectique tenorem*
Stipitis, & certo [k] *prætentat brachia* [l] *nixu.*
Sic qui vecturus longinqua per æquora merces
Mollitur tellure ratem, vitamque procellis
Obiectare parat: fagos metitur, & alnos,
Et varium rudibus siluis accommodat vsum.
Quæ longa est: tumidis præbebit cornua velis.
Quæ fortis: [m] *clauo potior. quæ lenta: fauebit*
Remigio. stagni patiens, aptanda carinæ.
Tollebant geminæ capita inuiolata cupressus
Cespite vicino: quales non rupibus Idæ
Miratur Simois: quales non diuite ripa
Lambit Apollinei nemoris nutritor Orontes.
Germanas adeò credas: sic [n] *frondibus æquis*
[o] *Adstant, & socio despectant vertice lucum.*

a. fronde P.G.L.
b Zancli: Parr. Caei. P.C L. corruptè.
c. at. G.L.
d. lassam
e. infesta P.G.L.
f. feritura P.G.L.
g. aut P.G. L.
h. dubitat G.
i. habiles P.G.
k. perlustrat C. pertētat G
l. visu P. C.L.
m. malo P.C. G.L.
n. frōtibus Parrh.
o. Exstant C.G.

Hæ placuere faces. pernix inuadit vtramque
Cincta sinus, exserta manus, armata bipenni.
Alternásque ferit, totísque obnixa trementes
Viribus impellit. pariter traxere ruinam,
a. comam, C. *Et pariter posuere* a *comas, campóque recumbunt,*
Faunorum Dryadûmq; dolor. complectitur ambas,
Sicut erant, altéque leuat, retróque solutis
Crinibus adscendit fastigia montis anheli,
b. Excedítque G. b *Exsuperátque æstus, & nulli peruia saxa,*
Atque indignantes vestigia calcat arenas.
Qualis pestiferas animare ad crimina taxos
Torua Megæra ruit: Cadmi seu mœnia poscat:
Siue Thyesteis properet sæuire Mycenis.
Dant tenebræ, Manésque locũ, plantísque resultant
c. al vndam C. *Tartara ferratis: donec Phlegethontis* c *in vnda*
Constitit, & plenos accepit lampade fluctus.
d. feruentis G. *Postquam est peruentum scopuli* d *flagrantis in ora:*
e. aduersa fronde L. *Protinus arsuras* e *auersa fronte cupressus*
Faucibus iniecit medijs, latéque cauernas
Texit, & vndantem flamarum obstruxit hiatum,
Compresso mons igne tonat, clausúsque laborat
f. hærere C. *Mulciber: obducti nequeunt* f *exire vapores.*
Coniferi micuere apices, creuitque fauillis
Ætna nouis, strident admisso sulfure rami.
g. Tunc P. C. G. L. g *Tum, ne deficerent tantis* h *erroribus ignes,*
h. feruoribus æstus G. *Semper inocciduos, insopitósque manere*
Iussit, & arcano perfudit robora succo:
Quo Phaëthon irrorat equos, quo Luna iuuencos.
Iámque soporiferas nocturna silentia terris
Explicuere vices. laniato pectore longas
Inchoat illa vias, & sic ingressa profatur.
Non tales gestare tibi Proserpina tedas

Spera-

Sperabam: sed vota mihi communia matrum,
Et thalami, festæq; faces, cæloq; canendus
Ante oculos Hymenæus erat. sic Numina fatis
Voluimur, & Lachesis nullo discrimine a sæuit. a. sæuit] G.
Quàm nuper sublimis eram, quantisq; procorum
Cingebar studijs! quæ non mihi pignus ob vnum
Cedebat numerosa parens? tu prima voluptas,
Tu postrema mihi: per te fecunda videbar.
O decus, ô requies, ô grata superbia matris:
Qua gessi florente Deam: qua sospite numquam
Inferior Iunone fui: nunc squalida, vilis.
Hoc placitum patri. cur autem adscribimus illum
His lacrimis? ego te, fateor, crudelis ademi,
Quæ te deserui solam: quæ instantibus vltrò
Hostibus exposui. raucis secura fruebar
Nimirum thyasis, & læta sonantibus armis
Iungebam Phrygios, cùm tu raperere, leones.
Accipe, quas merui pœnas. en ora fatiscunt
Vulneribus, grandésque rubent in pectore sulci:
Immemor en vterus crebro contunditur ictu.
Qua te parte poli, quo te sub cardine quæram?
Quis monstrator erit? quæ me vestigia ducent?
Quis currus? ferus ille quis est? terræne, marisne
Incola? quæ volucrum deprendam signa b rotarum. b. viarum C.G.L.
Ibo, ibo quocumque pedes, quocumque iubebit
Casus: sic Venerem quærat deserta Dione.
Efficiétne labor? rursus te, nata, licebit
Amplecti? manet ille decor? manet ille genarum
Fulgor? an infelix talem fortasse videbo,
Qualis nocte venis? qualem per somnia vidi?
Sic ait, & prima gressus molitur ab Ætna,
Exitijque reos flores, tristúmque rapinæ

Detestata locum, sequitur dispersa viarum
Indicia, & pleno rimatur lumine campos,
Inclinatque faces. omnis madet orbita fletu,
Omnibus a admugit, quocumque it, in æquore fuluis
Annatat vmbra fretis, b extremaque lucis imago
Italiam, Libyamque ferit. clarescit Etruscum
Litus, & accenso resplendent æquore Syrtes.
Antra procul Scyllæa petit, canibusque reductis
Pars stupefacta silet: pars nondum exterrita latrat.

a adsigit, quocumq; iit, æquore Scaliger Poëtices lib. 5. adiũgit, quocumque iit in æquore, filuis, G. admugit, quocumque it in æquore, siluis. C. b. externáq; Scaliger ibidem.

DE RAP. PROSERP. FINIS.

CL. CLAVDIANI LIBRI I. IN RVFINVM

PRAEFATIO.

PHOEBEO domitus Python cùm decidit arcu,
Membraque Cirrhæo fudit anhela c iugo:
Qui spiris tegeret montes, hauriret hiatu
Flumina, sanguineis tangeret astra iubis:
Iam liber Parnassus erat, nexuque soluto
Cœperat erecta surgere fronde nemus.
Concussæque diu spatiosis tractibus orni
Securas ventis explicuere comas.
Et qui vipereo spumauit sæpè veneno
Cephissus, d liquidis purior ibat aquis.
Omnis iò Pæan regio sonat, omnia Phœbum
Rura canunt, Tripodas plenior aura rotat.
Auditóque procul Musarum carmine e dulci,
Ad Themidis coëunt antra seuera Deæ.
Nunc alio domini telis Pythone perempto
Conuenit ad nostram sacra caterua lyram.
Qui stabilem seruant augustis fratribus orbem,
Iustitia pacem, viribus arma regunt.

c. rogo B.
d. nitidis P. I.
e. docti, B.

CL.

CL. CLAVDIANI IN RVFINVM LIBER I.

SÆPE mihi dubiam traxit sententia mentem,
Curarent Superi terras, an nullus inesset
Rector, & incerto fluerent mortalia casu.
Nam cùm dispositi quæsissem fœdera mundi,
Præscriptosque maris fines, annique meatus,
Et lucis, noctisque vices: tunc omnia rebar
Consilio firmata Dei, qui lege moueri
Sidera, qui fruges diuerso tempore nasci,
Qui variam Phœben alieno iusserit igne
Compleri, Solemque suo: porrexerit vndis
Litora: tellurem medio librauerit axe.
Sed cùm res hominum tanta caligine volui
Adspicerem, lætosque diu florere nocentes,
Vexarique pios: rursus labefacta cadebat
Relligio, caussæque viam non sponte sequebar
Alterius, vacuo a *qui currere semina motu* a. quæ P. C.1.
Affirmat, magnumq; nouas per inane figuras
Fortuna non arte regi: quæ Numina b *sensu* b. cẽset B.
c *Ambiguo vel nulla putat, vel nescia* d *nostri.* c. Ambigua B. d. veri. C.
Abstulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,
Absoluitque Deos. iam non ad culmina rerum
Iniustos creuisse queror: tolluntur in altum,
Vt lapsu grauiore ruant. vos pandite vati
Pierides, quo tanta lues eruperit ortu.
Inuidiæ quondam stimulis e *incanduit atrox* e. præcanduit B.
Alecto, placidas latè cùm cerneret vrbes.

a. sæua B. *Protinus infernas ad limina* a *tetra sorores*
Concilium deforme vocat: glomerantur in vnum
Innumeræ pestes Erebi, quascumque sinistro
Nox genuit fetu: nutrix Discordia belli,
Imperiosa Fames, letho vicina Senectus,
Impatiensque sui Morbus, Liuórque secundis
Anxius, & scisso mærens velamine Luctus,
Et timor, & cæco præceps Audacia vultu,
b. quem P.C.I. *Et luxus populator opum,* b *cui semper adhærens*
Infelix humili gressu comitatur Egestas,
Fœdáque Auaritiæ complexæ pectora matris
Insomnes longo veniunt examine Curæ.
Complentur vario ferrata sedilia cœtu,
c. Totaque c *Toruáque collectis stipatur Curia monstris.*
Alecto stetit in medijs, vulgúsque tacere
Iussit, & obstantes in tergum reppulit angues,
d. tunc P.C.I. *Perq; humeros errare dedit:* d *tum corde sub imo*
Inclusam rabidis patefecit vocibus iram.
Siccine tranquillo produci sæcula cursu?
Sic fortunatas patiemur viuere gentes?
e. Quò P.I. e *Quæ noua* f *corrupit nostros clementia mores?*
f. corrumpit P.I. *Quo rabies innata perit? quid inania prosunt*
Verbera? quid facibus nequicquam cingimur atris?
Heu nimis ignauæ, quas cælo Iupiter arcet,
g. Synezesis. g *Theodosius terris, en aurea nascitur ætas.*
En proles antiqua redit, concordia, virtus,
Cúmque fide pietas alta ceruice vagatur,
Insignémque canunt nostra de plebe triumphum.
Pro dolor, ipsa mihi liquidas delapsa per auras
Iustitia insultat, vitiísq; à stirpe recisis
h. è non habent P.C.I. *Elicit oppressas tenebroso* h *è carcere leges.*
At nos indecores longo torpebimus æuo,

Omnibus

Omnibus eiectæ [a] *regnis? agnoscite tandem* a. terris? P.
Quid Furias deceat, consuetas sumite vires.
Conuentúque nefas tanto decernite dignum.
Iam cupio Stygijs inuadere nubibus astra,
Iam flatu violare diem, laxare profundo
Frena mari, fluuios ruptis immittere ripis,
Et rerum [b] *laxare fidem. sic fata, cruentum* b. vexare C.
Mugijt & totos serpentum erexit hiatus,
Noxiáque effudit concusso crine venena.
Anceps motus erat vulgi. pars maxima bellum
Indicit Superis: pars ditis iura [c] *veretur,* c. tuetur C.
Dissensúque alitur rumor. seu murmurat alti
Impacata quies pelagi, cùm [d] *flamine fracto* d. flumine P. I.
Durat adhuc, sæuitque tumor, dubiúmque per æstũ
Lassa recedentis fluitant vestigia venti.
Improba mox surgit tristi de sede Megæra,
Quam penes insani fremitus animíque profanus
Error, & vndantes spumis furialibus iræ.
Non nisi quæsitum cognata cæde cruorem,
Illicitúmque bibit, patrius quem fuderit ensis,
Quem dederint fratres, hæc terruit Herculis ora;
Hæc defensores terrarum polluit arcus:
Hæc Athamanthea direxit spicula dextra:
Hæc Agamemnonios inter bacchata Penates
Alternis lusit iugulis: hac auspice tedæ
Oedipodem matri, natæ iunxere Thyesten.
Quæ tunc horrisonis effatur talia dictis.
Signa quidem ô sociæ Diuos attollere contra
Nec fas est, nec posse reor: sed lædere mundum
Si libet & populis commune intendere lethum.
Est mihi prodigium cunctis immanius hydris, e. velocius B.
Tigride mobilius feta, [e] *violentius* [f] *Austris,* f Euris, C.

Acrius

Acrius Harpyiis, a flauis incertius vndis
Rufinus: quem prima meo de matre cadentem
Suscepi gremio b reptauit paruus in isto
Sæpè c sinu tenero, perque ardua colla volutus
d Vbera quæsiuit fletu, linguisque trisculis
Mollia lambentes finxerunt e membra cerastæ.
f Me tradente dolos, gestus, artemque nocendi
Edidicit simulare fidem, sensusque minaces
Protegere, & blando fraudem prætexere risu,
Plenus g sæuitiæ, lucrique cupidine feruens
Non Tartessiacis illum satiaret arenis
Tempestas pretiosa Tagi, non stagna rubentis
Aurea Pactoli: totumq; exhauserit Hermum,
Ardebit maiore siti. h quàm fallere mentes
Doctus, & vnanimes odijs turbare sodales.
Talem progenies i hominum si prisca tulisset:
Pirithoum fugeret Theseus: offensus Orestem
Desereret Pylades: odisset Castora Pollux.
Ipsa quidem fateor vinci, rabidoque magistram
Præuenit ingenio: nec plus sermone morabor.
Solus habet scelerum quidquid possedimus omnes.
Hunc ego, si vestræ res est accommoda turbæ,
Regalem ad summi perducam principis aulam.
Sit licet ille Numa grauior, sit denique Minos:
Cedet, & insidiis nostri flectetur alumni.
Orantem sequitur clamor, cunctæque profanas
Porrexere manus, inuentaque tristia laudant.
Illa vbi cæruleo vestes connexuit angue, (rum
Nodauitq; adamante comas: Phlegethonta sono-
Poscit, & k ambusto flagrantis ab aggere ripæ
Ingentem piceo succendit gurgite pinum,
Pigraque veloces per Tartara concutit alas.

a. rectius B.
b. paruus reptauit. P. C. I.
c. sinu. tenereque per P. C.
d. Oscula C.
e. ora B.
f. Meque etiam tradente dolos. artesq; nocendi P. C I.
g. sæuitia, C.
h. nā P. I.
i. hominē C.
k. augusto B.

Est

Est locus extremum pandit quà Gallia litus
Oceani prætentus aquis, a quo fertur Vlysses a. vbi B.
Sanguine libato populum mouisse Silentum.
Illic Vmbrarum tenui stridore volantum
Flebilis auditur questus. simulacra coloni
Pallida, defunctasque vident migrare figuras.
Hinc Dea prosiluit, Phœbique egressa serenos
Infecit radios, vlulatuque æthera rupit
Terrifico, sensit ferale Britannia murmur,
Et Senonū quatit arua fragor, reuolutaque Tethys
Substitit, & Rhenus proiecta torpuit b *vnda.* b. vrna C.
Tunc in canitiem mutatis sponte colubris c Elusæ Fulnius Vsinus
Longæuum mentita senem, rugisque seueras emendat. in Cæsaris
Persulcata genas, & ficto languida passu lib. 3 de bello Gallico. & Al-
Inuadit muros c *Elysæ notissima dudum* dus Pauli F. Schol. in
Tecta petens, oculisque diu liuentibus hæsit, eundem Cæsaris lo-
Peiorem mirata virum: tunc talia fatur. cum legūt. Sed Ful-

Otia te Rufine iuuant, frustraque iuuentæ nius hemi-
Consumis florem patrijs inglorius aruis? stichium
Heu nescis quid fata tibi, quid sidera d *donent,* malè reci-
Quid fortuna paret. toti dominabere mundo, tat: quem
Si parere velis. artus ne sperne seniles: Aldus, er-
Namque mihi magicæ vires, cuique futuri rare du-
Præscius ardor inest. noui quo Thessala cantu bius sequi-
Eripiat Lunare iubar, quid signa sagacis tur.
Ægypti valeant, qua gens Chaldæa vocatis d. spondēt.
e *Imperat arte Deis. nec me latuere fluentes* C. debent,
Arboribus succi, funestarumque potestas B.
Herbarum, quidquid lethali germine pollens e. Imperet Aldus
Caucasus, & Scythicæ vernant in gramine rupes, f. gramine. P.C.I.
Quas legit Medea ferox, & callida Circe. g. litaui
Sæpius horrendos Manes, sacrisque g *litaui,* P.I.

Noctur-

Nocturnis Hecaten, & condita funera traxi
Carminibus victura meis, multósque canendo,
Quamuis Parcarum restarent fila, peremi.
a. flumina P.C.I. *Ire vagas quercus, & a flamina stare coëgi,*
Versaque non prono b curuaui flumina c lapsu,
b represſi B. *In fontes reditura suos. neu vana locutum*
c. cursu B. *Me fortasse putes, mutatos cerne Penates.*
Dixerat: & niueæ, mirum, cœpere columnæ
Ditari, subitóque trabes lucere metallo.
Illecebris capitur, nimiúmque elatus auaro
Pascitur intuitu. sic Rex ad prima tumebat
Mæonius, pulcro cùm verteret omnia tactu.
Sed postquam riguisse dapes, fuluámque reuinctos
In glaciem vidit latices: tunc munus acerbum
Sensit, & inuiso votum damnauit in auro.
Ergo animi victus, sequimur quocumq; vocabis,
Seu tu vir, seu Numen, ait: patriáque relicta
Eoas Furiæ iussu tendebat ad arces,
Instabilésque olim Symplegadas, & freta remis
d. vrbe P. G.I. *Inclyta Thessalicis: celsa quà Bosphorus d arce*
Splendet, & Othrysijs Asiam discriminat oris.
Vt longum permensus iter, ductúsque maligno
Stamine fatorum, claram subrepsit in aulam.
Ilicet ambitio nasci: discedere rectum:
Venum cuncta dari. profert arcana, clientes
Fallit, & ambitos à principe vendit honores.
Ingeminat crimen, commoti pectoris ignem
Nutrit, & exiguum stimulando vulnus acerbat.
Ac veluti innumeros amnes accedere Nereus
Nescit, & vndantē quamuis hinc hauriat Istrum,
e. manet: C.I.P. *Hinc bibat æstiuum septeno gurgite Nilum,*
Par semper, similísque e meat: sic fluctibus auri

Expleri

Expleri calor ille nequit cuicumque monile
Contextum gemmis, aut prædia culta fuissent:
Rufino populandus erat, dominoque parabat
Exitium fecundus ager: metuenda colonis
Fertilitas: Laribus pellit, detrudit auitis
Finibus, aut aufert viuis, aut occupat hæres.
Congestæ cumulantur opes, orbisque a ruinas a. rapinas B.
Accipit vna domus. populi seruire coacti,
Plenaque priuato succumbunt oppida regno.
Quò vesane ruis? teneas vtrumque licebit
Oceanum, laxet rutilos tibi Lydia fontes,
b Iungantur solium Crœsi, Cyrique tiaræ: b. iungatur solium
Numquam diues eris, numquam satiabere quæstu. Cyri, Cræsiq;. P. L.
Semper inops, quicumque cupit. contentus honesto
Fabricius paruo spernebat munera c Regum, c. Regis, B.
Sudabatque graui Consul Serranus aratro,
Et casa pugnaces Curios angusta d tegebat. d. teuebat. C. I.
Hæc mihi paupertas augustior: hæc mihi tecta
Culminibus maiora tuis. tibi quærit inanes
Luxuries nocitura cibos: mihi donat inemptas
Terra dapes. rapiunt Tyrios tibi vellera succos,
Et picturatæ saturantur murice vestes.
Heic radiant flores, & prati viua voluptas
Ingenio variata suo. fulgentibus illic
Surgunt strata toris. heic mollis panditur herba,
Sollicitum curis non abruptura soporem.
Turba salutantum latas e ibi perstrepit ædes: e. tibi P. C. I.
Heic auium cantus, labentis murmura riui.
Viuitur exiguo melius: natura beatis
Omnibus esse dedit, si quis cognouerit vti.
Hæc si nota forent, frueremur simplice cultu;
Classica non fremerent: non stridula fraxinus iret:

Non

Non ventus quateret puppes, non machina muros.
Crescebat sceleratis furiis, prædæque recentis
Incestus flagrabat amor, nullusque petendi
Cogendive pudor. crebris periuria miscet
Blanditijs: sociat perituro fœdere dextras.
Si semel è tantis poscenti quisque negasset,
Effera prætumido quatiebat corda furore.
Quæ sic Getuli iaculo percussa leæna,
Aut Hyrcana premens, raptorem bellua partus,
Aut serpens calcata furit? iurata Deorum
a. nusquã C. B. *Maiestas teritur:* a *numquam reuerentia mensæ,*
Non coniux, non ipse simul, non pignora cæsa
Sufficiunt odijs: non extinxisse propinquos,
b exscindere B. *Non notos egisse sat est.* b *extinguere ciues*
Funditus, & nomen gentis delere laborat.
c. perimit celeri B. *Nec* c *celeri mittit letho: crudelibus antè*
Supplicijs fruitur. cruciatus, vincla, tenebras
Dilato mucrone parat, prò sæuior ense
d Porrẽcti B. d *Parcendi rabies, concessaque vita dolori.*
Mors adeóne e *parum est? caussis fallacibus instat:*
e parũ? C. *Arguit attonitos se iudice. cetera segnis,*
Ad facinus velox: penitus regione remotas
Impiger ire vias. non illum Sirius ardens,
f. Typhæo vulgati li. corruptè *Brumáve* f *Rhiphæo* g *stridens Aquilone retardat.*
Effera torquebant auidæ præcordia curæ,
g. stringẽs L. *Effugeret ne quis gladios,* h *ne perderet vllum*
h. neu P. C. *Augusto miserante nefas. non flectitur annis:*
Non ætate labat. iuuenum rorantia colla
Ante patrum vultus stricta cecidere securi.
Ibat grandæuus nato moriente superstes
Post trabeas exsul. quis prodere tanta relatu
Funera, quis cædes posset deflere nefandas?

Quid

Quid tale immanes vnquam gessisse feruntur
Vel Scinis Isthmiaca pinu, vel rupe profunda
Sciron, vel Phalaris tauro, vel carcere Sulla?
O mites Diomedis equi: Busiridis aræ
Clementes. iam Cinna pius, iam Sparthace lenis
Rufino collatus erit. deiecerat omnes
Occultis odijs terror, tacitique sepultos
Suspirant gemitus, indignarique verentur.
At non magnanimi virtus Stiliconis eodem
Fracta metu: solus, medióque in turbine rerum
Contra lethiferos rictus, contráque rapacem
Mouit tela feram, volucris non præpete cursu
Vectus equi, non Pegaseis adiutus habenis.
Hic cunctis optata quies, hic sola pericli
Turris erat, clypeusq; trucem porrectus in hostem:
Hic profugis sedes, aduersáque regna furori,
Seruandis hic castra bonis: hucusque minatus
Hærebat, retróque fuga cedebat inerti.
Haud secus hiberno tumidus cùm vertice torrens
Saxa rotat, a *voluitq; nemus,* b *pontésque reuellit,* a venitque B.
Frangitur obiectu scopuli, quærensq; meatum b. postésq; B.
Spumat, & illisa montem circumtonat vnda.
Qua dignum te laude feram, qui penè ruenti,
Lapsuróque tuos humeros obieceris orbi?
Te nobis trepidæ ceu sidus dulce carinæ
Ostendere Dei: geminis quæ lapsa procellis
Tunditur, & victo trahitur iam cæca magistro.
Inachius c *quondam perhibetur in æquore Perseus* c rubro P.C.L.
Neptuni domuisse pecus: sed tutior alis
Te non penna d *vehit rigida cũ Gorgone Perseus.* d. tegit B.
Tu non vipereo defensus crine Medusæ.
Illum vilis amor suspensæ virginis egit:

Te Romana salus. taceat superata vetustas,
Herculeos conferre tuis iam desinat actus.
Vna Cleonæum pascebat silua leonem.
Arcadiæ saltum vastabat dentibus vnum
Sæuus aper: túque ô compressa matre rebellis
Non vltra Libyæ fines Antæe nocebas,
Soláque fulmineo resonabat Creta iuuenco,
Lernæámque virens obsederat Hydra paludem,
Hoc monstrum non vna palus, non vna tremebat
Insula: sed Latia quidquid ditione subactum
Viuit, & à primis Ganges horrebat Iberis.
Hoc neque Geryon triplex, nec turbidus Orci
Ianitor æquabat, nec si concurrat in vnum
Vis Hydræ, Scyllæque fames, & flama Chymæræ.
Certamen sublime diu, sed moribus impar
Virtutum, scelerúmque fuit. iugulare minatur:
Tu prohibes. ditem spoliat: tu reddis egenti.
Eruit: instauras. accendit prælia: vincis.
Ac velut infecto morbus crudescere cælo
Incipiens, primò pecudum depascitur artus;
Mox populos, vrbésque rapit, ventisq; perustis,
a. diffundit P.C.I. *Corruptos Stygiam pestem* a *desudat in amnes.*
Sic auidus prædo iam non per singula sæuit;
Sed sceptris inferre minas, omniq; peremto
b. ardet P. I. *Milite, Romanas* b *audet prosternere vires.*
c. retentat P.C. *Iam gentes, Istrumq; mouet, Scythiamq;* c *receptat*
Auxilio, traditque suas hostilibus armis
d. defendit B. *Relliquias. mistis* d *descendit Sarmata Dacis,*
Et qui cornipedes in pocula vulnerat audax
Massagetes, patriámque bibens Mæotin Alanus.
Membráque qui ferro gaudet pinxisse Gelonus.
e. collata B. *Rufino* e *collecta manus: vetat ille domari,*

I nunc & it-

Innectitque moras, & congrua tempora differt.
Nam tua cùm Geticas strauisset dextera turmas,
Vlta Ducis socij lethum, parsque una maneret
Debilior, facilisque capi: tunc a *impius ille*
b *Proditor imperij, coniuratusq; Getarum,*
Distulit instantes eluso principe pugnas,
Hunnorum c *laturus opem: quos affore bello*
Norat, & inuisis mox se coniungere castris.
Est genus extremos Scythiæ vergentis in ortus
Trans gelidũ Tanaim: quo non d *deformius vllum*
Arctos alit. e *tristes habitus, obscenáque visu*
Corpora: mens duro numquam cessura labori.
Præda cibus, vitanda Ceres, f *fratréjque necare*
Ludus, & occisos pulcrum iurare parentes.
Nec plus nubigenas duplex natura g *biformis*
Cognatis aptauit equis: acerrima nullo
Ordine mobilitas, insperatiq; recursus.
Quos tamen impauidus contra spumantis ad Hebri
h *Tendit aquas, sic ante tubas* i *ferrumq; precatus:*
Mauors, nubifero seu tu procumbis in Æmo.
Seu te cana gelu Rhodope, seu remige k *Medo*
Sollicitatus Athos, seu caligantia nigris
Ilicibus Pangæa tenent, accingere mecum
Et Thracas defende tuos: si lætior adsit
Gloria, vestita spolijs donabere quercu.
Audijt illa pater, scopulisq; niualibus Æmi
Surgit, & hortatur celeres clamore ministros.
Per galeam Bellona mihi, l *nexúque rotarum*
Tende Pauor: frenet m *rapidos Formido iugales.*
Festinas vrgete manus, meus ecce paratur
Ad bellum Stilico, qui me de more tropæis
Ditat, & hostiles suspendit in arbore cristas.

a. proditor P.C.I.
b. Impius P.C.I.
c. ablaturus B.
d. famosius P.C.I.
e. turpes B.
f. fratremque secare C. frontemque secare P.I.
g. biformes P.C.I.
h. Tendis P.C.I.
i. aciem.q; B.
k. nudo P.I.
l. nexusq; P.C.
m. trepidos B.

Communes semper litui communia nobis
a. cursu. P.C. — Signa canunt, iunctóque sequor tentoria a curru.
Sic fatus campo insiluit, latéque fugatas
b. agebant P.C. — Hinc Stilico turbas, illinc Gradiuus b agebat
Et clypeis, & mole pares: stat cassis vtrique
Sidereis hirsuta iubis, loricáque cursu
Æstuat, & largo satiatur vulnere cornus.
c. multóq; P.C.I. — Acrior interea voto, c multúq; Megæra
d. malo, P.C.I. — Luxuriata d malis, mœstam deprendit in arce
Iustitiam, e diróque prior sic ore lacessit.
e. atque prior diro P.C.I. — En tibi prisca quies, f renocatáque sæcula rursus,
Vt rebare, vigent. en nostra potentia cessit,
f. renouatáq; P.C. — Nec locus est vsquam Furijs. huc lumina flecte:
Adspice Barbaricis iaceant quot mœnia flamis,
g. clades, C. — Quas mihi Rufinus g strages, quantúmque cruoris
Præbeat, & quantis epulentur cædibus hydri.
h. sidera noctis: B. — Linque homines, sortémq; meam: pete h sidera: notis
Autumni te redde plagis, qua vergit in Austrum
Signifer, æstiuo sedes vicina Leoni.
Iam pridem gelidæ cessant confinia Libræ,
Atque vtinam per magna sequi conuexa liceret.
Diua refert. non vlterius bacchabere demens.
i. ille C. — Iam pœnas dabit i iste tuus: iam debitus vltor
Imminet, & terras qui nunc, ipsúmque fatigas
Æthera, nec vili moriens condetur arena.
Iamque aderit leto promissus Honorius æuo,
Nec forti genitore minor, nec fratre corusco:
k. qui C. — Qui subiget Medos, k & cuspide proteret Indos.
Subiuga venturi Reges, calcabitur asper
Phasis equo, pontémque pati cogetur Araxes.
Túque simul grauibus ferri religata catenis
Expellere die, debellatásque draconum

Tonsa

Tonsa comas imo Barathri claudére recessu.
Tunc tellus communis erit : tunc limite nullo
Discernetur ager : nec vomere sulcus adunco
Findetur : subitis messor gaudebit aristis.
Rorabunt querceta fauis : stagnantia passim
Vina fluent, oleíque lacus : nec murice tinctis
Velleribus quæretur honor : sed sponte rubebunt
Attonito pastore greges, Pontúmque per omnem
Ridebunt virides gemmis nascentibus algæ.

CL. CLAVDIANI IN RVFINVM, LIBER II.

IAm post edomitas Alpes, defensáque regna
Hesperiæ, merita complexus sede parentem
Auctior adiecto fulgebat sidere mundus,
Iamque tuis Stilico Romana potentia curis,
Et rerum commissus apex. tibi credita fratrum
Vtraque maiestas, geminæq; exercitus aulæ.
Rufinus (neque enim patiuntur sæua quietem
Crimina, pollutæq; negant arescere fauces)
Infandis iterùm a terras accendere bellis — a. bellis accendere terras C.
Incohat, & solito pacem turbare tumultu.
Hæc etiam secum. qua nam ratione tuebor
Spem vitæ fragilem ? qua tot depellere fluctus
Arte queam? premor hinc odijs. hinc milite cingor.
Heu quid agam? nō arma mihi, non principis vllus
Auxiliatur amor, matura pericula surgunt
Vndique, & impositi radiant ceruicibus enses.

Quid restat, nisi cuncta nouo confundere luctu,
Insontésque meæ populos miscere ruinæ?
Euerso iuuat orbe mori. solatia letho
Exitium commune dabit: nec territus antè
Discedam: cum luce simul linquenda potestas.
Hæc fatus, ventis veluti si frena remittat
Æolus, abrupto gentes sic obijce fudit,
Laxauitq; viam bellis, &, ne qua maneret
[a.demisit C.] *Immunis regio, cladem a diuisit in b orbem,*
[b.vrbes B.] *Dispositque nefas. alij per terga ferocis*
Danubij solidata ruunt, expertáque remos
[c.lustra B.] *Frangunt stagna rotis: alij per Caspia c claustra,*
Armeniásque niues inopino tramite ducti
Inuadunt orientis opes. iam pascua fumant
Cappadocum, volucrumq; parens Argeus equorum:
Iam rubet altus Halis, nec se defendit iniquo
[d.montes B.] *Monte Cilix, Syriæ d tractus vastantur amœni,*
Assuetúmque choris, & læta plebe canorum
Proterit imbellem sonipes hostilis Orontem.
Hinc planctus Asiæ: Geticis Europa cateruis
Ludibrio, prædæq; datur, frondentis adusque
Dalmatiæ fines: omnis quà mobile Ponti
Æquor, & Hadriacas tellus interiacet vndas,
Squalet inops pecudum, nullis habitata colonis,
Instar anhelantis Libyæ, quæ torrida semper
Solibus humano nescit mansuescere cultu.
Thessalus ardet ager: reticet pastore fugato
Pelion: Emathias ignis populatur aristas.
Iam plaga Pannoniæ, miserandaq; mœnia Thracũ,
Aruáque Mysorum: iam nulli flebile damnum,
Sed cursus solennis erat, campúsque furori
Expositus, sensúmque malis detraxerat vsus.

Eheu

Eheu quàm breuibus pereunt ingentia caussis.
Imperium tanto quæsitum sanguine, tanto
Seruatum, quod mille ducum peperere labores,
Quod tantis Romana manus contexuit annis,
Proditor vnus iners angusto tempore vertit.
Vrbs etiam, magnæ quæ dicitur æmula Romæ, Constantinopolis.
Et Chalcedonias contra despectat arenas,
Iam non finitimo Martis terrore mouetur;
Sed propiùs lucere faces, & rauca sonare
Cornua, vibratisque peti fastigia telis
Adspicit. hi vigili muros statione tueri,
Hi iunctis properant portus munire carinis.
Obsessa tamen ille ferus lætatur in vrbe,
Exsultátque malis, summóque à culmine turris
Impia vicini cernit [a] *certamina campi.* a. spectacula B.
Vinctas ire nurus, hunc per vada cærula mergi,
Seminecem hunc subitò percussum vulnere labi
Dum fugit, hunc animam portis efflare sub ipsis,
Nec canos prodesse seni, puerìq; cruore
Maternos vndare sinus. immensa voluptas,
Et risus plerumque subit: dolor afficit vnus,
Quòd feriat non ipse manu. videt omnia latè
Præceptis incensa suis, & crimine tanto
Luxuriat, carumque sibi non abnegat hostem.
Iactabatque vltrò, soli quòd castra paterent,
Sermonúmque foret vicibus permissa potestas.
Egregij quoties exisset fœderis auctor
Stipatus socijs, circúmque armata clientum
Agmina, priuatis ibant famulantia signis:
Ipse inter medios, ne qua de parte relinquat
Barbariem, reuocat fuluas in pectore pelles,
Frenáque, & immanes pharetras, arcusq; sonoros.

Aſſimulat, mentémque palàm teſtatur amictus.
a. tenentem P. *Nec pudet Auſonios currus, & iura* a *regentem*
Sumere deformes ritus, veſtémque Getarum,
Inſignémque habitum Latij mutare, togæq́;.
Mœrent captiuæ pellito iudice leges. (tim?
Quis populi tunc vultus erat? quæ murmura fur-
b. dolorem P.C. *Nam miſeris nec flere quidem, aut lenire* b *dolores*
Colloquijs impunè licet. quo nam vſque feremus
Exitiale iugum? duræ quis terminus vmquam
Sortis erit? quis nos funeſto turbine rerum,
Aut tantis ſoluet lacrymis: quos Barbarus illinc,
Hinc Rufinus agit: quibus arua fretumq́; negatur?
Magna quidem per rura lues: ſed maior oberrat
Intra tecta timor. tandem ſuccurre ruenti
Heu patriæ Stilico: dilecta heic pignora certè,
c. primum C. *Heic domus: heic thalamis* c *proprium Genialibus*
d. Heic P. C. d *Hæc tibi felices erexit regia tedas.* (omen:
Vel ſolus ſperate veni: te prælia viſo
Langueſcent, auidiq́ue cadet dementia monſtri.
Talibus vrgetur diſcors Aurora procellis.
At Stilico Zephyris cùm primùm bruma remitti,
Et iuga diffuſis nudari cœpta pruinis,
Partibus Italiæ tranquilla in pace locatis,
Vtraq́; caſtra mouens Phœbi properabat ad ortus,
Gallica diſcretis, Eoaq́; robora turmis
Complexus. numquam tantæ ditione ſub vna
Conuenere manus, nec tot diſcrimina vocum.
Illic Armeniæ vibratis crinibus alæ
e. Herbida B. e *Feruida collectæ facili velamina nodo.*
Inde truces flauo comitantur vertice Galli,
Quos Rhodanus velox, Araris quos tardior ambit,
Et quos naſcentes explorat gurgite Rhenus,

Quóſ-

Quósque rigat retro pernicior vnda Garumnæ,
Oceani pleno quoties impellitur æstu.
Mens eadem cunctis, animiq́ue recentia ponunt
Vulnera, non odit victus, victórve superbit.
Et quamuis præsens tumor, & ciuilia nuper
Classica, bellatrixq́; etiam nunc ira caleret,
In ducis eximium conspirauêre fauorem.
Haud aliter Xerxem toto simul orbe secutus
Narratur rapuisse vagos exercitus amnes,
Et telis vmbrasse diem, cùm classibus iret
Per scopulos, tectúmque pedes contemneret æquor.
Vix Alpes transgressus erat, nec iam ampliùs errat a. timens, C.
Barbarus, aduentúmq; a *tremens, se cogit in vnam*
Planitiem, tutóque includit pascua gyro.
Tum duplici fossa non exsuperabile vallum b. locata; C.
Asperat alternis sudibus, muriq; b *locatum*
In speciem cæsis obtendit plaustra iuuencis.
At procul exsanguis Rufinum perculit horror: c. terrore P. C. I.
Infectæ c *pallore genæ: stetit ore gelato*
Incertus peterétne fugam, veniámve subactus
Posceret, an tantos sese transferret in hostes.
Quid nunc diuitiæ, quid fului vasta metalli
Congeries, quid purpureis effulta columnis
Atria, prolatæúe iuuant ad sidera moles?
Audit iter, numeratq́; dies, spatióque viarum
Metitur vitam, torquetur peste futura,
Nec recipit somnos, & sæpè cubilibus amens
Excutitur, pœnamq́; luit formidine pœnæ.
Sed redit in d *faciem, scelerúmq; immane resumit* d. rabiem, P.
Ingenium, sacrasq́; fores prædiuitis aulæ
Intrat, & Arcadium misto terrore precatur. e. facta P. C.
Per fratris regale iubar, per e *fata parentis*

Ætherij, florémque tui te deprecor æui
Eripe me gladijs: liceat Stiliconis iniquas
Euitare manus. in nostram Gallia cædem
Coniurata venit. quidquid ligat vltima Tethys;
Extremos vltra volitat gens si qua Britannos,
Mota mihi. tantis capiendi credimur armis:
Tot signis vnum petitur caput. vnde cruoris
a. cxli P. C. I. *Ista sitis? geminum*[a] *Stilico sibi vindicat axem,*
Et nullum vult esse parem: succumbere poscit
Cuncta sibi: regit Italiam, Libyámque coërcet:
Hispanis Gallisque iubet. non orbita Solis,
Non illum natura capit. quascumque parauit
Hic Augustus opes, &, quas post bella recepit,
Solus habet: possessa semel non reddere curat.
b. fruetur: P. I. *Scilicet ille quidem tranquilla pace*[b] *fruatur:*
c. Spartem B. *Nos premat obsidio? quid*[c] *partem inuadere tentat?*
Deserat Illyricos fines: Eoa remittat
Agmina; fraternas ex æquo diuidat hastas;
Nec sceptri tantùm fueris, sed militis heres.
Quòd si dissimulas nostræ succurrere morti,
Nec prohibere paras: Manes, & sidera testor,
Hæc ceruix non sola cadet; miscebitur alter
Sanguis, nec Stygias ferar incomitatus ad Vmbras,
Nec mea securus ridebit funera victor.
Hæc vbi: dictatur facinus, missúsque repentè,
Qui ferat extortas inuito principe voces.
Intereà Stilico iam lætior hoste propinquo,
Nec multo spatij distantibus æquore vallis
Pugnandi cupidas accendit voce cohortes.
Armenijs frons læua datur; per cornua Gallos
Dexteriora locat. spumis ignescere frena,
Pulueris extolli nimbos, latéque videres

Surgere

Surgere purpureis vndantes anguibus hastas,
Serpentúmque vago cælum sæuire volatu.
Implet Thessaliam ferri nitor, antraq; docti
Cornipedis, teneróque amnis reptatus Achilli,
Et nemus Oetæum resonat clamore: niualis
Ossa tonat, pulsóque fragor geminatur Olympo.
Intumuit virtus, & lucis prodigus arsit
Impetus. haud illos rupes, haud alta vetarent
Flumina: præcipiti strauissent omnia cursu.
Si tunc his animis acies collata fuisset,
Prodita non tantas vidisset Græcia clades:
Oppida semoto Pelopeia Marte vigerent:
Starent Arcadiæ, starent Lacedæmonis arces:
Non mare fumasset geminum flagrante Corintho,
Nec fera Cecropias traxissent vincula matres.
Illa dies potuit nostris imponere finem
Cladibus, & sceleris caussas auferre futuri.
Inuida, prò, quantum rapuit Fortuna triumphum.
Inter equos, intérque tubas mandata feruntur
a Regis, & armati veniunt ductoris ad aures. a. Regis, P.C.I.
Obstupuit; simul ira virum simul obruit ingens
Mæror, & ignauo tantum licuisse nocenti
Miratur. dubios anceps sententia voluit
Euentus: peragat pugnas, an fortia cœpta
Deserat. Illyricis ardet succurrere damnis:
Præceptis obstare timet. reuerentia frangit
Virtutis stimulos: hinc publica commoda suadent,
Hinc metus inuidiæ: tandem indignatus ad astra
Extollit palmas, & ab imo pectore fatur.
Numina Romanis nondum satiata ruinis,
Si iuuat imperium penitus de stirpe reuelli,
Vno si placuit deleri sæcula lapsu,

Si piget

Si piget humani generis: prorumpat in arma
Libertas effrena maris, vel limite nullo
Deuius errantes Phaëthon confundat habenas.
Cur per Rufinum geritur? procumbere mundum
Hoc auctore pudet. mediis reuocamur ab armis,
Prò dolor, & strictos deponere cogimur enses.
Vos arsuræ vrbes, perituraq; mœnia testor. (bem.
a. casibus hostem B. *Cedo equidem, & miserum permitto a cladibus or-*
Flectite signa duces: redeat iam miles Eous.
b. Parcendũ P. C.I. *b Parendum est: taceant litui: prohibete sagittas.*
Parcite contiguo, Rufinus præcipit, hosti.
His dictis, omnes vnà fremuere manipli:
Quantum non Italo percussa Ceraunia fluctu:
Quantum non madidis illisa tonitrua Coris.
Secerniq; negant, ereptaq; prælia poscunt,
Insignémque ducem populus defendit vterque,
Et sibi quisque trahit. magno certatur amore,
Alternamque fidem non illaudata lacessit
Seditio, taliqúe simul clamore mouentur.
Quis mihi nudatos enses, quis tela lacertis
Excutit, & solui curuatos imperat arcus?
c. stricto leges P. C.I. *Quis nam audet c leges vibrato imponere ferro?*
Inflamata semel nescit mitescere virtus.
d. mihi P. C.I *Iam d iam Barbaricos sitientia e pila cruores*
e. tela C.I. *Sponte volant, f vltrixq; manus mucrone furenti*
f. vltróque P. C.I. *Ducitur, & siccum gladium vagina recusat.*
Non patiar. sempérne Getis discordia nostra
Proderit? en iterùm belli ciuilis imago.
Quid consanguineas acies, quid diuidis olim
Concordes aquilas? non dissociabile corpus,
Coniunctúmque sumus. te quò libet ire sequemur:
Te vel Hyperboreo damnatam sidere Thulen,

Te vel

Te vel ad incensas Libyæ comitabor arenas.
Indorum si stagna petas, rubrique recessus
a *Litoris, auriferum veniam poturus Hydaspen.* a. Aequoris, C.
Si calcare Notum, secretáque litora Nili
Nascentis iubeas, mundum post terga relinquam.
Et quocumque loco Stilico tentoria figet,
Heic patria est. Dux inde vetat : desistite quæso,
Atque auidam differte manum. cadat iste minacis
Inuidiæ cumulus. non est victoria tanti,
Vt videar vicisse mihi. vos fida iuuentus
Ite mei quondam socij. nec plura locutus
Flexit iter. vacuo qualis discedit hiatu
Impatiens remeare leo, quem plurima cuspis,
Et pastorales pepulerunt igne cateruæ,
Inclinátque iubas, demissáque lumina velat,
Et trepidus mœsto rimatur murmure siluas.
Vt sese legio vidit disiuncta relinqui:
Ingentem tollit gemitum, galeásque b *solutis* b. solutas, C.
Humectat lacrymis, pressámque morantia vocem
c *Thoracum validos pulsant suspiria nexus.* c. Thoracis P.C.
Tradimur, heu, tantumq; sequi prohibemur amorẽ,
Exclamant, d *tradísne tuas Dux optime dextras,* d. spernésne B.
Quas tibi victrices toties Bellona probauit?
Nos adeò viles? adeò felicior axis
Hesperius, meruit qui te rectore teneri?
Quid nobis patriam, quid cara reuisere tandem
Pignora, e *dilectósve iuuat coluisse Penates?* e. dilectósque C.
Te sine dulce nihil. iam formidata tyranni
Tempestas subeunda mihi : qui forte nefandas
Iam parat insidias : qui nos aut turpibus Hunnis,
Aut f *impacatis famulos præstabit Alanis.* f. implacatis P.C.
Quamquam non adeò robur defecerit omne,

Tantáve

Tantáve gestandi fuerit penuria ferri:
Tu licet occiduo maneas sub cardine Solis,
Tu mihi dux semper Stilico, nostrámque vel absens
Experiere fidem : dabitur tibi debita pridem
Victima : promissis longè placabere sacris.
  Tristior Æmonijs miles digressus ab oris,
Tangebat Macedûm fines, muró sque subibat
Thessalonica tuos. sensu dolor hæret in alto
Abditus, & tacitas vindictæ præstruit iras,
Spectatúrque fauens odijs locus, aptáque letho
Tempora, nec quisquam tanta de plebe repertus,
Proderet incautis qui corda minantia verbis.
Quæ non posteritas, quæ non mirabitur ætas
Tanti consilium vulgi potuisse taceri,
Aut facinus tam grande tegi, mentísque calorem
Non sermone viæ, non inter pocula rumpi?
Æqualis tantam tenuit constantia turbam,
Et fuit arcanum populo. percurritur Hebrus,
Deseritur Rhodope, Thracumq; per ardua tendunt,
Donec ad Herculei peruentum nominis vrbem.
  Vt cessisse ducem, propiùs venisse cohortes
Cognita Rufino : magna ceruice triumphat,
Omnia tuta ratus, sceptrúmque capessere feruet,
Et coniuratos hortatur voce clientes.
Vicimus : expulimus. facilis iam copia regni:
a. poscere B. Nullus ab hoste timor. quis enim, quem a vincere
Horruit, hunc tanto munitũ milite vincat? (solum
Quis ferat armatum, quem nõ superauit inermem?
I nunc exitium nobis meditare remotus
Incassum Stilico. dum nos longissima tellus
b. interfluat B. Diuidat, & medijs Nereus b interstrepat vndis,
c. Consule B. Alpinas transire tibi me c sospite rupes

Haud

Haud dabitur: iaculis illinc me figere tenta.
Quære ferox ensem, qui nostra ad mœnia tendi
Possit ab Italia non te monumenta priorum,
Non exempla vetant? quisnam conatus adire
Has iactat vitasse manus? detrusimus orbe
Te medio, tantisq; simul spoliauimus armis.
Nunc epulas tempus, socij, nunc larga parare
Munera, donandúmque nouis legionibus aurum.
Opportuna meis oritur lux crastina votis.
Quod nolit, Rex ipse velit, iubeátque coactus
In partem mihi regna dari: contingat in vno
Priuati fugisse modum, criménque tyranni.
Talibus acclamat dictis infame nocentum
Concilium, qui perpetuis creuere rapinis,
Et quos vna facit Rufino caussa sodales.
Illicitum duxisse nihil, delicta fuere
Nexus amicitiæ: iam iam a *connubia læti* a. conubia C.
Despondent aliena sibi, frustráque vicissim
Promittunt quas quisque petat, quas deuoret vrbes.
Cœperat humanos alto sopire labores
Nox gremio, pigrásque sopor diffuderat alas.
Ille diu curis animum stimulantibus b *æger* b. ægrum P.C.
Labitur in somnos. vix toto corde quierat,
Ecce videt diras alludere protinus Vmbras,
Quas dedit ipse neci: quarum, quæ clarior, vna
Visa loqui: prô surge toro. quid plurima voluis
Anxius? hæc requiem rebus, finémque labori
Allatura dies omni iam plebe redibis
Altior, & læti manibus portabere vulgi. c. sensit
Has canit ambages: occulto fallitur ille præsagia
Omine, nec capitis c fixi præsagia sensit. hxi. 1. diri B.
Iam summum radijs stringebat Lucifer Æmum,
Festinam-

Festinámque rotam solito properantior urget.
Tandem Rufini visurus funera Titan
Prosiluit stratis, densæque capacia turbæ
Atria regifico iussit splendere paratu
Exceptura dapes, & quod post vota daretur,
Inscribi propriis aurum fatale figuris.
Ipse salutatum reduces post prœlia turmas
Iam regale tumens, & principe celsior ibat,
a. iactabat P.C.I. *Colláque femineo* a *gestabat mollia gestu*
Imperii certus: tegeret ceu purpura dudum
Corpus, & ardentes ambirent tempora gemmæ.
Vrbis ab angusto tractu, qua vergit in Austrum,
Planicies vicina patet: nam cætera Pontus
Circuit, exiguo dirimi se tramite passus.
b. Martis P.C. lucida Martis I. *Heic vltrix acies ornatu fulgida* b *ferri*
Explicuit cuneos. pedites in parte sinistra
Consistunt: equites illinc poscentia cursum
Ora reluctantur pressis sedare lupatis.
c. Heic P. I. c *Hinc alii sæuum cristato vertice nutant,*
Et tremulos humeris gaudent vibrare colores,
Quos operit, formátque chalybs coniuncta per artem
d. animatur. P.I. *Flexilis inductis* d *hamatur lamina membris,*
Horribilis visu: credas simulacra moueri
Ferrea, cognatóque viros spirare metallo.
Par vestitus equis, ferrata fronte minantur,
Ferratósque mouent securi vulneris armos,
e. Diuiso P.I. e *Et iusso stat quisque loco. metuenda voluptas*
Cernenti. pulcérque timor, spirisque remissis
Mansuescunt varii vento cessante dracones.
Augustus veneranda prior vexilla salutat:
Rufinus sequitur, qui fallere cuncta solebat
Callidus affatu, deuotáque brachia laudat

Nomine

Nomine quemque vocans: natosq; patresq; reuersis
Nuntiat incolumes, illi dum plurima ficto
Certatim sermone petunt: intendere longos
A tergo amplexus, insperatóque suprema
Circuitu sociare parant. decrescere campus
Incipit, & clypeis in se redeuntia iunctis
Curuo paulatim sinuantur cornua ductu.
Sic ligat immensa virides indagine a *siluas* a.saltus C.
Venator: sic attonitos ad litora pisces
Æquoreus populator agit, raróque plagarum
Contrahit amfractus, & hiantes colligit oras.
Excludunt alios. cingi se feruidus ille
Nescit adhuc, grauiterq; apprensa veste morantem
Increpat Augustum. scandat sublime tribunal:
Participem sceptri, socium declaret honoris.
Cùm subitò stringunt gladios, vox desuper ingens
Infremuit, nobis etiam deterrime nobis
Sperasti famulas imponere posse catenas?
Vnde redî nescis? patiárne audire satelles,
Qui leges aliis, libertatémque reduxi?
Bis b *domitum ciuile nefas: bis rupimus Alpes.* b.domui C.
Tot nos bella docent, nulli seruire tyranno.
Diriguit. spes nulla fugæ: sed undique ferri
Circumfusa micat. dextra, læuaq; reuinctus
Hæsit, & ensiferæ stupuit mucrone coronæ.
Vt fera, quæ nuper montes amisit auitos,
Altorúmque exsul nemorum, damnatur arenæ:
c *Muneribus* d *commota ruit. vir murmure contrà* c. vulneribus P.I d. conuicta I. comata, P.
Hortatur, nixusq; genu venabula tendit.
Illa pauet strepitus, cuneosq; erecta theatri
Despicit, & tanti miratur sibila vulgi.
Vnus per medios audendi promptior ense

a.exserto *Prosilit* [a] *erecto, dictísque, & vulnere toruus*
P.C.I. *Appetit. hac Stilico, quem iactas pellere, dextra*
Te ferit: hoc absens inuadit viscera ferro.
b. fatur *Sic* [b] *fatus,* [c] *meritóque latus transuerberat ictu.*
C.P.I. *Felix illa manus, talem quæ prima cruorem*
c.meritūq; P. *Hauserit, & fessi pœnam librauerit orbis.*
Mox omnes fodiunt hastis, artúsque trementes
Dilaniant: vno tot corpore [d] *pila tepescunt,*
d. tela P.I *Et non infecto puduit mucrone reuerti.*
Hi vultus auidos, & adhuc spirantia vellunt
Lumina: truncatos alij rapuere lacertos.
Amputat ille pedes; humerum quatit ille solutis
e. confinia B. *Nexibus. hic fracti referat* [e] *curuamina dorsi.*
Hic iecur, hic cordis fibras, hic pandit anheli
Pulmonis latebras. spatium non inuenit ira,
f.victor B. *Nec locus est odijs. consumto funere* [f] *vix tum*
g. cadit P. *Deseritur, sparsúmque* [g] *perit per tela cadauer.*
Sic mons Aonius rubuit, cùm Penthea ferrent
Mænades, aut subitò mutatum Actæona cornu
Traderet insanis Latonia virgo Molossis.
h.credis P.C. *Criminibúsne tuis* [h] *speras fortuna mederi?*
i.speras P. C. *Et malè donatum* [i] *certas æquare fauorem*
Supplicijs? vna tot millia morte rependis?
Euersis agedum Rufinum diuide terris:
Da caput Odrysijs: truncum mereantur Achiui.
Quid reliquis dabitur? nec singula mēbra peremtis
k.obuia B. *Sufficiunt populis. vacuo plebs* [k] *vndique muro*
Iam secura ruit. senibus non obstitit ætas,
Virginibúsue pudor. viduæ quibus ille maritos
Abstulit, orbatæque ruunt ad gaudia matres,
Insultántque alacres. laceros iuuat ire per artus,
Pressáque calcato vestigia sanguine tingi.

Nec minùs assiduis [a] *certant elidere saxis.* a tentant l. flagrant B.
Prodigiale caput, quod [b] *iam de cuspide summa* b. nunc C.
Nutabat, digna rediens ad mœnia pompa.
Dextera quinetiam ludo concessa vagatur
Æra petens, [c] *pœnasque animi persoluit auari* c. fraudesque B.
Terribili lucro, viuosque imitata [d] *recentus* d. receptus B.
Cogitur adductus digitos inflectere neruis.
Desinat elatus quisquam confidere rebus,
Instabilesque Deos, [e] *ac lubrica Numina discat.* e. & P.C. I.
Illa manus, quæ sceptra sibi gestanda parabat,
Cuius se toties submisit ad oscula supplex
Nobilitas, inhumata diu, miseroque reuulsa
Corpore feralem quæstum post fata poposcit.
Adspiciat, [f] *ne quis nimium sublata secundis* f. quisquis B.
Colla gerat. triuijs calcandus spargitur ecce,
Qui sibi pyramidas, qui non cedentia templis
Ornatura suos exstruxit culmina Manes,
Et, qui Sidonio velari [g] *credidit ostro,* g. creditur C.
Nudus pascit aues. iacet en, qui possidet orbem,
Exiguæ telluris inops, & puluere raro
Per partes tegitur: [h] *numquam, totiesque sepultus.* h. nusquã P.I.
Senserunt conuexa necem, tellusque nefandum
Emolitur onus. iam respirantibus astris,
Infernos grauat Vmbra lacus. pater Æacus horret,
Intrantemque etiam latratu Cerberus vrget.
Tunc animæ, quas ille fero sub iure peremit,
Circumstant, nigrique trahunt ad iudicis vrnam,
Infesto fremitu. veluti pastoris in ora
Commotæ glomerantur apes, qui dulcia [i] *raptu* i. querca C.
Mella trahit, pennasq; cient, & spicula tendunt,
Et tenuis saxi per propugnacula cinctæ
Rimosam patriam. dilectaque pumicis antra

Defendunt, pronóque fauos examine velant.
Est locus infaustis, quo conciliantur in vnum
Cocytus, Phlegetonque vadis: inamœnus vterque
Alueus. hic voluit lacrymas: hic igne redundat.
Turris per geminos flamis vicinior amnes
a. finistro C. Porrigitur, solidóque rigens adamante, a sinistrum
Proluit igne latus. dextra Cocytia fundit
Æquora, triste gemens, & fletu concita plangit.
Huc post emeritam mortalia sæcula vitam
b Deueniunt, ibi P.C.I. b Deueniunt, vbi nulla manent discrimina fati,
Nullus honor, vanóque exutum nomine Regem
Proturbat plebeius egens, quæsitor in alto
Conspicuus solio pertentat crimina Minos,
Et iustis dirimit sontes. quos nolle fateri
Viderit: ad mala mox transmittit verbera fratris:
Nam iuxta Rhadamanthus agit. cùm gesta superni
c. perspexerit P.C.I. Curriculi, totosq; diu c prospexerit actus:
Exæquat damnum meritis, & muta ferarum
Cogit vincla pati: truculentos ingerit vrsis,
Prædonésque lupis: fallaces vulpibus addit.
At qui desidia semper, vinóque grauatus
Indulgens Veneri voluit torpescere luxu:
Hunc suis immundi pingues detrudit in artus.
Qui iusto plus esse loquax, arcanáque sueuit
Prodere: piscosas fertur victurus in vndas,
Vt nimiam pensent æterna silentia vocem.
Quos vbi per varios annos, per mille figuras
Egit Lethæo purgatos flumine: tandem
Rursus ad humanæ reuocat primordia formæ.
Tum quoque, dum lites, Stygijsque negotia soluit
Dura sori, veteresque reces ex ordine quærit,
Rufinum procul ecce notat, visúque seuero

Lustrat,

Lustrat, & ex imo concussa sede profatur.
Huc superûm labes, huc insatiabilis auri
Proluuies, pretióque nihil non ause parato,
Quodq; mihi summũ scelus est, huc improbe legum
Venditor, Arctoi stimulator perfide Martis,
Cuius ob innumeras strages angustus Auerni
Iam sinus, & plena lassatur portitor alno.
Quid demens manifesta negas? en pectus inustæ
Deformant maculæ, vitiisq; inoleuit imago,
Nec sese commissa tegunt. genus omne dolorum
In te ferre lubet: dubio tibi pendula rupes
Immineat lapsu, volucer te torqueat axis,
Te refugi fallant latices, atque ore natanti
Arescat decepta sitis, dapibusq; relictis
In tua mansurus migret præcordia vultur.
Quamquã omnes alij, quos hæc tormenta fatigant,
Pars quota sint Rufine tui? quid tale vel audax
Fulmine Salmoneus, vel lingua Tantalus egit?
Aut inconcesso Tytius deliquit amore?
Cunctorum si facta simul iungantur in vnum,
Præcedes numero. quo tanta piacula quisquam
Supplicio conferre valet? quid denique dignum
Omnibus inueniam, vincant cùm singula pœnas?
Tollite de medijs animarum dedecus Vmbris:
Aspexisse sat est. oculis iam parcite nostris,
Et Ditis purgate domos, agitate flagellis
Trans Styga, trans Erebum: vacuo mandate Barathro,
Infra Titanum tenebras, infráque recessus
Tartareos, nostrúmque Chaos: quo Ditis opaci
Fundamenta latent, [a] præceps vbi mersus anhelet, a. penitus. que ibi P.C.
Dum rotat astra polus, feriunt dum litora venti.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN EVTROPIVM,

LIBER I.

Semiferos partus, metuendaque pignora matri,
Mœnibus in medijs auditum nocte luporum
Murmur, & attonito pecudes pastore locutas,
Et lapidum duras hiemes, nimbóque minacem
Sanguineo rubuisse Iouem, puteósque cruore
Mutatos, visásque polo concurrere Lunas,
Et geminos Soles mirari desinat orbis.
Omnia cesserunt eunucho Consule monstra.
Heu terræ cælique pudor. trabeata per vrbes
Ostentatur anus, titulumque effeminat anni.
Pandite Pontifices Cumanæ carmina vatis,
Fulmineos sollers Etruria consulat ignes,
Immensúmque nefas fibris exploret haruspex,
Quæ noua portendant Superi. Nilúsne meatus
Deuius, & nostri tentat iam transfuga mundi
Se rubro miscere mari? ruptóne Niphate
Rursum Barbaricis Oriens vastabitur armis?
An morbi ventura lues? an nulla colono
Responsura seges? quæ tantas expiet iras
Victima? quo diras iugulo placabimus aras?
Consule lustrandi fasces, ipsóque litandum
Prodigio: [a] quæcumque [b] parant hoc omine fata
Eutropius ceruice luat. sic [c] omnia nobis
[d] *Hæc regni fortuna tenes? quænam ista iocandi*
Sæuitia? humanis quantum bacchabere rebus?
Si tibi seruili placuit fœdare curules

a. quodcumque P.C.I.
b. canat B.
c. omina Ald.
d. Hoc C. Ald.

Crimine,

Crimine, procedat laxata compede Conſul.
Rupta Quirinales ſumant ergaſtula cinctus.
Des [a] *ſaltem quemcũq; virum: diſcrimina quædam* a. aliũ B.
Sunt famulis, ſplendorq; ſuus, maculamq; minorem
Conditionis habet, domino qui vixerit vno.
Si pelagi fluctus, Libyæ ſi diſcis arenas,
Eutropij numerabis heros, quot iura, quot ille
Mutauit tabulas, vel quanta vocabula vertit.
[b] *Nudatus quoties medicum dum conſulit emtor,* b. Mutatus P.C.I.
Ne qua per occultum lateat iactura dolorem,
Omnes pœnituit pretij, venúmque redibat,
Dum vendi potuit. poſtquam deforme cadauer
Manſit, & in rugas totus defluxit aniles,
Iam ſpecie doni certatim limine pellunt,
Et fœdum ignaris properant obtrudere munus.
Tot tranſlata iugis ſummiſit colla vetuſtum
Seruitium, ſemperq; nouum, nec deſtitit vmquam:
Cœpit ſæpè tamen cunabula prima cruentis
Debita ſupplicijs: rapitur caſtrandus ab ipſo
Vbere: ſuſcipiunt matris poſt viſcera pœnæ.
Aduolat Armenius certo mucrone reciſos
Edoctus mollire mares, damnóque nefandum
Aucturus pretium. ſecundum corporis [c] *ignem* c. inguen I.
Sedibus exhaurit geminis, vnoq; ſub ictu
Eripit officium patris, noménque mariti.
Ambiguus vitæ iacuit, penitusq; ſupremum
In cerebrum ſecti traxerunt frigora nerui.
Laudemúſne manum, quæ vires abſtulit hoſti?
An potiùs fato cauſſam tribuiſſe queramur?
Profuerat manſiſſe virum. felicior exſtat
Opprobrio: ſeruiret adhuc, ſi [d] *fortior eſſet.* d. grandior. B.
Inde per Aſſyriæ trahitur commercia ripæ.

Hinc fora venalis Galata ductore frequentat,
a. posset P.I. *Permutatque domos varias. quis nomina* a *possit*
Tanta sequi? miles stabulis Ptolomæus in illis
Notior. hic lõgo lassatus pellicis vsu
b. Arectheo P.I. *Donat* b *Aristæo, neque enim iam dignus haberi,*
Nec maturus emi, cùm fastiditus abiret.
Quæ genuit, quanto planxit diuertia luctu.
Hæc erat heu Ptolomææ fides? hoc profuit ætas
In gremio consumpta tuo, lectúsque iugalis,
Et ducti toties inter præsepia somni?
Libertas promissa perit, viduúmne relinquis
Eutropium? tantasque premunt obliuia noctes?
Crudelis, generis prô sors durissima nostri.
c. conubia P.C.I. *Femina cùm senuit, retinet* c *connubia partu,*
Vxorisque decus matris reuerentia pensat:
d. nitimur PtC.I. *Nos Lucina fugit, nec pignore* d *nititur vllo.*
Cùm forma dilapsus amor, defloruit oris
Gratia. qua miseri scapulas tutabimur arte?
e. auitum B. *Qua placeam ratione senex? sic fatus* e *acutum*
Aggreditur lenonis opus, nec segnis ad artem
Mens erat, officijq; capax, omnéisque pudoris
Hauserat insidias. custodia nulla tuendo
Fida toro: nulli poterant excludere vectes.
f. in P.C. I. *Ille vel ærata Danaën* f *sub turre latentem*
Eliceret. fletus domini fingebat amantis,
Indomitasq; mera, pretio lenibat auaras,
Lasciuasq; iocis: nec blandior vllus euntis
Ancillæ tetigisse latus, leuitérque reductis
Vestibus occulto crimen mandasse susurro,
Nec furtis quæsisse locum, nec fraude reperta
Cautior elusi fremitus vitare mariti.
Haud aliter iuuenum flamis Ephyreia Lais

E gemino ditata mari, cùm ſerta refudit
Canities. iam turba procax, noctiſq; recedit
Ambitus, & raro pulſatur ianua tactu,
Séque reformidat ſpeculo damnante ſenectus.
Stat tamen, atque alias ſuccingit lene miniſtras,
Dilectúmque [a] *diu quamuis longæua lupanar* a.ſemel B
Circuit, & retinet mores, quos perdidit ætas.
Hinc honor Eutropio, cúmq; omnibus vnica virtus
Eſſet in eunuchis, thalamos ſeruare pudicos,
Solus adulterijs creuit: nec verbera tergo
Ceſſauere tamen, quoties decepta libido
Irati caluiſſet heri, fruſtráque rogantem,
Iactantémque ſuos tot iam per luſtra labores,
Dotalem genero, nutritorémque puellæ
Tradidit. Eous rector, Conſúlque futurus,
Pectebat dominæ crines, & ſæpè lauanti
Nudus in argento lympham geſtabat alumnæ:
Et cùm ſe rapido feſſam proiecerat æſtu,
Patricius roſeis pauonum ventilat alis.
Iamque æuo [b] *laſſata cutis, ſulciſque genarum* b.laxata P.C.
Corruerat paſſæ facies rugoſior vua:
Flaua minus preſſo finduntur vomere rura:
Nec vento ſic vela tremunt. miſerabile turpes
Exedere caput tineæ: [c] *deſecta patebant* c.deſerta P.C.I.
Interualla comæ. qualis ſitientibus aruis
Arida ieiunæ ſeges interlucet ariſtæ:
Vel qualis gelidis pluma labente pruinis
Arboris immoritur trunco brumalis hirundo.
Scilicet vt trabeis iniuria creſceret olim,
Has in fronte notas, hoc dedecus addidit oris
Luxuriæ fortuna ſuæ: cùm pallida nudis
Oſſibus horrorem dominis præberet imago

 Decolor,

Decolor, & macies occursu læderet omnes.
Aut pueris latura metus, aut tædia mensis,
Aut crimen famulis, aut procedentibus omen,
a. cespite P.C.I. *Et nihil exhausto caperent in* [a] *stipite lucri.*
Sternere quippe toros, vel cædere ligna culinæ
Membra negant. aurum, vestes; arcana tueri
b. inuita B. c. negat. I. *Mens* [b] *infida* [c] *vetat. quis enim committere vellet*
Lenoni thalamum? tandem ceu funus acerbum,
Infaustamque suis trusere Penatibus Vmbram.
Contemptu iam liber erat. sic pastor obesum
Lacte canem, ferroq; ligat. pascitque reuinctum,
Dum validus seruare gregem, vigilique rapaces
Latratu terrere lupos: cùm tardior idem
d. deiecit P.C.I. *Iam scabie laceras* [d] *demisit sordibus aures,*
Soluit, & exuto lucratur vincula collo.
Est ubi despectus nimius iuuat, vndique pulso
Per cunctas licuit fraudes impunè vagari,
Et fatis aperire viam. prô quisquis Olympi
Summa tenes, tantóne libet mortalia risu
Vertere? qui serui non est admissus in vsum,
Suscipitur regnis, &, quem priuata ministrum
Dedignata domus, moderantem sustinet aula.
Vt primùm vetulam texere Palatia vulpem,
Quis non ingemuit? quis non irrepere sacris
Obsequijs doluit toties venale cadauer?
Ipsi quin etiam tali consorte fremebant
Regales famuli, quibus est illustrior ordo
Seruitij, sociúmque diu spreuere superbi.
Cernite quem Latijs poscant annectere fastis:
Cuius & eunuchos puduit. sed vilior antè
Obscuræ latuit pars ignotissima turbæ,
Donec abundanti Furijs qui rebus Eois

Exitium, [a] primúmque sibi produxit ab imis a. primoq; P.C.L.
Euectus thalamis, summos inuasit honores.
Quàm bene dispositum terris, vt dignus iniqui
Fructus consilij primis auctoribus instet.
Sic multos fluuio vates arente per annos,
Hospite qui cæso monuit placare Tonantem,
Inuentas primùm Busiridis imbuit aras,
Et cecidit sæui, [b] quo dixerat hostia sacri. b. qui P.
Sic opifex tauri, tormentorúmque repertor.
Qui funesta nouo fabricauerat æra dolori,
Primus inexpertum Siculo cogente tyranno
Sensit opus, docuitq; suum mugire iuuencum.
Nullius Eutropius, quàm qui se protulit antè,
Direptas possedit opes, nullúmque priorem
Perculit exsilio, solúmque hoc ritè peregit,
Auctorem dammare suum, postquam obsitus æuo
Semiuir excelsam rerum sublatus in arcem.
Quod nec vota [c] pati, nec fingere somnia possunt. c. satis B.
Vidit sub pedibus leges, subiectáque colla
Nobilium, tantúmque sibi permittere fata.
Qui nihil optasset plus libertate mereri,
Iam iam dissimulat dominos, altéque tumescunt
Seruiles animi: procerum squalore [d] repletus d. repletur P.I.
Carcer, & exsulibus Meroë, campiq; gemiscunt
Æthiopum: pœnis hominum plaga personat ardens:
Marmaricus claris violatur cædibus Ammon.
Asperius nihil est humili, cùm surgit in altum:
Cuncta ferit, dum cuncta timet: desæuit in omnes,
Vt se posse putent: nec bellua tetrior vlla est,
Quàm serui rabies in libera [e] colla furentis: e. terga P.I.
Agnoscit gemitus, & pœnæ parcere nescit
Quam subijt, dominiq; memor quem verberat, odit.
Adde

Adde quod eunuchus nulla pietate mouetur,
Nec generi natísve cauet. clementia cunctis
In similes, animósque ligant consortia damni.
a. Iste B. C.I. a *Ille nec eunuchis placidus: sed peius in aurum*
Æstuat: hoc vno fruitur succisa libido.
Quid neruos secuisse iuuat? vis nulla cruentam
b. curis. B. c. arte P. C.I. *Castrat auaritiam. paruis exercita* b *furtis,*
Quæ vastare penum, neglectáque sueuerat c *arce,*
d. nunc, P.C.I. *Claustra remoliri,* d *non vberiore rapina*
Peccet in orbe manus? quidquid se Tigris ab Æmo
Diuidit, hoc certa proponit merce locandum
Institor imperij, caupo famosus honorum.
Hic Asiam villa pactus regit: ille redemit
Coniugis ornatu Syriam. dolet ille paterna
e. potenti P.C.I. *Bithynos mutasse domo. suffixa* e *patenti*
Vestibulo pretijs distinguit regula gentes.
Tot Galatæ, tot Pontus eat, tot Lydia nummis.
Si Lyciam tenuisse velis, tot millia ponas:
Si Phrygas, adde parum. propriæ solatia sortis
Communes vult esse notas, & venditus ipse
Vendere cuncta cupit. certantum sæpè duorum
Diuersum suspendit onus, cùm pondere iudex
Vergit, & in geminas nutat prouincia lances.
Non pudet heu Superi populos venisse sub hasta
Vendentis? certè pudeat, quod iure sepultum
Mancipium tot regna tenet, tot distrahit vrbes.
Pollentem solio Crœsum victoria Cyri
Fregit, vt Eunucho fluerent Pactolus & Hermus?
Attalus heredem voluit te Roma relinqui,
Restitit Antiochus præscripto margine tauri,
Indomitos curru Seruilius egit Isauros,
Et Pharos Augusto iacuit, vel Creta Metello?

Ne non

Ne non Eutropio quæstus numerosior esset,
In mercem veniunt Cilices, Iudæa, Sophene,
Romanúsque labor, Pompeianique triumphi?
Quò struis hos auri cumulos? quæ pignora tantis
a *Succedunt opibus? nubis, ducásve licebit:* a. Succedent P.C.
Numquã mater eris, numquã pater. hoc tibi ferrum,
Hoc natura negat. te grandibus India gemmis,
Te b *folijs Arabes ditent, te vellere Seres:* b. spolijs B.
Nullus inops adeò, nullum sic vrget egestas,
Vt velit Eutropij fortunam, & membra pacisci.
Iámque oblita sui, nec sobria diuitijs mens
In miseras leges, hominúmque negotia ludit.
Iudicat eunuchus. quid iam de Consule miror?
Prodigium est quodcumque gerit. quæ pagina lites
c *Femineas meminit? quibus vmquam sæcula terris* c. Sic n-ctas B.
Eunuchi videre forum? sed ne qua vacaret
Pars ignominiæ, neu qui restaret inausum,
Arma etiam violare parat, portentáque monstris
d *Aggregat, & secum petulans amentia certat.* d. Aggerat, P.I.
Erubuit Mauors, e *aduersáque risit Enyo,* e. auersáque B.
Dedecus Eoum quoties intenta sagittis,
Et pharetra fulgens anus exercetur Amazon:
Arbiter aut quoties belli, pacisque recurrit,
Alloquitúrque Getas, gaudet, cum viderit, hostis,
Et sentit iam deesse viros. incendia fumant,
Muris nulla fides. squalent populatibus agri,
Et medio spes sola mari. trans Phasin aguntur
Cappadocum matres, stabulísque abducta paternis
Caucasias captiuo bibunt armenta pruinas,
Et Scythicis mutant Argei pabula siluis. f Assyriis I.
Extra Cimmerias Taurorum claustra paludes
f *Flos Syriæ* g *seruet: spolijs nec sufficit atrox* g. seruit P.L.

Barbarus:

Barbarus: in cædem vertit fastidia prædæ.
Ille tamen (quid enim seruum, mollemque pudebit?
a superare B. *Aut quid in hoc poterit vultu [a] flagrare [b] ruboris?)*
b. pudoris?) P.I. *Pro victore redit: peditum vexilla sequuntur,*
Et turmæ similes, Eunuchorumque manipli.
Hellespontiacis legio dignissima signis,
Obuius ire cliens, defensoremque reuersum
Complecti. placet ipse sibi, lax usque laborat
Distendisse genas, fictumque inflatus anhelat.
c. tunicas, B. *Puluere respersus [c] tineas, & Solibus ora*
Pallidior, verbisque sonat plorabile quiddam
Vltra nequitiam fractis, & prælia narrat,
Perque suam tremula testatur voce sororem
Defecisse vagus ad publica commoda vires:
Cedere liuori, nec sustentare procellas
Inuidiæ, mergique fretis spumantibus orat.
Exoretque vtinam. dum talia fatur, ineptas
Detergit lacrymas, atque inter singula dicta
Flebile suspirat. qualis venit arida socrus
Longinquam visura nurum, vix lassa resedit,
Et iam vina petit. quid te turpissime bellis
d. sæui I. *Inseris, aut [d] sæuis pertentas Pallada [e] campis?*
e. campi? I. medijs pertentas prœlia campis? B. *Tu potes alterius studijs hærere Mineruæ:*
Tu telas, non tela pati: tu stamina nosse;
Tu segnes operum sollers vrgere puellas,
Et niueam dominæ pensis inuoluere lanam.
Vel si sacra placent, habeas pro Marte Cybellem.
Rauca Celæneos ad tympana disce furores.
Cymbala ferre licet, pectusque illidere pinu,
Inguinis & reliquum Phrygijs abscindere cultris.
Arma relinque viris geminã quid diuidis aulam,
Conarisq; pios odijs committere fratres?

Te magis

Te magis, ah demens veterem, si respicis, artem
Conciliare decet. gestis pro talibus annum
Flagitat Eutropius, ne quid non polluat unus
Dux, acies, iudex, prætoria, tempora, Consul.
Nil adeò fœdum est, quod non exacta vetustas
Ediderit, longiq́ue labor commiserit æui.
Oedipodes matrem, natam duxisse Thyestes
Cantatur: peperit fratres Iocasta marito,
Et Pelopea sibi[a] *Thebas, ac funera Troiæ:* a. labes f. C.I.
Tristis Erichthei deplorat scena theatri:
In volucrem Tereus, Cadmus se vertit in anguem:
Scylla nouos mirata canes. hunc arbore figit,
Eleuat hunc palma, squamis hunc fabula vestit.
Hunc soluit fluuio, numquã spado Consul in orbe,
Nec iudex, ductórve fuit. quodcumque virorum
Est decus, eunuchi scelus est: exempla creantur
Quæ socci superent risus, luctusq; cothurni.
Quam [b] *pulcrè conspectus erat, cùm tenderet artus* b. pulcer f.
Exsangues [c] *onerare toga, cinctúque grauatus,* c. ornare P. C
[d] *Inductóque senex obscenior iret in auro!* d. induto. C.
Humani qualis simulator simius oris:
Quem puer arridens pretioso stamine Serum
Velauit, nudásque nates, ac terga reliquit;
Ludibrium mensis erecto pectore diues
Ambulat, & claro sese deformat amictu.
Candida pollutos comitatur Curia fasces.
Forsitan & dominus præbet miracula lictor
Consule nobilior, libertatemq́ue daturus,
Quam non dum meruit, scandit sublime tribunal,
Atque inter proprias laudes Ægyptia iactat
Somnia, prostratosq́ue canit se vate tyrannos.
Scilicet in dubio vindex Bellona pependit,

Dum spado Tiresias, eneruatúsque Melampus
Reptat, ab extremo referens oracula Nilo:
Obstrepuere auium voces, exhorruit annus
Nomen, & insanum gemino proclamat ab ore,
Eunuchúmque vetat fastis accedere Ianus.
Sumeret illicitos etenim si femina fasces,
Esset turpe minus Medis, leuibusq; Sabæis,
Imperat hic sexus, Reginarúmque sub armis
Barbariæ pars magna iacet: gens nulla probatur,
Eunuchi quæ sceptra ferat. Tritonia, Phœbe,
a. Terra, P. I. a *Vesta, Ceres, Cybele, Iuno, Latona coluntur,*
Eunuchi quæ templa Dei? quas vidimus aras?
Inde sacerdotes: hæc intrat pectora Phœbus:
Inde canunt Delphi. Troianam sola Mineruam
Virginitas Vestalis adit, flammasque tuetur:
Hi nullas meriti vittas, sempérque profani.
Nascitur ad fructum mulier, prolémque futuram:
Hoc genus inuentum est, vt seruiat. Herculis arcu
Concidit Hippolyte: Danai fugere bipennem
Penthesilea tuam: claras Carthaginis arces
Creditur, & centum portis Babylona superbam
Femineus struxisse labor. quid nobile gessit
b. Vrbes? B. *Eunuchus? quæ bella tulit? quas condidit* b *arces?*
Illos præterea rerum natura creauit:
Hos fecere manus. seu prima Semiramis astu
Assyrijs mentita virum, ne vocis acutæ
Mollities, leuésque genæ se prodere possent,
Hos sibi coniunxit similes: seu Parthica ferro
Luxuries vetuit nasci lanuginis vmbram,
Seruatóque diu puerili flore coëgit
Arte retardatam Veneri seruire iuuentam.
Fama prius falso similis, vanóque videri
Ficta

Victa ioco leuior volitare per oppida rumor,
Sideriq; nefas : a veluti nigrantibus alis — a. ſicut P.C.I.
Audiretur olor, coruo certante liguſtris.
Atque aliquis grauior morum, ſi talibus, inquit,
Creditur, & nimijs turgent mendacia monſtris:
Iam teſtudo volat, profert iam cornua vultur,
Prona petunt retrò fluuij b vada : Gadibus ortum — b. iuga P.I.
Armenij texere diem : iam frugibus aptum
Æquor, & aſſuetum c ſiluis delphina videbo: — c. aductā P.I.
Iam Cocleis homines iunctos, & quidquid inane
Nutrit, Iudaicis quæ pingitur India velis.
Subijcit & miſtis ſalibus laſciuior alter.
Miraris? nihil eſt quod non in pectore magnum
Concipit Eutropius, ſemper noua, grandia ſemper
Diligit, & celeri deguſtat ſingula ſenſu.
Nil timet à tergo; vigilantibus vndique curis
Nocte, dieque patet : lenis, faciliſq; moueri
Supplicibus, mediaque tamen molliſſimus ira.
Nil negat, & ſeſe vel non poſcentibus offert.
Quodlibet ingenio ſubigit, tradique fruendum.
Quidquid amas, dabit illa manus: cõmuniter omni
Fungitur officio, gaudetque potentia flecti.
Hoc quoque conſilijs d peperit, meritoque laborum — d. meruit.
Accipit, & trabeas argutæ præmia dextræ.
Poſtquam vera fides facinus vulgauit Eoum
Gentibus, & Romæ iam certius impulit aures:
Eutropiúmne etiam noſtra dignabimur ira?
Hic quoque Romani meruit pars eſſe e doloris? — e. laboris? I.
Sic effata, rapit cæli per inania curſum
Diua potens, vnoque Padum tranſit ipſa volatu,
Caſtra ſui rectoris adit. tum forte decorus
Cum Stilicone gener, pacem implorantibus vltrò

Germanis responsa dabat, legésque Caycis
Arduus, & flauis signabat iura Suëuis.
a. Reges, C. *His tribuit* [a] *leges, his obside fœdera sancit*
Indicto: bellorum alios transcribit in vsus,
Militet vt nostris detonsa Sicambria signis.
Læta subit Romam pietas, & gaudia pænè
Mouerunt lacrymas, tantóque exsultat alumno.
b. defendente C. & in margine festinata. *Sic armenta suo iam* [b] *defensante iuuenco*
Celsiùs assurgunt erectæ cornua matri.
Sic iam terribilem stabulis, dominúmque ferarum
Crescere miratur genitrix Massyla leonem.
Dimouit nebulam, iuueniq́ue apparuit ingens.
Tunc sic orsa loqui. quantum te principe possim
Non longinqua docent. domito quod Saxone Tethys
c. strato I. *Mitior, aut* [c] *fracto secura Britannia Picto.*
Ante pedes humili Franco, tristiq́ue Suëuo
Perfruor, & nostrum video Germanice Rhenum.
Sed quid agam? discors oriens felicibus actis
Inuidet, atque alio Phœbi de cardine surgunt
Crimina, ne toto conspiret corpore regnum.
Gildonis taceo magna cum laude receptam
Perfidiam, & fretos Eoo robore Mauros.
d. Quam C. I. suspecta P. C. I. *Quæ* [d] *suscepta fames, quantum discriminis vrbi,*
Ni tua vel soceri numquam non prouida virtus
Australem Arctois pensasset frugibus annum?
Inuectæ Rhodani Tiberina per ostia classes,
Cyniphyśque ferax Araris successit aristis.
Teutonicus vomer, Pyrenæiq́ue iuuenci
Sudauere mihi, segetes mirantur Iberas
Horrea: nec Libyæ senserunt damna rebellis.
Iam Transalpina contenti messe Quirites.
Ille quidem meritas soluit, scit Tabraca, pœnas,

Vt per-

Vt pereat quicumque tuis conflixerit armis.
Ecce recens ijsdem clades à partibus exit,
Terroriſquè minùs, ſed plus habitura pudoris:
Eutropius Conſul. pridem tolerare fatemur
Hoc genus, Arſacio poſtquam ſe regia faſtu
Suſtulit, & noſtros corrupit Parthia mores.
Præfecti ſed adhuc gemmis, veſtique dabantur
Cuſtodes, ſacróque adhibere ſilentia ſomno.
Militia eunuchi numquam progreſſa cubile,
Non vita ſpondente fidem, ſed inertia [a] *tantum* a. tutū B.
Mentis pignus erat. ſecreta monilia ſeruent,
Ornatus curent Tyrios: à fronte recedant
Imperij. tenero tractari pectore neſcit
Publica maieſtas. numquam vel in æquore puppim
Vidimus eunuchi clauo parere magiſtri.
Nos adeò ſperni faciles? orbiſque carina
Vilior? Aurora certè eſt, quæ talia ferre
Gaudet, & aſſuetas ſceptris muliebribus vrbes,
Poſſideant quid belliferam communibus vrunt
Italiam maculis, [b] *nociturâque probra ſeueris* b. nocturnaque B.
Admiſcent populis? peregrina piacula forti
Pellantur longè Latio, ne tranſeat Alpes
Dedecus: in ſolis, quibus extitit, hæreat aruis.
Scribat Halys, ſcribat [c] *famæ contemtor Orontes* c. formæ B.
Per te, pérque tuos obteſtor Roma triumphos,
Neſciat hoc Tybris, numquam poſcentibus olim,
Qui dare Dentatis annos, Fabijſque ſolebat.
Martius eunuchi repetet ſuffragia campus?
Æmilios inter, ſeruatoréſque Camillos
Eutropius? iam Chryſogonis tua Brute poteſtas,
Narciſſiſque datur. natis hoc dedere pœnæ
Profuit, & miſero ciuem præponere patri?

Hoc mihi Ianiculo positis Etruria castris
Quæsiit & tantum fluuio Porsenna remotus?
Hoc meruit vel ponte Cocles, vel Mucius igne?
Visceribus frustrà castum Lucretia ferrum
Mersit & attonitum tranauit Clœlia Thybrim?
Eutropio fasces adseruabantur ademti
Tarquiniis? quemcumque meæ vexere curules
Laxato veniat socij spectator Auerno.
Impensi sacris Decij prorumpite bustis,
Torquatíque truces, animosáque pauperis vmbra
Fabricij, túque, ô si fortè inferna piorum
Iugera, & Elysias scindis Serrane nouales.
Pœno Scipiade, & Pœno præclare Lutati.
Sicania Marcelle ferox, gens Claudia surgat.
a. series, P. C. I. *Et Curij* [a] *veteres, & qui sub iure negasti*
Viuere Cæsareo paruo procede sepulcro
Eutropium passure Cato. remeate tenebris
Agmina Brutorum, Coruinorúmque cateruæ.
Eunuchi vestros habitus insignia sumunt
b. verendas B. *Ambigui Romana mares. rapuere.* [b] *tremendas*
Hannibali, Pyrrhoque togas, flabella perosi
Adspirant trabeis: iam non vmbracula gestant
Virginibus, Latias ausi vibrare secures.
Linquite femineas infelix turba latebras,
Alter quos pepulit sexus, nec suscipit alter
Execti Veneris stimulos, & vulnere casti.
Mista duplex ætas: inter puerumque, senémque
Nil medium. falsi complete sedilia patres.
te noui proceres, infecundóque senatu
Eutropium stipate ducem: celebrate tribunal
Pro thalamis: verso iam discite more curules,
Non matrum pilenta sequi, ne prisca reuoluam.

Neu numerem quantis iniuria mille per annos
Sit retrò ducibus. quanti fœdabitur æui
Canities? vnam subeant quot sæcula culpam?
Inter Aristæi fastus & nomen herile
Seruus erit, dominóque suos æqualis honores
Inserit. heu, semper Ptolemæi noxia mundo
Mancipia. en alio lædor grauiore Photino,
Et patior maius Phario scelus. ille cruorem
Consulis vnius Pellæis ensibus hausit:
Inquinat hic omnes si nil priuata mouebunt,
At tu principibus, nostræ tu prospice caussæ,
Regalésque [a] *aduerte notas.* [b] *hunc accipit vnum* — a. auerte C.
Aula magistratum. vobis, patribúsque recurrit — b. adspicit P.I.
Hic alternus honos. in crimen euntibus annis
Parce quater Consul: contagia fascibus oro
Defendas ignaua tuis, neu tradita libris
[c] *Omnia, vestitúsq; meos, quibus omne, quod ambit* — c. Omina P.C.I.
Oceanus, domui, tanta caligine mergi,
Calcaríque sinas. nam quæ iam bella [d] *feramus* — d. geramus P. sequamur C. geremus I.
Mollibus auspicijs? aut quæ connubia prolem,
Aut frugem [e] *laturus ager? quid fertile terris?* — e. latura seges B.
Quid [f] *plenum sterili possit sub Consule nasci?* — f. Pulcrū I.
Eunuchi si iura dabunt, legésque tenebunt:
Ducant pensa viri, mutatóque ordine rerum
Viuat Amazonio confusa licentia ritu.
Quid trahor vlteriùs? Stilico quid vincere differt
Dum certare pudet? nescis quòd turpior hostis
Lætitia maiore [g] *cadit? piratica Magnum* — g. cadet? P.C.
Erigit: illustrat seruilis laurea Crassum.
[h] *Annuis. agnosco fremitum, quo palluit Eurus,* — h. At vix agnoscit B.
Quo Mauri, Gildóque ruit. quid Martia signa
Sollicitas? non est iaculis, hastísve petendus:

Conſcia ſuccumbent audito verbere terga.
Vt Scytha poſt multos rediens exercitus annos,
Cùm ſibi ſeruili; pro finibus obuia pubes
Iret, & arceret dominos tellure reuerſos,
Armatam oſtenſis aciem ſudere flagellis.
Notus ab inceptis ignobile reppulit horror
Vulgus,[a] *& addictus ſub verbere torpuit enſis.*

a. adductus C.I.

CL. CLAVDIANI LIBRI II. IN EVTROPIVM

PROLOGVS.

Qui modò ſublimes rerum flectebat habenas
Patricius, rurſus verbera nota timet,
Et ſolitos tardæ paſſurus compedis orbes,
In dominos vanas luget abiſſe minas.
Culmine deiectum vitæ fortuna priori
Reddidit, inſano iam ſatiata ioco.
Scindere nunc alia meditatur ligna ſecuri,
Faſcibus & tandem vapulat[b] *ille ſuis.*
Illicitas Conſul pœnas, ſe Conſule ſoluit:
Annus qui trabeas, hic dedit exilium.
Infauſtum populis in ſe quoque vertitur omen.
Sæuit in auctorem prodigioſus honor.
Ablato penitus reſpirant nomine faſti,
Maturámque luem ſanior[c] *aula vomit.*
Diſſimulant ſocij, coniuratíque recedunt:
Procumbit pariter cum duce tota cohors.
Non acie victi, nec ſeditione coacti,
Ne pereant ritu, quo periere viri.
Concidit exiguæ dementia vulnere chartæ:
Confecit ſæuum littera Martis opus.

b. ipſe P. C.I.

c. aura P. C.

Mollis

Mollis feminea detruditur arte tyrannus,
Et thalamo pulsus perdidit imperium.
Sic iuuenis nutante fide, veterique reducta
Pellice deflectam linquit amica domum.
Canitiem raram largo de puluere turpat,
Et lacrymis rugas implet anile gemens.
Supplicitérque pias humilis prostratus ad aras,
Mitigat iratas voce tremente nurus.
Innumeri glomerantur heri, sibi quisque petentes
Mancipium solis vtile supplicijs.
Quamuis fœdus enim, mentémque obscenior ore,
Ira dabat pretium, pœna meretur emi.
Quas spado nunc terras, aut quẽ trãsibis in axem?
Cingeris hinc odijs, inde recessit amor.
Vtraque te gemino sub sidere regia damnat.
Hesperius numquam, iam nec Eous eris.
Miror cur alijs qui pandere fata solebas,
Ad propriam cladem cæca Sibylla taces?
Iam tibi nulla videt fallax insomnia Nilus:
Peruigilant vates, nec miserande tui.
Quid, soror audebit tecum conscendere puppem,
Et veniet longum per mare fida comes?
An fortasse toros eunuchi pauperis odit,
Et te nunc inopem diues amare negat?
Eunuchi iugulum primus secuisse fateris:
[c] *Sed tamen exemplo non feriere tuo.* c. Et P.
Viue pudor fatis: en quem tremuere tot vrbes:
[d] *En cuius populi sustinuere iugum.* d. Cuius tot B.
Direptas quid plangis opes, quas natus habebit?
Non aliter poteras principis esse pater.
Improbe quid pulsas muliebribus astra querelis?
[e] *Quid tibi sub Cypri litore parta quies?* e. Quod tibi C F

Omnia Barbarico per te concussa tumultu.
Crede mihi, terris tutius æquor erit.
Iam non Armenios iaculis terrebis, & arcu:
Per campos volucrem non agitabis equum.
Dilecto caruit Byzantius ore senatus:
Curia consilijs æstuet orba tuis.
Emeritam suspende togam, suspende pharetram:
Ad Veneris partes, ingeniumque redi.
Non benè Gradiuo lenonia dextera seruit:
Suscipiet famulum te Cytherea libens.
Insula læta choris, blandorum mater amorum:
Nulla pudicitiæ cura placere potest.
a. sede B. *Prospectant Paphiæ celsa de [a] rupe puellæ,*
Sollicitæ, saluam dum ferat vnda ratem.
Sed vereor teneant ne te Tritones in alto,
Lasciuas doctum fallere Nereidas:
Aut idem cupiant pelago te mergere venti,
Gildonis nuper qui tenuere fugam.
Inclyta captiuo, memoratur Tabraca Mauro:
Naufragio Cyprus sit memoranda tuo.
Vecturum moriens frustrà delphina vocabis:
b. eunuchi *Ad terram solos deuehit ille viros.*
P.C.I. *Quisquis adhuc similes [b] eunuchus tēdit ad actus,*
Respiciens Cyprum desinat esse ferox.

C L.

CL. CLAVDIANI IN EVTROPIVM LIBER II.

Mygdonij cineres, & si quid restat Eoi,
Quod pereat regni, certè non augure falso (peractæ
Prodigij patuere minæ, frustráque
Vulnere, monstriferi præsagia discitis anni.
Cautior antè tamen violentum nauita Corum
Prospicit, & tumidæ subducit vela procellæ.
Quid iuuat errores mersa iam puppe fateri?
Quid lacrymæ delicta leuant? stant omina vestri
Consulis: immotis hæsere piacula fatis.
Tunc decuit sentire nefas, tunc ire recentes
Detersum maculas: veteri post obruta morbo
Corpora, Pæonias nequidquam admoueris [a] herbas. a. artes B.
Vlcera possessis altè suffusa medullis,
Non leuiore manu, ferro sanantur, & igni,
Ne noceat frustrà mox eruptura cicatrix.
Ad viuum penetrant flammæ, [b] quò funditus humor b. queis P. C. I.
Defluat, & vacuis corrupto sanguine venis
Arescat fons ille mali: truncantur & artus,
Vt liceat reliquis securum viuere membris.
At vos egregiè purgatam creditis aulam,
utropium si Cyprus habet, vindictáque mundi
emiuir exsul erit. quis vos lustrare valebit
ceanus? tantum facinus quæ diluet ætas?
Induerat necdum trabeas, mugitus ab axe
edditus inferno, rabies arcana cauernas
ibrat, & alterno confligunt culmina lapsu.

Bacchatus per operta tremor; Chalcedona mouit
Pronus, & in geminas mutauit Bosporus vrbe
Concurrêre freti fauces, radice reuulsa
Vitant instabilem rursus Symplegada nautæ:
Scilicet hæc Stygiæ præmittunt signa sorores,
Et sibi iam tradi populos hoc Consule gaudent.
Mox oritur diuersa lues: hinc Mulciber ignes
Sparserat: hinc victo prorruperat obijce Nereus,
Hinc flagrant, hinc tecta natant. quam numina
Seruatis sceleri, cuius tot cladibus omen (pœnam
c. Obstitit? B. *c Constitit? incumbas vtinam Neptune tridenti,*
Pollutúmque solum toto cum crimine mergas.
Vnam pro mundo Furijs concedimus vrbem.
Vtque semel patuit monstris iter, omnia tempus
Nacta suum properant nasci: tum decolor imber,
Infantúmque noui vultus, & dissona partu
Semina: tum lapidum fletus, armentáque vulgò
Ausa loqui, medijsq; feræ se credere muris:
d. terrifici P.C.I. *Tum vates sine more rapi, lymphatáque passim*
Pectora d fatidici stimulis ignescere Phœbi.
Fac nullos cecinisse Deos. adeóne retusi
Quisquam cordis erit, dubitet qui partibus illis
Affore fatalem castrati Consulis annum?
Sed quàm cæcus inest vitijs amor! omne futurum
Despicitur, suadéntque breuem præsentia fructum,
Et ruit in vetitum damni secura libido,
e. lucro est, I. *Dum mora supplcij e lucro, serumque, quod instat,*
Creditur. haud equidem contra tot signa Camillo
Detulerim fasces, ne dum, prô, sexus inerti
Mancipio, cui cuncta licet responsa iuberent,
Hortantésque licet spondere̅nt prospera Diui,
Turpe fuit cessisse viros. exquirite retrò
Crimina,

Crimina, continui lectis annalibus æui:
Prisca resensitis euoluite secula fastis.
Quid senis infandi Capreæ, quid [e] scena Neronis e. cena B.
Tale[f] ferunt? spado Romuleo succinctus amictu f. refert? I.
Sedit in augustis Laribus: vulgata patebat
Aula salutantum studijs. huc plebe senatus
Permista, trepidique duces, omnisque potestas
Confluit. aduolui genibus, contingere dextram
Ambitus, & votum deformibus oscula rugis
Figere. præsidium [g] legum, genitórque vocatur g. legis. I.
Principis, & famulum dignatur regia patrem.
Posteritas admitte fidem, monumenta petuntur
Dedecoris, multúque gemunt incudibus æra
Formatura nefas. hæc iudicis, illa togati,
Heic nitet armati species: numerosus vbique
Fulget eques: præfert eunuchi Curia vultus.
Ac veluti caueant, ne quo consistere virtus
Possit pura loco, cunctas hæc ora laborant
Intestare vias. maneant immota precamur,
Certaque perpetui sint argumenta pudoris.
Subter adulantes tituli, nimiæq; leguntur
Vel maribus laudes: claro quòd nobilis ortu
Conniuant domini: quòd maxima prælia solus
Impleat, & pariter miles: quòd [h] tertius [i] vrbis h. cōditor i. Tertius.
Conditor, hoc Byzas, Constantinúsque videbunt?
Inter quæ tumidus lenoproducere cenas
In lucem, fœtere mero, dispergere [k] plausum k. plaustrū P.
Emturas in vulgus opes, totósque theatris
Indulgere dies, alieni prodigus auri.
At soror, &, si quid portentis creditur, vxor
Mulcebat matres epulis, & more pudicæ
Coniugis eunuchi celebrabat vota mariti.

Hanc

Hanc amat, hanc summa de re, vel pace, vel armis
Consulit: huic curas, & clausa palatia mandat,
Ceu stabulum, vacuámque domum: sic magna tueri
Regna nihil, patiénsque iugi deluditur orbis.
Mitior alternum Zephyri iam bruma teporem
Senserat, & primi laxabant germina flores.
Iamque iter in gremio pacis solenne parabant
Ad muros Amphysa tuos, auctore repertum
Eutropio, pelagi ne tædia longa subirent,
a. æstas: P.I. *Sed vaga lascivus flueret discursibus[a] ætas:*
Vnde tamen tanta sublimes laude redibant,
Ceu vinctos traherent Medos, Indumq; bibissent.
Ecce autem flauus Gradiuus ab vsque Gelonis
Arua cruentato repetebat Thracia curru.
Subsidunt Pangæa rotis, altéque sonoro
Stridunt axe niues, vt vertice constitit Æmi,
Femineasq; togas pressis conspexit habenis.
Subrisit crudele pater, tristísque micantem
Quassauit galeam. tunc implacabile numen
Bellonam alloquitur, quæ sanguine sordida vestem
Illyricis pingues pectebat cladibus hydros.
Nec dum mollitiæ, nec dum germana mederi
Possumus Eoæ: numquam corrupta rigescent
Sæcula; Cappadocum tepidis Argeus aceruis
Æstuat: infelix etiam nunc pallet Orontes.
Dum pereunt, meminere mali: si corda parumper
Respirare sinas, nullo tot funera sensu
Prætereunt, tantíque leuis iactura cruoris.
Adspicis obscenum facinus? quid crinibus ora
b. en, P. C.I. *Protegis? [b] heu, quales sese diffundit in actus*
Parua quies! quantum nocuerunt otia ferri!
Qui caruit bellis, eunucho traditur annus.

Actum

Actum de trabeis esset, si partibus una
Mens foret Hesperijs rueret derisa vetustas,
Nulláque calcati starent vestigia iuris,
Ni memor imperij Stilico, morúmque priorum
Turpe relegasset defenso à Thybride nomen,
Intactámque nouo seruasset crimine Romam.
Ille dedit portum, quo se pulsata referret
Maiestas Latij, & formidatæq; secures.
Ille dedit fastos, ad quos Oriente relicto
Confugeret sparsum maculis seruilibus æuum.
Quam similes hæc aula viros! ad mœnia visus
Dirige. Non saltem tacita formidine mussant:
Non damnant animo. plaudentem cerne Senatum,
Et Byzantinos proceres, Graiósque Quirites.
O patribus plebes, ô digni Consule patres.
Quid, quod & armati cessant, & nulla [a] *virilis*
Inter tot gladios sexum reminiscitur ira?
Huccíne nostrorum cinctus abiere nepotum?
Sic Bruti despectus honos? ignosce parenti
Romule, quòd seruus temeratis fascibus vltor
Aduenio: iam iam largis hæc gaudia saxo
Compensent lacrymis. quid dudum inflare moraris
Tartaream Bellona tubam? quid stringere falcem,
Qua populos à stirpe metis? molire tumultus,
Excute delicias: Thracum, Macedúmque ruinæ
Tædet, & in gentes iterùm sæuire sepultas.
Damna minus consueta mouēt: trans æquora sæuas
Verte faces: alijs exordia sume rapinis.
Non tibi Rhipæis hostis quærendus ab oris,
Non per Caucasias accito turbine valles
Est opus. Astrogothis colitur, mistísque Gothunnis
Phryx ager, hos paruæ poterunt impellere caussæ

a. virilem I.

In scelus

In scelus. ad mores facilis natura reuerti.
Sic erat in nostro quando iam milite robur
Torpuit, & molli didicit parêre magistro.
Vindicet Arctous violatas aduena leges:
Barbara Romano succurrant arma pudori.
Sic fatus, clypeo quantum vix ipse Deorum
Arbiter infesto, cùm percutit æthera nimbo
Intonuit. responsat Athos, Æmusq; remugit,
Ingeminat Rhodope, raucum concussa fragorem,
c. excudit *Cornua cana gelu mirantibus* [c] *excutit vndis*
I.C. *Hebrus, & exsanguem glacie timor alligat Istrum.*
Tunc adamante graue͂, nodisq; rigentibus hastam,
Telum ingens, nulliq́ue Deo iaculabile torsit.
Fit latè ruptis via nubibus: illa per auras
Tot freta, tot montes, vno contenta volatu
d. aruis. B. *Transilit, & Phrygiæ medijs affigitur* [d] *oris*
Sensit humus, gemuit Nysæo palmite felix
Hermus, & aurata Pactolus inhorruit vnda,
Totáque submissis fleuerunt Dindyma siluis.
Nec Dea præmissæ stridorem segniùs hastæ
Consequitur, centúmque vias meditata nocendi,
Tandem Targibilum, Geticæ dux improbus alæ
e. tunc C. *Hic erat, aggreditur: viso* [e] *tum fortè redibat*
Eutropio vacuus donis, feritáque dolore
Creuerat, & teneris etiam quæ crimina suadet
Ingenijs, Scythicum pectus flamabat egestas:
Huic sese vultu simulatæ coniugis offert,
Mentitóque ferox incedit Barbara gressu,
f. inducta *Carbaseos* [f] *induta sinus: post terga reductas,*
P.I. *Vberibus propior mordebat fibula vestes:*
Inque orbem tereti mitra redeunte capillum
Strinxerat, & virides flauescere iusserat angues.

Aduolat,

Aduolat, & niueis reducem complectitur vlnis,
Infunditque animo furiale per oscula virus.
Principe quàm largo veniat, quas inde reportet
Diuitias, astu rabiem motura requirit.
Ille iter ingratum, vanos deflere labores,
Quos super eunuchi fastus, [g] quæ probra tulisset. g. quem Roma B.
Continuò secat vngue genas, & tempore pandit
Arrepto gemitus. i nunc, deuotus aratris
Scinde solum, positóque tuos mucrone sodales
Ad rastros sudare doce: bene rura Gothunnus
Excolet, & certo disponet sidere vites.
Felices aliæ, quas debellata maritis
Oppida, quas magnis quæsitæ viribus ornant
Exuuiæ: quibus Argiuæ, pulcræque ministrant
Thessalides, famulas & quæ meruere Lacænas.
Me nimiùm timido, nimiùm iunxere remisso
Fata viro, totum qui degener exuit Istrum,
Qui refugit patriæ ritus, quem detinet æqui
Gloria, concessóque cupit vixisse colonus,
Quàm dominus rapto. quid pulcra vocabula pigris
[h] Pertentas vitijs? probitatis inertia nomen, h. Prætextas p.C.I.
Iustitiæ formido subit. tolerabis iniquam
Pauperiem, cùm tela geras? & flebis inultus,
Cùm pateant tantæ nullis custodibus vrbes?
Quippe metus pœnæ. pridem mos ille vigebat,
Vt meritos colerent, impacatisque rebelles
Vrgerent odijs. at nunc, qui fœdera rumpit,
Ditatur: qui seruat, eget. vastator Achiuæ
Gentis, & Epirum nuper populatus inultam,
[i] Possidet Illyricos: iam, quos obsedit, amicus i Præsides Illyricis. C.
Ingreditur muros, illis responsa daturus,
Quorum coniugibus potitur, natósque peremit.

Sic he-

Sic hostes punire solent: hæc præmia soluunt
Excidijs. cunctatus adhuc? numerumque tuorum
Respicis, exiguamq; manum? tu rumpe quietem.
Bella dabunt socios. nec te tam praua monerem,
Si contra paterere viros. nunc alter in armis
Sexus, & eunuchis se defensoribus orbis
Credidit: hos Aquilæ, Romanaq; signa sequuntur.
Incipe Barbaricæ tandem te reddere vitæ.
Te quoque iam timeant, admirenturque nocentem,
Quem spreuere pium. spolijs prædaq; repletus,
Cum libeat Romanus eris. sic fata repentè
In diram se vertit auem, rostróque recuruo
a. infernis *Turpis, & [a] infernis tenebris obscurior alas*
1. *Auspicium veteri sedit ferale sepulcro.*
Ille pauor postquam resoluto corde quieuit,
Et rigidæ sedere comæ: non distulit atrox
Iussa Deæ, socijs quæ viderit, ordine pandit,
Inuitátque sequi. coniurat Barbara pubes
Nacta ducem, Latijsq; palàm desciuit ab armis.
Pars Phrygiæ, Scyticis quæcumq; Trionibus alget,
Proxima Bithynos: Solem quæ condit, Ionas:
Quæ læua attingit Galatas: vtrimque propinqui
Finibus obliquis Lydi, Pisidæq; feroces
Continuant Australe latus: gens vna fuere
Tot quondam populi, priscum cognomen, & vnum,
Appellata Phryges. sed quid non longa valebit
Permutare dies? dicti post Meona regem
Mæones: Ægeos insedit Græcia portus.
Thyni Thraces erant, quæ nunc Bithynia fertur.
Nuper ab Oceano Gallorum exercitus ingens
b. ii Graio *Illo antè vagus tandem regionibus hæsit,*
e. C.I. *Gesáque deposuit, [b] Graio iam mitis amictu*

Pro

Pro Rheno poturus Halym. dat cuncta vetustas
Principium Phrygibus, nec rex Ægyptius vltrà
Restitit, humani postquam puer vberis expers
In Phrygiam primùm laxauit murmura vocem.
Heic [a] *cecidit Libycis iactata paludibus olim* [a] ceciniT B.
Tibia, fœdatam cùm reddidit vmbra Mineruam.
Heic & Apollinea victus testudine pastor
Suspensa memores illustrat pelle Celænas.
Quatuor heic magnis procedunt fontibus amnes
Auriferi: nec miror aquas radiare metallo,
Quæ toties lauere Midam. diuersus ad Austrum
Cursus, & Arctoũ fluuijs mare. Dindyma fundũt
Sangarium, vitrei puro qui gurgite Galli
Auctus, Amazonij defertur ad ostia Ponti.
Icarium Pelagus, Mycalæáque litora iuncti
Marsya, Mæanderq; petunt: sed Marsya velox
Dum suus est, flexúque carens, iam flumine mistus
Mollitur Mæandre tuo: contraria passus,
Quàm Rhodano stimulatus Arar: quos inter apri-
Planities Cereriq; fauet, densísque ligatur (ca
Vitibus, & glaucos fructus attollit oliuæ:
Diues equis, felix pecorum, pretiosáque picto
Marmore, purpureis cedit cui Synnada venis.
Talem tum Phrygiam Getis populantibus vri
[b] *Permisere Dei. securas Barbarus vrbes* b. promisere B.
Irrupit, faciléque capi. spes nulla salutis:
Nulla fugæ: putribus iam propugnacula saxis
Longo corruerant æuo. pacísque senecta.
Intereà gelidæ secretis [c] *partibus Idæ* c. rupibus B.
Dum sedet, & thyasos spectat de more Cybelle,
Curetúmque alacres ad tympana suscitat enses:
Aurea sanctarum decus immortale comarum

Defluxit capiti turris, summóque volutus
Vertice crinalis violatur puluere murus.
Obstupuere truces omen Corybantes, & imo
Fixa metu tacitas presserunt Orgia buxos.
Indoluit genitrix, tunc sic irata profatur.
Hoc mihi iampridem Lachesis longæua canebat
Augurium: Phrygiæ casus venisse supremos
Delapsus testatur apex. heu, sanguine qualis
Ibit Sangarius, quantásque cadauera lenti
Mæandri passura moras? immobilis hæret
Terminus: hæc dudum nato placuere Tonanti.
Paret finitimis luctus, frustráque Lyæi
Non defensuros implorat Lydia thyrsos.
Iámque vale Phrygiæ tellus, perituráque flammis
Mœnia, conspicuas quæ nunc attollitis arces,
Mox campi, nudúmque solum. dilecta valete
a. istis B. *Flumina: non* a *vestris vltrà bacchabor in antris:*
Non iuga sulcabit noster Berecyntia currus.
Dixit, & ad tristes conuertit tympana planctus.
Labentem patriam sacris vlulatibus Atys
Personat, & lacrymis torui maduere leones.
Eutropius, nequeat quamuis metuenda taceri
Clades, & trepidus vulgauerit omnia rumor,
Ignorare tamen fingit, regníque ruinas
Dissimulat, paruamq; latronum errare cateruam
Ad fontes: tormenta magis, quàm tela parari:
b. vindice P.C. *Nec duce frangendas iactat, sed* b *iudice vires.*
c. vallibus B. *Vasta velut Libyæ venantum* c *vocibus ales,*
Cùm premitur calidas cursu transmittit arenas,
Inque modum veli sinuatis flamine pennis
Puluerulenta volat: si iam vestigia retro
Clara sonent: oblita fugæ, stat lumine clauso
Ridendum

Ridendum reuoluta caput, creditq; latere,
[c] *Quæ non ipsa videt. furtim tamen ardua mittit* c. Quem P.C.
Cum donis promissa nouis, si fortè rogatus
Desinat: ille semel nota dulcedine prædæ
Si famulo seruire negat: nec grata timentum
Munera, militiam nullam, nec prima superbus
Cingula dignari. nam quis non Consule tali
Vilis honos? postquam precibus mitescere nullis,
Non auro cessisse videt, crebérque recurrit
Nuntius incassum, nec spes iam fœderis exstat:
Tandem consilium belli confessus agendi,
Ad sua tecta vocat iuuenes. venere proterui,
Lasciuique senes: quibus est insignis edendi
Gloria, corruptásque dapes variasse decorum:
Qui [d] *ventrem inuitant pretio, traduntq; palato* d. Venere B.
Sidereas Iunonis aues, & si qua loquendi
Gnara coloratis viridis defertur ab Indis,
Quæsitus trans regna cibus: quorumq; profundam
Ingluuiem, non Ægeus, non alta Propontis,
Non freta longinquis Mæotida piscibus [e] *explent.* e. implent P.I.
Vestis odoratæ studium, laus maxima, risum
Per varios mouisse sales, miniméque viriles
Munditiæ, compti vultus, onerique vel ipsa
Serica, sin Hunnus feriat, sin Sarmata portas,
Solliciti scenæ, Romam contemnere sueti,
Mirarique suas, quas Bosporus [f] *obruit, ædes:* f. abluit B.
Saltandi dociles, aurigarúmque periti.
Pars humili de plebe duces: pars compede suras,
Cruráque signati nigro liuentia ferro
Iura regunt, facies quamuis inscripta repugnet,
Séque suo prodit titulo. sed prima potestas
Eutropium præfert, Hosio [g] *subiectæ* [h] *secundo.* g. subnixa P.C.I. h. secunda

Dulcior hic sanè cunctis, prudénsque mouendi
a. fumo P.C.I. *Iuris, & admoto qui temperat omnia* [a] *naso*
Feruidus: accensam sed qui bene decoquat iram.
Considunt apices gemini ditionis Eoæ:
b. vulnere B. *Hic coquus, hic leno, defossi* [b] *verbere terga,*
Seruitio, non arte pares, hic sæpiùs emptus:
Alter ad Hispanos nutritus verna Penates.
Ergo vbi collecti proceres, qui rebus in arctis
Consulerent, tantisq; darent solatia morbis;
Obliti subitò Phrygiæ, bellisque relictis
Ad solitos cœpere iocos, & iurgia Circi
Tendere, nequidquam magna confligitur ira,
Quis meliùs vibrata puer vertigine molli
Membra rotet: verrat quis marmora crine supino:
c. procerũ B. *Quis magis enodes* [c] *laterum detorqueat artus:*
Quis voci digitos, oculos quis moribus aptet.
Hi tragicos meminere modos: his fabula Tereus,
d. choro P.C.I. *His necdum commissa* [d] *toro cantatur Agaue.*
Increpat Eutropius, non hæc spectacula tempus
e. annorũ B. *Poscere: nunc alias* [e] *armorum incumbere curas.*
Se satis Armenio fessum pro limite cingi,
Nec tantis vnum subsistere posse periclis.
Ignoscant senio: iuuenes ad prælia mittant.
Qualis pauperibus nutrix inuisa puellis
Assidet, & tela communem quærere victum
Rauca monet: festis illæ lusisse diebus
Orant, & positis æquæuas visere pensis,
f. intentæque B. [f] *Irataque operi, iam lasso pollice fila*
Turbant, & teneros detergunt stamine fletus.
Emicat extemplò cunctis trepidantibus audax
Crassa mole Leo, quem vix Cyclopea solùm
Æquatura fames, quem non ieiuna Celæno
Vince-

Vinceret: hinc nomen fertur meruisse Leonis.
Acer in absentes, lingua iactator, abundans
Corporis, exiguusque animi, doctissimus artis
Quondam lanificæ, moderator pectinis unci.
Non alius lanam purgatis sordibus æquè
Præbuerit calathis: similis nec pinguia quisquam
Vellera pertenues ferri producere rimas.
Tunc Aiax erat Eutropij, latèque fremebat,
Non septem vasto quatiens umbone iuuencos,
Sed quam perpetuis dapibus, pigróque sedili,
Inter anus, intérque colos onerauerat aluum.
[a] Assurgit tandem, vocémque expromit anhelam.
Quis nouus hic torpor socij? quónam usque sedemus
Femineis clausi thalamis, patimurq; periclum
Gliscere desidia? grauiorum turba malorum
Texitur, ignauis trahimus dum tempora votis.
Me petit hic sudor: numquam mea dextera segnis
Ad ferrum: faueat tantùm Tritonia cœptis,
Inceptum peragetur opus. iam cuncta furore
Qui grauat, efficiam leuiorem pondere lanæ
[b] Targibilum tumidum. desertorésque Gothunnos
Vt miseras populabor oues, & pace relata
Pristina restituam Phrygias ad stamina matres.
His dictis iterùm sedit. fit plausus, & ingens
Consilij clamor. qualis resonantibus olim
Exoritur caueis, quoties crinitus ephebus,
Aut rigidam Nioben, aut flentem Troada fingit.
Protinus excitis iter irremeabile signis
Arripit, [c] infestóque iubet bubone moueri
Agmina, Mygdonias mox impletura volucres.
Pulcer, & urbanæ cupiens exercitus umbræ,
Assiduus ludis, auidus splendere lauacris,

a. Exsurgit C.1.

b. Tarbigilum P.C.

c. infausto C.1.

Nec soles imbrésve pati, multúmque priori
Dispar, sub clypeo Thracum qui ferre pruinas
Dum Stilico regeret, nudóque hiemare sub axe
Sueuerat. & duris haurire bipennibus Hebrum.
Cum duce mutatæ vires: Byzantia robur
[g] amphy ranique C. *Fregit luxuries, & Ancyraníque triumphi.*
Non peditem præcedit eques: non commoda castris
Eligitur regio: vicibus custodia nullis
Aduigilat vallo: non explorantur eundæ
Vitandæque viæ: nullo se cornua flectunt
Ordine: confusi passim per opaca vagantur
[h] ignotas angusto P.C.I. *Lustra per [h] angustas ignoto tramite valles.*
Sic vacui rectoris equi, sic orba magistro
Fertur in abruptum casu, non sidere puppis.
Sic ruit in rupes amisso pisce sodali
Bellua: sulcandas cui prauius edocet vndas,
Immensúmque pecus paruæ moderamine caudæ
[i] fœdere monstraP. *Temperat, & tanto coniungit [i] fœdera monstro.*
Illa natat rationis inops, & cæca profundi
[k] defensa B. *Iam breuibus [k] deprensa vadis ignara reuerti*
Palpitat. & vanos scopulis illidit hiatus.
Targibilus simulare fugam, flatúsque Leonis
Spe nutrire leuis, improuisúsque repentè,
Dum grauibus marcent epulis, hostíque catenas
Inter vina crepant, largo sopita Lyæo
[l] taria P. [m] Membra P. *Castra subit. pereunt, alij dum [l] membra cubili*
[m] Tarda leuant: alij letho iunxere soporem.
Ast alios vicina palus sine more ruentes
Excipit, & cumulis immanibus aggerat vndas.
Ipse Leo dama, ceruóque fugacior ibat.
Sudanti tremebundus equo: qui pondere postquam
Decidit implicitus limo, cunctantia pronus

Per

Per vuida reptabat. cœno subnixa tenaci
Mergitur, & pingui suspirat corpore moles,
More suis : dapibus quæ iam deuota futuris
Turpe gemit, quoties Hosius mucrone corusco
Armatur, cingitque sinus, secúmque volutat,
Quas figat verubus partes, quæ frusta calenti
Mandet aquæ, quantoq; cutem n distendat echino. n. diffundat P.
Flagrat opus. crebro pulsatus perstrepit ictu.
Contexit varius penetrans Chalcedona nidor.
Ecce leuis frondes à tergo concutit aura:
Credit tela Leo : valuit pro vulnere terror,
Impleuitque vicem iaculi, vitámque nocentem
Integer, & sola formidine saucius efflat.
Quis tibi tractandos pro pectine degener enses,
Quis solio campum præponere suasit auito?
Quàm bene texentum laudabas carmine tutus,
Et matutinis pellebas frigora mensis!
Heic miserande iaces : heic, dum tua vellera vitas,
Tandem fila tibi neuerunt vltima Parcæ.
Iam vaga pallentem densis terroribus aulam
Fama quatit : stratas acies, deleta canebat
Agmina, Mæonios fœdari cædibus agros,
Pamphylios, Pisidásque rapi. metuendus ab omni
Targibilus regione o sonat: modò tendere cursum o. tonat: P. L.
In Galatas, modò Bithynis incumbere fertur.
Sunt qui per Cilicas rupto descendere Tauro,
Sunt qui correptis ratibus, terráque maríque
Aduentare ferant. geminantur verba pauoris
Ingenio, longè spectari pupibus vrbes
Accensas, lucere fretum, ventóque citatas
Omnibus in pelago velis hærere fauillas.
Hos inter strepitus funestior aduolat alter

Nuntius, armatam rursus Babylona minari
Regi nouo, resides Parthos ignaua perosos
Otia, Romanæ finem iam quærere paci.
Rarus apud Medos Regum cruor, vnáque cuncto
Pœna manet generi, quamuis crudelibus æquè
Paretur dominis. sed quid non audeat annus
Eutropij? socium nobis, fidúmque sodalem
Perculit, & Persas in regia vulnera mouit,
Rupturásque fidem, letho pars ne qua vacaret,
Eumenidum tedas trans flumina Tigridis egit.
Tunc verò cecidere animi, tantisque procellis
Deficiunt, septi latrantibus vndique bellis
a infestos B. [a] *Infensos tandem Superos, & Consulis omen*
Agnouere sui, nec iam reuocabile damnum
Euentu, stolido rerum didicere magistro.
Namque ferunt geminos vno de semine fratres
Iapetionidas, generis primordia nostri
Dissimili finxisse manu. quoscumque Prometheus
b. multoq; C. I. *Excoluit,* [b] *multúmque innexuit æthera limo,*
Hi longè ventura notant, dubijsque parati
c. condidit C. *Casibus, occurrunt fabro meliore politi.*
Deteriore luto prauus quos [c] *edidit auctor,*
Quem meritò Graii perhibent Epimethea vates,
Et nihil ætherij sparsit per membra vigoris,
Hi pecudum ritu non impendentia vitant,
Nec res antè vident, accepta clade queruntur,
Et serò transacta gemunt. iam sola renidet
In Stilicone salus, & cuius semper acerbum,
Ingratúmque sibi factorum conscius horror
Credidit aduentum: quem si procedere tantùm
Alpibus audissent, mortem, pœnasq; tremebunt.
Iam cuncti venisse volunt, scelerúmque priorum
Pœnitet,

Pœnitet, [a] hoc tantis bellorum sidus in vndis
Sperant, hoc pariter iusti, sontésque precantur.
Ceu pueri, quibus alta pater trans æquora merces
Deuehit, intenti ludo, studijsque soluti,
Lætiùs amoto passim custode vagantur.
Si grauis auxilio vacuas inuaserit ædes
Vicinus, laribúsque suis proturbet inultos,
Tum demum patrem implorant, & nomen inani
Voce cient, frustráque oculos ad litora tendunt.
Omnes supplicio dignos, lethóque fatentur,
Qui se tradiderint [b] famulo, Stilicone relicto.
Mutati stupuere diu, sensúque reducto
Paullatim proprij mirantur monstra furoris,
Auertúntque oculos. proiectis fascibus horret
Lictor, & infames labuntur sponte secures.
Quales Aonio Thebas de monte reuersæ
Mænades, infectis Pentheo sanguine thyrsis,
Cùm patuit venatus atrox, matriq; rotatum
Conspexere caput, gressus caligine figunt,
Et rabiem [c] desisse dolent. quin protinus ipsa
Tendit ad Italiam supplex Aurora potentem,
Non radijs redimita comam, [d] nec flamea vultum,
Nec croceum vestita diem: stat liuida luctu:
Qualis erat, Phrygio tegeret cùm Memnona busto,
Quam simul [e] agnouit Stilico, nec caussa latebat,
Restitit: illa manum victricem amplexa moratur,
Atque ita vix lacrymans inter suspiria fatur.
Tantáne te nostri cœperunt tædia mundi?
Sic me ludibrium famulis risúmque relinquis,
Dux quondam, rectórque meus, solámque tueris
Hesperiam? domiti nec te post bella tyranni
Cernere iam licuit? sic te victoria nobis

a. hunc B.
b. famulis P.C.I.
c. cessisse B.
d. non I. frontémne corona, P. non lumine sueto B
e. ac nouit B.

Eripuit, Gallijque dedit? Rufinus origo
Prima mali: geminas inter discordia partes
Hoc auctore fuit: sed iam maiora mouenti
Occurrit iusta rediens exercitus ira,
g. fratrisq; B. *Fortis adhuc,*[g] *ferrique memor. breuis inde reluxit,*
Falsáque libertas. rursum Stiliconis habenis
Sperabam me posse regi. prò cæca futuri
Gaudia! fraterno coniungi cœperat orbis
Imperio (quis enim tanto terrore recentis
Exempli, paribus sese committeret ausis?)
Cùm subitò monstrosa mihi, turpisq; relatu
Fabula, Rufini castratus prosilit heres.
Et similes iterùm luctus fortuna reduxit,
Vt solum domini sexum mutasse viderer.
Hic primùm thalami claustris delicta tegebat
Clàm, timidéque iubens. erat inuidiosa potestas,
Sed tamen eunuchi, necdum sibi publica iura
Sumere, nec tantas audebat vertere leges.
Sed postquam pulsisque bonis, & face retenta
Peiores legit socios, dignósque sodales,
Hinc Hosius stetit, inde Leo, fiducia creuit,
Regnandique palàm flagrauit aperta libido..
Patricius Consul maculat, quos vendit, honores:
h. gerit C. I. *Plus maculat: quos ipse*[h] *regit. iam signa, tubæq;*
Mollescunt: ipsos ignauia fluxit in enses.
Exsultant merito gentes, facilisque volenti
Præda sumus. iam Eistonijs, Æmóque niuali
Vastior expulsis oriens squalebat aratris.
Hei mihi quas vrbes & quanto tempore Martis
Ignaras vno rapuerunt prælia cursu!
Nuper ab extremo veniens equitatus Araxe
Terruit Antiochi muros, ipsúmque decora

Penè

Pænè caput Syriæ flamis hostilibus arsit.
Vtq; grauis spoliis, nullóque obstante profunda
Lætus cæde redit : sequitur mucrone [i] *cruento* i. secundo P. C. Corusco I.
Continuum vulnus: nec iam mihi Caucasus hostes,
Nec mittit gelidus Phasis : nascuntur in ipso
Bella sinu. legio pridem Romana Gothunni,
Iura quibus victis dedimus, quibus arua, domósque
Præbuimus, Lydos, Asiæque vberrima vastant
Ignibus, & si quid tempestas prima reliquit.
Nec duce, nec numero freti, sed inertia nutrit,
[k] *Prodigiúmque ducum, quorum per crimina miles* k Proditióque P.
[l] *Captiuus dat terga suis, quos teste subegit* l. Captiuis P.C.I.
Danubio. partémque timet, qui reppulit omnes.
Aula choris, epulísque vacat, nec perdita curant,
Dum superest aliquid. ne quid tamen orbe reciso
Venditor amittat, prouincia quæque superstes
Diuiditur, geminúmque duplex passura tribunal
Cogitur alterius pretium sarcire peremtæ.
Sic mihi restituunt populos : hac arte reperta
Rectorum numerum [m] *terris pereuntibus augent.* m. miseris C.
In te iam spes vna mihi : pro fronde Mineruæ
Has tibi protendo lacrymas : succurre ruenti:
Eripe me tandem, seruilibus eripe regnis,
Néve adeò cunctos paucorum crimine damnes.
Nec noua [n] *tot meritis offensa prioribus obstet.* n. iam P. C.
Iam iam flecte animum. suprema pericula semper
Dant veniam culpæ: quamuis iratus, & exsul
Pro patriæ flamis non distulit arma Camillus.
Non te subtrahimus Latio : defensor vtrique
Sufficis. armorum liceat splendore tuorum
In commune frui, clypeus nos protegat idem,
Vnáque pro gemino desudet cardine virtus.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM DE BELLO GILDONICO

PRAEFATIO.

Pandite defensum reduces Helicona sorores:
Pandite, [a] *permistis iam licet ire choris.*
Nulla per Aonios hostilis buccina campos
Carmina mugitu deteriore vetat.
Tu quoque securus pulsa formidine Delphis,
Floribus vltorem Delie cinge tuum.
Nullus Castalios latices, & praescia fati
Flumina polluto Barbarus ore bibit.
Alpheus late rubuit, Siculúmque per aequor
Sanguineas belli rettulit vnda notas.
Agnouitque nouos absens Arethusa triumphos,
Gildonis sensit teste cruore necem.
Immensis Stilico succedant otia curis.
Et nostrae patiens corda remitte lyrae.
Nec pudeat longos interrupisse labores,
Et tenuem Musis constituisse moram.
Fertur & indomitus tandem post praelia Mauors
Lassa per Othrysias fundere membra niues,
Oblitúsque sui, posita clementior hasta,
Pierijs aures pacificate modis.

a. permissis P.C.I.

CL. CLAVDIANI DE BELLO GILDONICO LIBER.

Redditus imperijs Auster, subiectaq; rursus
Alterius conuexa poli rectore sub uno:
Conspirant gemini frenis communibus orbes.
Iunximus Europam Libyæ, concordia fratrum
Plena redit, patrijs quod solùm defuit [a] *armis.* a. aruis B.
Tertius occubuit nati virtute tyrannus.
Horret adhuc animus, manifestaq; gaudia differt,
Dum stupet, & tanto cunctatur credere voto.
Nec dum Cyniphias exercitus attigit oras,
Iam domitus Gildo, nullis victoria nodis
Hæsit, non spatio terræ, non obiice ponti
Congressum, profugum, captum vox nuntiat vna,
Rumorémque sui præuenit laurea belli.
Quo, precor, hæc effecta Deo? robusta, vetusque
Tempore tam paruo potuit dementia vinci?
Quem veniens induxit hiēs, ver [b] *perculit hostem.* b. perdidit B.
Exitium iam Roma timens, & fessa negatis
Frugibus, ad rapidi limen tendebat Olympi,
Non solito vultu, nec qualis [c] *iura Britannis* c. rura B.
Diuidit, aut trepidos submittit fascibus Indos.
Vox tenuis, tardique gradus, oculique iacentes:
Interius fugere genæ, ieiuna lacertos
Exedit macies, humeris vix sustinet ægris
Squalentem clypeum, [d] *laxata casside prodit* d. lassata P.I

Canitiem, plenámque trahit rubiginis hastam.
Attigit vt tandem cælum, genibúsque Tonantis
Procubuit, talésque orditur mœsta querelas.
Si mea mansuris meruerunt mœnia nasci
Iupiter augurijs, si stant immota Sibyllæ
Carmina, Tarpeias si necdum despicis arces,
Aduenio supplex, non vt proculcet Oaxem
Consul ouans, nostræque premant pharetrata secures
Susa, nec vt rubris Aquilas figamus arenis.
Hæc nobis, hæc antè dabas, nunc pabula tantùm
Roma precor. miserere tuæ pater optime gentis:
Extremam defende famem: satiauimus iram,
Siqua fuit. lugenda Getis, & flenda Suëuis
Hausimus: ipsa meos horreret Parthia casus.
Quid referam morbiue luem, tumulósque repletos
Stragibus, & crebras corrupto sidere mortes?
An fluuium per tecta vagum, summisq; minantem
Collibus? ingentes vexi submersa carinas,
Remorúmque sonos, & Pyrrhæ secula sensi.
Hei mihi, quò Latiæ vires, vrbísque potestas
Decidit? in qualem paullatim fluximus vmbram?
Armatis quondam populis, patrúmque vigebam
a vrbésque G. ad ora. Consilijs: domui terras, a hominésque reuinxi
Legibus: ad solem victrix vtrumque cucurri.
Postquam iura ferox in se communia Cæsar
Transtulit: elapsi mores, desuetáque priscis
Artibus in gremium pacis seruile recessi.
Tot mihi pro meritis Libyam, Nilúmque dedere,
Vt dominam plebem, bellatorémque senatum
Classibus æstiuis alerent, geminóque vicissim
Litore diuersi complerent horrea venti.
Stabat certa salus: Memphis si fortè negasset,

Pensabam

Pensabam [a] *Pharium Gætulis messibus annum.* a. parilem B.
Frugiferas certare rates, latéque videbam
Punica Niliacis concurrere carbasa velis.
Cùm subitò par Roma mihi, [b] *diuisáque sumpsit* b diuersaq; P. C. I.
Æquales Aurora togas, Ægyptia rura
In partem cessere nouam. spes vnica nobis
Restabat Libyæ, quæ vix, ægréque fouebat
Solo ducta Noto, numquam secura futuri:
Semper inops, ventique fidem poscebat, & anni.
Hanc quoque nunc Gildo rapuit sub fine cadentis
Autumni: pauido [c] *metimur cærula voto,* c. metitur I.
Puppis si qua venit: si quid fortasse potenti
Vel pudor extorsit domino, vel præda reliquit.
Pascimur arbitrio Mauri, nec debita reddi,
Sed sua concedi iactat, gaudétque diurnos,
Vt famulæ, præbere cibos, vitámque, famémque
Librat Barbarico fastu, vulgique superbit
Fletibus, & tantæ suspendit fata ruinæ:
Romuleas vendit segetes, & possidet arua
Vulneribus quæsita meis. ideóne tot annos
Flebile cum tumida bellum Carthagine gessi?
Iccirco voluit [d] *contenta luce reuerti* d. cõtemta P.C.I.
Regulus? hæc damnis genitor Cannensibus [e] *emi?* e. egi? P.I. egit? C.
Incassum toties lituis naualibus arsit
Hispanum, Siculúmque fretum? vastatáq; tellus,
Tótque duces cæsi, ruptáque emissus ab Alpe
Pœnus, & attonitæ iam proximus Hannibal vrbi?
Scilicet, vt domitis frueretur Barbarus Afris,
[f] *Muro sustinui Martem, noctésque cruentas* f. Mauro C. ad orã. & sic Collinaus.
Collina pro turre tuli. Gildonis ad vsum
Carthago ter victa ruit? hæ mille gementis
Italiæ clades, impensáque secula bellis?

Hoc

Hoc Fabius, fortiſq́ue ſimul Marcellus agebant,
Vt Gildo cumularet opes? haurire venena
Compulimus dirum Syphacem, fractúmq; Metello
a. Marium, vinctumq; B. *Traximus immanẽ[a] Mariј ſub vincla Iugurtham,*
Et Numidæ Gildonis erunt? prô funera tanta,
b. labor P.C. *Prô[b] dolor, in Bocchi regnum ſudauit vterque*
Scipio. Romano viciſtis ſanguine Mauri.
Ille diu miles populus, qui præfuit orbi,
Qui trabeas, & ſceptra dabat, quẽ ſemper in armis
Horribilem gentes, placidum ſenſere ſubactæ,
Nunc inhonorus, egens, perfert miſerabile pacis
Supplicium, nullóque palàm circumdatus hoſte,
Obſeſſi diſcrimen habet, per ſingula lethum
Impendet momenta mihi, dubitandáque pauci
Præſcribunt alimenta dies. heu proſpera fata,
Quid mihi ſeptenos montes, turbamq́ue dediſtis,
Quæ paruo non poſſet ali? felicior eſſem
Anguſtis opibus. mallem tolerare Sabinos,
Et Veios. breuior duxi ſecuriùs æuum.
Ipſa nocet moles. vtinam remeare liceret
Ad veteres fines, & mœnia pauperis Anci.
Sufficerent Etruſca mihi, Campanáque culta,
c potenti P.C.I. *Et Quincti, Curiјq; ſeges, patrieq; [c] petenti*
d inferret proprias P.C.I. *Rusticus, [d] & proprias ferret dictator ariſtas.*
Nunc quid agam? Libyã Gildo tenet, altera Nilũ.
Aſt ego, quæ terras humeris, Pontúmque ſubegi,
Deſeror: emeritæ iam præmia nulla ſenectæ.
Dij, quibus iratis creui, ſuccurrite tandem,
Exorate patrem, tuq́ue ô, ſi ſponte per altum
Vecta Palatinis mutaſti collibus Idam,
Prælatóque lauas Phrygios Almone leones,
Maternis precibus natum iam flecte Cybelle.

Sin prohibent Parcæ, falſíſque eluſa vetuſtas
[g] Auſpiciis, alio ſaltem proſternite caſu, g. Augurijs, C.
Et pœnæ mutate genus. Porſenna reducat h. Galliæ P. C. I.
Tarquinios: renouet ferales [h] Alliæ cædes. i. permittite B.
Me potiùs ſæui manibus [i] proſternite Pyrrhi,
Me Senonum Furijs, Brenni me reddite flamis:
Cuncta fame leuiora mihi. ſic fata, refuſis
Obticuit lacrymis. mater Cytherea, parénſque
Flet Mauors, ſanctæque memor Tritonia Veſtæ: k. ſicco
Nec [k] Cybele ſicco, nec ſtabat lumine Iuno. Cybele, P. C. I.
Mærent indigetes, & ſi quos Roma recepit,
Aut dedit ipſa Deos. genitor iam corde remitti
Cœperat, & ſacrum dextra ſedare tumultum,
Cùm procul inſanis quatiens vlulatibus axem,
Et contuſa genas, medijs apparet in aſtris
Africa: reſciſſæ veſtes, & ſpicea [l] paſſim l. ſparſim P. I.
Serta iacent. lacero crinales vertice dentes,
Et fractum pendebat ebur: talíque ſuperbas
Irrupit clamore fores. quid magne moraris
Iupiter, auulſo nexu, pelagíque ſolutis
Legibus, iratum populis immittere fratrem?
Mergi prima peto. veniant prærupta Pachyni
Æquora: laxatis ſubſidant Syrtibus vrbes.
Si mihi Gildonem nequeunt abducere fata,
Me rape Gildoni. felicior illa peruſtæ
Pars Libyæ, nimio quæ ſe munita calore
Defendit, tantíque vacat ſecura tyranni.
Creſcat zona rubens: medius flagrantis Olympi
Me quoque limes agat. meliùs deſerta iacebo
Vomeris impatiens: pulſis dominentur [m] aratris, m. ariſtis, P. C. I.
[n] Dipſades, & ſitiens attollet gleba ceraſtas. n Dipſas, S.
Quid me temperies iuuit? quid mitior æther?

Gildoni fecunda fui iam solis habenæ
Bis senas torquent hiemes, ceruicibus ex quo
Hæret triste iugum : nostris iam luctibus ille
Consenuit, regnúmque sibi tot vindicat annis.
Atque vtinam regnum : priuato iure tenemur
Exigui specie fundi quod Nilus, & Atlas
Dissidet, occiduus quod Gadibus arida Barce,
Quódque Parætonio secedit litore Ganges,
Hoc sibi transcribit proprium. pars tertia mundi
Vnius prædonis ager. distantibus idem,
Inter se vitijs cinctus : quodcumque profunda
Traxit auaritia, luxu peiore refundit.
Instat terribilis viuis : morientibus heres,
Virginibus raptor, thalamis obscenus adulter.
Nulla quies. oritur præda cessante libido,
Diuitibúsque dies, & nox metuenda maritis.
Quisquis vel locuples, pulcra vel coniuge notus,
Crimine pulsatur falso: si crimina desunt,
Accitus conuiua perit. mors nulla refugit
Artificem. varios succos spumásque requirit
Serpentum virides, & adhuc ignota nouercis
Gramina. si quisquam vultu præsentia damnet,
Liberiúsve gemat; dapibus crudelis in ipsis
Emicat ad nutum stricto mucrone minister.
Fixus quisque toro tacita formidine libat
Carnifices epulas, incertáque pocula pallens
Haurit, & intentos capiti circumspicit enses.
Splendet Tartareo Furialis mensa paratu,
Cæde madens, atrox gladio, suspecta veneno.
Vt vino calefacta Venus, tum sæuior ardet
Luxuries; mistis redolent vnguenta coronis.

Crinitos

Crinitos inter famulos pubémque canoram
Orbatas iubet ire nurus, nuperque peremtis
Arridere viris. Phalarim, tormentáque flammæ
Profuit, & Siculi mugitus ferre iuuenci,
Quàm tales audire choros: nec damna pudoris
Turpia sufficiunt. Mauris clarissima quæque
Fastidita datur; media Carthagine ductæ
Barbara Sidoniæ subeunt [g] connubia matres:
Æthiopem nobis generum, Nasamona maritum
Ingerit; exterret cunabula [h] discolor infans.
His fretus socijs, ipso iam principe maior
Incedit. peditum præcurrunt agmina longè.
Circumdant equitum turmæ, Regésque clientes,
Quos nostris ditat spolijs. perturbat auita
Quemque domo, uetéres detrudit rure colonos.
Exsilijs dispersa feror, numquámne reuerti
Fas erit, errantésque solo iam reddere ciues?
Iret adhuc in verba dolor, nisi Iupiter alto
Cœpisset solio. voces adamante notauit
Atropos, & Lachesis iungebat stamina dictis.
Nec tè Roma diu, nec te patiemur inultam
Africa, communem prosternet Honorius hostem.
Pergite securæ; vestrum vis nulla tenorem
Separat; & soli famulabitur Africa Romæ.
Dixit, & afflauit Romam meliore iuuenta.
Continuò redit ille vigor, seniíque colorem
Mutauere comæ: solidatam crista resurgens
Erexit galeam, clypeiíque recanduit orbis,
Et leuis excussa micuit rubigine conus.
Humentes iam noctis equos, Lethæáque somnus
Frena regens, tacito voluebat sidera cursu.

g. conubia C.

h. degener B.

Iam duo diuorum proceres, maiórque, minórque
Theodoſij pacem laturi gentibus ibant:
Qui Iouis arcanos monitus, mandatáque ferrent
Fratribus, & geminis ſancirent fœdera regnis.
Sic cùm præcipites artem vincere procellæ,
g. mutat P.C.I. *Aſſiduóque gemens vndarum verbere* [g] *motat*
Deſcenſura ratis, cæca ſub nocte vocati
Naufraga Ledæi ſuſtentant vela Lacones.
Circulus vt patuit Lunæ, ſecuere meatus
Diuerſos: Italus ſenior tendebat ad oras.
h portum, P.C.I. *At pater intrantem* [h] *Pontũ, quà Boſporus arctat,*
Arcadij thalamis, vrbíque illapſus Eoæ.
Quem ſimul vt vidit natus, nam clara nitebat
Cynthia, permiſto tremuerunt gaudia fletu,
Complexúque fouens, quos non ſperauerat artus.
O mihi poſt Alpes nunc primùm reddite, dixit.
Vnde tuis optatus ades? da tangere dextram,
Qua gentes cecidêre feræ. quis tale remouit
Præſidium terris? vt te mortalia pridem
Implorant, lugéntque pium, fortémque requirunt.
Cui pater in tales rupit ſuſpiria voces.
Hoc erat in fratres: medio diſcordia Mauro
Naſcitur, & mundus, Germanáque diſſidet aula?
Gildonis ne ſalus tanti ſit cauſſa furoris?
Scilicet egregius morum, magnóque tuendus,
Et cuius meritis pietas infracta recedat.
In primo genitore vide. ciuile calebat
i. diſcidiũ, P.C.I. [i] *Diſſidium, dubio ſtabant Romana ſub ictu.*
Quis procul Armenius, vel quis Mæotide ripa
Rex ignotus agit, qui me non iuuit euntem?
Auxilio venere Getæ, venere Geloni:
Solus at hic non puppe data, non milite miſſo

Subſe-

Subsedit fluitante fide: si signa petisset
Obuia, detecto summissius hoste, dolerem.
Restitit in speculis fati, turbáque reductus
Librauit geminas euentu iudice vires,
Ad rerum momenta cliens, seséque daturus
Victori. fortuna simul cum [k] *morte pependit.* k. Marte P.C.I.
[l] *O si non cupidis essem praereptus ab astris,* l. Sed si P. Et si G.
Exemplum sequerer Tulli, laniandáque dumis
Impia diuersis aptarem membra quadrigis.
Germani nunc vsque tui responsa colebat,
[m] *En iterùm calcat tali te credere monstro* m. Nunc P.C.I.
Post patrem, fratrémq; paras? sed magna rependit,
Inque tuam sortem numerosas transtulit vrbes.
Ergo fas pretio cedet? mercede placebit
Proditio? taceo, laesi quòd transfuga fratris,
Quòd leuis ingenio, quamuis discrimine summo
Proditor apportet suspensa morte salutem,
Numquam gratus erit. damnamus luce [n] *reperta* n. recepta B.
Perfidiam: nec nos patimur committere tali
Hoc genus emptori. ciuès cum moenibus [o] *offert.* o. aufert C.I.
Hic vendit patriam. plerique in tempus abusi
Mox odere tamen. tenuit sic Graia Philippus
Oppida: Pellaeo libertas concidit auro.
Romani scelerum semper spreuere ministros.
Noxia pollicitum [p] *domino miscere venena* p. Pyrrho B.
Fabricius Regi nudata fraude remisit:
Infesto quem Marte petit, bellúmque negauit
Per famuli patrare nefas. ductósque Camillus
Trans murum pueros obsessae reddidit vrbi.
Traduntur poenis alij, cùm praelia soluant.
Hic manet, vt moueat. quod respuit alter in hoste,
Suscipis in fratrem? longi prô dedecus aeui:

g. contra dit l. *Cui placet, Australes Gildo [g] condonat habenas,*
Tantáque mutatos sequitur prouincia mores.
Quaslibet ad partes animus nutauerit anceps:
Transfundit secum Libyam, refluúmque malignus
Commodat imperium. Mauri fuit Africa munus.
Tollite Massylas fraudes: remouete bilingues
h. Nec P. C.I. *Insidias, & verba doli spirantia virus,*
[h] Ne consanguineis certetur cominus armis
Deprecor: hæc trucibus Thebis, hæc digna Mycenis
In Mauros hoc crimen eat. quid noster iniquum
Molitur Stilico? quando non ille iubenti
Paruit? an quisquam nobis deuinctior exstat?
Vt sileam varios, quos mecum gesserit, actus.
Quæ vidi post fata loquar. cùm Diuus abirem,
i. iam nunc P. etiam tum C. *Res incompositas, fateor, tumidasque reliqui.*
Stringebat vetitos [i] etiámnum exercitus enses
Alpinus odijs, alternaque iurgia victi,
Victoré que dabant: vix hæc amentia nostris
Excubijs, nedum puero rectore quiescet.
k. ne B. *Heu quantum timui vobis, [k] quod libera tanti*
Militis auderet moles, cùm cæca remoto
Ferueret iam læta metu: dissensus acerbus,
l. Sed B. *[l] Et grauior consensus erat. tunc ipse paterna*
Successit pietate mihi, tenerúmque, rudémque
Fouit, & in veros eduxit principis annos,
Rufinúmque tibi, quem tu tremuisse fateris,
Depulit. hunc solum memorem, solúmque fidelem
Experior. volui si quid dum vita maneret,
Aut visus voluisse, gerit: venerabilis illi
Ceu præsens, numénque vocor. si tanta recusas,
m. Conubiū, P. C. *Aut soceri reuerere faces, aut respice fratris*
[m] Connubium, pignusque meæ regale Serenæ.

Debueras

Debueras etiam fraternis obuius ire
Hostibus, ille tuis: quæ gens, [f] qui Rhenus, & Ister — f quis P. C.I.
Vos [g] opibus iunctos, conspirantésque tulisset? — g. conspirantes, opibus functósque C.P.I.
Sed tantùm permitte, [h] cadat; nil poscimus vltrà. — h. cadet: P.C.I.
Ille licet sese prætentis Syrtibus armet,
Oppositóque Atlante tegat, licet arua referta
Anguibus, & Solis medios obiecerit æstus:
Noui consilium, noui Stiliconis in omnes
Æqualem casus animum: penetrabit arenas,
Inueniet virtute viam. sic Diuus, & inde
Sic natus. iussis genitor [i] parebitur vltrò. — i. parebimus C.
Amplector præcepta lubens, nec carior alter
Cognato Stilicone mihi: commissa profanus
Ille luat; redeat iam tutior Africa fratri.
Talia dum longo secum sermone volutant:
Hesperiam peruenit auus, castúmque cubile
Ingreditur, Tyrio quo fusus Honorius ostro
Carpebat teneros Maria cum coniuge somnos.
Assistit capiti, tunc sic per somnia fatur.
Tantáne deuictos tenuit fiducia Mauros
Care nepos? iterùm post me coniurat in arma
Progenies vesana Iubæ, bellúmque resumit
Victoris cum stirpe sui? firmúmne iacentem
Obliti, Libyam nostro sudore receptam
Rursus habent? ausus Latio contendere Gildo?
Germani nec [k] fata timet? nunc ire profectò — k fada C.
Nunc vellem. notósque senex ostendere vultus.
Nónne meã fugiet Maurus, cùm viderit, vmbram?
Quid dubitas? exsurge toris; inuade rebellem;
Captiuum mihi redde meum; desiste morari.
Hoc generi fatale tuo, dum sanguis in orbe
Noster erit, semper pallebit Regia Bocchi.

Iungantur spolijs Firmi, Gildonis opima:
Exornet geminos Maurusia laurea currus:
Vna domus toties vna de gente triumphet.
Dij benè quod tantis inter labentibus annis
Seruati, Firmusq; mihi, fratérque nepoti.
Dixit, & afflatus vicino Sole refugit.
At iuuenem stimulis immanibus æmula virtus
Exacuit: iam puppe vehi, iam stagna secare
Feruet, & absentes inuadere cuspide Mauros.
Tunc iubet acciri socerum, dextrámque vocato
Conserit, & quæ sit potior sententia quærit.
Per somnos mihi sancte pater iam sæpè futura
Panduntur, multæque canunt præsagia noctes.
b. Iámque C. c visus destringere B.
b *Namque procul Libycos* c *venatu cingere saltus,*
Et iuga rimari canibus Gætula videbar.
Mærebat regio sæui vastata leonis
Incursu, pecudum strages, passimque iuuenci
Semineces, & adhuc infecta mapalia tabo,
Sparsáque sanguineis pastorum funera campis.
Aggredior latebras monstri, mirúmque relatu
Conspicio: dilapsus honos, ceruice minaces
Defluxere iubæ, fractos inglorius armos
Supposuit seruile gemens, iniectáque vincla
Vnguibus, & subitæ collo sonuêre catenæ.
Nunc etiam paribus secum certare tropæis
Hortator me cogit auus. quonam vsque remoti
Cunctamur? decuit pridem complere biremes,
Et pelagi superare moras. transmittere primus
Ipse paro: quæcumque meo gens Barbara nutu
Stringitur, adueniat. Germania tota feratur
Nauibus, & socia comitentur classe Sicambri.
Pallida translatum iam sentiat Africa Rhenum.

An patiar

A[illegible]tiar tot probra sedens, iuuenúq; relinquam
Quæ tenui, rexiq; puer? bis noster ad Alpes
Alterius genitor defensum regna cucurrit.
Nos prædæ faciles insultandique iacemus?
Finierat. Stilico contrà, cui talia reddit:
Aduersúne tubam princeps dignabere Mauri?
c *Afferet ignauus clari solatia lethi?* c. Auferet B.
Te bellante mori: d *decurret Honorius inde,* d. decernet P.C.I.
Hinc Gildo. priùs astra Chaos miscebit Auerno.
Vindictam mandasse sat est: plus nominis horror,
Quàm tuus ensis, aget. minuunt præsentia famam.
Qui stetit, æquatur campo, collatáque nescit
Maiestatem acies. sed quod magis vtile factu,
Atque hosti grauiùs, sensus aduerte, docebo.
Est illi paribus, sed non & moribus iisdem
e *Macezer: fugiens qui dira piacula fratris* e. Mascezel Ald. Mascizel: Onuphrius
Spésque suas, vitámque tuo commisit asylo.
Hunc vbi tentatis frustrà mactare nequiuit
Insidijs: patrias in pignora contulit iras,
Quósque manu pueros paruos gestauerat, vnà
Occidit iuuenes, inhumatáque corpora vulgo
Dispulit, & tumulo cognatas arcuit Vmbras:
Naturamq; simul, fratremq;, hominemq; cruentus
Exuit, & tenuem cæsis inuidit arenam.
Hoc facinus refugo damnauit Sole Mycenus,
Auertitque diem sceleri: sed reddidit Atreus
Crimen, & infandas excusat coniuge mensas.
f *Hinc odium, non pœna fuit. te perdita iura,* f. hoc P.C Huic I.
Te pater vltorem, te nudi puluere Manes,
Te pietas polluta rogat. si flentibus aram,
Et proprium miseris nomen statuistis Athenæ;
Si Pandionias planctu traxêre phalanges

Inachides. bellóque rogos meruere maritis;
Si mæstas squalore comas, lacrymisq; Senatum
In Numidas pulsus solio commouit Adherbal:
l. Hunc quoque nunc I. — *l Nunc quoq;, nunc Gildo, tãto quem funere mersit,*
m. Hunc P.C.I. — *m Nunc doleat venisse ducem, seséque minorem*
Supplicibus sciat esse tuis. quem sede fugauit,
n. Hunc C. — *n Nunc præceps fugiat: fregit quẽ clade, tremiscat,*
Agnoscatq; suum, trahitur dum victima, fratrem.
Hæc vbi sederunt genero: notissima Marti
Robora, præcipuos electa pube maniplos
Disponit, portúque rates instaurat Etrusco.
o. Herculeam P.C.I. — *o Heracleam suus Alcides, p Ioniamq; cohortem*
Rex ducit Superum: premitur nec signifer vllo
p. Iouiamque P.C. — *Pondere: festinant adeò vexilla moueri.*
Neruius insequitur, meritúsque vocabula Felix,
Dictaque ab Augusto legio, noménque probantes
Inuicti clypeóque animosi teste leones.
Dictis antè tamen princeps confirmat ituros,
Aggere conspicuus: stat circumfusa iuuentus
Nixa hastis, pronasque ferox accommodat aures.
Gildonem domitura manus promissa, minasque,
q. Romæ B. — *Tempus age si quid q pro me meruistis in armis,*
Ostentate mihi: iusto, magnóque triumpho
r. neces B. — *Ciuiles abolete r notas sciat orbis Eous,*
Sitque palàm, Gallos caussa, non robore vinci.
Nec vos, Barbariem quamuis collegerit omnem,
s. Terreat, an. P.C.I. — *s Terreat, aut Mauri fremitus, raucósque repulsus*
t. enses? P.C.I. — *Vmbonum, & nostros passuri cominus t enses.*
Non contra clypeis tectos, galeisq; micantes
Ibitis: in solis longè fiducia telis.
Exarmatus erit, cùm missile torserit hostis.
Dextra mouet iaculum: prætentat pallia leua,

Cætera nudus eques. sonipes ignarus habenæ;
Virga regit .non vlla fides, non agminis ordo.
Arma oneri, fuga præsidio : [f] connubia mille, f. conubia P.C.I.
Non [g] illis generis nexus, non pignora curæ; g. vlli B.
Sed numero languet pietas hæc copia vulgi.
Vmbratus dux ipse rosis, & marcidus ibit
Vnguentis, crudusq; cibo, titubansque Lyæo,
Confectus senio, morbis, stuprisq; solutus,
Excitet incestos turmalis buccina somnos,
Imploret citharas, cantatricésque choreas,
Offensus stridore tubæ, discatque coactus
Quas vigilat Veneri, castris impendere noctes.
Nónne mori satiùs, vitæ quàm ferre pudorem?
Nam quæ iam regio restat si dedita Mauris
Regibus, Illyricis accesserit Africa damnis?
Ius Latium, quòd tunc Meroë, rubróque solebat
Oceano cingi, Tyrrhena clauditur vnda.
Et cui non Nilus, non intulit India metas,
Romani iam finis erit Trinacria regni?
Ite recepturi, prædo quem sustulit, axem,
Ereptúmque Notum. caput insuperabile rerum,
Aut ruet in vestris, aut stabit Roma lacertis.
Tot mihi debetis populos, tot [h] iura, tot vrbes h. rura P. C.I.
Amissas, vno Libyam defendite bello.
Vestros imperium remos, & vestra sequatur
Carbasa : despectas trans æquora ducite leges.
Tertia iam ceruix solito mucrone rotetur,
Tandem funereis finem positura tyrannis.
Omina conueniunt dicto, fuluusque Tonantis
Armiger ad liquidam cunctis spectantibus æthram
Correptum pedibus curuis innexuit hydrum,
Dumq; reluctantem morsu partitur obunco,

Hæsit

Hæsit in vngue caput, truncatus decidit anguis.
Illicet augurijs alacres per saxa citati,
Torrentésque ruunt: non mons, non silua retardat.
Pendula ceu paruis moturæ bella colonis
Ingenti clangore grues æstiua relinquunt
Thracia, cùm tepido permutant Strymona Nilo,
Ordinibus varijs per nubila texitur alis
Littera, pennarúmque notis inscribitur aër.
Vt fluctus tetigêre maris, tunc acrior arsit
Impetus. arripiunt naues. ipsíque rudentes
Expediunt, & vela legunt, & cornua summis
Associant malis. quatitur Tyrrhena tumultu
Ora, nec Alpheæ capiunt naualia Pisæ.
Sic Agamemnoniam vindex cùm Græcia classem
Solueret, innumeris feruebat vocibus Aulis.
Non illos strepitus, impendentisq́; procellæ
Signa, nec aduentus dubij deterruit Austri.
Soluite iam socij, clamant, [d] aut rumpite funem:
Per vada Gildonem quamuis aduersa petamus,
Ad bellum nos trudat hiems: per deuia Ponti
Quassatis cupio tellurem figere rostris.
Heu nimium segnes, [e] cauta qui mente notatis,
Si reuolant mergi, graditur si litore cornix.
Ora licet maculis adsperserit occiduus Sol,
Lunáque conceptis liuescat turbida Coris,
Et [f] confusa vagos iaculentur sidera crines,
Imbribus humescant Hædi, nimbosáq́; Taurum
Ducat Hyas, totúsque fretis descendat Orion:
Certa fides cæli, sed maior Honorius auctor:
Illius auspicijs immensa per æquora miles,
Non Plaustris Arctóque regor. contemne Booten
Nauita: turbinibus medijs permitte carinas.

d. iam vellite B.

e. Hæc sincera lectio. capta & timida libri vulgati

f. concussa P.C.I.

Si mihi

Si mihi tempestas Libyam, ventique negabunt,
Augusti fortuna dabit. iam classis in altum
Prouehitur. dextra Ligures, Etruria læua
Linquitur, & cæcis vitatur Corsica saxis.
Humanæ speciem plantæ se magna figurat
Insula: Sardiniam veteres dixere coloni.
Diues ager frugum: Pœnos, Italósque petenti
Opportuna situ. quæ pars vicinior Afris,
Plana solo, ratibus clemens. quæ respicit Arcton,
Immitis, scopulosa, procax, subitisque sonora
[g] *Fluctibus. insanos infamat nauita montes.*
Hinc hominum, pecudumq; lues, hinc pestifer aër
Sæuit, & exclusis regnant Aquilonibus Austri.
Quos vbi luctatis procul effugere carinis;
Per diuersa ruunt sinuosæ litora terræ.
Pars adit antiqua ductos Carthagine [h] *muros.*
Partem litoreo complectitur obuia muro
Vrbs. Libyam contra Tyrio fundata potenti
Tenditur in longum [i] *Caralis, tenuemq; per vndas*
Obuia dimittit fracturum flamina collem.
Efficitur portus medium mare, tutáque ventis
Omnibus ingenti mansuescunt stagna recessu.
Hanc omni petiêre manu, prorisque reductis
Suspensa Zephyros exspectant classe fauentes.

g. Flatibus P.C.I.

h. Sulcos *sic Mariāg. diatriba in Solinum ex codice peruetere hunc locū emendat Pomp. Mela lib.* II.

i. Calaris. C.

Vrbium antiquissima Calaris & Sulci.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM DE BELLO GETICO, VEL DE VICTORIA STILICONIS, CONTRA ALARICVM,

PRAEFATIO.

Post resides annos longo velut excita somno,
Romanis fruitur nostra Thalia choris.
Optatos renouant eadem mihi culmina cœtus,
Personat & noto Pythia vate domus.
Consulis hic fasces cecinit, Libyámque receptam;
Hæc mihi prostratis bella canenda Getis.
Sed prior effigiem tribuit successus amœnam,
Oráque patricius nostra dicauit honos.
Annuit hic princeps titulum poscente Senatu.
Respice iudicium quàm graue Musa subis.
Ingenio minuit merces properata fauorem,
Carminibus veniam præmia tanta negant,
Et magis intento studium censore laborat.
Quod legimur medio, conspicimúrque foro:
Materies tamen ipsa iuuat, solitúmque timorem
Dicturo magna sedula parte leuat.
Nam mihi conciliat gratus impensiùs aures
Vel meritum libri, vel Stiliconis amor.

C L.

CL. CLAVDIANI DE BELLO GETICO LIBER.

INtacti cùm claustra freti coëuntibus æquor
Armatum scopulis audax irrumperet Argo,
Oetæam, Colchosq; petens propiore periclo,
Omnibus attonitis solus post numina Tiphys
Incolumem tenui damno seruasse carinam
Fertur, & ancipitem montis vitasse ruinam,
Deceptóque vagæ concursu rupis in altum
Victricem duxisse ratem. stupuere superbæ
Arte viri domitæ Symplegades, & noua passæ
Iura soli, faciles cunctis iam puppibus hærent,
Vt vinci didicere semel. quòd si ardua Tiphyn
Nauis ob innocuæ meritum sic gloria vexit;
Quæ tibi pro tanti pulso discrimine regni
Sufficient laudes Stilico? licet omnia vates
In maius celebrata ferant, ipsamque secandis
Argous trabibus iactent sudasse Mineruam,
Nec nemoris tantùm vinxisse carentia sensu
Robora, sed cæso [a] Tomari Iouis augure luco,
Arbore præsaga tabulas animasse loquaces,
Plurima sed quamuis varijs miracula monstris
Ingeminent teneras vincturi carmine mentes,
Harpyasque truces, insopitùque refusum
Tractibus aurati custodem velleris anguem,
Et iuga taurorum rapidis ambusta fauillis,
Et virides galeis sulcos, fetasq; nouales,

a. monitu libri vulgati ineptè

Martis

Martis & in segetem crescentis semina belli:
Nil veris æquale dabunt. prohibere rapaces
Scilicet Harpyas, vnáque excludere mensa
Nobilior titulus, quàm tot potuisse paratas
In Latij prædam Geticas auertere fauces.
An ego terrigenas potiùs mirabor in ipsis
Procubuisse satis, vitæ quibus attulit idem
Principium finémque dies, quàm cæsa Getarum
Agmina, quos tantis aluit Bellona tropæis,
Totáque sub galeis Mauortia canuit ætas?
Per te namque vnum mediis exuta tenebris
Imperio sua forma redit, claustrisque solutæ
Tristibus exsangues audent procedere leges.
Iámque potestates priscus discriminat ordo
Iustitiæ, quas ante pares effecerat vna
Nube timor. tua nos vrgenti dextera letho
Eripuit, tectisq; suis redduntur, & agris,
Damnati fato populi, virtute renati.
Iam non in pecorum morem formidine clausi
Prospicimus sæuos campis ardentibus ignes.
Alta nec incertis metimur flumina votis
Excidio latura moram. non poscimus amnes
Vndosam seruare fidem, nubésque fugaces,
Aut coniuratum querimur splendere serenum.
Ipsa quoque interius Furijs exercita plebis
Securas iam Roma leuat tranquillior arces.
Surge precor veneranda parens, & certa secundis
Fide Deis, humilémque metum depone senectæ.
Vrbs æquæua polo: tum demum ferrea sumet
Ius in te Lachesis, cùm sic mutauerit axem,
Fœderibus natura nouis, vt flumine verso
Irriget Ægyptum Tanais, Mæotida Nilus,

Eurus

Eurus ab occasu, Zephyrus se promat ab Indis,
Caucasijsq; iugis, calido nigrantibus Austro,
Getulas Aquilo glacie constringat arenas.
Fatales hucusque manus, crebrisque notatæ
Prodigijs abiere minæ: nec sidera pacem
Semper habent, ipsumq; Iouem turbante Typhæo,
Si fas est, timuisse ferunt, cùm brachia centum
Montibus armaret totidem, d spirásque retorquens d. spiráq; P.C.I.
Lamberet attonitas erectis anguibus Arctos.
Quid mirum, si regna labor mortalia vexat?
Cum gemini fratres, genuit quos asper Aloeùs
Martem subdiderint vinclis, & in astra negatas
Tentarint munire vias, steteritque reuulsis
Pænè tribus scopulis, cælesti machina bello.
Sed caret euentu nimius furor: improba numquam
Spes lætata diu: nec peruenere iuuentæ
Robur Aloidæ, dum vellere Pelion Othrys
Nititur, occubuit Phœbo, moriénsque Ephialtes
In latus obliquam proiecit languidus Ossam.
Adspice Roma tuum iam vertice celsior hostem:
Adspice quàm rarum referens inglorius agmen,
Italia detrusus eat, quantúmque priori
Dissimilis: qui cuncta sibi cessura ruenti
Pollicitus patrij numen iurauerat Istri,
Non nisi calcatis loricam ponere rostris.
O rerum fatique vices: qui fœda parabat
Romanas ad stupra nurus, sua pignora vidit
Coniugibus permista trahi: qui mente profunda
Hauserat vrbis opes, vitrò victoribus ipse
Præda fuit: nostri quondam qui militis auro
Aggressus tentare fidem, desertus ab omni
Gente sua, manibúsque redit truncatus, & armis.

Parcendóque secat, ferro ne [b] *longiùs acto* b. largiùs P. I. latiùs
Irreuocabilis eat sectis vitalibus error. C.
Sublimi certè Curium canit ore vetustas,
Æaciden Italo pepulit qui litore Pyrrhum.
Nec magis insignis Marij, Pauliqu triumphus,
Qui captos niueis Reges egêre quadrigis.
Plus fuga laudatur Pyrrhi, quàm vincla Iugurthæ.
Et quamuis gemina fessum iam clade fugarit,
Post Decij lituos, & nulli peruia culpæ
Pectora Fabricij donis inuicta, vel armis,
Plena datur Curio pulsi victoria Pyrrhi.
Quanto maius opus solo Stilicone peractum
Cernimus! hic validam gentem, quam dura niuosis
Educat Vrsa plagis, non Chaonas, atque Molossos,
Quos Epirus alit, nec Dodonæa subegit
Agmina, fatidicam frustrà iactantia quercum.
Primus fulmineum lento luctamine Pœnum
Compressit Fabius: campo pòst ausus aperto
Marcellus vinci docuit: sed tertia virtus
Scipiadæ Latijs tandem deterruit oris.
Vnus in hoc Stilico, diuersis artibus hoste
Tres potuit [c] *complere duces, fregitque furentem* c. superare B.
Cunctando [d] *vicitque manu, victúmque relegat.* d. vincitq; P
Atque hæc tanta breui miscentē [e] *incendia Pyrrhū* e. prœlia B.
Sustinuit toto mærens Oenotria lustro,
Et propè ter senas Itali per graminis herbas
Massylus Pœno sonipes vastante cucurrit,
Hannibalemq; senem vix ad sua reppulit arua.
Vindex sera patrum post bellum nata iuuentus.
Hic celer effecit, bruma ne longior vna
Esset hiems, rerum primis sed messibus æstas
Temperiem cælo pariter, bellóque referret.

- d. circa vulgati libri male.
- e. non T. neque C.
- f. Sic lego ex ant. lib. non Mesique.
- g. clausa P. lustra B.
- h. Hebrus P.C.I.
- i. gemit P.C.I.
- k. cotibus V.C.I.
- l. Oeten. P.I.

Sed quid ego Hanibalē [d] contrà, Pyrrhūq; tot annis
Certatum memorem? vilis cùm Spartacus omne
Per latus Italiæ ferro bacchatus & igni,
Consulibusque palàm toties congressus inertes
Exuerit castris dominos, & strage pudenda
Fuderit imbelles aquilas seruilibus armis.
Nos terrorum expers, & luxu mollior ætas
Deficimus queruli. si bos adductus aratro,
Si libata seges, non hanc ergastula nobis
Immisere manum, [e] nec coniurantis arenæ
Turba fuit. qualem Stilico deiecerit hostem,
Thraces, & Æmonij poterunt, [f] Mœsiq; fateri.
Frigida ter decies nudatum frondibus Æmum
Tendit hiems vestire gelu; totiésque solutis
Ver niuibus viridem monti reparauit amictum,
Ex quo iam patrios gens hæc oblita Triones,
Atque Istrum transuecta semel, vestigia fixit
Threicio funesta solo: seu fata vocabant,
Seu grauis ira Deûm, seriem meditata ruinis;
Ex illo quoscumque vagos impegit Erinnys,
Grandinis, aut morbi ritu per deuia rerum
Præcipites, per [g] claustra ruunt. nec contigit vllis
Amnibus, aut scopulis proprias defendere terras.
Nil Rhodope, nil vastus Athos, nil profuit [h] Æmus
Odrysijs. facili contemnunt Strymona saltu,
Et frustrà rapidum damnant Alyacmona Bessi.
Nubibus intactum Macedo miratur Olympum,
More pererratum campi: [i] gerit irrita Tempe
Thessalus, & domitis irrisam [k] cautibus [l] Oetam.
Sperchiusq;, & virginibus dilectus Enipeus
Barbaricas lauêre comas. non obice Pindi
Seruati Dryopes: nec nubifer Actia texit

Litora.

Litora Leucates ipsæ, quæ duriùs olim
Restiterant Medis, primo conamine ruptæ
Thermophylæ. vallata[g] *mari Scironia rupes,*
Et duo continuo connectens æquora muro
Isthmos, & augusti patuerunt[h] *templa Lycæi.*
Nec tibi Parrhasios licuit munire colonos
Frondosis Erymanthe iugis, equitatáq; summi
Culmina Taygeti trepidæ vidistis Amyclæ.
Tandem supplicium cunctis pro montibus Alpes
Exegêre Getis: tot tandem flumina victor
Vindicat Eridanus: docuit nunc exitus altè
Fatorum secreta tegi. quisquámne reclusis
Alpibus vlteriùs Latij fore credidit vmbram?
Nónne velut capta rumor miserabilis vrbe
Trans freta, trans Gallos, Pyrenæumq́ue cucurrit?
Famáque nigrantes succincta pauoribus alis
Secum cuncta trahens à Gadibus vsque Britannum
Terruit Oceanum, & nostro procul axe remotam
Insolito belli tremefecit murmure Thulen.
Mandemúsne Noti flabris, quoscumque timores
Pertulimus, festæ doleant ne tristibus aures?
An potiùs meminisse iuuat, sempérque vicissim
Gaudia præmissi cumulant inopina dolores?
Vtq́ue sub occidua iactatis Pleiade nautis
Commendat placidum maris inclementia portum;
Sic mihi tunc maior Stilico, cùm læta periclis
Metior, atque illi redeunt in corda tumultus.
Nónne videbantur, quamuis adamante rigentes,
Turribus inualidis fragiles procumbere muri,
Ferratæq́ue Getis vltrò se pandere portæ?
Nec vallum, densæq́ue sudes arcere volantes
Cornipedum saltus. iam iam conscendere puppes,

[g] maris Scironia ripi. vulg. libri non rectè
[h] claustra P.C.L.

b. Cypris P.C. Sardonióſque habitare ſinus, & inhoſpita [b] Cypri
Saxa parant, vitámque freto ſpumante tueri.
c. diffiſſa Ipſa etiam [c] diffuſa breui Trinacria Ponto,
Si rerum natura ſinat, diſcedere longè
Optat, & Ionium refugo laxare Peloro.
Fultáque deſpiciens auro laquearia diues,
Tutior Æolijs mallet vixiſſe cauernis.
Iamque oneri creduntur opes, tandémque libido
d. excita B. Hæſit auaritiæ grauioribus [d] obruta curis.
Vtque eſt, ingenióque loquax, & plurima fingi
Permittens, crediq́; timor: tunc ſomnia vulgo
Narrari: tunc monſtra Deum, monituſq́; ſiniſtri;
Quid meditentur aues, quid cum mortalibus æther
Fulmineo velit igne loqui, quid carmine poſcat
Fatidico cuſtos Romani carbaſus æui.
Territat aſſiduus Lunæ labor, atraque Phœbe
e. vriſonas P.C I. Noctibus [e] horriſonis crebris vlulata per vrbes.
Auſonias B. Nec credunt vetito fraudatam Sole ſororem
Telluris ſubeunte globo: ſed caſtra ſecutas
Barbara, Theſſalidas patrijs lunare venenis
Inceſtare iubar. tunc anni ſigna prioris,
Et ſi quod fortaſſe quies neglexerat omen,
f. Iouis Ald. Addit cura [f] nouis lapidoſos grandinis ictus,
Molitaſque examen apes, paſſímque crematas
Perbacchata domos nullis incendia cauſſis,
Et numquam cælo ſpectatum impunè cometem,
Qui primùm roſeo Phœbi prolatus ab ortu
Qua micat aſtrigera ſenior cum coniuge Cepheus,
Inde Lycaonia paullatim expulſus ab Arcto
Crine vago Getici fœdauit ſidera plauſtri,
Donec in exiguum moriens vaneſceret ignem.
Sed grauiùs mentes cæſorum oſtenta luporum
Horrificant.

Horrificant. duo quippe lupi sub principis ora,
Dum campis exercet equos, violenter adorti
Agmen, & excepti telis, immane relatu
Prodigium, mirámque notam duxere futuri.
Nam simul humano geminas de corpore palmas
Vtraque perfossis emisit bellua costis:
Illo læua tremens hoc dextera ventre [g] latebant, g. latebat P.C.I.
Intentis ambæ digitis, & sanguine viuo
Scrutari si vera velis. fera nuntia Martis
Orbe sub Augusti casurum prodidit hostem.
Vtque manus vtero virides patuere retecto,
Romula post ruptas virtus sic emicat Alpes.
Sed malus interpres rerum metus omne trahebat
Augurium peiore via, truncatáque membra,
Nutricémque lupam Romæ, regnóque minari.
Tunc [h] reputant annos, interceptóque volatu h. repetunt B.
Vulturis, incidunt properatis sæcula metis.
Solus erat Stilico, qui desperantibus augur
Sponderet meliora manu, dubiæque salutis
Dux idem vatésque fuit. durate parumper
Inquit, & excussis muliebribus ore querelis
Fatorum toleremus onus: nil nautica prosunt
Turbatæ lamenta rati: nec segnibus vndæ
Planctibus, aut vanis mitescunt flamina votis.
Nunc instare manu, toto nunc [i] pectore niti i. robore P.C.I.
Communi pro luce decet: succurrere velis,
Exhaurire fretum, varios aptare rudentes,
Omnibus & docti iussis parere magistri.
Non [k] nisi perfidia nacti penetrabile tempus k. si P.C.
Irrupere Getæ, nostras dum Rhætia vires
Occupat, atque alio desudant Marte cohortes,
Icirco spes omnis abit. mirabile posset

Esse mihi, si fraude noua, vel calle reperto
Barbarus ignotas inuaderet inscius Alpes.
Nunc verò geminis clades repetita tyrannis
Famosum vulgauit iter, nec nota fefellit
Semita præstructum bellis ciuilibus hostem.
Per solitas venêre vias, aditúsque sequendos
Barbarico Romana dedit discordia bello.
Sed nec præteritis hæc res incognita sæclis.
Sæpè lacessitam, sed non impunè fatemur
Ausoniam, hæc Senonū restrinxit sanguine flamas,
Hæc & Teutonico quondam patefacta furori
Colla catenati vidit squalentia Cimbri.
Vile decus, quod non erexit præuius horror.
Ingentes geminant discrimina magna triumphos.
Quid turpes iam mente fugas, quid Gallica rura
Respicitis, Latióque libet post terga relicto
Longinquum profugis Ararim prætingere castris?
Scilicet Arctois concessa gentibus vrbe
g. capitiq; P.C. *Considet regnum Rhodano,* [g] *captíque superstes*
Truncus erit, vestros stimulant si pignora sensus.
Me quoque non impar naturæ cura remordet,
h. vt P.C. I. *Nec ferro sic corda rigent,* [h] *aut nosse* [i] *recusant,*
i. recusent, *Quàm sanctum soceri nomen, quàm dulce mariti,*
P. laborēt, C. recu- *Quantus prolis amor: sed numquam oblita decoris*
sem I. *Obscenam latebram pietas ignaua requiret,*
Nec vobis fortis monitor mihi cautior vni.
Hic coniux, hic progenies, hic carior omni
Luce gener; pars nulla mei subducta procellæ.
Accipe tu nostræ tellus Oenotria mentis
k. vincula P.C.I. [k] *Pignora, communes tecum subeuntia casus,*
Exiguámque moram muris impende tuendis,
Dum redeo, lectum referens in classica robur.

His

His dictis pauidi firmauit inertia vulgi
Pectora, migrantisque fugam compescuit aulæ,
Ausáque tum primùm tenebris emergere pulsis
Hesperia, vt secum iunxisse pericula vidit
Augustum, ᵍ tantóque sui stetit obside fati. g. totoque C.I.
Protinus vmbrosa vestit qua litus oliua
Larius, & dulci mentitur Nerea fluctu,
Paruâ puppe lacum prætcruolat ocyùs: inde
Scandit inaccessos brumali sidere montes,
Nil hiemis, cælive memor. sic ille relinquens
Ieiunos antro catulos immanior exit
Hiberna sub nocte leo, tacitúsque per altas
Incedit furiale niues. stant colla pruinis
Aspera: flauentes adstringit stiria setas.
Nec meminit lethi, nimbósve aut frigora curat,
Dum natis alimenta paret. sublimis in Arcton
Prominet Hercyniæ confinis Rhætia siluæ:
Quæ se Danubij iactat Rhenique parentem,
Vtraque Romuleo prætendens flumina regno.
Primo fonte breues, alto mox gurgite regnant,
Et fluuios cogunt vnda coëunte minores
In nomen transire suum. te Cimbrica Tethys
Diuisum bifido consumit Rhene meatu.
Thracia quinque vadis Istrum vorat Amphytrite.
Ambo habiles remis, ambo glacialia secti
Terga rotis; ambo Boreæ, Martique sodales.
Sed latus Hesperiæ, ʰ quà Rhætia iungitur oræ, h. quo P. C.I.
Præruptis ferit astra iugis, panditque tremendam
Vix æstate viam, multi ceu Gorgone visa
Obriguere gelu, multos hausere profundæ
Vasta mole niues, cúmque ipsis sæpè iuuencis
Naufraga candenti merguntur plaustra Barathro.

Interdum ſubitam glacie labente ruinam
b. trepidis C.I. Mons dedit, & b tepidis fundamina ſubruit aſtris,
Pendenti malefida ſolo. per talia tendit
Frigoribus medijs Stilico loca. nulla Lyæi
c. raros B. Pocula, rara Ceres, c raptos contentus in armis
Delibaſſe cibos, madidóque oneratus amictu
Algentem pulſabat equum, nec mollia feſſo
Strata dedere torum. tenebris ſi cæca repreſſit
Nox iter, aut ſpelæa ſubît metuenda ferarum,
Aut paſtoralí iacuit ſub culmine fultus
Ceruicem clypeo. ſtat pallidus hoſpite magno
Paſtor, & ignoto præclarum nomine vultum
Ruſtica ſordenti genitrix oſtendit alumno.
Illa ſub horrendis prædura cubilia ſiluis:
Illis ſub niuibus ſomni, curáque, labórque
Peruigil. hanc requiem terris, hæc otia rebus
Inſpirata dabant illæ tibi Roma ſalutem
Alpinæ peperere caſæ. iam fœdera gentes
Exuerant, Latíjque audita clade feroces
d. regna I. castra B. Vindelicos ſaltus, & Norica d rura tenebant.
Ac veluti famuli, mendax quos mortis herilis
Nuntius in luxum falſo rumore reſoluit,
Dum marcent epulis, atque inter vina, choróſque
Perſultat vacuis effrena licentia tectis,
e. reduxit, C. Si reducem dominum ſors improuiſa e reuexit,
Hærent attoniti, libertatémque peroſus
Conſcia ſeruilis præcordia concutit horror.
Sic ducis adſpectu cuncti ſtupuere rebelles,
Inque vno princeps Lariúmque, & tota refulſit
Roma viro. frons læta parum, non triſtior æquo,
Non deiecta malis, miſta ſed nobilis ira.
Qualis in Herculeo, quoties infanda iubebat
Euryſtheus,

Eurystheus, fuit ore dolor: vel qualis in atram
Sollicitus nubem mœsto Ioue cogitur æther.
Tantáne vos, inquit, Getici fiducia belli
Erigit? hinc animo frustrà tumuistis inani?
Non ita Romanum fati violentia nomen
Opprimit; vt vestros nequeant punire tumultus,
Parte sui. neu vos longè sermone petito
Demorer, exemplum veteris cognoscite [f] *facti.* f. fati. I.
Cùm ferus Ausonias perfringeret Hannibal arces,
Et Trebiam [g] *æuo geminassent funere Cannæ,* g. socio B.
Nequidquã Emathiũ pepulit spes vana Philippũ,
Vt velut afflictos ferro tentaret inerti
Romanos commouit atrox iniuria patres,
Vrgerent maiora licet, grauitérque tulere
Vrbibus inter se claris de culmine rerum
Congressis, aliquid gentes audere minores.
Nec pœnam differre placet; sed bella gerenti
Punica Læuino Regis quoque prælia mandant.
Paruit imperijs Consul, fusúsque Philippus,
Vilia dum grauibus populis interserit arma,
Prætereunte manu, didicit non esse potentum
Tentandas, medijs quamuis in luctibus, iras,
Hoc monitu pariter nascentia bella repressit,
Et bello quæsiuit opes, legitque precantes
Auxilio, mensus numerum qui congruus esset,
Nec grauis Italiæ, formidandúsve regenti.
Nec minùs accepto nostræ rumore cohortes
(Sic ducis vrget amor) properantibus vndiq; signis
Conueniunt, visóque animi Stilicone recepti
Singultus varios, lacrymosáque gaudia miscent.
Sic armenta boum, vastis quæ turbida siluis
Spargit hiems, cantus & sibila nota magistri
Certatim

Certatim repetunt, vel notæ pascua vallis,
Inque vicem se voce regunt, gaudentque fideles
Reddere mugitus, & qua sonus attigit aurem,
Rara per obscuras apparent cornua frondes.
Accurrit vicina manus, quam Rhætia nuper
Vindelicis auctam spolijs defensa probauit.
Venit & extremis legio prætenta Britannis,
Quæ Scoto dat frena truci, ferroque notatas
Perlegit [i] *exanimes Picto moriente figuras.*
Agmina quin etiam flauis obiecta Sicambris,
Quæq; domant [k] *Cattos, immansuetósque Cheruscos,*
Huc omnes vertêre minas, tutúmque remotis
Excubijs Rhenum solo terrore relinquunt.
Vllâne posteritas credet? Germania quondam
Illa ferox populis, quæ vix instantibus olim
Principibus tota [l] *poterat cum mole teneri,*
Iam sese placidam præbet Stiliconis habenis,
Vt nec præsidijs nudato limite tentet
Expositum calcare solum, nec transeat amnem,
Incustoditam metuens attingere ripam.
Celsior ô cunctis, vniq́ue æquande Camillo;
Vestris namque armis Alarici fracta quieuit
Ac Brenni rabies: confusis rebus vterque
Diuinam tribuistis opem. sed tardior ille
Iam captæ vindex patriæ; tu sospitis vltor.
O quantum mutata tuo fortuna regressu!
Vt sese pariter [m] *diffudit in omnia regni*
Membra vigor, viuusq; redit calor vrbibus ægris!
Creditur Herculeis lucem renouasse lacertis
Femina, dilecti fatis impensa mariti.
Et iuuenem spretæ laniatum fraude nouercæ,
Non sine Circæis Latonia reddidit herbis,

Cretáque

i. exsangues C.
k. Sic lego, non Scinthos, vt vulgati libri: non Citos, vt Aldus.
l. Potuit P.
m. diffundit C.I.

Cretáque, si verax narratur fabula, vidit
Minoum rupto puerum prodire sepulcro:
Quem senior vates auium clangore repertum
Gramine restituit: miræ nam munere sortis
Dulcia mella necem, vitam dedit horridus anguis.
At tuus aduentus non vnum corpus ab Vmbris,
Sed tot communi populos sub morte iacentes,
Totáque Tartareis è faucibus oppida traxit,
n Ipso Roma die nec adhuc ostenditur auctor. n. Ipso P.C.I.
Personuit venisse ducem, lætisq; Quirites
Vocibus auspicium certi plausere triumphi,
Muniti Stilicone suo. quis gaudia verò
Principis, amplexus alacris quis differat aulæ?
Pulueris ambiguam nubem speculamur ab altis
Turribus, incerti socios apportet an hostes,
Ille globus. mentem suspensa silentia librant,
Donec puluereo sub turbine sideris instar
Emicuit Stiliconis apex; & cognita fulsit
Canities. gauisa repens per mœnia clamor
Tollitur, ipse venit: portas secura per omnes
Turba salutatis effunditur obuia signis.
Non iam delectus miseri, nec falce per agros
Deposita, iaculum vibrans ignobile messor.
Non tentat clypeum proiectis sumere rastris
Bellona ridente Ceres, humilisque nouorum
Seditio clamosa ducum: sed vera iuuentus,
Verus ductor adest, & viuida Martis imago,
Prospera sed quantum nostræ spes addita menti,
Tantùm exemta Getæ: qui vertice proximus astris
Post Alpes iam cuncta sibi promittit apertas,
Nil superesse ratus, postquam tot flumina pulsis,
Cinctáque fluminibus crebris tot mœnia cernit.
Tot subitò

Tot subitò pedites, equitum tot conspicit alas,
Séque velut clausum laqueis sub pectore furtim,
Æstuat, & nimiùm prono feruore petitæ
Iam piget Italiæ, speratáque Roma teneri
Visa procul. magni subeunt iam tædia cœpti.
Occultat tamen ore metum, primósque suorum
Consultare iubet bellis, annisque verendos.
Crinigeri sedere patres, pellita Getarum
Curia: quos plagis decorat numerosa cicatrix,
Et tremulos regit hasta gradus, & nititur altis
Pro baculo contis non exarmata senectus.
Hic aliquis grauior natu, cui plurima dictis,
Consiliisque fides, defixus lumina terræ,
Concutiénsque comam, capulóque acclinis eburno,
Si numero non fallor, ait, tricesima currit
Bruma ferè rapidũ postquã transnauimus Istrum,
a. clusimus O. *Romanámque manum tantis* [a] *eludimus annis:*
Sed numquam Mauors adeò constrinxit in arctum
Res Alarice tuas: per tot certamina docto
Crede seni, qui te tenero vice patris ab æuo
Gestatum parua solitus donare pharetra,
Atque aptare breues humeris puerilibus arcus.
Sæpè quidem frustra monui, seruator vt icti
Fœderis Emathia tutus tellure maneres:
Sed quoniam calidæ rapuit te flama iuuentæ,
Nunc saltem si cura tibi manet vlla tuorum,
His claustris euade precor, dúmque agmina longè,
Dum licet, Hesperiis præceps elabere terris,
Ne noua prædari cupiens, & parta reponas,
Pastoríque lupus scelerum delicta priorum
Intra septa luas. quid palmitis vber Etrusci,
Quid mihi nescio quã proprio cũ Thybride Romã

Semper

Semper in ore geris? referunt si vera parentes,
Hanc vrbem insano nullus qui Marte petiuit
Lætatus violasse redit: nec Numina sedem
Destituunt, iactata procul dicuntur in hostem
Fulmina, diuinique volant pro mœnibus ignes,
Seu cælum, seu Roma tonat. si temnis Olympum,
A magno Stilicone caue: qui semper iniquos
Fortuna famulante premit. scis ipse perosus
Arcadiæ quàm densa[a] *iugis calcauerit ossa.* a. rogis P. C.I.
Sanguine quàm largo Graios calefecerit amnes,
Exstinctúsque fores, ni te sub nomine legum
Proditio, regníque fauor texisset Eoi.
Talia grandæuum flamata fronte loquentem,
Obliquisque tuens oculis non pertulit vltrà,
Sed rupit rapidas accensa superbia voces.
Si non mentis inops, fraudataq;[b] *mensibus ætas* b. sensibus P.C.I.
Præberet veniam, numquam hæc opprobria linguæ
Turpia Danubius me sospite ferret inultus.
Anne tot Augustos Hebro qui teste fugaui,
Te patiar suadente fugam, cùm cesserit omnis
Obsequijs natura meis? subsidere nostris
Sub pedibus montes, arescere vidimus amnes.
Non ita Dij Getici faciant, Manésque parentum,
Vt mea conuerso[c] *relegam vestigia cursu.* c. relegant P.C.
Hanc ego vel[d] *regno victor, vel morte tenebo* d. victor regno P. C.I.
Victus humum. per tot populos, vrbesq; cucurri,
Fregi Alpes, galeisque Padum victricibus hausi.
Quid restat nisi Roma mihi? gens robore nostra
Tunc quoque pollebat, nullis cùm fideret armis.
At nunc Illyrici postquam mihi tradita iura,
Méque suum fecere ducem, tot tela, tot enses,
Tot galeas multo Thracum sudore paraui,

Inque

Inque meos vsus vectigal vertere ferri,
Oppida legitimo iussu Romana coëgi.
Sic me fata fouent : ipsi, quos omnibus annis
Vastabam, seruire dati. nocitura gementes
Arma dabunt, flamisq; diu mollitus, & arte
In sua damna chalybs fabro ingente rubebit.
Hortantes his adde Deos. non somnia nobis (est.
g. edita C.I. *Nec volucres; sed clara palàm vox [g] reddita luce.*
Rumpe omnes Alarice moras; hoc impiger anno
Alpibus Italiæ ruptis penetrabis ad vrbem.
Huc iter vsque datur. quis iam post talia segnis
Ambigat, aut cælo dubitet parère vocanti?
Sic ait, hortatúrque suos, bellóque, viáque
Instruit : attollunt vanos oracula fastus.
O semper tacita sortes ambage malignæ
Euentúque patens, & noxia vatibus ipsis
h. fera P.C.I. *Veri [h] sacra fides. Ligurum regione suprema*
Peruenit ad fluuium miri cognominis vrbem,
Atque illic domitus vix tandem interprete casu
Agnouit dubijs illusa vocabula fatis.
Nec non & Stilico pugnam poscentia mouit
Pleno castra gradu, dictisque instigat euntes.
Nunc nunc ô socij temeratæ sumite tandem
Italiæ pœnas, obsessi principis armis
Excusate nefas, deploratúmque Timauo
Vulnus, & Alpinum gladijs abolete pudorem.
Hic est, quem toties campis fudistis Achiuis;
Quem discors, odijsque anceps ciuilibus orbis,
Non sua vis tutata diu, dum fœdera fallax
Ludit, & alternæ periuria vindicat aulæ.
Credite nunc omnes, quas dira Britannia, gentes,
Quas Ister, quas Rhenus alit, pendere paratas

Inspecu-

In speculis. vno tot prælia vincite bello,
Romanum reparate decus, molémque labantis
Imperij fulcite humeris. hic omnia campus
Vindicat: hæc mundo pacem victoria sancit.
Non in Threicijs Æmi decernimus oris:
Nec super Alpheas vmbrantia Mænala ripas
Constitimus, non heic Tegean, Argósque tuemur,
Visceribus medijs, ipsóque in corde videtis
Bella geri. patrem clypeis defendite Thybrim.
Talia nunc peditum turmæ, nunc mistus equestri
Dicta dabat, simul externis [g] *præcepta ferebat* g. edicta B.
Auxilijs. ibat patiens ditionis Alanus,
Quà nostræ iussere tubæ: mortémque petendam
Pro Latio docuit gentis præclarus Alanæ;
Cui natura breues animis ingentibus artus
Finxerat, immaníque oculos infecerat ira.
Vulneribus pars nulla vacat, recisáque cunctis
Gloria fœdati splendet iactantior oris.
Ille tamen mandante procul Stilicone citatis
[h] *Acceleratur equis, Italámque momordit arenam* h. Accelerauit P.C.I.
Felix, Elisijsque plagis, & carmine dignus,
Qui malè suspectam nobis impensiùs arsit
Vel letho purgare fidem: qui iudice ferro
Diluit immeritum laudato sanguine crimen.
Morte viri turbatus eques flectebat habenas:
Totáque præciso mutassent agmina cornu,
Ni celer instructa Stilico legione secutus
Subsidijs peditum pugnam instaurasset equestrem.
Quis Musis, ipsóque licet Pæane recepto
Enarrare queat, quantum Gradiuus in illa
Luce suæ dederit fundator originis vrbi?

Altiùs haud vnquam toto descendimus ense
In iugulum Scythiæ; tanta nec clade superbum
Contudimus Tanaim, vel cornua fregimus Istri.
Inuisum miles sitiens haurire cruorem,
Per varias vestes, oneratáque plaustra metallo,
Transit, & argenti cumulos, & cædis auarus
Contemtas proculcat opes. pretiosior auro
Sanguis erat. passim neglecti prodiga lucri
Ira furens strictis odium mucronibus explet.
Purpureos cultus, assumtas igne valentes
Exuuias, miserisq; graues crateras ab Argis,
Raptáque flagranti spirantia signa Corintho
Callidus ante pedes venientibus obijcit hostis
Incassum: neque enim feralis præda moratur,
Sed iustos præbent stimulos monumenta doloris.
Asseritur ferro captiuum vulgus, & omnes
Diuersæ vocis populi. quos traxerat hostis
Seruitio, tandem dominorum strage redemti,
Blanda cruentatis affigunt oscula dextris;
Desertósque Lares, & pignora læta reuisunt.
Miratur sua quemque domus, cladesq; renarrant
i. Ordine, i Ordine cognati, referunt miracula belli.
cùm grati C. Quis tibi k nunc Alarice dolor? cùm Marte periret
k. tunc C.I. Diuitiæ, spolijsque diu quæsita supellex,
Pulsarétque tuas vlulatus coniugis aures;
Coniugis, inuicto dudum quæ freta marito
Demens Ausonidum gemmata monilia matrum,
l. parabat B. Romanásque alta famulas ceruice l petebat.
Scilicet Argolicas, Ephyreiadésque puellas
Cœperat, & pulcras iam fastidire Lacænas.
Sed Dea, quæ nimiis obstat Rhamnusia votis,
Ingemuit, flexitque rotam. domat aspera victos

Paupe-

Pauperies, vnóque die Romana rependit,
Quidquid ter denis acies amisimus annis,
O celebranda mihi cunctis Pollentia seclis:
O meritum nomen felicibus apta triumphis:
Virtutis fatale solum; memorabile bustum
Barbariæ. nam sæpè locis, ac finibus illis
Plena lacessito rediit vindicta Quirino.
Illic Oceani stagnis excita supremis
Cimbrica tempestas, aliásque immissa per Alpes
Hisdem procubuit campis. iam protinus ætas
Adueniens [m] *geminæ gentis permisceat ossa,*
Et duplices signet titulos, commune tropæum.
Heic Cimbros, fortésque Getas Stilicone peremptos
Et Mario, claris ducibus tegit Itala tellus.
Discite vesanæ Romam non temnere gentes.

m. Geticæ B.

CL. CLAVDIANI IN TERTIVM CONSVLATVM HONORII AVGVSTI

PRAEFATIO.

PARVOS *non aquilis fas est educere fetus,*
Ante fidem Solis, iudiciúmque poli:
Nam pater excusso saliit cùm germine proles,
Ováque maternus rupit hiulca tepor:
Protinus implumes conuertit ad æthera nidos,
Et recto flammas imperat ore pati.
Consulit ardentes radios, & luce magistra
[a] *Naturam, vires, ingeniúmque probat.*
[b] *Degener & refugo torsit qui lumine visus,*

a. Naturã P.C.I.
b. Degeneres C.I. Degenerem P.

Vnguibus hunc sæuis ira paterna ferit.
Exploratores oculis qui pertulit ignes,
Sustinuitque acie nobiliore diem;
Nutritur, volucrúmque potens, & fulminis heres,
Gesturus summo tela trisulca Ioui.
Me quoque Pierijs tentatum sæpiùs antris
Audet magna suo mittere Roma Deo.
c. arces, B. *Iam dominas [c] aures, iam regia tecta meremur,*
Et chelys Augusto iudice nostra sonat.

CL. CLAVDIANI DE TERTIO CONSVLATV HONORII AVGVSTI PANEGYRIS.

TErtia Romulei sumant exordia fasces,
d. pompa P.C.1. *Térque tuas ducat bellatrix [d] Roma curules*
Festior annus eat, cinctúsque imitata Gabinos,
Diues Hydaspeis augescat purpura gemmis.
Succedant armis trabeæ, tentoria lictor
Ambiat, & Latiæ redeant ad signa secures.
e patrium B. Tu quoque qui patr. C. *Túque o qui [e] patrium curis æqualibus orbem*
Eoo cum fratre regis, procede secundis
Alitibus, Phœbique nouos ordire meatus,
Spes, votúmque poli, quem primo à limine vitæ
Nutrix aula fouet: strictis quem fulgida telis
Inter laurigeros aluerunt castra triumphos.
f. regnum P.C.I. *Ardua priuatos nescit fortuna Penates,*
Et [f] regimen cum luce dedit. cognata potestas
Ex-

Excepit Tyrio venerabile pignus in ostro,
Lustrauitque tuos aquilis victricibus ortus
Miles, & in medijs [g] cunabula præbuit hastis.
Te nascente ferox toto Germania Rheno
Intremuit, mouitque suas formidine siluas
Caucasus, & positis Numen confessa pharetris,
Ignauas Meroë traxit de crine sagittas.
Reptasti per [h] signa puer, Regúmque [i] feroces
Exuuiæ tibi ludus erant, primúsque solebas
Aspera complecti toruum post prælia patrem,
Signa triumphato quoties flexisset ab Istro
Arctoa de strage calens, & poscere [k] patrem
De spolijs Scythicos arcus, aut rapta Gelonis
Cingula, vel iaculum Daci, vel frena Sueui.
Ille coruscanti clypeo te sæpè volentem
Sustulit arridens, & pectore pressit anhelo
Intrepidum ferri, galeæ nec triste timentem
Fulgur, & ad summas tendentem brachia cristas.
Tunc sic lætus ait: Rex ô stellantis Olympi
Talis perdomito redeat mihi filius hoste,
Hyrcanas populatus opes, aut cæde superbus
Assyria: sic ense rubens sic flamine crebro
Turbidus, & grato resperfus puluere belli,
Armáque gauiso referat captiua parenti.
Mox vbi firmasti recto vestigia gressu,
Non tibi desidias molles, nec marcida luxu
Otia, nec somnos genitor permisit inertes:
Sed noua per duros instruxit membra labores,
Et cruda teneras exercuit indole vires.
Frigora sæua pati, grauibus non cedere nimbis,
Æstiuum tolerare iubar, transnare sonoras
Torrentum Furias, adscensu vincere montes,

g. venabula P.
h. scuta P.C.I.
i. recentes P.C.I.
k. partem B.

Planitiem cursu, valles, & concaua saltu.
a. producere C.I. *Nec non in clypeo vigiles* [a] *perducere noctes,*
In galea portare niues, nunc spicula cornu
Tendere, nunc glandes Baleari spargere funda:
Quoq; magis nimiùm pugnæ inflammaret amorem,
Facta tui numerabat aui, quem litus adustæ
Horrescit Libyæ, ratibusq; imperuia Thule.
Ille leues Mauros, nec falso nomine Pictos
b. vagû B. *Edomuit, Scotúmque* [b] *vago mucrone secutus,*
Fregit Hyperboreas remis audacibus vndas,
Et geminis fulgens vtroque sub axe tropæis,
Tethyos alternæ refluas calcauit arenas.
Hos tibi virtutum stimulos, hæc semina laudum,
Hæc exempla dabat. non ocyus hausit Achilles
Semiferi præcepta senis, seu cuspidis artes,
Siue lyræ cantus, medicas seu disceret herbas.
Interea turbata fides, ciuilia rursus
Bella tonant, dubiumq; quatit discordia mundum.
Prô crimen Superûm, longi prô dedecus æui,
Barbarus Hesperias exsul possederat vrbes,
Sceptráque deiecto dederat Romana clienti.
Iam princeps molitur iter, gentésque remotas
Colligit Auroræ, tumidus quascumque pererrat
Euphrates, quas lustrat Halys, quas ditat Orontes.
c. saltus Arabes I. *Turiferos* [c] *Arabes saltus, vada Caspia Medi,*
Armenij Phasin, Parthi liquere Niphaten.
Quæ tibi tunc Martis rabies, quantusq; sequendi
Ardor erat? quanto flagrabant pectora voto,
Optatas audire tubas, campíque cruenta
Tempestate frui, truncisq; immergere plantas?
Vt Leo, quem fuluæ matris spelunca tegebat,
Vberibus solitum pasci, cùm crescere sensit

Vngue

Vngue pedes, & terga iubis, & dentibus ora;
Iam negat imbelles epulas, & rupe relicta
Gætulo comes ire patri, stabulísque minari
Æstuat, & cæsi terga absorbere iuuenci.
Ille vetat, rerúmque tibi commendat habenas,
Et sacro meritos ornat diademate crines,
Tantáque se [d] *pietas rudibus ostentat in annis,*
Sic ætas animo cessit, quererentur vt omnes
Imperium tibi serò datum. victoria velox
Auspicijs effecta tuis. pugnastis vterque:
Tu fatis, genitórque manu. te propter & Alpes
Inuadit faciles. cauto nec profuit hosti
Munitis hæsisse locis, spes irrita valli
Concidit, & scopulis patuerunt claustra reuulsis.
Te propter gelidis Aquilo de monte procellis
Obruit aduersas acies, reuolutáque tela
Vertit in auctores, & turbine reppulit hastas.
O nimium dilecte Deo, cui fundit ab antris
Æolus armatas hiemes; cui militat æther,
Et coniurati veniunt ad classica venti.
Alpinæ rubuere niues, & frigidus amnis
Mutatis fumauit aquis, turbáque cadentum
Staret, ni rapidus inuisset flumina sanguis.
At ferus inuentor scelerum traiecerat altum
Non vno mucrone latus, dupléxque tepebat
Ensis, & vltrices in se conuerterat iras,
Tandem iusta manus. iam libertate reducta
Quamuis emeritum peteret natura reuerti
Numen, & auratas astrorum panderet arces,
Nutarétque oneri venturo conscius Atlas,
Distulit Augustus cupido se reddere cælo,
Dum tibi pacatum præsenti traderet orbem.

d. rudibus pietas ostendit P.C.I.

Nec mora, Bistonijs alacer consurgis ab oris,
Inter Barbaricas ausus transire cohortes.
Impauido vultu linquis Rhodopeia saxa
Orpheis animata modis: iuga deseris Oetes
Herculeo damnata rogo: post Pelion intras
Nereis illustre choris. te pulcer Enipeus
Celsáque Dodone stupuit, rursúsque locutæ
In te Chaoniæ mouerunt carmina quercus.
Illyrici legitur plaga litoris: arua teruntur
Dalmatiæ. Phrygij numerantur stagna Timaui.
Gaudent Italiæ sublimibus oppida muris
Aduentu sacrata tuo. submissius adorat
Eridanus, blandosque iubet mitescere fluctus,
Et Phaëtonteas solitæ deflere ruinas
Roscida frondosæ reuocant electra sorores.
Quanti tum iuuenes, quantæ spreuere pudorem
Spectandi studio matres, puerisque seueri
Certauere senes, cùm tu genitoris amico
Exceptus gremio mediam veherere per vrbem,
Velarétque pios communis laurea currus.
Quis non Luciferum roseo cum Sole videri
Credidit, aut iunctum Bromio radiare Tonantem?
c.Floret 5. c *Feruet cristatis exercitus vndique turmis,*
Quisque sua te voce canens præstringit aëna
Lux oculos, nudique seges Mauortia ferri
Ingeminat splendore diem. pars nobilis arcu,
Pars longè iaculis, pars cominus horrida contis.
Hi volucres tollunt aquilas, hi picta draconum
Colla leuant, multusque tumet per nubila serpens
Iratus stimulante Noto, viuitque receptis
Flatibus, & vario mentitur sibila tractu.
Vt ventum ad sedes; cunctos discedere tectis

Dux

Dux iubet, & generum compellat talibus vltrò.
Bellipotens Stilico, cuius mihi robur in armis,
Pace probata fides quid enim per prælia gessi
Te sine? quem merui te non [a] suadente triumphum? a. sudante P.C.I.
Odrysium pariter Getico fœdauimus Hebrum
Sanguine, [b] Dalmaticas pariter prostrauimus alas, b. Sarmaticas B.
Ripæáque simul fessos porreximus artus
In glacie, flamémque rota sulcauimus Istrum.
Ergo agè, me quoniam cælestis regia poscit,
Tu curis succede meis, tu pignora solus
Nostra foue, geminos dextra tu protege fratres.
Per consanguineos thalamos, noctémque beatam,
Per tædas, quas ipsa tuo Regina leuauit
Coniugio, sociáque virum produxit ab aula:
Indue mente patrem, crescentes [c] dilige fetus c. dirige B.
Vt ducis, vt soceri. iam iam securus ad astra
Te custode ferar. rupta si mole Typhoeus
[d] Vndis prosiliat, Tityus si membra resoluat, d Vinclis B.
Si furor Enceladi proiecta mugiat Ætna,
Opposito Stilicone cadent. nec plura locutus
Sicut erat liquido signauit tramite nubes,
Ingreditúrque globum Lunæ, luménque reliquit
Arcadis, & Veneris clementes peruolat auras,
Hinc Phœbi permensus iter, flamámque nocentem
Gradiui, placidúmque Iouem, stetit arce suprema
Algenti, quà zona riget Saturnia tractu.
Machina laxatur cæli, rutilæque patescunt
Sponte fores, Arctoa parat conuexa Bootes,
Australes reserat portas succinctus Orion,
Inuitántque nouum sidus, pendéntque vicissim
Quas partes velit ille sequi, quibus esse sodalis

c. morari. P.C. *Dignetur stellis, aut qua regione* [c] *moueri.*
O decus ætherium, terrarum gloria quondam,
d. lapsum F. *Te tuus Oceanus natali gurgite* [d] *lassum*
Excipit, & notis Hispania proluit vndis.
Fortunate parens, primos cum detegis ortus,
Adspicis Arcadium: cùm te procliuior vrges,
Occiduum visus remoratur Honorius ignem,
Et quocumque vagos flectis sub cardine cursus,
Natorum per regna venis, qui mente serena,
Maturóque regunt iunctas moderamine gentes;
Secula qui rursus formant meliore metallo.
Luget auarities Stygiis innexa catenis,
Cúmque suo demens expellitur ambitus auro.
Non dominantur opes: non corrumpentia sensus
Dona valent: emitur sola virtute potestas.
Vnanimi fratres, quorum mare, terráque fatis
Debentur: quodcumque manus euasit auitas,
Quod superest patri, vobis iam Mulciber arma
Præparat, & Sicula Cyclops incude laborat.
Brontes innumeris exasperat ægida signis.
Altum fulminea crispare in casside conum
Festinat Steropes, nectit thoraca Pyracmon,
Ignifluisque gemit Lipare fumosa cauernis.
Vobis Ionia virides Neptunus in alga
Nutrit equos: qui summa freti per cærula possint
Ferre viam. segetémque leui percurrere motu,
Nesciat vt spumas, nec proterat vngula culmos.
e. Iámque videt B. [e] *Iam video Babylona rapi, Parthúmque coactum*
Non ficta trepidare fuga: iam Bactra teneri
Legibus, & famulis Gangem pallescere ripis,
Gemmatósque humilem dispergere Persida cultus.
Ite per extremum Tanaim, pigrósque Triones:

Ite

Ite per ardentem Libyam. superate vapores
Solis, & arcanos Nili deprendite fontes.
Herculeum finem, Bacchi transcurrite metas.
Vestri iuris erit quidquid complectitur axis.
Vobis rubra dabunt pretiosas æquora conchas,
Indus ebur, ramos Panchaia, vellera Seres.

CL. CLAVDIANI DE QVARTO CONSVLATV HONORII AVGVSTI PANEGYRIS.

AVspicijs iterũ sese regalibus annus
Induit, & nota fruitur iactantior aula.
Limina nec [a] passi circum priuata morari a. Passim P.I.
Exsultant reduces Augusto Consule fasces.
Cernis vt armorum proceres, legúmque potentes
Patricios sumunt habitus, & more Gabino
Discolor incedit legio, positisque parumper
Bellorum signis, sequitur vexilla Quirini.
Lictori cedunt aquilæ, ridétque togatus
Miles, & in medijs effulget Curia castris.
Ipsa Palatino circumuallata Senatu
Iam trabeam Bellona gerit, parmámque remouit
Et galeam, sacras humeris vectura curules.
Nec te laurigeras pudeat Gradiue secures
Pacata gestare manu, Latiáque micantem
Loricam mutare toga, dum ferreus hæret
Currus, & Eridani ludunt per prata iugales.
Haud indigna coli, nec nuper cognita Marti

Vlpia progenies, & quæ diademata mundo
b. aula B. *Sparsit, Ibera domus: nec tantam vilior [b] vnda*
Promeruit seriem gentis. cunabula fouit
Oceanus: terræ dominos, pelagíque futuros,
Immenso decuit rerum de principe nasci.
Hinc processit auus: cui, post Arctoa frementi
Classica, Massylas annexuit Africa lauros;
Ille, Caledoniis posuit qui castra pruinis,
Qui medio Libyæ sub casside pertulit æstus,
Terribilis Mauro, debellatórque Britanni
Litoris, ac pariter Boreæ vastator, & Austri.
c. frigora P.C.I. *Quid rigor æternus, cæli quid [c] sidera prosunt,*
Ignotúmque fretum? maduerunt Saxone fuso
Orcades: incaluit Pictorum sanguine Thule:
d. Iuerne. *Scotorum cumulos fleuit glacialis [d] Hiberne.*
Quis calor obsistit forti? per vasta cucurrit
Æthiopum, cinxítque nouis Atlanta maniplis.
Virgineum Tritona bibit, sparsósque venenis
Gorgoneos vidit thalamos, & vile virentes
Hesperidum risit, quos ditat fabula ramos.
Arx incensa Iubæ, rabies Maurusia ferro
Cessit, & antiqui penetralia diruta Bocchi.
Sed laudes genitor longè trangressus auitas,
Subdidit Oceanum sceptris, & margine cæli
Clausit opes: quantum distant à Tigride Gades,
Inter se Tanais quantum, Nilusque relinquunt.
Hæc tamen innumeris per se quæsita tropæis,
e. potitur. C.I. *Non generis dono, non ambitione [e] potitus.*
Digna legi virtus, vltrò se purpura supplex
Obtulit, & solus meruit regnare rogatus
Nam cùm Barbaries penitus commota gementem
Irrueret Rhodopen, & misto turbine gentes

Iam deserta suas in nos transfunderet Arctos,
Danubij totæ vomerent cùm prælia ripæ,
Cùm Geticis ingens premeretur Mysia plaustris,
Flauáque Bistonios reperirent agmina campos:
Omnibus afflictis, & vel labentibus ictu,
Vel propè casuris, vnus tot funera contra
Restituit, exstinxitque faces, [a] *agrósque colonis* a. agrisque colonos P.C.
Reddidit, & lethi rapuit de faucibus vrbes,
Nulla relicta foret Romani nominis vmbra,
Ni pater ille tuus iam iam ruitura subisset
Pondera, turbatamque ratem, certaque leuasset
Naufragium commune manu. velut ordine rupto,
Cùm procul insanæ traherent Phaëtonta quadrigæ,
Sæuirétque dies, terramque & stagna propinqui
Haurirent radij, solito cum murmure [b] *toruus* b. toruis P.
Sol occurrit equis: qui postquam rursus heriles
Agnouere sonos; rediit meliore magistro
Machina concentúsque poli, [c] *rursúsque recepit* c. currusq; B.
Imperium, flammæque modum. sic traditur illi,
Seruatúsque Oriens. at non pars altera rerum
Tradita, bis possessa manu, bis parta periclis.
Per varium gemini scelus erupere tyranni
Tractibus occiduis, hunc sæua Britannia fudit,
Hunc sibi Germanus famulum delegerat, exsul.
Ausus vterque nefas, domini respersus vterque
Insontis iugulo. nouitas audere priori
Suadebat, tantúmque dabant exempla sequenti.
Hic noua moliri præceps: hic quærere tuta
Prouidus. hic fusis, collectis viribus ille.
Hic vagus excurrens: hic inter claustra reductus.
Dissimiles: sed morte pares. euadere neutri
Dedecus, aut mistis licuit procumbere telis.

Amissa

Amissa specie, raptisque insignibus, ambo
In vultus rediere suos, manibusque reuinctis
Oblati, gladijs submittunt colla paratis;
Et vitam veniamque rogant. prô damna pudoris!
Qui modò tam densas nutu mouere cohortes,
In quos iam dubius sese librauerat orbis,
Non hostes victore cadunt: sed iudice sontes
Damnat voce reos. petijt quos Marte tyrannos,
Amborum periere duces. hic sponte carina
Decidit in fluctus: illum suus abstulit ensis:
Hunc Alpes, hunc Pontus habet. solatia cæsis
Fratribus hæc vltor tribuit. necis auctor vterque
Labitur; augustas per victima mitigat Vmbras.
Has dedit inferias tumulis, iuuenúmque duorum
Purpureos merito placauit sanguine Manes.
Illi iustitiam confirmauere triumpho:
Præsentes docuere Deos. hinc sæcula discant,
Indomitum nihil esse pio, tutúmve nocenti.
[a] sui P.C. I. *Nuntius ipse* [a] *suis longas incognitus egit*
Præuento rumore vias, inopinus vtrumque
Perculit, & clausos montes, vt plana, reliquit.
Exstruite immanes scopulos, attollite turres,
Cingite vos fluuijs, vastas opponite siluas,
Garganum Alpinis, Apenninúmque niualem,
Permistis sociate iugis, & rupibus Æmum
Addite Caucasijs, inuoluite Pelion Ossæ:
Non dabitis murum sceleri. qui vindicat, ibit.
Omnia subsident meliori peruia caussæ.
Nec tamen oblitus ciuem, cedentibus atrox
Partibus infremuit. non insultare iacenti
Malebat: mitis precibus, pietatis abundans,
Pœnæ parcus erat: parci non intulit iram.

Post

Post acies odijs idem, qui terminus armis.
Profuit hoc vincente capi, multósque subactos
Aspera laturæ commendauere [b] *catenæ.* b. caterue, B.
Magnarum largitor opum, largitor honorum
Pronus, & in melius gaudens conuertere fata.
Hinc amor, hinc validum deuoto milite robur;
Hinc natis mansura fides. hoc nobilis ortu
Nasceris, æquæua cum maiestate creatus,
Nullaque priuatæ passus contagia sortis.
Omnibus acceptis vltro te regia solum
Protulit, & patrio felix adolescis in ostro,
Membraque vestitu numquam [c] *temerata profano* c. violata B.
In sacros cecidere sinus. Hispania patrem
Auriferis eduxit aquis: te gaudet alumno
Bosporus. Hesperio de limine surgit origo:
Sed nutrix Aurora tibi. pro pignore tanto
Certatur: geminus ciuem te vindicat axis:
Herculis, & Bromij sustentat gloria Thebas.
Hæsit Apollineo Delos Latonia partu,
Cretaque se iactat tenero reptata Tonanti.
Sed melior Delo, Dictæis clarior oris,
Quæ dedit hoc Numen regio. non litora nostro
Sufficerent angusta Deo: nec inhospita Cynthi
Saxa tuos artus duro læsere cubili.
Accliui genitrix auro, circumflua gemmis,
In Tyrios enixa toros: vlulata verendis
Aula puerperijs. quæ tunc documenta futuri?
Quæ voces auium? quanti per inane volatus?
Quis vatum discursus erat? tibi corniger Ammon,
Et dudum taciti rupere silentia Delphi.
Te Persæ cecinere Magi, te sensit Etruscus
Augur, & inspectis Babylonius horruit astris.

Chaldæi.

Chaldæi stupuere senes, Cumanáque rursus
Intonuit rupes, rabidæ delubra Sibyllæ.
Nec te progenitum Cybeleius ære sonoro
Lustrauit Corybas: exercitus vndique fulgens
Adstitit. ambitur signis augustior infans.
Sensit adorantes galeas, redditque ferocem
Vagitum lituis. vitam tibi contulit idem,
Imperiúmque dies. inter cunabula Consul
Proueheris, signans posito modò nomine fastos,
Donatúrque tibi, qui te produxerat, annus.
Ipsa Quirinali paruum te cinxit amictu
Mater & ad primas docuit reptare curules.
Vberibus sanctis, immortalíque Deorum
Crescis adoratus gremio: tibi sæpè Diana
Mænalios arcus, venatricésque pharetras
Suspendit, puerile decus: tu sæpè Mineruæ
Lusisti clypeo, fuluámque impunè pererrans
Ægida, tractasti blandos interritus angues.
Sæpè tuas etiam iam tum gaudente marito
Velauit Regina comas, festináque voti
Præsumptum diadema dedit: tum leuibus vlnis
Sustulit, & magno porrexit ad oscula patri.
d. mutarur I. *Nec dilatus honos:* [d] *mutatus principe Cæsar.*
Protinus æquaris fratri: nec certius vnquam
Hortati Superi: nullis præsentior æther
e. atra C. *Affuit ominibus: tenebris inuoluerat* [e] *atris*
Lumen hiems, densósque Notus collegerat imbres.
Sed nox, cùm solita miles te voce leuasset,
Nubila dissoluit Phœbus, pariterque dabantur
Sceptra tibi, mundóque dies caligine liber
Bosporus aduersam patitur Chalcedona cerni.
Nec tantùm vicina nitent: sed tota repulsis

Nubibus

Nubibus exuitur Thrace, Pangea renident,
Insuetósque palus radios Meotica vibrat.
Nec Boreas nimbos, aut Sol ardentior egit.
Cuncta nitor: risitque tuo natura sereno.
Imperij lux illa fuit. præsagus obibat
Visa etiam medio populis mirantibus audax
Stella die, dubitanda nihil, nec crine retuso
Languida, sed quantus numeratur nocte Bootes.
Emicuitque plagis alieni temporis hospes
Ignis, & agnosci potuit, cùm Luna lateret.
Siue parens Augusta fuit, seu fortè reluxit
Diuus auus, seu te claris properantibus astris
Cernere Sol patiens cælum commune remisit.
Appareret quid signa ferant. ventura potestas
Claruit Ascanio, subita cùm luce comarum
Innocuus flagraret apex, Phrygióque volutus
Vertice, fatalis redimiret tempora candor.
At tua cælestes illustrant g *omina flammæ.*

g Sic lego ex antiquis libris, nō omnia.

Talis ab Ideis primeuus Iupiter antris
Possessi stetit arce poli, famulósque recepit
Natura tradente Deos, lanugine nondum
Vernabant vultus, nec adhuc per colla fluebant
Moturæ conuexa comæ: tum scindere nubes
Discebat, fulménque rudi torquere lacerto.
Lætior augurio genitor, natisque superbus
Iam patribus, duplici fultus consorte redibat,
Splendebátque pio complexus pignora curru.
Haud aliter summo gemini cum patre Lacones
Progenies Lædea sedentem vtroque relucet
Frater, vtroque soror. similis chlamys efflait auro.
Stellati pariter crines. iuuat ipse Tonantem
Error, & ambiguæ placet ignorantia matri.

a cernit P.L. *Eurotas proprios discernere [a] nescit alumnos.*
Vt domus excepit reduces, ibi talia tecum
Pro rerum stabili fertur ditione locutus.
Si tibi Parthorum solium fortuna dedisset
Care puer, terrisque procul venerandus Eois
Barbarus Arsacio consurgeret ore tiaras:
Sufficeret sublime genus, luxuque fluentem
Deside, nobilitas posset te sola tueri.
Altera Romanæ longè rectoribus aulæ
Conditio, virtute decet, non sanguine niti:
b. vlterior E. *Maior, & [b] vtilior [c] facto coniuncta potenti.*
c. fato C. I. *Vile latens virtus. quid enim submersa tenebris*
Proderit? obscuro veluti sine remige puppis,
Vel lyra, quæ reticet, vel qui non tenditur, arcus.
Hanc tamen haud quisquã, qui non agnouerit antè
d incestos I. *Semet, & [d] incertos animi placauerit æstus,*
Inueniet. longis illuc ambagibus itur.
Disce orbis quòd quisq; sibi, cùm conderet artus
Nostros, ætherijs miscens terrena Prometheus,
e. patrio B. *Sinceram [e] patri mentem furatus Olympo,*
Continuit claustris, indignantémque reuinxit,
f. flecti, B. *Et, cùm non aliter possent mortalia [f] fingi,*
Adiunxit geminas. illæ cum corpore lapsæ
Intereunt: hæc sola manet, bustóque superstes
Euolat. hanc alta capitis fundauit in arce
Mandatricem operum, prospecturámque labori:
Illas inferius collo, præceptáque summæ
Passuras dominæ, digna statione locauit.
Quippe opifex veritus confundere sacra profanis,
Distribuit partes animæ, sedésque remouit.
Iram sanguinei regio sub pectore cordis
Protegit imbutam flammis, auidámque nocendi,
Præcipi-

Præcipitémque sui: rabie succensa tumescit: e. stupefacta B.
Contrahitur [e] *tepefacta metu. cumq; omnia secum*
Duceret, & requiem membris vesana negaret;
Inuenit pulmonis opem, madidúmque [f] *fluenti* f. furenti C.I.
Præbuit, vt tumidæ ruerent in mollia fibræ.
At sibi cuncta potens, nil collatura cupido
In iecur, & tractus imos compulsa recessit.
Quæ, velut immanes reserat dum bellua rictus,
Expleri, pascíque [g] *nequit: nunc verbere curis* g. velit P.C.I.
Torquet auaritiæ, stimulis nunc flagrat amorum,
Nunc gaudet, nunc mœsta [h] *dolet, satiatáq; rursus* h. silet, B.
Exoritur, cæsáque redit pollentiùs Hydra.
Hos igitur potuit si quis sedare tumultus,
Inconcussa dabit puræ sacraria menti.
Tu licet extremos latè dominere per Indos,
Te Medus, te mollis Arabs, te Seres adorent.
Si metuis, si [i] *parua cupis, si duceris ira,* i. praua P.C.I.
Seruitij patiere iugum: tolerabis iniquas
Interius leges. tunc omnia iure tenebis,
Cùm poteris rex esse tui: procliuior vsus
In peiora datur, suadétque licentia luxum,
Illecebrisque effrena fauet. tunc viuere castè
Asperius, cùm prompta Venus. tunc durius iræ
[k] *Cōsulimus, cùm pœna patet. sed comprime motus:* k. Consulitur. P.C.I.
Nec tibi quid liceat, sed quid fecisse decebit,
Occurrat, mentémque domet respectus honesti.
Hoc te præterea crebro sermone monebo,
Vt te totius medio telluris in orbe
Viuere cognoscas: cunctis tua gentibus esse
Facta palam: nec posse dari regalibus vsquam
Secretum vitijs. nam lux altissima fati
Occultum nihil esse sinit, latebrásque per omnes

h. obscuros vel abstrusos C. *Intrat, & [h] obtrusos implorat fama recessus.*
Sis pius in primis. nam cùm vincamur in omni
Munere, sola Deos æquat clementia nobis.
Neu dubiè suspectus agas: neu falsus amicis,
Rumorúmve auidus. qui talia curat: inanes
Horrebit strepitus, nulla non anxius hora.
Non sic excubiæ, nec circumstantia pila,
Quàm tutatur amor. non extorquebis amari:
Hoc alterna fides, hoc simplex gratia donat.
i. quod P.C.I. *Nónne vides, operum [i] qui se pulcerrimus ipse*
k. liget. P.C.I. *Mundus amore [k] ligat, nec vi connexa per æuum*
l. Conspirent P.C.I. *[l] Conspirant elementa sibi? [m] qui limite Phœbus*
m. quòd P.C.I. *Contentus medio, contentus litore Pontus?*
Et qui perpetuò terras ambítque vehítque,
Nec premat incumbens oneri, nec cesserit aër?
Qui terret, plus ipse timet. sors ista tyrannis
Conuenit: inuideant claris, fortésque trucident,
Muniti gladijs viuant, septíque venenis
Ancipites habeant arces, trepidíque minentur.
Tu ciuem, patrémque geras: tu consule cunctis,
Nec tibi: nec tua te moueant, sed publica vota.
In commune iubes si quid, censésque tenendum:
Primus iussa subi. tunc obseruantior æqui
n. negat. P.C.I. *Fit populus, nec ferre [n] vetat, cùm viderit ipsum*
Auctorem parere sibi. componitur orbis
Regis ad exemplum: nec sic inflectere sensus
o. vt C.I. *Humanos edicta valent, [o] quàm vita regentis.*
Mobile mutatur semper cum principe vulgus.
His tamen effectis, nec fastidire minores,
Neu pete præscriptos homini transcendere fines.
Inquinat egregios adiuncta superbia mores.
Non tibi tradidimus dociles seruire Sabæos;

Armeniæ

Armeniæ dominum nec te præfecimus oræ:
Nec dannus Aſſyriam, tenuit quam femina gẽtem:
Romani, qui cuncta diu rexere, regendi:
Qui nec Tarquinij faſtus, nec iura tulere
Cæſaris. annales veterum delicta loquuntur.
Hærebunt maculæ. quis non per ſecula damnat
Cæſareæ portenta domus? quem dira Neronis
Funera, quem rupes Caprearum tetra latebit
Inceſto poſſeſſa ſeni? victura feretur
Gloria Traiani: non tam quòd Tigride victo,
Noſtra triumphati fuerat prouincia Parthi,
Alta quòd inuectus [a] ſtratis Capitolia Dacis, a. fractis P. C. I.
Quàm patriæ quòd mitis erat. [b] nec deſine tales b. ne P. I.
Nate ſequi. ſi bella [c] tonant, priùs agmina duris c. canant, P. C. I.
Exerce ſtudijs; & ſæuo præſtrue Marti.
Non brumæ requies, non hibernacula ſegnes
Eneruent torpore manus. ponenda ſalubri
Caſtra loco: præbenda vigil cuſtodia vallo.
Diſce vbi denſari cuneus, vbi cornua tendi
Æquiùs, aut iterùm flecti: quæ montibus aptæ,
Quæ campis acies, fraudi quæ accommoda vallis:
Quæ via difficilis. ſidit ſi mœnibus hoſtis,
Tum tibi murali libretur machina pulſu.
Saxa rotet præceps aries, [d] prætectáque portas d. proiecta que I.
Teſtudo feriat: ruat emerſura iuuentus
Effoſſi per operta ſoli. ſi longa moretur
Obſidio: tum vota caue ſecura remittas,
Incluſúmue putes. multis damnoſa fuere
Gaudia. diſperſi pereunt, ſomnóque ſoluti.
Sæpiùs incautæ nocuit victoria turbæ.
Neu tibi regificis tentoria larga redundent
Delicijs, néve imbelles ad ſigna miniſtros

 Luxuries

Luxuries armata trahat: neu flantibus Austris,
Neu pluuijs cedas: neu defensura calorem
Aurea summoueant rapidos vmbracula Soles.
a. vtere P.C.I. *Inuentis*[a] *vtare cibis: solabere partes*
Æquali sudore tuas. si collis iniquus,
Primus ini: siluam si cædere prouocat vsus,
Ne pudeat sumpta quercum strauisse bipenni:
Calcatur si pigra palus, tuus antè profundum
Pretentet sonipes: fluuios tu protere curru
Hærentes glacie: liquidos tu scinde natatu.
Nunc eques in medias equitum te confere turmas:
Nunc pedes assistas pediti: tum promtiùs ibunt
b. geretur P.C.I. *Te socio: tum conspicuus, gratúsque*[b] *fertur*
Sub te teste labor. dicturum plura parentem
Voce subit: equidem, faueãt modò Numina cœptis,
Hæc effecta dabo: nec me fratrique, tibique
Dissimilem populi, commissáque regna videbunt.
Sed cur non potiùs, verbis quæ dixeris, vsu
Experior? gelidas certè nunc tendis in Alpes:
Duc tecum comitem: figant sine nostra tyrannum
Spicula: pallescat nostro sine Barbarus arcu.
Italiám ne feram, Furijs prædonis acerbi
Subiectam? patiar Romam seruire clienti?
Vsque adeóne puer? nec me polluta potestas,
Nec pia cognati tanget vindicta cruoris?
Per strages equitare libet: da protinus arma.
Cur annos obicis? pugnæ cur arguor impar?
Æqualis mihi Pyrrhus erat, cùm Pergama solus
Verteret, & patri non degeneraret Achilli.
Denique si princeps castris hærere nequibo,
Vel miles veniam. delibat dulcia nati
Oscula: miratúsque refert. laudanda petisti:

Sed

Sed festinus amor. veniet robustior ætas,
Ne propera. necdum decimas emensus aristas
Aggrederis metuenda viris: vestigia magnæ
Indolis agnosco. fertur Pellæus, Eoum
Qui domuit Porum, cùm prospera sæpè Philippi
Audiret, lætos inter fleuisse sodales,
Nil sibi vincendum patris virtute relinqui.
Hos video motus, fas sit promittere patri,
Tantus eris: nostro nec debes regna fauori,
Quæ tibi iam natura dedit. sic mollibus olim
Stridula ducturum pratis examina regem
Nascentem venerantur apes, & publica mellis
Iura petunt, tradúntque fauos. sic pascua paruus
Vindicat, & nec dum firmatis cornibus audax
Iam regit armentum vitulus, sed prælia differt
In c iuuenem, patiénsque meum cum fratre tuere c.Venerē, P.C.I.
Me bellante locum. vos impacatus Araxes,
Vos celer Euphrates timeat: sic Nilus vbique
Vester, & emisso quidquid Sol imbuit ortu.
Si pateant Alpes, habeat si caussa secundos
Iustior euentus, aderis, partésque receptas
Suscipies, animosa tuas vt Gallia leges
Audiat, & nostros æquus moderere Iberos.
Tunc ego securus fati, lætúsque laborum
Discedam, vobis vtrumque regentibus axem.
Intereà Musis animus dum mollior instet,
Et quæ mox imitere legas: nec desinat vmquam
Tecum Graia loqui, tecum Romana vetustas.
Antiquos euolue duces: assuesce futuræ
Militiæ: Latium retrò te confer in æuum.
Libertas quæsita placet, mirabere Brutum.
Perfidiam damnas, Metij satiabere pœnis.

a. despice P. l. respue C. *Triste, rigor nimiùs, Torquati*[a] *despue mores.*
Mors impensa bonum, Decios venerare ruentes.
b. Vir B. [b] *Vel solus quid fortis agat, te ponte soluto*
Oppositus Cocles, Mucij te flama docebit.
c. perfringat P. C. l. *Quid mora* [c] *perficiat, Fabius: quid rebus in arctis*
Dux gerat, ostendat Gallorum strage Camillus.
Discitur hinc nullos meritis obsistere casus.
Prorogat æternam feritas tibi Punica famam
Regule: successus superant aduersa Catonis.
d. hinc C. *Discitur* [d] *in quantum paupertas sobria possit.*
Pauper erat Curius, Reges cùm vinceret armis.
Pauper Fabritius, Pyrrhi cùm sperneret aurum.
Sordida Serranus flexit Dictator aratra:
Lustratæ lictore casæ, fascésque salignis
Postibus affixi: collectæ Consule messes,
Et sulcata diu trabeato rura colono.
Hæc genitor præcepta dabat. velut ille carinæ
Longæuus rector, varijs quem sæpè procellis
Explorauit hiems, Ponto iam fessus, & annis,
Æquoreas alni nato commendat habenas,
Et casus, artésque docet, quo dextra regatur
Sidere; quo fluctus possint moderamine falli:
Quæ nota nimborum: quæ fraus infida sereni:
Quid Sol occiduus prodat: quo saucia vento
Decolor iratos attollat Cynthia vultus.
Adspice nunc quacũque micas, seu circulus Austri
Magne parens, gelidi seu te meruere Triones:
Adspice, completur votum, iam natus adæquat
Te meritis, &, quod magis est optabile, vincit,
e. Hunc versum nõ habent P. C. [e] *Subnixus Stilicone tuo: quem fratribus ipse*
Discedens clypeum, defensorémque dedisti.
Pro nobis nihil ille pati, nullúmque recusat

Discrimen

Discrimen tentare sui: non dura viarum,
Non incerta maris. Libyæ squalentis arenas
Audebit superare pedes, madidáque cadente
Pleiade, Gætulas intrabit [f] *Syrtibus vndas.* f. nauita Syrtes B.
Hunc tamen in primis populos lenire feroces,
Et Rhenum pacare iubes, volat ille citatis
Vectus equis, nulláque latus stipante caterua.
Aspera nubiferas qua Rhetia porrigit Alpes,
Pergit, & hostiles, tanta est fiducia, ripas
Incomitatus adit: totum properare per amnem
Attonitos Reges humili ceruice videres.
Ante ducem nostrum flauam sparsere Sicambri
Cæsariem, pauidóque orantes murmure Franci
Procubuere solo. iuratur Honorius absens,
Implorátque tuum supplex Alemania nomen.
Basternæ venere truces, venit accola siluæ
Bructerus Hercyniæ, latisque paludibus exit
Cimbrus, & ingentes Albim liquere Cherusci.
Accipit ille preces varias, tardéque rogatus
Annuit, & magno pacem pro munere donat.
Nobilitant veteres Germanica fœdera Drusos,
Marte sed ancipiti, sed multis cladibus emta.
Quis victum meminit sola formidine Rhenum?
Quod longis alij bellis potuere mereri,
Hoc tibi dat Stiliconis iter. post otia Galli
[g] *Limitis, hortaris Graias fulcire ruinas.* g. Militis, B.
Ionium tegitur velis, ventique laborant
Tot curuare sinus, seruaturásque Corinthum
Prosequitur facili Neptunus gurgite classes.
Et puer Isthmiaci iam pridem litoris exsul
Secura repetit portus cum matre Palæmon.
Castra cruore natant: [h] *moritur pellita iuuentus.* h. metitur P.I.

Pars morbo, pars ense perit non lustra Lycæi,
Non Erymantheæ iam copia sufficit umbræ
i. exutáque *Innumeris exusta rogis,* [i] *nudatáque ferro.*
Sic flagrasse suas lætantur Mænala siluas.
Excutiat cineres Ephyræ, Spartanus, & Arcas
Tutior, exsangues pedibus proculcet aceruos,
Fessáque pensatis respiret Græcia pœnis.
Gens, qua non Scythicos diffusior ulla Triones
Incoluit: cui paruus Athos, angustáque Thrace,
Cùm transiret, erat: per te, viréque tuorum
Fracta ducum, lugétque sibi iam rara superstes,
Et, quorum turbæ spatium vix præbuit orbis,
Vno colle latent: sitiens, inclusáque vallo
Ereptas quæsiuit aquas, quas hostibus antè
Contiguus alio Stilico deflexerat arcu,
Mirantémque nouas ignota per auia valles
Iusserat auerso fluuium migrare meatu.
Obuia quid mirum vinci, cùm Barbarus ultrò
Iam cupiat seruire tibi? tua Sarmata discors
k. pelle B. *Sacramenta petit: proiecta* [k] *fraude Gelonus*
Militat. in Latios ritus transistis Alani.
Vt fortes in Marte viros, animisque paratos,
Sic iustos in pace legis, longúmque tueris
Electos, crebris nec succedentibus urges
Iudicibus. notis regimur. fruimúrque quietis,
Militiæque bonis: ceu bellatore Quirino,
Ceu placido moderante Numa non imminet ensis:
Nullæ nobilium cædes: non crimina vulgò
Texuntur; patria mæstus non truditur exsul:
Impia continui cessant augmenta tributi:
Non infelices tabulæ: non hasta refixas
Vendit opes auidas: emptor non voce citatur:

Nec

Nec tua priuatis crescunt æraria damnis.
Munificus [a] laudis, sed non es prodigus auri. a. largis, B.
Perdurat non empta fides, nec pectora merces
Alligat. ipsa suo pro pignore castra laborant.
Te miles nutritor amat. quæ denique Romæ
Cura tibi? quàm fixa manet reuerentia patrum?
Firmatur senium iuris, priscámque resumunt
Canitiem leges, emendantúrque vetustæ,
Accedúntque nouæ. talem sensere Solonem
Res Pandioniæ. sic armipotens Lacedæmon
Despexit muros rigido munita Lycurgo.
Quæ sub te vel caussa grauis, vel iudicis error?
Nec legitur dubijs quis litibus addere finem
Iustior, & mersum latebris educere verum. b vigor,
Quæ pietas, quantúsq; [b] rigor, tranquilláq; magni P.C.I.
Vis animi, nullóque leuis terrore moueri: c. quam B.
Nec noua mirari facilis. [c] quæ docta facultas
Ingenij, linguæque modus! responsa verentur
Legati, grauibúsque latet sub moribus ætas.
Quantus in ore pater! radiat quàm [d] torua volu- d parua B.
Frontis, & augusti maiestas grata pudoris! (ptas
Iam patrias imples galeas: iam cornus auita
Tentatur: vibranda tibi promittitur ingens
Dextra rudimentis, Romanáque vota moratur.
Quis decor, incedis quoties clypeatus, & auro
Squameus, & rutilus cristis, & casside maior!
Sic cùm Threicia primùm sudaret in hasta,
Flumina lauerunt puerum Rodopheia Martem.
Quæ vires iaculis! vel cùm Gortynia tendit
Spicula, quàm felix arcus, certíque petitor
Vulneris, & iussum mentiri nescius ictum!
Scis quo more Cydon, qua dirigat arte sagittas

Armenius,

Armenius, refugo quæ sit fiducia Partho.
Sic Amphioniæ pulcer sudore palestræ
Alcides pharetras, Dircæáque tela solebat
Prætentare feris, olim domitura Gigantes.
Et pacem latura polo: sempérque cruentus
Ibat, & Alcmenæ prædam referebat ouanti.
Cæruleus tali prostratus Apolline Python,
Implicuit fractis moritura volumina siluis.
i. simulare *Cum vectaris equo, simulacraque Martia ludis,*
a. *Quis molles* [i] *sinuare fugas, quis tendere contum*
Acrior? aut subitos melior flexisse recursus?
Non te Massagetæ, non gens exercita campo
Thessala, non ipsi poterunt æquare bimembres.
Vix comites alæ, vix te suspensa sequuntur
Agmina, feruentesq; tument post terga dracones.
Vtque tuis primùm sonipes calcaribus arsit,
Ignescunt patulæ nares, non sentit arenas
Vngula, discussæque iubæ sparguntur in armos.
Turbantur phaleræ, spumosis morsibus aurum
Fumat, anhelantes exundant sanguine gemmæ.
Ipse labor, puluisque decet, confusaque motu
Cæsaries. vestis radiato murice Solem
Combibit: ingesto crispatur purpura vento.
Si dominus legeretur equis, tua posceret vltrò
Verbera Nereidum stabulis nutritus Arion,
Seruirétque tuis contento Castore frenis
Cyllarus, & flauum Xanthus spreuisset Achillem.
Ipse tibi famulas præberet Pegasus alas,
Portarétque libens, melioraque pondera passus
Bellerophonteas indignaretur habenas.
Quin etiam velox Auroræ nuncius Æthon,
Qui fugat hinnitu stellas, roséoque domatur

Lucifero

Lucifero, quoties equitem te cernit ab astris
Inuidet, inque tuis mauult spumare lupatis.
Nunc quoq; quos habitus, quantæ miracula põpæ
Vidimus, Ausonio cùm iam succinctus amictu
Per Ligurum populos solito conspectior ires,
Atque inter niueas altè veherere cohortes,
Obnixisque simul pubes electa lacertis
Sidereum gestaret onus! sic Numina Memphis
In vulgus proferre solet. penetralibus exit
Effigies, breuis illa quidem: sed plurimus infrà
Liniger, imposita suspirans veste sacerdos
Testatur sudore Deum. Nilotica sistris
Ripa sonat, [a] variósque modos Ægyptia ducit
Tibia. submissis admugit cornibus Apis.
Omnis nobilitas, omnis tua sacra frequentat
Thybridis, & Latij soboles. conuenit in vnum
Quidquid in orbe fuit procerũ, quibus auctor honoris
Vel tu, vel genitor. numeroso Consule Consul
Cingeris, & socios gaudes admittere patres.
Illustri te prole Tagus, te Gallia doctis
Ciuibus, & toto stipauit Roma Senatu.
Portatur iuuenum ceruicibus aurea sedes,
Ornatúque nouo grauior Deus. asperat Indus
Velamenta lapis, pretiosáque fila smaragdis
Ducta virent. amethystus inest, & fulgor Iberus
Temperat arcanis hyacinthi cærula flamis.
Nec rudis in tali suffecit gratia textu:
Auget acus meritum, picturatúmque metallis
Viuit opus, multáque ornantur iaspide vultus,
Et varijs spirat Nereia bacca figuris.
Quæ tantum potuit digitis mollire rigorem
Ambitiosa colus? vel cuius pectinis arte

a. Pharioque P.C.

Traxe-

Traxerunt solidæ gemmarum stamina telæ?
Inuia quis calidi scrutatus stagna profundi
Tethyos inuasit gremium? quis diuitis algæ
Germina flagrantes inter quæsiuit arenas?
Quis iunxit lapides ostro? quis miscuit ignes
Sidonii rubrique maris? tribuere colorem
Phœnices, Seres subtemina, pondus Hydaspes.
Hoc si Mæonias cinctu gradere per vrbes,
k transferret B. *In te pampineos* [k] *proferret Lydia thyrsos*
In te Nysa choros: dubitarent Orgya Bacchi
Cui furerent: irent blandæ sub vincula tigres.
Talis Erithræis intextus nebrida gemmis
Liber agit currus & Caspia flectit eburnis
Colla iugis: Satyri circum, crinémque solutæ
Mænades adstringunt ederis victricibus Indos.
Ebrius hostili velatur palmite Ganges
Adspice, mox lætum sonuit clamore tribunal,
Te fastos ineunte quater, sollennia ludit
Omnia libertas, deductum vindice morem
Lex celebrat, famulúsque iugo laxatus herili
Ducitur, & grato remeat securior ictu.
Tristis conditio pulsata fronte recedit
In ciuem. rubuere genæ, tergóque remouit
Verbera. promissi felix iniuria voti.
Prospera Romuleis sperantur tempora rebus,
In nomen ventura tuum: præmissa futuris
Dant exempla fidem. quoties te cursibus æui
Præfecit, toties accessit laurea patri.
l. tranare C. I. *Ausi Danubium quondam* [l] *transnare Gothunni,*
m. ter B. *In lintres fregere nemus:* [m] *tibi mille ruebant*
Per fluuium plenæ cuneis immanibus alni.
Dux Odotheus erat tantæ conamina classis

Inci-

Incipiens ætas, & primus [n] *concutit annus.*
[o] *Submersæ sedere rates: fluitantia numquam*
Largiùs Arctoos pauêre cadauera pisces.
Corporibus premitur Peuce: per quinque recurrens
Ostia, Barbaricos vix egerit vnda cruores.
Confessúsque parens, Odothei Regis opima
Rettulit, exsuviásque tibi. ciuile secundis
Conficis auspicijs bellum. tibi debeat orbis
Fata Gothunnorum, debellatúmque tyrannum.
Ister sanguineos egit te Consule fluctus:
Alpinos genitor rupit te Consule montes.
Sed patrijs olim fueras successibus auctor,
Nunc eris ipse tuis. semper venere triumphi
Cum trabeis, sequitúrque tuos victoria fasces.
Sis precor [p] *assiduè Consul, Marijque relinquas,*
Et senis Augusti numerum. quæ gaudia mundi,
Per tua lanugo cùm serpere cœperit ora:
Cùm tibi [q] *prodiderit festas nox pronuba tædas!*
Quæ tali [r] *donata toro, quæ murice fulgens*
Ibit in amplexus tanti Regina mariti?
Quænam tot Diuis veniet nurus, omnibus aruis,
Et toto dotanda mari? quantúsque feretur
Idem per Zephyri metas Hymenæus, & Euri!
O mihi si liceat thalamis intendere carmen
[s] *Connubiale tuis, si te iam dicere patrem*
Tempus erit, cùm tu trans Rheni cornua victor,
Arcadius captæ spolijs Babylonis onustus
Communem [t] *maiore togæ signabitis annum,*
Crinitúsque tuo sudabit fasce [v] *Suëuus:*
Vltima fraternas horrebunt Bactra secures.

n. contudit C.
o. Succensæ C.
p. assiduus P.C.I.
q. protulerit B.
r. deuota P.C.I.
s. Conubiale P.C.I.
t. meliore B.
v. Lyxus: *in vulgatis libris corruptè legitur*

CL. CLAVDIANI DE SEXTO CONSVLATV HONORII AVGVSTI PANEGYRIS.

AVREA Fortunæ reduci si templa priores
Ob reditum vouere ducum, non dignius vnquam
Hæc Dea pro meritis amplas sibi posceret ædes,
Quàm sua cùm pariter trabeis[a] repetatur & vrbi
Maiestas. nec enim campus solennis, & vrna
Luditur in morem: species nec dissona cœtu,
Aut peregrina nitet simulati iuris imago.
Indigenas habitus natiua Palatia sumunt,
Et, patrijs plebem castris sociante Quirino,
Mars Augusta[b] sibi renouat suffragia campi.
Qualis erit terris, quem mons Euandrius offert
Romanis auibus, quem Thybris inaugurat, annus?
Quamquam omnes quicunq; tui cognominis anni,
Semper inoffensum dederint successibus omen,
Sintque tropæa tuas semper comitata secures;
Hic tamen ante omnes miro promittitur ortu
Vrbis, & Augusti geminato nomine felix.
Namque velut stellas Babylonia cura salubres
Optima tunc spondet mortalibus edere fata,
Cælicolæ cùm celsa tenent, summóque feruntur
Cardine, nec radios humili statione recondunt.
Haud aliter, Latiæ sublimis signifer aulæ,
Imperij sidus[c] prima cum sede locauit,
Auget spes Italas, & certiùs[d] omnia surgunt
Victrici concepta solo, cùm pulcer Apollo

Lustrat

a. reparatur C.
b. fui, P. C.I.
c. propria P.C.I.
d. forte omina.

Lustrat Hyperboreas Delphis cessantibus aras.
Nil tum Castaliæ riuis communibus vndæ
Dissimiles, vili nec discrepat arbore laurus.
Antráque mœsta silent, inconsultíque recessus.
At si Phœbus adest, & frenis grypha iugalem
Riphæo tripodas repetens detorsit ab axe,
Tunc siluæ, tunc antra loqui, tunc viuere fontes,
Tunc sacer horror aquis, adytísque effunditur Echo
Clarior, & doctæ spirant præsagia rupes.
Ecce Palatino creuit reuerentia monti,
Exsultátque habitante Deo, potioráque Delphis
Supplicibus latè populis oracula pandit,
Atque suas ad signa iubet reuirescere lauros.
Non alium certè decuit rectoribus orbis
Esse larem, nullóque magis se colle potestas
Æstimat, & summi sentit fastigia iuris.
Attollens apicem subiectis regia rostris,
Tot circum delubra videt, tantísque Deorum
Cingitur excubijs: iuuat intra tecta Tonantis
Cernere Tarpeia pendentes rupe Gigantes,
Cælatásque fores, medijsque volantia signa
Nubibus, & densum stipantibus æthera templis,
Æráque vestitis numerosa puppe columnis
Consita, subnixásque iugis immanibus ædes;
Naturam cumulante manu, spolijsque micantes
Innumeros arcus. acies stupet igne metalli,
Et circumfuso trepidans obtunditur auro.
Agnoscísne tuos princeps venerande Penates?
Hæc sunt, quæ primis olim miratus in annis,
Patre pio monstrante [a] petis. nil optimus ille a. vias. B.
Diuorum toto meruit fèlicius æuo,
Quàm quòd Romuleis victor sub mœnibus egit

N Te

Te consorte dies, cùm se melioribus addent
Exemplis, ciuem gereret terrore remoto,
Alternos cum plebe iocos, dilectáque passus
Iurgia, patriciásque domos, priuatáque passim
Visere deposito dignatus limina fastu.
Publicus hinc ardescit amor, cum moribus æquis
Inclinat populo regale modestia culmen.
Téque rudem vitæ, quamuis diademate necdum
Cingebare comas, socium sumebat honorum
Purpureo fotum gremio, paruúmque triumphis
b. Imbuit, P.C.I. [b] *Induit, & magnis docuit præludere fastis.*
Te linguis variæ gentes, missíque rogatum
Fœdera, Persarum proceres cum patre sedentem
c. positóq; tiaram P.C.I. *Hac quondam videre domo,* [c] *positáque tiara*
Submisere genu. tecum prælarga vocauit
Ditandas ad dona tribus; fulgentia tecum
Collecti trabeatus adit delubra Senatus,
Romano puerum gaudens offerre fauori,
Vt nouus imperio iam tunc assuesceret heres.
d. conferta B. *Hinc tibi* [d] *concreta radice tenaciùs hæsit,*
Et penitus totis inoleuit Roma medullis,
Dilectæque vrbis teneris conceptus ab annis
Tecum creuit amor: nec te mutare reuersum
Eualuit propria nutritor Bosporus arce.
Et quoties optare tibi, quæ mœnia malles,
Alludens genitor regni pro parte dedisset,
Diuitis Auroræ solium, sortémque paratam,
Sponte remittebas fratri. regat ille volentes
Assyrios: habeat Pharium cum Tigride Nilum:
Contingat mea Roma mihi. nec vota fefellit
Euentus. fortuna nouum molita tyrannum
Iam tibi quærebat Latium, bellóque secundo

Proti-

Protinus Eoa velox accitus ab aula
Suscipis Hesperiam patrio bis Marte receptam
Ipsa per Illyricas vrbes Oriente relicto
Ire Serena comes, nullo deterrita casu
Materna te mente fouens, Latióque futurum
Rectorem, generúmque sibi. seniore supernas
Iam repetente plagas, illo sub cardine rerum
Sedula seruatum per tot discrimina pignus
Restituit sceptris patrui, castrisque mariti.
Certauit pietate domus, fidéque reductum
Coniugis, d *officijs Stiliconis cura recepit.* d. officio P.
Felix ille parens, qui te securus Olympum
Succedente petit. quàm lætus ab æthere cernit
Se factis creuisse tuis! duo namque fuere
Europæ, Libyæque hostes. Maurisius Atlas
Gildonis Furias, Alaricum Barbara Peuce
Nutrierat: qui sæpè tuum spreuere profana
Mente patrem. Thracum e *veniens è finibus alter* e. venientem P.C.
Hebri clausit aquis: alter præcepta vocantis
Respuit, auxilijsque ad proxima bella f *negatis,* f. rogatis, B.
Abiurata palàm Libyæ possederat arua.
Quorũ nunc meritam repetens non immemor iram
Supplicijs fruitur, natóque vltore triumphat.
Ense Thyestiadæ pœnas exegit Orestes:
Sed mistum pietate nefas, dubitandaque cædis
Gloria maternæ, laudem cum crimine pensat.
Pauit Iuleos inuiso sanguine Manes
Augustus: sed falsa pij præconia sumpsit
In luctum patriæ ciuili strage g *parentis.* g. parentans, B.
At tibi caussa patris rerum coniuncta saluti
Bellorum duplicat lauros, iisdémque tropæis
Reddita libertas orbi, vindicta parenti.

Sed mihi iam pridem captum Parnassia Maurum
Pieriis egit fidibus chelys: arma Getarum
Nuper apud socerum plectro celebrata recenti:
Aduentus nunc sacra tui libet edere Musis,
Gratáque patratis exordia sumere bellis.
Iam Pollentini tenuatus funere campi
Concessáque sibi (rerum sic admonet vsus)
Luce, tot amissis sociis atque omnibus vnà
Direptis opibus, Latio discedere iussus
Hostis, & immensi reuolutus culmine fati,
Turpe retexit iter. qualis piratica puppis,
Quæ cunctis infensa fretis, scelerúmque referta
Diuitiis, multásque diu populata carinas,
Incidit in magnam, bellatricémque triremem,
Dum prædam de more putat, viduatáque cæsis
Remigibus scissis velorum debilis alis,
Orba gubernaclis, antennis saucia fractis,
Ludibrium pelagi vento iactatur & vnda,
Vastato tandem pœnas luitura profundo:
Talis ab vrbe minas retrò flectebat inanes
Italiam fugiens, & quæ venientibus antè
Prona fuit, iam difficilis, iam dura reuersis.
Clausa putat sibi cuncta pauor, retróque relictos,
Quos modò terrebat, rediens exhorruit amnes.
Vndosa tum fortè domo, vitreísque sub antris
Rerum ignarus adhuc ingentes pectore curas
Voluebat pater Eridanus: quis bella maneret
Exitus: imperiúmne Ioui, legésque placerent,
Et vitæ Romana quies, an iura perosus
Ad priscos pecudum damnaret sæcula ritus.
Talia dum secum mouet anxius, aduolat vna
Naiadum, resoluta comam, complexáque patrem.

En

En Alaricus, ait, non qualem nuper ouantem
Vidimus, exſangues genitor mirabere vultus.
Perſenſere manum, tantaq́ue ex gente iuuabit
Relliquias numeraſſe breues. iam deſine mæſta
Fronte queri, Nymphasq́; choris iã redde [a] *ſorores.* a. ſonoris B.
Dixerat. ille caput placidis ſublime fluentis
Extulit, & totis lucem ſpargentia ripis
Aurea roranti micuerunt cornua vultu.
Non illi madidum vulgaris arundine crinem
Velat honos. rami caput vmbrauere virentes
Heliadum, totisq́ue fluunt electra capillis.
Palla tegit latos humeros, currúque paterno
Intextus Phaëthon glaucos incendit amictus,
[b] *Fultaq́ue ſub gremio celatis nobilis aſtris* b. Fuluáq; B.
Æthereũ probat vrna decus. nãmq; omnia luctus
Argumenta ſui Titan ſignauit Olympo,
Mutatúmque ſenem plumis, & fronde ſorores,
Et fluuium, nati qui vulnera lauit anheli.
Stat gelidis auriga plagis, veſtigia fratris
Germanæ ſeruant Hyades, Cycniq́ue ſodalis
Lacteus extentas aſpergit circulus alas.
Stellifer Eridanus ſinuatis fluctibus errans
Clara Noti conuexa rigat, gladióque tremendum
Gurgite ſidereo ſubterluit Oriona.
Hoc Deus effulgens habitu proſpexit euntes
Deiecta ceruice Getas: tunc talia fatur.
Siccine mutatis properas Alarice reuerti
Conſilijs? Italæ ſic te iam pœnitet oræ?
Nec iam cornipedem Tiberino gramine paſcis,
Vt rebare, tuum: Tuſcis nec figis aratrum
Collibus. ô cunctis Erebi digniſſime pœnis,
Túne Giganteis vrbem tentare Deorum

Aggressus Furijs ? nec te meus improbe saltem
Terruit exemplo Phaëton, qui fulmina præceps
In nostris efflauit aquis, dum flamea cæli
Flectere terrenis meditatur frena lacertis,
Mortaliq́ue diem sperat diffundere vultu?
Crede mihi simili bacchatur crimine quisquis
Adspirat Romæ spolijs, aut solis habenis.
Sic fatus, Ligures Venetósque erectior amnes
Magna voce ciet: frondentibus humida ripis
Colla leuant pulcer Ticinus, atque Addua visu
Cærulus, & velox Athesis, tardúsque meatu
Mincius, inq́ue nouem consurgens ora Timauus.
Insultant omnes profugo, pacataq́ue lætum
Inuitant ad prata pecus; iam Pana Lycæum,
Iam Dryades reuocant, & rustica Numina Faunos.
Tu quoque non paruum Getico Verona triumpho
Adiungis cumulum: nec plus Pollentia rebus
Contulit Ausonijs, aut mœnia vindicis Astæ.
Hic rursus dum pacta mouet, damnisq́ue coactus
Extremo mutare parat præsentia casu:
Nil sibi periurum sensit prodesse furorem,
Conuerti nec fata loco, multisq́ue suorum
Diras pauit aues, inimicaq́ue corpora voluens
Ionios Athesis mutauit sanguine fluctus.
Oblatum Stilico violato fœdere Martem
Omnibus arripuit votis, vbi Roma periclo
Iam procul, & belli medius Padus arbiter ibat:
a. Ratuisse B. *Iamq́ue opportunam motu [a] strepuisse rebelli*
Gaudet perfidiam, præbénsque exempla laboris
Sustinet accensos æstiuo puluere Soles.
Ipse manu metuendus adest, inopinaq́ue cunctis
Instruit arma locis, & , quà vocat vsus, ab omni

Parte

Parte venit. fesso si deficit agmine miles,
Vtitur auxilijs. damni securus, & astu,
Debilitat sæuum cognatis viribus Istrum,
Et duplici lucro committens prælia, vertit
In se Barbariem, nobis vtrimque cadentem.
Ipsum te caperet, lethóque Alarice dedisset,
Ni calor incauti malè festinatus Alani
Dispositum turbasset opus. propè captus anhelum
Verbere cogis equum. nec te vitasse dolemus.
I potiùs gentis reliquum, tantisque superstes
Danubij populis, & nostrum viue tropæum.
Non tamen ingenium tantis se cladibus atrox
Deijcit. occulto tentabat tramite montis,
Si quas per scopulos subitas exquirere posset
In Rhætos, Gallósque vias. sed fortior obstat
Cura ducis (quis enim diuinum fallere pectus
Possit?) & excubijs vigilantia[a] *lumina regni:* a. Numina P.
Cuius consilium non vnquam repperit hostis,
Nec potuit texisse suum. secreta Getarum
Nosse prior, celerique dolis occurrere sensu.
Omnibus exclusus cœptis[b] *consedit in imo* b. consedit in vno l.
Colle tremens, frondésque licet depastus amaras,
Arboreo figat sonipes in cortice morsus,
Et tetris collecta cibis, annique vapore
Sæuiat aucta lues, & miles probra superbus
Ingerat obsesso, captiuáque pignora monstret:
Non tamen aut morbi[c] *tabes, aut omne periclum* c rabies B.
Docta subire fames, aut prædæ luctus ademptæ,
Aut pudor, aut dictis mouere procacibus iræ,
Vt malè tentato toties se credere campo
Cominus auderet. nulla est victoria maior,
Quàm quæ confessos animo quoque subiugat hostes.

Iamque frequens rarum decerpere transfuga robur
Cœperat, inque dies numerus decrescere castris:
Nec iam deditio paucis occulta parari,
Sed cunei, totæque palàm discedere turmæ.
Consequitur, vanóque fremens clamore retentat,
Cumq; suis iam bella gerit: mox numina supplex
Cum precibus, fletúque ciet, veterúmque laborum
Admovet, & frustrà iugulum parcentibus offert,
Defixóque malis animo sua membra, suásque
Cernit abire manus. qualis Cybeleia quassans
Hyblæus procul æra senex, revocare fugaces
Tinnitu conatur apes, quæ sponte relictis
Desciuêre fauis: sonitúque exhaustus inani,
Raptas mellis opes, solitæque oblita latebræ
Perfida deplorat vacuis examina ceris.
Ergo ubi præclusæ voci laxata remisit
Frena dolor, dotásque oculis humentibus Alpes
Adspicit & nimium diversi stamine fati
Præsentes reditus, fortunatósque revoluit
Ingressus. solo peragens cum murmure bellum,
Protento leuiter frangebat mœnia conto,
Irridens scopulos. nunc desolatus, & exspes
Delita pulsato reddit spectacula monti.
Tunc sic Ausonium respectans æthera fatur:
Heu regio funesta Getis, heu terra sinistris
Auguriis calcata mihi, satiare nocentum
Cladibus, & tandem nostris inflectere pœnis.
En ego, qui toto sublimior orbe ferebar,
Ante tuum felix aditum, ceu legibus exsul,
Addictúsque reus flatu propiore sequentum
Terga premor. quæ prima miser, quæ funera dictis
a. ron P. C. I. *Posteriora querar?* [a] *nec me Pollentia tantum,*

Nec

Nec raptæ cruciatis opes, hæc aspera fati
Sors tulerit, Martisque vices: non funditus armis
Concideram: stipatus adhuc, equitúmque cateruis
Integer, ad montes reliquo cum robore cessi,
Quos Apenninum perhibent: hunc esse ferebat
Incola, qui Siculum porrectus adúsque Pelorum
Finibus ad Ligurum populos amplectitur omnes
Italiæ, geminúmque latus stringentia longè,
Vtraque perpetuo discriminat æquora tractu.
[a] *Hunc ego continuum si per iuga tendere cursum,* a. Huc P.
Vt prior iratæ fuerat sententia menti,
Iam desperata voluissem luce, quid vltrà?
Omnibus oppeterem fama [b] *meliore perustis.* b. maiore P.C.I.
Et certè moriens propiùs te Roma viderem,
Ipsáque perculsas segetes mors nostra secuto
Victori damnosa foret. sed pignora nobis
Romanus, carásque nurus, prædámque tenebat.
Hic magis exertum raperem succinctior agmen.
Heu, quibus insidiis, qua me circumdedit arte
Fatalis semper Stilico. dum parcere fingit,
[c] *Rettulit hostiles animos, bellúmque remenso* c. Pertulit I excutit C.
Eualuit transferre Pado. prô fœdera sæuo
Deteriora iugo. tunc vis extincta Getarum,
Tunc mihi, tunc lethum pepigi. violentior armis
Omnibus expugnat nostram clementia gentem.
Mars grauior sub pace latet, capiórque vicissim
Fraudibus ipse meis. quis iam solatia fesso,
Consiliúmve ferat? socius suspectior hoste.
[d] *Atque vtinam cunctos licuisset perdere bello.* d. O vtinā multos C.
Nam quisquis duro cecidit certamine, numquam
Desinet esse meus. meliùs mucrone perirent,
Auferétque mihi luctu leuiore sodales

Victa manus, quàm læsa fides. nullúsne clientum
d. offensi P.C.I. *Permanet?* [d] *infensi comites; odere propinqui.*
Quid moror inuisam lucem? qua sede recondam
Naufragij fragmenta mei? quæue arua requiram,
In quibus haud vmquam Stilico nimiumq; potentis
Italiæ nostras nomen circumsonat aures?
Hæc memorans instante fugam Stilicone tetendit
Expertus horrens Aquilas. comitatur euntem
Pallor, & atra fames, & saucia liuidus ora
Luctus, & inferno stridentes agmine morbi.
Lustralem sic triste facem, cui lumen odorum
Sulfure cæruleo, nigróque bitumine fumat,
Circum membra rotat doctus purganda sacerdos,
Rore pio spargens, & dira fugantibus herbis
Numina, terrificumq; Iouem, Triuiámq; precatus,
e. aduersis P.C.I. *Trãs caput* [e] *auersus manibus iaculatur in Austrũ*
Secum rapturas cantata piacula tedas.
Acrior intereà visendi principis ardor
Accendit cum plebe patres, & sæpè negatum
Flagitat aduentum. nec tali publica vota
Consensu tradunt ataui caluisse per vrbem,
Dacica bellipotens cùm fregerit Vlpius arma,
Atque indignantes in iura redegerit Arctos,
f. fasces cinxere C.I. *Cùm* [f] *cinxere faces Hypanim, miratáque leges*
Romanum stupuit Mæotica terra tribunal.
g. Nec P.C.I. [g] *Non tantis patriæ studijs ad templa vocatus*
Clemẽs Marce redis, cùm gentibus vndiq; cinctam
Exuit Hesperiam paribus fortuna periclis.
Laus ibi nulla ducum: nã flameus imber in hostem
h. fumante B. *Decidit: hunc dorso trepidum* [h] *flamante ferebat*
Ambustus sonipes; hic tabescente solutus
Subsedit galea, liquefactáque fulgure cuspis

Canduit, & subitis fluxêre vaporibus enses.
Tunc contenta polo mortalis nescia teli
Pugna fuit. Chaldæa mago seu carmina ritu
Armauere Deos: seu, quod reor, omne Tonantis
Obsequium Marci mores potuere mereri.
Nunc quoque præsidium Latio non deesset Olympi,
Deficeret si nostra manus. sed prouidus æther
Noluit humano titulos auferre labori,
Ne tibi iam princeps soceri sudore paratam,
Quam meruit virtus, ambiret fulmina laurum.
Iam toties missi proceres, responsa morandi
Rettulerant, donec differri longiùs vrbis
Communes non passa preces penetralibus altis
Prosiliit, vultúque palàm confessa corusco
Impulit ipsa suis cunctantem Roma querelis,
Dissimulata diu tristes in amore repulsas.
Vestra parens Auguste queror. quonā vsq; tenebit
Prælatus mea vota Ligur? vetitúmque propinqua
Luce frui, spatijs [i] *decernens gaudia paruis* i.discernēs P.C.I.
Torquebit Rubicon vicino nomine Thybrim?
Nónne semel spreuisse sat est, cùm reddita bellis
Africa venturi spe lusit principis vrbem?
Nec duras tantis precibus permouimus aures?
Ast ego frenabam geminos, quibus altior ires,
Electi candoris equos, & nominis arcum
Iam molita tui, per quem radiante decorus
Ingrederêre toga, pugnæ monumenta [k] *dicabam,* k.ferebā, B.
Defensam titulo Libyam testata perenni.
Iámque parabantur pompæ simulacra futuræ
Tarpeio spectanda Ioui. cælata metallo
Classis, vt auratos sulcaret remige fluctus,
Vt Massyla tuos anteirent oppida currus,

Palladiá-

Palladiáque comas innexus arundine Triton
Edomitis veheretur equis, & in ære trementem
Succinctæ famulum ferrent Atlanta cohortes.
Ipse Iugurthinam subiturus carcere pœnam,
Præberet fera colla iugo, vi captus, & armis,
Nec Bocchi, Syllæúe dolis, sed prima remitto.
Nunc præsens etiam Getici me laurea belli
Declinare potest? sedésne capacior vlla
Tantæ laudis erit? tua te benefacta morantem
f.tuis B. *Conueniunt, meritisque* [f] *suis obnoxia virtus.*
g.Quos C. [g] *Quod seruauit, amat. iam flauescentia centum*
Messibus æstiuæ detondent Gargara falces,
Spectatósque iterùm nulli celebrantia ludos
Circumflexa rapit centenus sæcula consul.
His annis, qui lustra mihi bis dena recensent,
Nostra ter Augustos intra pomeria vidi,
Temporibus varijs: eadem sed caussa tropæi
Ciuilis dissensus erat. venere superbi
Scilicet vt Latio respersos sanguine currus
Adspicerem. quisquámne piæ lætanda parenti
Natorum lamenta putat? fauere tyrannis,
Sed nobis periere tamen. cùm Gallica vulgo
Prælia iactaret, tacuit Pharsalica Cæsar.
Namque inter socias acies, cognatáque signa,
Vt vinci miserum, numquam vicisse decorum.
Restituat priscum per te iam gloria morem
Verior, & fructum sinceræ laudis ab hoste
Desuetum iam redde mihi, sumptisque furoris
Externi spoliis sontes absolue triumphos.
Quem precor ad finem Laribus se iuncta potestas
Exsulat, imperiúmque suis à sedibus errat?
Cur mea quæ cunctis tribuere Palatia nomen

Neglecto

Neglecto ſqualent ſenio? nec creditur orbis
[g] Illic poſſe regi? medium non deſerit vmquam
Cæli Phœbus iter, radijs tamen omnia luſtrat.
Segniùs an veteres Iſtrum, Rhenúmque tenebant,
Qui noſtram coluere domum? leuiúſne timebant
Tigris, & Euphrates, cũ fœdera Medus, & Indus
Hinc peteret, pacémque mea ſperaret ab arce?
Heic illi manſere viri, quos mutua virtus
Legit, & in nomen Romanis rebus adoptans,
Iudicio pulcram ſeriem, non ſanguine duxit.
Heic proles atauum deducens Ælia Neruam,
Tranquilliq́ue pij, bellatoréſque Seueri.
[h] Hic cuius dignare forum, conſpectáque dudum
Ora refer, pompam recolens ſub mente priorem,
Quem tenero patris comitem ſuſceperat æuo,
Nunc duce cum ſocero iuuenem te Thybris adoret.
Orantem medio princeps ſermone refouit.
Numquam aliquid fruſtrà per me voluiſſe dolebis
O Dea, nec legum fas eſt occurrere matri.
Sed nec poſt Libyam (falſis ne perge querelis
Incuſare tuos) patriæ mandata vocantis
Spreuimus: aduectæ miſſo Stilicone curules.
Vt noſtras tibi Roma vices pro principe Conſul
Impleret. generóque ſocer? vidiſtis in illo
Me quoque, ſic credit pietas: nec ſanguine ſolo,
Sed claris potiùs factis experta parentem.
Cuncta quidẽ centum nequeã perſtringere linguis,
Quæ pro me, mundoq́; gerit: ſed ab omnibus vnum,
Si fama nondum patuit, te Roma docebo,
Subiectum noſtris oculis, & cuius agendi
Spectator, vel cauſſa fuit, populator Achiuæ,
Biſtoniaq́ue plagæ, crebris ſucceſſibus amens.

g. Illinc I.

h. Hoc P.

Et

Et ruptas animis spirans immanibus Alpes,
Iam Ligurum trepidis admonuerat agmina muris,
Tutior auxilio brumæ, quòd gentibus illis
Frigore consuetis fauet inclementia cæli,
Méque minabatur calcato obsidere vallo,
Spem vano terrore fouens, si fortè remotis
Præsidijs vrgente metu, quæ vellet obirem
Conditione fidem: nec me timor impulit vllus,
Et duce venturo fretum, memorémque tuorum
Roma ducũ, quibus haud vnquã vel morte parata
Fœdus lucis amor pepigit dispendia famæ.
Mox & per Latium stellarum more videbam
Barbaricos ardere focos. iam classica primos
Excierant vigiles, gelida cùm pulcer ab Arcto
Aduentat Stilico: medius sed clauserat hostis
Inter me, & socerum: pontémque viámq; tenebat
Addua, quo scissas spumosior incitat vndas.
Quid faceret? differret iter? discrimina nullas
Nostra dabant adeunda moras. perrũperet agmen?
Sed paucis comitatus erat: nam plurima retrò
Dum nobis properat succurrere, liquerat arma
Extera, vel nostras acies. hæc ille locutus
Ancipiti, longum socius, tardúmque putauit
Exspectasse manus, & nostra pericula tendit
Posthabitis pulsare suis, mediúmque per hostem
Flamatus virtute pia, propriæque salutis
Immemor, & stricto prosternens obuia ferro,
Barbara fulmineo secuit tentoria cursu.
Nunc mihi Tydiden attollant carmina vatum,
Quod iuncto fidens Ithaco patefacta Dolonis
Indicio, dapibúsque simul, religatáque somno
Thracia sopiti penetrauerit agmina Rhesi,

Graiá-

Graiáque rettulerit raptos ad castra iugales.
Quorum, si qua fides augentibus omnia Musis,
Impetus excessit Zephyros, candórque pruinas.
Ecce virum, taciti nulla qui fraude soporis
Ense palàm sibi pandit iter, remeátque cruentus,
Et Diomedeis tantùm præclarior ausis,
Quantum lux tenebris, manifestáque prælia furtis.
Adde quòd & ripis steterat munitior hostis,
Et, cui non vigilem fas est componere Rhesum,
[b] *Traxerat hic Thracum. domitor nō tela retardāt,* b. Thraxerat P.
Obiice non hæsit fluuij: sic ille minacem
Tyrrhenam labente manu pro ponte repellens
Traiecit clypeo Thybrim, quo texerat vrbem
Tarquinio mirante Cocles; mediȷ́sque superbus
Porsennam respexit aquis. celer Addua nostro
Sulcatur socero: sed cùm transnaret, Etruscis
Ille dabat tergum, Geticis hic pectora bellis.
Exsere nunc doctos tantæ certamine laudis
Roma choros, & quanta tuis facundia pollet
Ingeniȷs, nostrum digno sonet ore parentem.
Dixit, & antiquæ [c] *muros egressa Rauennæ* c. muris P. antiquis muris P.
Signa mouet, iámque ora Padi, portusq; relinquit
Flumineos, certis vbi legibus aduena Nereus
Æstuat, & pronas puppes nunc amne [d] *secundo,* d. retruso, C.l.
Nunc redeunte vehit, nudatáque litora fluctu
Deserit, Oceani lunaribus æmula damnis.
Lætior hinc fano recipit fortuna vetusto,
Despicitúrque vagus prærupta valle Metaurus,
Qua mons arte patens viuo se perforat arcu,
Admisitque viam sectæ per viscera rupis,
Exsuperans delubra Iouis, saxóque minantes
Apenninigenis cultas pastoribus aras.

Quin

Quin & Clitumni sacras victoribus vndas,
Candida quæ Latijs præbent armenta triumphis,
Visere cura fuit. nec te miracula fontis
Prætereunt: tacito passu quem si quis adiret,
Lentus erat: si voce gradum maiore citasset,
Commistis feruebat aquis. cúmque omnibus vna
Sit natura vadis, similes vt corporis vmbras
Ostendant: hæc sola nouam iactantia sortem,
Humanos properant imitari lumina mores.
Celsa dehinc patulum prospectans Narnia campum
Regali calcatur equo, rarique coloris
Non procul amnis abest vrbi, qui nominis auctor
Ilice sub densa siluis arctatur opacis.
g. amfractibus P. *Inter vtrumque iugum tortis g anfractibus albet.*
Inde salutato libatur Thybride lymphis,
Excipiunt arcus. operosáque semita vastis
Molibus, & quidquid tantæ præmittitur vrbi.
Ac velut officijs trepidantibus ora puellæ
Spe propiore tori mater sollertior ornat
Adueniente proco. vestésque & cingula comit
Sæpè manu, viridíque angustat iaspide pectus,
Substringitque comam gemmis, & colla monili
Circuit, & baccis onerat candentibus aures.
Sic oculis placitura tuis, insignior auctis
Collibus, & nota maior se Roma videndam
Obtulit. addebant pulcrum noua mœnia vultum,
Audito perfecta recens rumore Getarum.
Profecitque opifex decori timor, & vice mira,
Quam pax intulerat, bello discussa senectus.
Erexit subitas turres, cinctósque coëgit
Septem continuò montes iuuenescere muro.
Ipse fauens votis, solitóque decentior aër,

Quam-

Quamuis assiduo noctem fœdauerat imbre,
Principis, & solis radijs detersa remouit
Nubila, [g] *nam pluuijs ideò turbauerat omnes* g. namque ideò pluuijs P.C.I.
Antè dies, lunamque rudem madefecerat Auster,
Vt tibi seruatum scirent conuexa serenum.
Omne, Palatino quà pons à colle recedit
Muluius, & quantum licuit consurgere tectis,
Vna replet turbæ facies: vndare videres
Ima viris, altas [h] *effulgere matribus ædes.* h. fulgere & P.
Exsultant iuuenes æquæui principis annis,
Tēnunt prisca senes, & in hunc sibi prospera [i] *fata* i fati P.C.
Gratantur durasse diem, moderatáque laudant
Tempora, quòd clemens aditu, [k] *quo tempore solus* k. quòd pectore P.C.I.
Romanos vetuit currum præcedere patres.
Cùm tamen Eucherius, cui regius vndiq; sanguis,
Atque Augusta soror, fratri præberet ouanti
Militis officium, sic illum dura parentis
Instituit pietas, in se, vel pignora parci.
Quique neget nato, procerum quod præstet honori.
Hoc sibi cura senum, maturaque comprobat ætas,
Idque inter veteris speciem, præsentis & aulæ
Iudicat hunc ciuem, dominos venisse priores,
Conspicuas cum flore genas, diademate crinem
Membraque gemmato trabeæ viridantia cinctu,
Et fortes humeros, & certatura Lyæo
Inter Erythræos surgentia colla smaragdos.
Mirari sine fine nurus, ignaraque virgo,
Cui simplex calet ore pudor, per singula cernens
Nutricem consultat anum, quid fixa draconum
Ora velint, ventis fluitent, an vera minentur
Sibila, suspensum rapturi faucibus hostem.
Vt chalybe indutos equites, & in ære latentes

Vidit cornipedes: quanam de gente rogabat
Ferrati venêre viri? quæ terra metallo
Nascentes informat equos? num Lemnius auctor
Addidit hinnitum ferro, simulacráque bellis
Viua dedit? gaudet metuens, & pollice monstrat,
Quòd picturatas galeæ Iunonia cristas
Ornet auis, vel quòd rigidos vibrata per armos
Rubra sub aurato crispentur serica dorso,
Tunc tibi magnorum mercem fortuna laborum
Persoluit Stilico, curru cùm vectus eodem
Vrbe triumphantem generum florente iuuenta
Conspiceres, illúmque diem sub corde referres,
Quo tibi confusa dubiis formidine rebus
Infantem genitor moriens commisit alendum.
Virtutes variæ fructus sensêre receptos:
Depositum seruasse fides: constantia paruum
Præfecisse orbi: pietas fouisse propinquum.
Hic est ille puer, qui nunc ad Rostra Quirites
Euocat, & solio fultus genitoris eburno,
Gestarum patribus caussas ex ordine rerum,
Euentúsq; refert: veterúmque exempla secutus
Digerit imperii sub iudice facta Senatu.
Nil cumulat, verbísque nihil fiducia celat.
Fucati sermonis opem mens conscia laudis
Abnuit. agnoscunt proceres, habitúque Gabino
Principis, & ducibus circùm stipata togatis
Iure paludatæ iam Curia militat aulæ.
a. ales B. *Assisit ipsa suis a talis victoria templis*
b. pinna P. pompa C.I. *Romanæ tutela togæ: quæ diuite b penna*
Patricii reuerenda fouet sacraria cœtus,
Castrorúmque eadem comes indefessa tuorum,
Nunc tandem fruitur votis, atque omne futurum

Te

Te Roma, seséque tibi promittit in æuum.
Hinc te iam patrijs Laribus via nomine vero
Sacra refert: flagrat studijs concordia vulgi,
Quam non illecebris dispersi colligis auri;
Nec tibi venales captant æraria plausus
Corruptura fidem. meritis offertur inemtus
Pura mente fauor. nam munere carior omni
Adstringit sua quemq; salus. procul ambitus errat.
Non quærit pretium, vitam qui debet amori.
O quantum populo secreti numinis addit
Imperij præsens species, quantánque rependit
Maiestas alterna vicem, cùm regia, circi,
Connexum gradibus veneratur purpura vulgus,
Consensúque cauæ sublatus in æthera vallis
Plebis adoratæ reboat fragor, vnáque totis
Intonat Augustum septenis arcibus Echo.
Nec solis heic cursus equis: assueta quadrigis
Cingunt arua tigres, subitæque adspectus arenæ
Diffundit Libycos aliena valle cruores.
Heic & belligeros exercuit area lusus.
Armatos heic sæpè choros, certáque vagandi
Textas lege fugas, inconfusósque recursus,
Et pulcras errorum [c] *artes, iucundáque Martis* c. acies, C.I.
Cernimus. insonuit cùm verbere signa magister,
Mutatósque edunt pariter tunc pectora motus,
In latus [d] *illisis clypeis, aut rursus in altum* d. allisis P. C.I.
Vibratis. graue parma [e] *sonat mucronis acutum* e sonat mucronis acuti P.
Murmur, & vmbonū pulsu modulante [f] *resultans,* f. resultat P.C.I.
Ferreus alterno concentus clauditur ense.
Vnà omnis submissa phalanx, tantæque salutant
Te princeps galeæ: partitis inde cateruis
In varios docto discurritur ordine gyros,

Quos neque semiferi Gortynia tecta iuuenci,
Flumina nec crebro vincant Mæandria flexu,
Discreto reuoluta gradu. torquentur in orbes
Agmina, perpetuisque immoto cardine claustris
Ianus bella premens, læta sub imagine pugnæ
Armorum innocuos paci largitur honores,
Iamque nouum fastis aperit felicibus annum
Ore coronatus gemino. iam Tybris in vno
Et Bruti cernit trabeas, & sceptra Quirini.
Consule lætatur post plurima sæcula viso
Pallanteus apex, agnoscunt Rostra curules
Auditas quondam proauis, desuetáque cingit
Regius auratis fora fascibus Vlpia lictor,
Et sextas Getica præuelans fronde secures
Colla triumphati proculcat Honorius Istri.
Exeat in populos cunctis illustrior annus,
Natus fonte suo: quem non aliena per arua
Induit hospes honor: cuius cunabula fouit
Curia: quem primi tandem videre Quirites:
Quem domitis auspex peperit victoria bellis.
Hunc & priuati titulis famulantibus anni,
Et quos armipotens genitor, Regésque priores
Diuersis gessere locis, ceu Numen adorent.
Hunc & quinque tui, vel quos habiturus in vrbe,
Post alios Auguste colant: licet vnus in omnes
Consul eas, magno sextus tamen iste superbit
Nomine, præteritis melior, venientibus auctor.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN ᵃMALLII THEODORI CONSVLATVM

a. Vide Onuphrium Fast. lib. III.

PROLOGVS.

AVDEBISNE *precor doctæ subiecta cateruæ*
Inter tot proceres nostra Thalia loqui?
Nec te fama vetat, vero quam celsius actam
Vel seruasse labor, vel minuisse pudor.
An tibi continuis creuit fiducia castris?
Totáque iam vatis pectora miles habet?
Culmina Romani, maiestatémque Senatus,
Et, quibus exsultat Gallia, cerne viros.
Omnibus audimur terris, mundique per aures
Ibimus. ah nimius Consulis vrget amor.
Iupiter, vt perhibent, spatium cùm discere vellet
Naturæ, regni nescius ipse sui,
Armigeros vtrimque duos æqualibus alis,
Misit ab Eois, occiduisque plagis.
Parnassus geminos fertur iunxisse volatus:
Contulit alternas Pythius axis aues.
Princeps non aquilis terram cognoscere curat:
Certius in nobis æstimat imperium.
Hoc ego concilio collectum metior orbem:
Hoc video cœtu quidquid vbique micat.

CL. CLAVDIANI DE CONSVLATV MALLII THEODORI, PANEGYRIS.

IPSA quidem virtus pretium sibi, solaque latè
Fortunæ secura nitet, nec fascibus vllis
Erigitur, plausúve petit clarescere vulgi.
Nil opis externæ cupiens, nil indiga laudis,
Diuitijs animosa suis, immotaque cunctis
Casibus, ex alta mortalia despicit arce.
a. Hinc tamen C. — a *Attamen inuitam blandè vestigat, & vltrò*
Ambit honor: docuit toties à rure profectus
Lictor, & in medijs Consul quæsitus aratris.
Te quoque naturæ sacris, mundíque vacantem,
Emeritum pridem, desudatisque remotum
Iudicijs, eadem rursus complexa potestas
Euehit, & reducem notis imponit habenis.
Accedunt trabeæ, nil iam Theodore relictum,
Quo virtus animo crescat, vel splendor honore.
Culmen vtrumque tenes. talem te protinus anni
Formauêre rudes, & dignum vita curuli
Traxit iter, primæque senes cessêre iuuentæ.
Iam tunc canicies animi, iam dulce loquendi
Pondus, & attonitas sermo qui duceret aures.
Mox vndare foro victrix opulentia linguæ,
Tutaríque reos. ipsa hæc amplissima sedes
Orantem stupuit, bis laudatura regentem.

Hinc

Hinc te pars Libyæ moderantem iura probauit,
Quæ nunc tota probat: longi sed pignus amoris
Exiguæ peperere moræ, populúmque clientem
Publica [b] mansuris testantur vocibus æra. b. mansuetis P.I.
Inde tibi Macedûm tellus, & condita Pellæ
Mœnia, quæ famulus quondam ditauit Hydaspes.
Tantáque commissæ reuocasti gaudia genti
Mitibus arbitrijs, quantum bellante Philippo
Floruit, aut nigri cecidit cùm regia Pori.
Sed non vlteriùs te præbuit vrbibus aula,
Maluit esse suum. terris edicta daturus
Supplicibus responsa venis. oracula Regis
Eloquio creuêre tuo, nec dignius vmquam
Maiestas meminit sese Romana locutam,
Hinc sacræ mandantur opes, orbísque tributa
Possessi quidquid fluuijs euoluitur auri:
Quidquid luce procul venas rimata sequaces
Abdita pallentis fodit sollertia Bessi.
Ac velut [c] exsertus lentandis nauita tonsis c. excitus C.
Præficitur lateri custos. hinc ardua proræ
Temperat, & fluctus tempestatésque futuras
Edocet, assiduo cùm Dorida vicerit vsu.
Iam clauum, totámque subit torquere carinam.
Sic cùm clara diu rerum documenta dedisses,
Non te parte sui, sed in omni corpore sumsit
Imperium, cunctáque dedit tellure regendos
Rectores. Hispana tibi, Germanáque Tethys
Paruit, & nostro diducta Britannia mundo,
Diuersóque tuas coluerunt gurgite voces.
Lentus Arar, Rhodanúsque celer, & diues Iberus.
O quoties doluit Rhenus, quà Barbarus ibat,
Quòd te non geminis frueretur iudice ripis.

Vnius fit cura viri, quodcumque rubescit
Occasu, quodcumque dies deuexior ambit.
Tam celer assiduos expleuit cursus honores.
Vna potestatum spatiis interfuit ætas,
Tótque gradus fati iuuenilibus intulit annis.
Postquam parta quies, & summũ nacta cacumẽ.
Iam secura petit priuatum gloria portum,
a. studijq; B. *Ingenij redeunt fructus, [a] aliíque labores,*
Et vitæ pars nulla perit. quodcumque recedit
Litibus, incumbit studijs, animusque vicissim
Aut curam imponit populis, aut otia Musis.
Omnia Cecropiæ relegis secreta senectæ,
Discutiens quid quisque nouum mandauerit æuo,
Quantáque diuersæ producant agmina sectæ.
Namque alijs princeps rerum disponitur aër:
Hic confidit aquis: hic procreat omnia flamis.
Alter in Ætnæas casurus sponte fauillas
Dispergit, reuocatque Deum, rursúsque receptis
Nectit amicitijs quidquid discordia soluit.
Corporis hic damnat sensus, verúmque videri
Pernegat: hic semper lapsuræ pondera terræ
Conatur rapido cæli fulcire rotatu,
Accenditque diem prærupti turbine saxi.
Ille ferox, vnóque tegi non passus Olympo,
Immensum per inane volat, finémque perosus
Parturit innumeros angusto pectore mundos.
Hi vaga collidunt cæcis primordia plagis:
Numina constituunt alij, casúsque relegant.
Graiorum obscuras Romanis floribus artes
Irradias, vicibus gratis formare loquentes
Suetus, & alterno verum contexere nodo:
Quidquid Socratico manauit ab ordine, quidquid
Docta

Docta Cleantheæ sonuerunt atria turbæ,
Inuentum quodcumque tuo Chrysippe recessu,
Quidquid Democritus risit, dixitque tacendo
Pythagoras. vno se pectore cuncta vetustas
Condidit, & maior collectis viribus exit.
Ornantur veteres, & nobiliore magistro
In Latium spretis Academia migrat Athenis,
Vt tandem propiùs discat, quo fine beatum
Dirigitur; quæ norma boni, quis limes honesti;
Quænam membra sui virtus diuisa domandis
Obiectet vitijs; quæ pars iniusta recidat,
Quæ vincat ratione metus, quæ frenet amores.
[b] At quoties elementa doces, sempérque fluentis b. Aut P.
Materiæ caussas: quæ vis animauerit astra,
Impleritque choros: quo viuat machina motu.
Sidera cur septem retrò nitantur in ortus
Obluctata polo, varijsque meatibus idem
Arbiter, an geminæ conuertant æthera mentes.
Sítne color proprius rerum, lucisque repulsu
Eludant aciem: tumidos quæ Luna recursus
Nutriat Oceani: quo fracta tonitrua vento.
Quis trahat imbriferas nubes; quo saxa creentur
Grandinis. vnde rigor niuibus: quæ [c] flagra per auras c. flabra P.C.I.
Excutiant rutilos tractus, aut fulmina velox
Torqueat, aut tristem figat crinita cometen.
Iam tibi compositam fundauerat ancora puppim;
Telluris iam certus eras: facundi placebant
Otia; nascentes ibant in sæcula libri.
Cùm subitò liquida cessantem vidit ab æthra
Iustitia, & tanto viduatas iudice leges:
Continuò frontem limbo velata pudicam,
Deserit autumni portas, quà vergit in austrum

Signifer, & noctis reparant dispendia Chelæ.
Pax auibus, quacumque volat, rabiemq; frementes
Deposuêre feræ: lætatur terra reuerso
Numine, quòd prisci post tempora perdidit auri.
Illa per occultum Ligurum se mœnibus infert,
a. plantis I. Et castos leuibus [a] plaustris ingressa Penates,
Inuenit ætherios signantem in puluere cursus.
Quos pia sollicito deprendit pollice Memphis:
Quæ moueant momenta polũ, quàm certus in astris
Error, quis tenebras Solis, causisque meantem
b. inuideat P.C.I. Defectum [b] videat numerus, quæ linea Phœben
Damnet, & excluso pallentem fratre relinquat.
Vt procul adspexit fulgentia virginis ora,
Cognouitque Deam: vultus veneratur amicos,
Occurrit, scriptæq; notas confundit arenæ.
Tunc sic diua prior. Malli sincera bonorum
Congeries, in quo veteris vestigia recti,
Et ductos video mores meliore metallo:
Iam satis indultum studijs, Musæque tot annos
Eripuere mihi, pridem te iura reposcunt.
Aggredere, & nostro rursum te redde labori:
Nec tibi sufficiat transmissæ gloria vitæ.
Humanum curare genus quis terminus vnquam
Præscripsit? nullas recipit prudentia metas.
Adde quòd hæc potuit multis contingere sedes,
Sed meritis tantùm redeunt, actúsque priores
Commendat repetitus honor, virtúsque reducit,
Quos fortuna regit. melius, magnóque petendum
Credis, in abstrusa rerum ratione morari?
Scilicet illa tui patriam præcepta Platonis
Erexêre magis, quàm qui responsa secutus
c. vrbémq; P.C.I. Obruit Eoas classes, [c] vrbésque carinis

Vexit,

Vexit, & arsuras Medo subduxit Athenas.
Spartanis potuit robur præstare Lycurgus
Matribus, & sexum leges vicêre seueræ.
Ciuibus & vetitis ignauo credere muro,
Tutius obiecit nudam Lacedæmona bellis.
At non Pythagoræ monitus, annique silentes
Famosum Oebalij luxum pressere Tarenti.
Quis verò insignem tanto sub principe curam
Respuat? aut quando meritis maiora patebunt
Præmia? quis demens adeò, qui iungere sensus
Cum Stilicone neget? similem quæ pertulit ætas
Consilio, vel Marte virum? nunc Brutus amaret
Viuere sub regno tali: succumberet aulæ
Fabricius: cuperent ipsi seruire Catones.
Nónne vides, vt nostra soror Clementia tristes
Obtundat gladios, fratres amplexa serenos
Assurgat pietas, fractis vt lugeat armis
Perfidia, & laceris morientes crinibus hydri
Lambant inualido Furiarum vincla veneno.
Exsultat cum pace fides: iam sidera cunctæ
Linquimuss, & placidas inter discurrimus vrbes.
Nobiscum Theodore redi. subdit ille loquentem
Talibus. agrestem dudum me Diua reuerti
Cogis, & infectum longi rubigine ruris
Ad tua signa vocas. numquam mihi cura tot annis
Altera, quàm duras sulcis mollire nouales,
Nosce soli vires, nemori quæ commoda rupes,
Quis felix oleæ tractus, quæ glæba faueret
Frugibus, aut quales tegeret vindemia colles.
Terribiles rursum lituos veteranus adibo?
Et desueta vetus tentabo cærula vector?
Collectamque diu, & certis vtcumque locatam
Sedibus

Sedibus in dubium patiar deponere famam?
Nec me quid valeat natura fortior vsus
Præterit, aut quantum neglectæ defluat arti.
Desidis aurigæ non audit verbera currus:
Nec manus agnoscit, quem non exercuit, arcum.
Esse sed iniustum fateor quodcumque negatur
Iustitiæ. tu prima hominem siluestribus antris
Elicis, & fœdo detergis sæcula victu.
Te propter colimus leges, animósque ferarum
Exuimus. nitidis quisquis te sensibus hausit;
Irruet intrepidus flamis: hyberna secabit
Æquora: consertos hostes superabit in armis.
Ille vel Æthiopum pluuijs solabitur æstus:
Illum trans Scythiam vernus comitabitur aër.
Sic fatus tradente Dea suscepit habenas,
Quatuor ingenti iuris temone refusas.
Prima Padum, Tiberimque ligat, crebrisq; micãtem
Vrbibus Italiam: Lydos, Pœnósque secunda
Temperat: Illyrico se tertia porrigit orbi.
Vltima Sardiniam. Cyrnon, trifidámque retentat
Sicaniam, & quidquid Tyrrhena funditur vnda,
Vel gemit Ionia. nec te tot limina rerum,
Aut tantum turbauit onus: sed vt altus Olympi
Vertex, qui spatio ventos, hiemésque relinquit,
Perpetuum nulla temeratus nube serenum,
Celsior exsurgit pluuijs, auditque ruentes
Sub pedibus nimbos, & rauca tonitrua calcat.
Sic patiens animus per tanta negotia liber
Emergit, similisque sui, iustique tenorem
Flectere non odium cogit, non gratia suadet.
Nam spretas quis opes, intactáque pectora lucro
Commemoret? fuerint alijs hæc fortè decora.

Nulla

Nulla potest laus esse tibi, quæ crimina purget.
Seruat inoffensam diuina modestia vocem,
Temperiem seruant oculi, nec lumina feruor
Asperat, aut [a] *rabidas diffundit sanguine venas,* a. rapidas suffundit P.C.I.
Nulláque mutati tempestas proditur oris.
Quin etiam sontes expulsa corrigis ira,
Et placidus delicta domas: nec dentibus vmquam
Instrepis horrendum, fremitu nec verbera poscis.
Qui fruitur pœna, ferus est, legúmque videtur
Vindictam præstare sibi, cùm viscera felle
Canduerint; ardet stimulis, fertúrque nocendi
Prodigus, ignarus caussæ. Dijs proximus ille est,
Quem ratio, non ira mouet: qui facta rependens
Consilio punire potest. mucrone cruento
Se iactent alij, studeant feritate timeri,
[b] *Abductóque hominum cumulent æraria censu.* b. Addictóque P.C.I.
Lene fluit Nilus, sed cunctis amnibus exstat
Vtilior, nullas confessus murmure vires.
Acrior at rapidus tacitas prætermeat ingens
Danubius ripas. eadem clementia sæui
Gurgitis immensum [c] *deduxit in ostia Gangem:* c. deducit P.C.I.
Torrentes immane fremant, lapsísque minentur
Pontibus, inuoluant spumoso vertice siluas.
Pax maiora decet: peragit tranquilla potestas
Quod violenta nequit, mandatáque fortiùs vrget
Imperiosa quies. idem prædurus iniquas
Accepisse preces: rursus quæ digna petitu
Largitor facilis: nec, quæ comitatur honores,
Ausa tuam leuiter tentare superbia mentem.
Frons priuata manet: [d] *non se meruisse fatetur,* d. nec P.C.I.
Qui creuisse putat: rigidi sed plena pudoris
Elucet grauitas fastu iucunda [e] *remoto.* e. modesto P.C.I.

Quæ

Quæ non seditio, quæ non insania vulgi,
Te viso lenita cadat? quæ dissona ritu
Barbaries, media quam non reuerentia frangat?
Vel quis non sitiens sermonis mella politi,
Deserat Orpheos blanda testudine cantus?
Qualem te legimus teneri primordia mundi
Scribentem, aut partes animæ: per singula talem
Cernimus, & similes agnoscit pagina mores.
Nec dilata tuis Augusto iudice merces
Officijs, illúmque habitum, quo iungitur aulæ
a. Curis, P.C. *[a] Curia, qui socios proceres cum principe nectit,*
Quem quater ipse gerit, perfecto detulit anno,
Deposuitque suas te succedente curules.
Crescite virtutes, fœcundáque floreat ætas.
Ingenijs pateat campus, certúsque merenti
Stet fauor; ornatur proprijs industria donis.
Surgite sopitæ, quas obruit ambitus, artes:
Nil licet inuidiæ, Stilico dum prospicit orbi,
Sidereúsque gener. non heic violata curulis,
Turpia non Latios incestant nomina fastos.
Fortibus hæc concessa viris, solisque gerenda
Patribus, & Romæ numquam latura pudorem.
Nuntia votorum celeri iam fama volatu
Mouerat Aonios audito Consule lucos:
Concinuit felix Helicon, fluxitque Aganippe
Largior, & docti riserunt floribus amnes.
Vraniæ redimita comas, qua sæpè magistra
Mallius igniferos radio descripserat axes,
Sic alias hortata Deas: patimúrne sorores
Optato procul esse die? nec limina nostri
b. arces? I. *Consulis, & semper dilectas visimus [b] ædes?*
Et fasces subijsse libet? miracula plebi

Colli-

Colligite, & claris nomen celebrate theatris.
Tu Iouis æquorei submersam fluctibus aulam
Oratum volucres Erato iam perge quadrigas,
A quibus haud vnquam palmam rapturus Arion.
Illustret circùm sonipes, quicumque superbo
Perstrepit hinnitu Bætim, qui splendida potat
Stagna Tagi, madidóque iubas adspergitur auro.
Calliope liquidas Alcidem posce palæstras.
Cuncta Palæmonijs manus explorata coronis
Adsit, & Eleo pubes laudata Tonanti.
Tu iuga Taygeti, frondosáque Mænala Clio
I Triuiæ supplex: non aspernata rogantem
Amphitheatrali faueat Latonia pompæ.
Audaces legat ipsa viros, qui colla ferarum
Arte ligent, certóque premant venabula nisu:
Ipsa truces fetus, captiuáque ducat ab antris
Prodigia, & cædis sitientem deferat arcum.
Conueniant vrsi, magna quos mole ruentes
Torua Lycaonijs Helice miretur ab astris,
Perfossique ruant populo pallente leones,
Quales Mygdonio curru frenare Cybelle
Optat, & Herculei mallent fregisse lacerti.
Obuia fulminei properent ad vulnera pardi
Semine permisto geniti, cùm fortè leænæ
Nobiliorem vterum viridis corrupit adulter.
Hi maculis patres referunt, & robore matres.
Quidquid monstriferis nutrit Getulea campis,
Alpina quidquid tegitur niue, Gallica[a] si quid
Silua timet, iaceat: largo ditescat arena
Sanguine: consument totos spectacula montes:
Nec molles egeant nostra dulcedine ludi.
Qui lætis risum salibus mouisse facetus,

[a] quidquid Ald.

Qui

Qui nutu, manibúsque loquax, cui tibia flatu,
Cui plectro pulsanda chelys, qui pulpita socco
Personat, aut altè graditur maiore cothurno;
Et qui magna leui detrudens murmura tactu
h modulatur C. *Innumeras voces segetis [h] moderatur [i] aënæ,*
i. auenæ, B. *Intonat erranti digito, penitúsque trabali*
Vecte, laborantes in carmina concitat vndas,
Vel qui more auium sese iaculantur in auras,
Corporaque ædificant celeri crescentia nexu,
Quorum compositam puer augmentatus in artem
k cruribus C.I. *Emicet, & vinctus plantæ vel [k] curribus hærens*
Pendula librato figat vestigia saltu.
Mobile ponderibus descendat pegma reductis,
Inque chori speciem spargentes ardua flamas
Scena rotet: varios effingat Mulciber orbes.
Per tabulas impunè vagus, pictæque citato
Ludant igne trabes, & non permissa morari
Fida per innocuas errent incendia turres.
Lasciui subitò confligant æquore lembi,
Stagnaque remigibus spument inuersa canoris.
Consul per populos, idémque grauissimus auctor
Eloquij, duplici vita subnixus in æuum
Procedat pariter libris, fastisque legendus.
Accipiat patris exemplum, tribuatque nepoti
Filius, & cœptis ne desit fascibus hæres.
Decurrat trabeata domus, tradatque secures
Mutua posteritas, seruatóque ordine fati
Mallia continuo numeretur Consule proles.

FINIS.

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS LIBER I.

CONTINVANT *Superi pleno Romana fauore*
Gaudia, successúsq; nouis successibus augent.
Coniugij necdũ festiuos regia cantus
Sopierat, cecinit fuso Gildone triumphos,
Et calidis thalami successit laurea sertis,
Sumeret vt pariter princeps noménque mariti,
Victorisque decus. Libyæ post prælia crimen
Concidit Eoum, rursúsque Oriente subacto
Consule defensæ surgunt Stilicone secures.
Ordine vota meant: equidem si carmen in vnum
Tantarum sperem cumulos aduoluere rerum,
Promtius imponam glaciali Pelion Ossæ:
Si partem tacuisse velim, quodcumque relinquam,
Maius erit. veteres actus, primámque iuuentam
a *Prosequar, ad sese mentem præsentia ducunt.* a. Persequar, P.C.
Narrem iustitiam, resplendet gloria Martis.
Armati referam vires, plus egit inermis:
Quòd floret Latium, Latio quòd reddita seruit
Africa, vicinum quòd nescit Iberia Maurum,
Tuta quòd imbellem miratur Gallia Rhenum.
An gelidam Thracem, decertatósque labores,
Hebro teste canam? magnum mihi panditur æquor,
Ipsáque Pierios lassant procliuia currus
Laudibus innumeris. etenim mortalibus ex quo
Tellus cœpta coli numquam sincera bonorum

Sors vlli concessa viro: quem vultus honestat,
b. ambis, C. Dedecorant mores: animus quem pulcrior b ornat,
Corpus destituit. bellis insignior ille,
c. hic P.C. a. Sed pacem fœdat vitijs: c in publica felix,
Sed priuata minus. partitum singula quemque
Nobilitant: hunc forma decens, hũc robur in armis,
Hunc rigor, hunc pietas, illum sollertia iuris,
Hunc soboles, castique tori. sparguntur in omnes,
In te mista fluunt, & quæ diuisa beatos
Efficiunt, collecta tenes. quid facta reuoluam,
d. producere P.C. Militiámque patris? cuius d protendere famam,
Si nihil egisset clarum, nec fida Valenti
Dextera duxisset rutilantes crinibus alas,
Sufficeret natus Stilico. mens ardua semper,
A puero, tenerisque etiam fulgebat in annis.
Fortunæ maioris honos, erectus & acer,
Nil breue moliri, nullis hærere potentum
Liminibus, fastúque loqui iam digna futuris.
Iam tunc conspicuus, iam tunc venerabilis ibas,
Spondebátque ducem celsi nitor igneus oris,
Membrorumq; modus, qualem nec carmina fingunt
Semideis. quacumque altè gradereris in vrbe,
Cedentes spatijs, assurgentésque videbas.
Quamuis miles adhuc, taciti suffragia vulgi
Iam tibi detulerant quidquid mox reddidit aula.
Vix primæuus eras, pacis cùm mitteris auctor
Assyriæ: tanta fœdus cum gente ferire
Commissum iuueni. Tigrim transgressus, & altum
Euphratem, Babylona petis: stupuere seueri
e. Persarũ a. e Parthorum proceres, & plebs pharetrata videndi
Flagrauit studio, defixæque hospite pulcro
Persides, arcanum suspirauere calorem.

Thu-

Thuris [f] odoratæ cumulis, & messe Sabæa f.odorati p.C.I.
Pacem conciliant aræ. penetralibus ignem
Sacratum rapuere adytis, ritúque iuuencos
Chaldæo strauere Magi. Rex ipse micantem
Inclinat dextra pateram, secretáque belli,
Et vaga testatur voluentem sidera mitram.
Si quando socijs tecum venatibus ibant,
Quis Stilicone prior ferro penetrare leones
Cominus; aut longè virga transfigere tigres?
Flectenti faciles Medus tibi cessit habenas.
Torquebas refugum Parthis mirantibus arcum.
Nubilis intereà maturæ virginis ætas
Vrgebat patrias suspenso principe curas:
Quem simul imperióque ducem, natæque maritum
Prospiceret, dubius toto quærebat ab axe:
Dignum coniugio generum, thalamisque Serenæ.
Iudicium virtutis erat: per castra, per vrbes,
Per populos animi cunctantis libra cucurrit.
Tu legeris, tantósque viros quos obtulit orbis,
Intra consilium vincis, sensumque legentis,
Et gener Augusti olim socer ipse futurus
Accedis. radijs auri, Tyriáque superbit
Maiestate torus. comitata parentibus exit
Purpureis virgo. stabat pater inde tropæis
Inclytus: inde pium matris regina gerebat
Obsequium, grauibus subnectens flamea gemmis.
Tunc & Solis equos, tunc exsultasse choreis
Astra ferunt, mellisque lacus, & flumina lactis
Erupisse solo, cùm floribus æquora vernis
Bosporus indueret, roseisque euincta coronis
Certantes Asiæ tedas Europa leuaret.
Felix arbitrij princeps, qui congrua mundo

a. censet P.1.

Indicat, & primus [a] censet quod cernimus omnes.
Talem quippe virum natis adiunxit, & aulæ;
Cui nec luxuries bello, nec blanda periclis
Otia, nec lucis fructus pretiosior vmquam
Laude fuit. quis enim Mysos in plaustra feroces
Reppulit, aut sæua Proponti cæde tumentes
Basternas vna potuit delere ruina?
Pallantis iugulum Turno moriente piauit
Æneas, tractúsque rotis vltricibus Hector
Irato vindicta fuit, vel quæstus Achilli.
Tu neque vesano raptas venalia curru
Funera, nec vanam corpus meditaris in vnum
Sæuitiam. turmas equitum, peditúmque cateruas,
Hostilésque globos tumulo prosternis amici.
Inferijs gens tota datur, nec Mulciber auctor
Mendacis clypei, fabricatáque vatibus arma
Conatus iuuere tuos: tot Barbara solus
Millia, iam pridem miseram vastantia Thracem
Finibus exiguæ vallis conclusa tenebas.
Nec te terrigonus stridor venientis Alani,
Nec vaga Hunorum feritas, non falce Gelonus,
Non arcu pepulere Getæ, non Sarmata conto.
Exstinctique forent penitus, ni more maligno
Falleret Augustas occultus proditor aures,
Obstruerétque moras, strictúmq; reconderet ensem,
Solueret obsessos, præberet fœdera captis.
Assiduus castris aderat, rarissimus vrbi.
Si quando trepida princeps pietate vocaret,
Vixque salutatis Laribus, vix coniuge visa,
Detersó nec dum repetebat sanguine campum.
Nec sistet, Eucherij dum carperet oscula saltem
Per galeam, patris stimulos, [b] ignésque mariti

b. ignésq; I.

Vincit

a *Vincit cura ducis. quoties sub pellibus egit* a. Vicit P.
Ædonas hiemes, & tardi flabra Bootæ
Sub diuo Rhipæa tulit! cúmque igne propinquo
Frigora vix ferrent alij: tunc iste rigentem
Danubium calcabat eques, niuibúsque profundum
Scandebat cristatus Athon, latéque corusco
Curuatas glacie siluas vmbone ruebat.
Nunc propè Cimmerij tendebat litora Ponti:
Nunc dabat hibernum Rhodope nimbosa cubile.
Vos Æmi gelidæ valles, quas sæpè cruentis
Stragibus æquauit Stilico, vos Thracia testor
Flumina, quæ largo mutastis sanguine fluctus.
Dicite Bisaltæ, vel qui Pangæa iuuencis
Scinditis, offenso quantæ sub vomere putres
Dissiliant glebis galeæ, vel qualia rastris
Ossa peremptorum resonent immania Regum.
Singula complecti cuperem: sed densior instat
Gestorum series, laudúmque sequentibus vndis
Obruimur. genitor cæsi post bella tyranni
Iam tibi commissis conscenderat æthera terris.
Ancipites rerum ruituro culmine lapsus
Æquali ceruice subis. sic Hercule quondam
Sustentante polum, meliùs librata pependit
Machina, nec dubijs titubauit signifer astris,
Perpetuáque senex subductus mole parumper
Obstupuit proprij spectator ponderis Atlas.
b *Nil ibi Barbariæ motus, nil turbida rupto* b Nulli P.C.I.
Ordine tentauit nouitas, tantóque remoto
Principe mutatas orbis non sensit habenas.
Nil inter geminas acies, ceu libera frenis
Ausa manus. certè nec tantis dissona linguis
Turba, nec armorum cultu diuersior vnquam

Confluxit populus: totam pater vndique secum
Mouerat Auroram: mistis heic Colchus Iberis,
Heic mitra velatus Arabs, heic crine decoro
g. Asaces. *Armenius, heic pictas Saces, fucatáque Medus,*
S. Sages. C. *Heic gemmata niger tentoria fixerat Indus,*
Heic Rhodani procera cohors, heic miles alumnus
Oceani. ductor Stilico tot gentibus vnus,
h. Quot B. [h] *Quas vel progrediens, vel conspicit occiduus Sol.*
In quo tam vario vocum, generúmque tumultu
Tanta quies, iurisque metus seruator honesti
Te moderante fuit, nullis vt vinea furtis,
Vt seges erepta fraudaret messe colonum,
Vt nihil aut sæuum rabies, aut turpe libido
Suaderet: placidi seruirent legibus enses.
Scilicet in vulgus manant exempla regentum,
Vtque ducum lituos, sic mores castra sequuntur.
Denique felices aquilas quocumque moueres,
Arebant tantis epoti millibus amnes.
Illyricum peteres, campi, montésque latebant.
Vexillum nauale dares, sub puppibus ibat
Ionium, nullis succincta Ceraunia nimbis,
Nec iuga Leucatæ feriens spumantia fluctu
Deterrebat hiems. tu si glaciale iuberes
Vestigare fretum, securo milite ducti
Stagna reluctantes quærerent Saturnia remi.
Si deserta Noti, fontem si quærere Nili,
Æthiopum medios penetrassent vela vapores.
Te memor Eurotas, te rustica Musa Lycæi,
Te pastorali modulantur Mænala cantu,
Partheniumq; nemus, quod te pugnante resurgens,
Ægra caput mediis erexit Græcia flammis.
Plurima Parrhasius tunc inter corpora Ladon

Hæsit,

Hæsit; & Alpheus Geticis angustus aceruis,
Tardior ad Siculos etiam nunc pergit amores.
Miramur[b] *rapidis hostem succumbere bellis,* b. rabidis B.
Cùm solo terrore ruant. non classica Francis
Intulimus, iacuere tamen: non Marte Suëuos
Contudimus, queis iura damus: quis credere possit?
Ante tubam nobis audax Germania seruit.
Cedant Druse tui, cedant Traiane labores:
Vestra manus dubio quidquid discrimine gessit,
Transcurrens egit Stilico, totidémque diebus
Edomuit Rhenum, quot vos potuistis in annis.
Quem ferro, alloquijs, quem vos cum milite, solus
Impiger à primo descendens fluminis ortu
Ad bifidos tractus, & iuncta paludibus ora
[c] *Fulmineum perstrinxit iter. ducis impetus vndas* c. Flumineum P.C.I.
Vincebat celeres, & pax à fonte profecta
Cum Rheni crescebat aquis. ingentia quondam
Nomina, crinigero flauentes vertice Reges,
Qui nec principibus donis, precibúsque vocati
Paruerant, iussi properant; segniq́ue verentur
Offendisse mora. transuecti lintribus amnem,
Occursant vbicumque velis. nec fama fefellit
Iustitiæ. videre pium, videre fidelem.
Quem veniens timuit, rediens Germanus amauit,
Illi terribiles, quibus otia vendere semper
Mos erat: & fœda requiem mercede pacisci,
Natis obsidibus pacem tam supplice vultu,
Captiuóque rogant, quàm si post terga reuincti
Tarpeias pressis subeant ceruicibus arces.
Omne quod Oceanum,[d] *fontemq; interiacet Istri,* d. Fon ēq; S.I.
Vnius incursu tremuit. sine cæde subactus
Seruitio Boreas, exarmatique Triones.

Tempore tam paruo. tot prælia sanguine nullo
Persicis, & Luna nuper nascente profectus,
Antè redis, quàm plena fuit, Rhenúmque minacem
Cornibus infractis adeò mitescere cogis;
Vt [a] Salius iam rura colat, flexósque Sicambri
In falcem curuent gladios, geminásque viator
Cùm videat ripas, quæ sit Romana requirat:
Vt iam trans fluuium non indignante Cayco
Pascat Belga pecus, mediúmq; ingressa per Albim
Gallica Francorum montes armenta peterrent;
Vt procul Hercyniæ per vasta silentia siluæ,
Venari tutò liceat, lucósque vetusta
Relligione truces, & robora Numinis instar
Barbarici, nostræ feriant impunè bipennes.
Vltrò quinetiam deuota mente tuentur,
Victoríque fauent. quoties sociare cateruas
Orauit, iungique tuis Alemania signis!
Nec doluit, contemta tamen, spretóque recessit
Auxilio laudata fides. prouincia missos
Expellet [b] citiùs, fallax quàm Francia Reges,
Quos [c] dederis. acies non iam pulsare rebelles,
Sed vinclis punire licet. sub iudice nostro
Regia Romanus disquirit crimina carcer.
[d] Marcomer, Sonnoq; docet. quorũ alter Etruscum
Pertulit exsilium. cum se promitteret alter
Exsulis vltorem, iacuit mucrone suorum.
Res auidi consciré nouas, odióque furentes
Pacis, & ingenio scelerúmque cupidine fratres.
Post domitas Arctos aliò prorumpit ab axe
Tempestas, & ne qua tuis intacta tropæis
Pars foret, Australis sonuit tuba. mouerat [e] omnes
Maurorum Gildo populos, quibus imminet Atlas,

a. Ita P. id est, Francus nõ Sueuus. Vide Rhenani rerũ Germanicarũ lib. I.

b. citiùs fasces libri vulgati corruptè. Vide Rhenani rerũ Germanicarũ lib. I.

c. dederis. feriat, nec iam, libri vulgati, mendosè.

d. Marcomanes, Sueuúsq; docent. libri quidã vulgati. Cõsulq; Scoppa Collect. cap. IIII. vtrum placet.

e. amens P.C.

Et

Et quos interior niulio plaga Sole relegat:
Quos vagus humectet Cynips, & proximus hortis
Hesperidum Triton, [f] & Gir notissimus amnis
Æthiopum, simili mentitus gurgite Nilum.
Venerat & paruis redimitus [g] Iuba sagittis,
Et velox Garamas: nec quamuis tristibus Ammon
Responsis alacrem potuit Nasamona morari.
Stipantur Numidæ campis, stant puluere Syrtes
Getulæ: Pœnis iaculis obtexitur aër.
Hi virga moderantur equos; hi fulua leones
Velamenta dabant, ignotarúmque ferarum
Exuuiæ, vastis Meroë quas nutrit arenis.
Serpentum gestant patulos pro casside rictus:
[h] Splendent vipereæ squamosa pelle [i] pharetræ.
Non sic intremuit Simois, cum montibus Idæ
Nigra coloratus produceret agmina Memnon:
Non Ganges, cum tela procul vibrantibus Indis
Immanis medium vectaret bellua Porum.
Porus Alexandro, Memnon prostratus Achilli:
Gildo nempe tibi. nec solum feruidus Austrum,
Sed partes etiam Mauors agitabat Eoas,
Quamuis obstreperet pietas. his ille regendæ
Transtulerat nomen Libyæ, scelerique profano
Fallax legitimam regni prætenderat vmbram.
Surgebat varia geminum formidine bellum.
Hoc armis, hoc triste dolis, hoc Africa sæuis
Cinxerat auxiliis, hoc coniuratus alebat
Insidiis Oriens. illinc edicta meabant
Corruptura duces: hinc frugibus atra negatis
Vrgebat, trepidámque fames obsederat vrbem.
Exitiale palam Libycum; ciuile pudoris
Obtentu tacitum. tales vtrimque procellæ

f. Scoppa Collect. cap. IIII. Nigris & ditissimus. legit, vide Plinium lib. v. cap. ix.

g. Nuba P.C.I.

h. Splendet vipe-rea P.I.

i. pharetra P.I.

[a] Iterúmque P.

Cùm fremerent, [a] Latiumq; alternis ictibus anceps
Imperium pulsaret hiems: nil fessa remisit
Officij virtus, contráque minantia fata
Peruigil, euentúsque sibi latura secundos,
Maior in aduersis micuit velut arbiter alni,
Nubilus Ægeo quam turbine versat Orion,
Exiguo claui flexu declinat aquarum
Verbera, nunc recta, nunc obliquante carina
Callidus, & pelagi cœlique obnititur iræ.
Quid primum mirer Stilico? quòd cautius ad omnes
Restiteris fraudes, vt te nec noxia furto
Littera, nec pretio manus inflammata lateret:
Quod nil in tanto rerum terrore locutus
Indignum Latio: responsa quòd ardua semper
Eois dederis, quæ mox effecta probasti
Securus, quamuis & opes, & rura tenerent,
Insignésque domos. leuis hæc iactura: nec vnquam
Publica priuatæ cesserunt commoda caussæ.
Diuidis ingentes curas, téque omnibus vnum
Obijcis, inueniens animo quæ mente gerenda,
Efficiens patranda manu: dictare paratus,
Quæ scriptis peragenda forent. quæ brachia centũ,
Quis Briareus alijs numero crescente lacertis,
Tot simul obiectis posset confligere rebus:
Euitare dolos: veteres firmare cohortes:
Explorare nouas: duplices disponere classes?
Quæ fruges vel bella ferant, aulæque tumultum,
Et Romæ lenire famem? quot nube soporis
Immunes oculi, per tot discurrere partes,
Tot loca sufficerent, & tot longinqua tueri?
Argum fama canit centeno lumine cinctum,
Corporis excubijs vnam seruasse iuuencam.

Vnde

Vnde tot allatae segetes? quae silua carinas
Texuit? vnde rudis tanto [a] tyrone iuuentus a. tirone.
[b] *Enituit, senióque iterùm vernante resumsit* b. Emicuit B.
Gallia bis fractas Alpino vulnere vires?
Non ego delectu Tyrij, sed vomere Cadmi
Tam subitas acies concepto dente draconis
[c] *Exsiluisse reor. Dircaeus qualis in aruis* c. Exsiluisse P.C.L.
Messis cum proprio mox bellatura colono
Cognatos strinxit gladios, cum semine iacto
Terrigenae galea matrem nascente ferirent,
[d] *Armifer & viridi floreret milite sulcus.* d. Armiger G.
Hoc quoque non parua fas est cum laude relinqui,
Quòd non antè fretis exercitus adstitit vltor,
Ordine quàm prisco censeret bella Senatus.
Neglectum Stilico tot iam per saecula morem
Rettulit, vt ducibus mandarent praelia patres,
Decretóque togae felix legionibus iret
Tessera. Romuleas leges [e] redijsse fatemur, e remeasse C.
Cùm procerum iussis famulantia cernimus arma.
Tyrrhenum poteras cunctis transmittere signis,
Et ratibus Syrtes, Libyam complere maniplis.
Consilio stetit ira minor, ne territus ille
Te duce, [f] suscepto Martis grauiore paratu, f. suspecto C.
Aut in arenosos aestus, zonámque rubentem
Tenderet, aut Solis fugiens transiret in ortus,
Missurúsve sibi certae solatia mortis,
Oppida dirueret flamis. res mira relatu:
Ne timeare, times, &, quem vindicta manebat,
Desperare vetas. quantum fiducia nobis
Profuit hostilis! saluae Carthaginis arces,
Illaesis Tyrij gaudent cultoribus agri,
Quos potuit vastare fuga: spe captus inani,

Ne

Nec se surripuit pœnæ, nostrisque pepercit
Demens: qui numero tantùm, non robore mensus
Romanos, rapidis ibat ceu protinus omnes
Calcaturus equis, & quod iactare solebat,
Solibus effetos mersurus puluere Gallos.
Sed didicit non Æthiopum geminata venenis
Vulnera, non fusum crebris hastilibus imbrem,
Non equitum nimbos Latijs obsistere pilis.
Sternitur ignauus Nasamon, nec spicula supplex
Intorquet Garamas. repetunt deserta fugaces
Autololes: pauidus proiecit missile Mazax.
Cornipedē Maurus nequidquā hortatur anhelum;
Prædonem Lembo profugum, ventisque repulsum
Suscepit merito fatalis Tabraca portu:
Expertum, quòd nulla tuis elementa paterent
Hostibus, & lætæ passurum iurgia plebis,
Fracturúmque reos humili sub iudice vultus.
Nil tribuat fortuna sibi: sit prospera semper
Illa quidem. sed non vni certamina pugnæ
Credidimus, totis nec constitit alea castris
Natatura semel. si quid licuisset iniquis
Casibus, instabant aliæ post terga biremes.
Venturus dux maior erat, victoria nulla
Clarior, aut hominum votis optatior vmquam
Contigit. an quisquam Tigranen, armáque Ponti,
Vel Pyrrhū, Antiochiq; fugā, vel vincla Iugurthæ
Conferat? aut Persen, debellatúmque Philippum?
Hi propagandi [a] fuerant pro limite regni:
Heic stabat Romana salus. ibi tempora tutò
Traxerunt dilata moras. heic vincere tardè
Vinci penè fuit. discrimine Roma supremo
Inter supplicium populi deforme pependit,

a. fuerant vulgati libri corrupte.

Et

Et tantum Libyam fructu maiore recepit,
Quam peperit, quantū grauiorem amissa dolorem,
Quam nec dū quæsita mouent. quis Punica [b] gesta, b.bella C.
Quis vos Scipiadæ, quis te iam Regule nosset?
Quis lentum caneret Fabium, si iure peremto
Insultaret atrox famula Carthagine Maurus?
Hæc omnes veterum reuocauit adorea laurus.
Restituit Stilico cunctos tibi Roma triumphos.

FINIS.

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS.

LIBER II.

HACTENVS armatæ laudes, nūc qualibus vrbem
Moribus, & quāto frenet metuendus amore,
Quo tandē flexus trabeas [a] actore rogantes a.auctore C.I.
Induerit, fastúque suum concesserit annum,
Mitior incipiat fidibus iam Musa remissis.
Principio magni custos Clementia mundi
Quæ Iouis incoluit zonam, quæ temperat æthram
Frigoris & flammæ mediam, quæ maxima natu
Cælicolûm, nam prima Chaos Clementia soluit
Congeriem miserata rudem, vultúque sereno
Discussis tenebris in lucem sæcula fudit.

Hæc Dea pro templis, & thure calentibus aris
Te fruitur, posuitque suas hoc pectore sedes.
Hæc docet, vt pœnis hominum, vel sanguine pasci
Turpe ferumq; putes: vt ferrum Marte cruentum
Sic cum pace premas: vt non infensus alendis
Materiam præstes odijs: vt sontibus vltrò
Ignouisse velis: deponas ocyùs iram,
Quàm moneas, precibus nūquā implacabilis obstes,
Obuia prosternas, prostrata que more leonum
b. qui frãgere P. C. I.
Despicias: alacres ardent [b] cùm sternere tauros,
Transiliunt prædas humiles. hac [c] ipse magistra
c. iste P.I. d. Dat. P.I.
[d] Das veniam victis. hac exhortante calores
Horrificos, & quæ numquam nocitura timentur
e. coërces, P.I.
Iurgia, contentus solo terrore [e] coherces;
Ætherij patris exemplo: qui cuncta sonoro
f. defen. P.
Concutiens tonitru, Cyclopum spicula [f] differt
In scopulos, & monstra maris, nostrique cruoris
Parcus, in Octæis exercet fulmina siluis.
Huic Diuæ germana Fides, eadémque sororis
Corde tuo delubra tenens, sese omnibus actis
Inserit. hæc nullo docuit liuescere fuco,
Numquam falsa loqui, numquam promissa morari,
Inuisos odisse palàm, non virus in alto
Condere, non lætam speciem prætendere fraudi,
Sed certum, mentique parem componere vultum.
Occultò sæuire vetat, prodesse remittit.
Hæc & amicitias longo post tempore firmat,
Mansuróque adamante ligat: nec mobile mutat
g. parua P.C.I.
Ingenium, [g] paruo strepitu nec vincula noxæ
Dissolui patitur, nec fastidire priorem
Allicitur veniente nouo: benefacta tenere,
Respuere offensas facilis, pariterque minoris

Officij,

Officij, magnique memor superare laborat,
Vtque hostes armis, meritis sic vincit amicos.
Hæc fouet absentes, hæc longè sola remotis
Consulit, hæc nullis auidam rumoribus aurem
Pandit, & ignarum numquam læsura clientem.
Insidiosa tuos alienent murmura sensus.
Non viuis annexus amor meminisse sepultos
Desinit, in prolem transcurrit gratia patrum.
Hac tu Theodosium, tenuit dum sceptra, colebas:
Hac etiam post fata colis: nec pignora curas
Plus tua, quàm natos, dederat quos ille monendos,
Tutandósque tibi. iustos, nimiúmque fideles
Fama putat, qui, cùm possent commissa negare,
Maluerint nullo violati reddere quæstu.
Ast Stilico non diuitias, aurique relictum
Pondus, sed geminos axes, tantúmque reseruat
Depositum teneris, quantum Sol igneus ambit.
Quid non intrepidus credas, cui regia tuto
Creditur? hoc clypeo munitus Honorius altum
Non gemuit patrem, vitæque, & lucis in ipso
Limine contentus, numquam dat iura subactis
Gentibus, & secum sentit creuisse triumphos.
Quem tu sic placida formas, sic mente seuera,
Vt neque desidiæ tradas, dum pronus ad omne
Quodlibet obsequeris: nec contra nixus ouantem
Confringas animum, ceu cernas consona regno,
Ceu iuuenem doceas, moles quid publica poscat,
Ceu sanctum venerêre senem, patriúque gubernes
Imperium monitis, dominum submissus adores,
Obsequio moderere ducem, pietate parentem.
Hinc fuit, vt primos in coniuge disceret ignes,
Ordirique virum non luxuriante iuuenta,

Sed cum lege tori, casto cum fœdere vellet.
Principe tu felix genero: felicior ille
Te socero. fratrem leuior nec cura tuetur
Arcadium: nec, si quid iners, aut impia turba
Prætendens proprio nomen regale furori
Audeat, adscribi iuueni: discordia quippe
Cùm fremuit, numquam Stiliconis canduit ira.
c. odiisque B. *Sæpè lacessitus probris, [c] gladijsque petitus,*
Vt bello Furias vltum, quas pertulit, iret
Illicito, caussamque daret ciuilibus armis,
Cuius fulta fide medijs dissensibus aula
Intemeratorum stabat reuerentia fratrum.
Quin & Sidonias chlamydes, & cingula baccis
Aspera, gemmatásque togas, viridésque smaragdis
Loricas, galeásque renidentes hyacinthis,
d. scapulis vulgati libri non rectè. *Gestatósque patri [d] capulis radiantibus enses,*
Et vario lapidum distinctas igne coronas
Diuidis ex æquo, ne non Augusta supellex,
Ornatúsque pares geminis heredibus essent.
Mittitur & miles, quamuis certamine partes
Iam tumeant. hostem muniri robore mauis,
Quàm peccare fide: permittis iusta petenti,
Idque negas solum, cuius mox ipse repulsa
Gaudeat, & quidquid fuerat deforme mereri.
Omnes præterea puro quæ crimina pellunt
Ore Deæ vinxere choros, vnóque receptæ
Pectore, diuersos tecum cinguntur in vsus.
Iustitia vtilibus rectum præponere suadet,
Communésque sequi leges, iniustáque numquam
Largiri socijs. durum Patientia corpus
Instruit, vt nulli cupiat cessisse labori.

Tempe-

Temperies, vt casta petas. Prudentia, ne quid
Inconsultus agas. Constantia, futile ne quid,
Infirmúmque geras. procul importuna fugantur
Numina, monstriferis quæ Tartarus edidit antris.
At primùm scelerum matrem, quæ semper habendo
Plus sitiens patulis rimatur faucibus aurum,
Trudis Auaritiam. cuius fœdissima nutrix
Ambitio, quæ vestibulis, foribúsque potentum
Excubat, & pretijs commercia poscit honorum,
Pulsa simul. nec te gurges corruptior æui
Traxit ad exemplum, quod iam firmauerat annis
Crimen, & in legem rapiendi verterat vsum.
Denique non diues sub te pro rure paterno,
Vel Laribus pallet: non insidiator oberrat,
Facturus quemcumque reum: non obruta virtus
Paupertate latet. lectos ex omnibus oris
Euehis, & [c] numquam meriti cunabula quæris, c. meriti, numquam cunabula P.C.
Et, qualis, non vnde satus. sub teste benigno
Viuitur: egregios inuitant præmia mores.
Hinc priscæ redeunt artes: felicibus inde
Ingenijs aperitur iter, despectáque Musæ
Colla leuant, opibúsque fluens, & pauper eodem
Nititur ad fructum studio, cum cernat vterque,
Quod nec inops iaceat probitas, nec inertia surgat
Diuitijs. nec te iucunda fronte fefellit
Luxuries prædulce malum: quæ dedita semper
Corporis arbitrijs, hebetat caligine sensus,
Membráque Circæis effeminat acrius herbis.
Blanda quidem vultu, sed qua non tetrior vlla
Interius: fucata genas, & amicta dolosis
Illecebris, toruos auro [d] circumlinit hydros. d circumuenit C. circumligat B.

Illa voluptatum multos innexuit hamis.
Te numquam conata capit. non praua libido
a. Stupris aduigilat, P.C.I. — a *Aduigilat stupris: non tempora somnus agendi*
Frustratur: nullo cithare conuiuia cantu,
Non pueri lasciua sonant. quis cernere curis
Te vacuum potuit? quis tota mente remissum,
Aut indulgentem dapibus, ni caussa iuberet
b. laxant C.I. — *Letitiæ? non indecores æraria* b *lassant*
Expensæ: paruo non improba littera libro
Absentem condonat opes. à milite parcus
Diligeris: neque enim neglectas pace cohortes
c. Tunc C. — c *Tum ditas, cùm bella fremunt. scis nulla placere*
Munera, quæ metuens illis, quos spreuerit, offert
Serus, & incassum seruati prodigus auri.
Anteuenis tempus: non exspectantibus vltrò
Munificus mensǽq; adhibes, & nomine quemque
Compellas: clari, sub te quod gesserat olim,
Admonitor facti, figendáque sensibus addis
Verba, quibus magni geminatur gratia doni.
Nec si quid tribuas, iactatum sæpiùs idem
Exprobrare soles: nec quos promoueris, alto
Turgidus alloqueris fastu: nec prospera flatus
Attollunt nimios: quin ipsa superbia longè
Discessit. vitium rebus sollenne secundis,
Virtutúmque ingrata comes. contingere passim,
Affaríque licet. non inter pocula sermo
Captatur, pura sed libertate loquendi,
Seria quisque iocis nulla formidine miscet.
Quem videt Augusti socerum, regníq; parentem,
Miratur conuiua parem, cùm tanta potestas
Ciuem lenis agat. te doctus prisca loquentem,

Te

Te matura senex audit, te fortia miles,
Adspersis salibus, quibus haud Amphiona quisquã
Præferat, Aonios meditantem carmine muros.
Nec velit Orpheo migrantes pectine siluas.
Hinc amor, hinc veris, & non d *fallentibus omnes* d. fallacibus P. C. I.
Pro te solliciti votis: hinc nomen vbique
Plausibus, auratis celebrant hinc ora figuris.
Quæ non incudes streperent? quæ flamma vocaret
Fabrilis? e *quæ sufficerent fornacibus æra,* e quæ satis fluerent P.C.
Effigies ductura tuas? quis deuius esset
Angulus, aut regio, quæ non pro numine vultus
Dilectos colerent, talem ni semper honorem
Respueres? decus hoc rapit, quem falsa timentum
Munera decipiunt, qui se diffidit amari.
Hic solus spreuisse potest, qui iure meretur.
Vndique legati properant, generique sub ore
In tua centenas aptant præconia voces.
Grates Gallus agit, quòd f *milite tutus inermi,* f. limite B.
Et metuens hostile nihil, noua culmina totis
Ædificet ripis, & sæuum gentibus amnem,
Thybridis in morem, domibus præuelet amœnis.
Hinc Pœni cumulant laudes, quòd rura tyranno
Libera possideant. hinc obsidione solutus
Pannonius, potórque Saui, qui clausa tot annis
Oppida, laxatis ausus iam pandere portis,
Rursum cote nouat nigras rubigine falces,
Exesósque situ cogit splendere ligones.
Agnoscit g *causas, & collibus oscula notis* g forsan sit causa Aldus, Agnoscitque casas.
Figit, & impresso glebis non cedit aratro.
Exsectis inculta dabant quas secula siluis,
Restituit terras, & opacum vitiosi Istrum

Conferit, & patrium vectigal soluere gaudet,
Immunis qui clade fuit. te sospite fas est
f. latè P. C.I. *Vexatum* [f] *laceri corpus iuuenescere regni.*
Sub tot principibus quæcumque amisimus olim
Tu reddis: solo poterit Stilicone medente
Crescere Romanum vulnus tectura cicatrix,
Inque suos fines tandem redeunte colono,
Illyricis iterùm ditabitur aula tributis.
Nec tamen humano cedit cæleste fauori
Iudicium: cingunt Superi concordibus vnum
Præsidiis, hostésque tuos aut litore produnt,
Aut totum oppositi claudunt fugientibus æquor,
Aut in se vertunt Furijs, aut militis ense
Bacchati laniant Pentheo corpora ritu.
Insidias retegunt, & in ipsa cubilia fraudum
Ducunt. ceu tenera venantem nare Molossi
Ominibus ventura notant, aut alite monstrant,
Aut monitos certa dignantur imagine somnos.
Pro quibus innumeræ trabearum insignia terræ
Certatim petiere tibi: poscentibus ipse
Restiteras, & mens aliorum prona fauori,
Iudex dura sui, facibus succensa pudoris,
Tarda verecundis excusat præmia caussis.
Ergo auidæ, tantósque noui spe Consulis annos
Elusæ, dominæ pergunt ad limina Romæ
g annueres P.C.I. *Si minùs* [g] *annuerit precibus, vel cogere certè*
Cunctantem, votóque moras auferre paratæ.
Conueniunt ad tecta Deæ, quæ candida lucent
Monte Palatino: glaucis tum prima Mineruæ
Nexa comam folijs, fuluâque intexta micantem
Veste Tagum, tales profert Hispania voces.

Cuncta

Cuncta mihi semper Stilico, quæcunq; poposci,
Concessit, tantúmque suos inuidit honores.
Augusti potuit soceri contemnere fasces,
Iam negat & genero: si non vt ductor ab orbe,
Quem regit, accipiat, saltem cognatus ab aula.
Exiguúmne putat, quòd sic amplexus Iberam
Progeniem, nostros immoto iure nepotes
Sustinet, vt patrium commendet purpura Bætim?
Quòd pulcro Mariæ fecundet germine regnum?
Quòd domini speratur auus? tum flaua repexo
Gallia crine ferox, euinctáque torque decoro,
Bináque gesa tenens, animoso pectore fatur.
Qui mihi Germanos solus, Francósque subegit,
Cur nondum legitur fastis? cur pagina tantum
Nescit adhuc nomen, quod iam numerare decebat?
Vsque adeóne leuis pacati gloria Rheni?
Inde Caledonio velata Britannia monstro,
Ferro picta genas: cuius vestigia verrit
Cærulus, Oceaníque æstum mentitur amictus.
Me quoque vicinis pereuntem gentibus, inquit,
Muniuit Stilico, totam cùm Scotus [h] *Hibernam* h. Iuernam
Mouit, & infesto spumauit remige Tethys.
Illius effectum curis ne bella timerem
Scotica, ne Pictum tremerem, ne litore toto
[i] *Prospicerem dubijs venturum Saxona ventis.* i. Adspicerem I.
[k] *Tunc spicis, & dente comas illustris eburno,* k. Tum P.C.I.
Et calido rubicunda die, sic Africa fatur.
Sperabam nullas trabeas Gildone perempto
Nasci posse moras. etiam nunc ille repugnat,
Et tanto dubitat fasces præbere triumpho:
Qui mihi Maurorum penitus lacrymabile nomen

Ignorare dedit. post hæc Oenotria lentis
Vitibus intorquens ederas, & palmite largo
Vina fluens, si vos adeò Stilicone curules
Augeri flagratis, ait, quas sola iuuare
Fama potest: quanto me digniùs incitat ardor,
Vt præsente fruar, conscendentémque tribunal
Prosequar, atque anni pandentem claustra salutem.
Talibus alternant studijs, Romámque precantes
Pro cunctis hortantur eat. nec segniùs illa
a. sed raptis P.C.I. *Paruit officio, [a] raptis sed protinus armis*
Ocyor excusso per nubila sidere tendit.
Transuehitur Tuscos, Apenninúsque volatu
Stringitur: Eridanus clypei iam fulgurat vmbra.
Constitit ante ducem, tetrica nec Pallade vultu
Deterior, nec Marte minor: tremit ore corusco
Iam domus, & summæ tangunt laquearia cristæ.
Tum prior attonitum gratis affata querelis.
Seruatas Stilico per te venerande curules
Ornatas nec dum fateor. quid profuit anni
Seruilem pepulisse notam? defendis honorem,
Quem fugis, & spernis, tanta quem mole tueris:
Respuis oblatum, pro quo labente resistis.
Quaenam caussa moræ? quonam cunctabere rursus
b. metus B. *Ingenio? nullus Boreæ [b] metus, omnis & Austri*
Ora silet: cecidit Maurus, Germania cessit,
Et Ianum pax alta ligat: te Consule nec dum
Digna feror. titulum ne leuem, paruique nitoris
Credimus, Augusti quo se decorare fatentur?
Sub iuga quo gentes captiuis Regibus egi?
Non, si prodigijs casus natura futuros
Signat, polluimur macula, quod rebus Eois
Omen erat. quamquam nullis mihi cognita rebus

Fabula,

Fabula, vix tanto risit de crimine rumor.
Opprobrijs stat nulla fides, nec littera venit
Vulgatura nefas: in quo vel maxima virtus
Est tua, quòd nostros qui consulis omnia patres
De monstris taceas pellendis. denique nulla
Dedecoris sanctum violant oracula cœtum,
Nec mea funestum versauit Curia nomen.
Pars sceleris dubitasse fuit. quæcumque profana
Pagina de primo venisset limite Phœbi.
Antè fretum deleta mihi, ne turpia castis
Auribus Italiæ factorum exempla nocerent.
Publicus ille furor, quantum tua cura peregit
Secretum meruit. lætetur quisquis Eous
Scribere desierit: fastos portenta Gabinos
Ista latent: propriam labem tersisse laborent.
Cur ego quæ numquam didici, sensive creatum
Gratulor exemtum? delicti pœnitet illos.
[a] *Nos nec credidimus, fuerit tamen omnibus vnum* a. Nec nos P.C.I.
Crimen, & ad nostras manauerit vsque secures.
Plus ideò sumenda tibi fastigia iuris,
Ne pereat tam priscus honos, qui portus honorum
Semper erat. nullo sarciri Consule damnum
Excepto Stilicone potest. benè præscia tempus
Mens tua distulerat: titulo tunc crescere posses,
Nunc per te titulus. Consul succurre grauatis
Consulibus: quicumque fuit, quicumque futurus,
Annum redde tuum, quem mox secura sequatur
Posteritas, nec iam doleat defensa vetustas.
Sic trabeis vltor Stilico, Brutúsque repertor.
Libertas populi primo tunc Consule Bruto
Reddita per fasces; hic fascibus expulit ipsis
Seruitium. instituit sublimem Brutus honorem:

Asseruit Stilico. plus est seruasse repertum,
Quàm quæsisse nouum. quid tardius ore verendo
Annuis? insolitus frontem circumfluit ignis:
Tandem vince tuum, qui vincis cuncta, pudorem.
d. Hos P. C. — d *Hoc etiam, quamuis corrumpi munere nullo*
Te certum est, mirare libens, ac suscipe cinctus,
Quos tibi diuino mecum Tritonia duxit
Pectine: tincta simul repetito murice fila
Contulimus pensis, & eodem neuimus auro,
Aurea quo Lachesis sub te mihi sæcula texit.
Heic ego promissam sobolem, sperataque mundo
Pignora prælusi: verum mox ipse probabis
Me vatem, nostræque fidem venientia telæ
Fata dabunt. dixit, gremióque rigentia profert
Dona, graues auro trabeas, insigne Mineruæ
Spirat opus, rutilis heic pingitur aula columnis,
e. labores P. C. I. — *Et sacri Mariæ partus Lucina* e *dolores*
Solatur. residet fulgente puerpera lecto:
Sollicitæ iuxta pallescunt gaudia matris:
Susceptum puerum redimitæ tempora Nymphæ
Auri fonte lauant: teneros de stamine risus,
Vagitúsque audire putes. iam creuerat infans
Ore ferens patrem: Stilico maturior æuo
Martia recturo tradit præcepta nepoti.
f. fucata. B. — *Parte alia spumis* f *fumantem Serica frena*
Purpureo primæ signatus flore iuuentæ
Eucherius flectebat equum, iaculisque, vel arcu
Aurea purpureos tollentes cornua ceruos,
Aureus ipse ferit. Venus heic inuecta columbis,
g. conubia C. I. — *Tertia regali iungit* g *connubia nexu,*
Pennatique nurum circumstipantur amores
Progenitam Augustis, Augustorúmque sororem.

Euche-

Eucherius timido iam flamea sublevat ore
Virginis: arridet læto Thermantia fratri.
Nam domus hæc vtroque petit diademata sexu,
Reginásque parit, Reginarúmque maritos.
Talibus inuitat donis, dextræque [h] *tegendum* h. gerendū B.
Diua simul porrexit ebur, sollennibus vrnam
Commouet auspicijs, auibúsque incepta secundat.
Tunc habiles humeros armis, Dea vestibus ambit
Romuleis. Latij sederunt pectore cultus,
Loricæque locum decuit toga. talis ab Istro,
Vel Scythico victor rediens Gradiuus ab axe,
Deposito mitis clypeo, candentibus vrbem
Ingreditur trabeatus equis, spatiosa Quirinus
Frena regit, currúmque patris Bellona [i] *cruentat* i. cruentū P.C.I.
Ditibus exuuijs, [k] *tendentem ad sidera quercum,* k tendens P.C.I.
Præcedit, lictórque Metus cum fratre [l] *Pauore* l. Pudore. P.I.
Barbara ferratis innectunt [m] *terga catenis,* m. colla I
Velati galeas lauro, propiúsque iugales
Formido ingentem vibrat succincta securim.
Vidit vt optato se Consule Roma potitam:
Nunc, ait, Elysij lucos irrumpere campi
Nunc libet, vt tanti Curijs miracula voti
Fabricijsque feram, famæ qui vulnere nuper
Calcatam fleuere togam. iam prata choreis
Pulsent, nec rigidos pudeat lusisse Catones.
Audiat hoc senior Brutus, Pœnúsque tremendi
Scipiadæ, geminis tandem quod libera damnis
Vnius auxilio fasces, Libyámque recepi.
Quod superest, vnum precibus fortissime Consul
Adde meis, vrbique tuum largire parumper,
Quem rogat, aduentum. quam tu belloq; faméque
Depulsa terris iterùm regnare dedisti.

Splendida suscipiant alium te Rostra Camillum,
Vltorem videant, seruatorémque Quirites.
a. Et P.C. *a Vt populus, quẽ ductor amas, quibus Africa per te,*
Nec priùs auditas Rhodanus iam donat aristas:
Vt mihi vel Massyla Ceres, vel Gallica prosit
Fertilitas; messésque ferat nunc humidus Auster,
Nunc Aquilo: cunctis ditescant horrea ventis.
Quæ tunc Flaminiam stipabunt millia vulgi!
Fallax ô quoties rumor deludet amorem
Suspensum, veniens omni dum crederis hora?
Spectabunt cupidæ matres, spargentur & omnes
Flore viæ, superet cùm Pythio limina Consul
Arduus, antiqui species Romana Senatus.
Pompeiana dabunt, quantos proscenia plausus,
Ad cælum quoties vallis tibi Martia ducet
Nomen, Auentino, Pallanteóque recessu!
Nunc te conspiciam castris permitte relictis,
Mox & cum genero trabeis visura secundis.
Hæc dum Roma refert, iam fama loquacibus alis
Peruolat Oceanum, linguis & mille citatos
b. nullisque P.C.I. *Festinare iubet proceres, b nullisque senectus,*
Non iter, hibernis obstant nec flatibus Alpes.
Vincit amor meriti pridem, clariq́ue vetustis
Fascibus ad socij properant, & vindicis annum.
c. secunda P.C.I. *Sic vbi c fecunda reparauit morte iuuentam,*
Et patrios idem cineres, collectáque portat
Vnguibus ossa pijs, Niliq́ue ad litora tandem
Vnicus extremo phœnix procedit ab Euro:
Conueniunt Aquilæ, cunctæq́ue ex orbe volucres,
Vt Solis mirentur auem. procul ignea lucet
Ales, odorati redolent cui cinnama busti.
Nec minor in cælo chorus est, exsultat vterque

Thes-

Theodosius, aliique tui: Sol ipse quadrigis
Vere [a] *coronatus, dignum tibi præparat annum.*
Est ignota procul, nostræque impervia menti,
Vix adeunda Deis, annorum squalida mater,
Immensi spelunca æui: quæ tempora vasto
Suppeditat, revocatque sinu. complectitur antrum,
Omnia qui placido consumit numine serpens,
Perpetuumque viret squamis, caudamque reducto
Ore vorat, tacito relegens exordia lapsu,
Vestibuli custos, vultu longæua decoro
Antè fores Natura sedet, cunctisque volantes
Dependent membris animæ, mansura verendus
Scribit iura senex, numeros qui diuidit astris,
Et cursus, stabilesq; moras, quibus omnia viuunt,
Ac pereunt: fixis cùm legibus ille recenset,
Incertum quid Martis iter, certumque Tonantis
Proficiat mundo, quid velox semita Lunæ,
Pigraque Saturni, quantum Cytherea sereno
Curriculo, Phæbique comes Cyllenius erret.
Illius vt Phœbus ad limen constitit antri,
Occurrit Natura potens, seniorque superbis
Canitiem inclinat radijs: tunc sponte reclusos
Laxauit postes adamas, penetrale profundum
Panditur, & sedes, æuique arcana patescunt.
Heic habitant vario facies distincta metallo
Sæcula certa locis: illinc glomerantur aëna.
Heic ferrata rigent, illic argentea candent
Eximia regione domus. contingere terris
Difficilis, stabat rutili grex aureus anni:
Quorum præcipuum pretioso corpore Titan
Signandum Stilicone legit. tunc imperat omnes
Ponè sequi, dictisque simul compellat euntes.

a. coronatus P.C.L.

En, cui distulimus melioris sæcla metalli,
Consul adest. ite optati mortalibus anni,
Ducite virtutes hominum, florescite rursus
Ingenijs hilares Baccho, frugúmque feraces.
Non inter geminos anguis glaciale Triones
Sibilet, immodico nec frigore sæuiat vrsa.
Non toruo fremat igne Leo, nec brachia Cancri
Vrat atrox æstas, madidæ nec prodigus vrnæ
Semina prærupto dissoluat Aquarius imbre.
Phrixeus roseo producat fertile cornu
Ver aries, pingues nec grandine tundat oliuas
Scorpius, autumni maturet gramina Virgo,
Lenior & grauidis allatret Sirius vuis.
b. finibus P.C. *Sic fatus, croceis rorantes* [b] *ignibus hortos*
Ingreditur, vallémque suam, quam flameus ambit
Riuus, & irriguis largum iubar ingerit herbis,
Quas solis pascuntur equi. flagrantibus inde
Cæsariem sertis, & lutea lora, iubásque
Subligat alipedum. gelidas hinc Lucifer ornat
Hinc Aurora comas, iuxtáque arridet habenis
Aureus, & nomen prætendit Consulis annus,
Inque nouos iterum reuoluto cardine cursus,
Scribunt æthereis Stiliconem sidera fastis.

FINIS.

CL. CLAVDIANI IN LIBRVM TERTIVM DE LAVDIBVS STILICONIS

PRAEFATIO.

MAIOR Scipiades, Italis qui[a] solus ab oris
In proprium vertit Punica bella caput,
Non sine Pieriis exercuit artibus arma:
Semper erat vatum maxima cura duci.
Gaudet enim virtus testes[b] sibi iungere Musas:
Carmen amat, quisquis carmine digna gerit.
Ergo seu patriis primaeuus Manibus vltor,
Subderet Hispanum legibus Oceanum,
Seu Tyrias certa fracturus cuspide vires,
Inferret Libyco signa tremenda mari.
Hærebat doctus lateri, castrisque solebat
Omnibus in medias Ennius ire tubas.
Illi post lituos pedites fauere canenti,
Laudauitque noua cæde cruentus eques.
Cúmque triumpharet gemina Carthagine victa,
Hanc vindex patris, vicerat hanc patriæ.
Cùm longi Libyam tandem post funera belli
Antè suas mœstam cogeret ire rotas;
Aduexit reduces secum victoria Musas,
Et sertum vati Martia laurus erat:
Noster Scipiades Stilico: quo concidit alter
Hannibal, antiquo sæuior Hannibale.
Te mihi post quinctos annorum Roma recursus
Reddidit, & votis iussit adesse suis.

a. ductus B.

b. subiungere P.C.L.

CL.

CL. CLAVDIANI DE LAVDIBVS STILICONIS LIBER III.

Q*VEM populi plausu, procerum quem voce petebas*
Adspice Roma virum. iam tempora desine longa
Dinumerare [a] *viae, visoque assurgere semper*
Puluere: non dubijs ultrà torquebere votis.
Totus adest oculis, aderat qui mentibus olim,
Spe maior, fama melior. venerare curulem,
Quae tibi restituit fasces: complectere dextram,
Sub iuga quae Poenos iterum Romana redegit.
Excipe magnanimum pectus quo frena reguntur
Imperij, cuius libratur sensibus orbis
Os sacrum, quod in aere colis, miraris in auro,
Cerne libens. hic est [b] *felix bellator vbique:*
Defensor Libyae; Rheni [c] *pacator, & Istri.*
Ostentare suos prisco si more labores,
Et gentes cuperet vulgo monstrare subactas:
Certarent vtroque pares à cardine lauri.
Haec Alemanorum spolijs, Australibus illa
Ditior exuuijs. illinc flauente Sicambri
Caesarie, nigris hinc Mauri crinibus irent.
Ipse albis veheretur equis: currúmque secutus
Laurigerum, festo fremuisset carmine miles.
Hi famulos traherent Reges: hi facta metallis
Oppida, vel montes captiuáque flumina ferrent.
Hinc Libyci fractis lugerent cornibus amnes:
Inde catenato gemeret Germania Rheno:
Sed non immodicus proprij iactatur honoris

Con-

a. mora I.
b. pro te P.C.I.
c. calcator P.C.I.

Consul Romatuus: non illum præmia t antum,
Quàm labor ipse iuuat. strepitus fastidit inanes,
Inque animis hominum pompa meliori triumphat.
Non alium certè Romanæ clariùs arces
Suscepere ducem, nec cùm cedente rediret
Fabricius Pyrrho, nec cùm Capitolia curru
Pellææ domitor Paullus conscenderet aulæ.
Nec similis Latias patefecit gloria portas.
Post Numidas Mario, post classica Martis Eoi
Pompeio, nulli pars æmula defuit vmquam,
Quæ grauis obstreperet laudi, stimulisq; malignis,
Facta sequebatur quamuis ingentia liuor.
Solus hic inuidiæ fines virtute reliquit,
Humanúmque modum. quis enim liuescere possit,
Quòd numquam pereant stellæ? quod Iupiter olim
Possideat cælum? quòd nouerit omnia Phœbus?
Est aliquod meriti spatium, quòd nulla furentis
Inuidiæ mensura capit. ductoribus illis
Preterea diuersus erat fauor. æquior ille
Patribus, inuisus plebi. popularibus illi
Munito studijs, languebat gratia patrum.
Omnis in hoc vno varijs discordia cessit.
Ordinibus. lætatur Eques, plauditque Senator,
Votáque patricio certant plebea fauori.
O felix, seruata vocat quem Roma parentem.
O mundi communis amor, cui militat omnis
Gallia, quem Regum thalamis Hispania nectit,
Cuius & aduentum crebris petiere Quirites
Vocibus, & meruit genero præstante Senatus.
Non sic virginibus flores, non frugibus imbres, d Ia Bis. C.I.
Prospera non [d] *fessis optantur flamina nautis,*

Vt

Vt tuus adspectus populo. quæ numine tanto
Litora fatidicas attollunt Delia lauros,
Venturi quoties affulsit Apollinis arcus?
Quæ sic aurifero Pactoli fonte tumescit
Lydia, cùm domitis apparuit Euius Indis?
Nónne vides & plebe vias, & tecta latere
e. vt P. his C. I. *Matribus?* [e] *hic Stilico cunctis inopina reluxit*
Te victore salus: septem circumspice montes,
Qui Solis radios auri fulgore lacessunt,
Indutósque arcus spoliis, æquatáque templa
Nubibus, & quidquid tanti struxere triumphi.
Quantum profueris, quantam seruaueris vrbem,
Attonitis metire oculis. hæc fabula certè
f. Pœnus I. *Cũcta forent, si* [f] *Rhenus adhuc incũberet Austro.*
Mos erat in veterum castris, vt tempora quercu
Velaret, validus fuso qui viribus hoste
Casurum potuit morti subducere ciuem.
At tibi quæ poterit pro tantis ciuica reddi
Mœnibus? aut quantæ pensabunt facta coronæ?
g. solam P. C. L. *Non* [g] *solùm populi vitam debere fatetur*
Armis Roma tuis: sed quod iucundior esset,
Lucis honoratæ fructus venerabile famæ
Pondus & amissas vires, & regna recepit.
Iam non prætumidi supplex Orientis ademtam
Legatis poscit Libyam, famulósue precatur,
Dictu turpe, suos: sed robore freta Gabino
Te duce Romana tandem se vindicat ira.
Ipsa iubet signis, bellaturóque togatus
Imperat, & spectant aquilæ decreta Senatus.
Ipsa tibi trabeas vltrò dedit: ipsa curulem
Obtulit: hæc vltrò fastos ornare coëgit.

Nil perdit decoris prisci, nec libera quærit
Sæcula, cùm donet fasces, cùm prælia mandet.
[a] *Séque etiam creuisse videt. quis Gallica rura,* [a] Nunc P.C.
Quis meminit Latio Senonum seruisse ligones?
Aut quibus exemplis fecunda Thybris ab Arcto
Vexit Lingonico sudatas vomere messes?
Auxilium non illa seges modò præbuit vrbi,
Sed fuit indicio, quantum tibi Roma liceret:
Admonuit dominæ gentes, instárque tropæi
Rettulit ignotum gelidis vectigal ab oris.
[b] *Hoc quoque maiestas augescit plena Quirini* [b]. Hæc C.
Rectores [c] Libyæ, populo quòd indice pallent, [c].Libyci, P.C.I.
Et post emeritas moderator quisque secures
Discrimen lethale subit: quòd Pœnus arator
Intulerit, madidas quantum transmiserit Auster.
Ardua qui latè terris responsa dedere,
Hinc trepidāt humiles: tremuit quos Africa nuper,
Cernunt Rostra reos. cani virtutibus æui
Materiam pandit Stilico, populúmque vetusti
Culminis immemorem, dominandi rursus in vsum
Excitat, vt magnos calcet metuendus honores.
Pendat iustitia crimen, pietate remittat
Errorem, purósque probet, damnétque nocentes,
Et patrias iterùm clemens exerceat artes.
Fallitur, egregio quisquis sub principe credit
Seruitium. numquam libertas gratior exstat,
Quàm sub Rege pio. quos præficit ipse regendis
Rebus: ad arbitrium plebis, patrúmque reducit
Conceditque libens, meritis seu præmia poscant,
Seu punire velint. posito iam purpura fastu,
De se iudicium non indignatur haberi.
Sic docuit regnare socer: sic casta iuuentæ

Frena dedit: teneros his moribus imbuit annos.
Verior Augusti genitor, fiducia belli,
Pacis consilium, per quem squalore remoto
Pristina Romuleis infloruit artibus ætas:
Per quem fracta diu, transl átque pænè potestas
Non oblita sui, seruilibus exsulat aruis,
In proprium seducta Larem: victricia reddit
Fata solo, fruitúrque iterùm, quibus hæserat olim
Auspiciis, capitíque errantia membra reponit.
a. Dîis P. C.I. *Proxime* [a] *Dis Consul, tantæ qui prospicis vrbi,*
Qua nihil in terris complectitur altiùs æther:
Cuius nec spatium visus, nec corda decorem,
Nec laudem vox vlla capit: quæ luce metalli
Æmula vicinis fastigia conserit astris.
Quæ septem scopulis zonas imitatur Olympi,
Armorum, legúmque parens: quæ fundit in omnes
Imperium, primique dedit cunabula iuris.
Hæc est, exiguis quæ finibus orta tetendit
In geminos axes, paruáque à sede profecta
Dispersit cum Sole manus: hæc obuia fatis,
Innumeras vno gereret cum tempore pugnas,
Hispanas caperet, Siculas submitteret vrbes,
Et Gallum terris prosterneret, æquore Pœnum.
Numquam succubuit damnis, & territa nullo
Vulnere post Cannas maior, Trebiamq; fremebat,
Et cùm iam premerent flamæ, murúmque feriret
Hostis, in extremos aciem mittebat Iberos.
Nec stetit Oceano, remisque ingressa profundum,
Vincendos alio quæsiuit in orbe Britannos.
Hæc est, in gremium victos quæ sola recepit,
Humanúmque genus communi nomine fouit,
Matris, non dominæ ritu, ciuésque vocauit,

Quos

Quos domuit, nexúque pio longinqua reuinxit.
Huius pacificis debemus moribus omnes,
Quòd veluti patrijs regionibus vtitur hospes:
Quòd sedem mutare licet: quòd cernere Thulen,
Rursus & horrendos quondam penetrare recessus:
Quòd bibimus passim Rhodanū potamus Orontē:
Quòd cuncti gens vna sumus:[a] *nec terminus vm- (quam*
Romanæ ditionis erit. nam cetera regna
Luxuries vitijs, odijsque superbia vertit.
Sic malè sublimes fregit Spartanus Athenas,
Atque idem Thebis cecidit. sic Medus ademit
Assyrio, Medóque tulit moderamina Perses.
Subiecit Persen Macedo, cessurus & ipse
Romanis. hæc augurijs firmata Sibyllæ:
Hæc sacris animata Numæ est. hinc fulmina vi- (brat
Iuppiter: hanc tota Tritonia Gorgone velat.
Arcanas huc Vesta faces, huc Orgia secum
Transtulit, & Phrygios genitrix turrita leones.
Huc depulsurus morbos Epidaurius hospes
Reptauit placido tractu, vectúmque per vndas
Insula Pæonium texit Tiberina draconem.
Hanc tu cum Superis Stilico præclarè tueris:
Protegis hanc clypeo matrem Regúmque ducúmque,
Præcipuéque tuam. dedit hæc exordia lucis
Eucherio, puerúmque ferens hic regia mater
Augusto monstrauit auo: lætatus at ille
Sustulit in Tyria reptantem veste nepotem,
Romáque venturi gaudebat præscia fati,
Quòd te iam toto meruisset[b] *pignore ciuem.*
Nec tamen ingratum, nec qui[c] *tua facta referre*
Nesciat, hunc credas populum si voluere priscos
Annales libeat, quoties[d] *hinc prælia sumpsit*

a. non P.
b. pectore B.
c. benefacta P. C. I.
d. huc P. C. I.

Pro sociis, quoties dono concessit amicis
Regibus, Ausonio quæsitas sanguine terras.
Publica sed numquam tanto se gratia fudit
Assensu (quis enim princeps hæc omnibus egit
Obsequiis!) sese dominum, patrémque vocari,
a. Quod P.C a *Quin tibi continuus* b *resonent conuexa diebus.*
b. resonant C.I. *Macte nouis Consul titulis, Mauortia plebes*
Te dominum, Bruto non indignante, fatetur.
Et quod adhuc nullo potuit terrore coacta
Libertas Romana pati, Stiliconis amori
Detulit. exsultant auidi quocumque decorus
Conspiciare loco, noménque ad sidera tollunt,
Nec vaga dilecto satiantur lumina vultu:
Seu circum trabeis fulgentibus aureus intres:
Seu celebres ludos: solio seu fultus eburno
Cingas iure forum: denso seu turbine vulgi
c circumdent B. *Circumfusa tuæ* c *conscendant Rostra secures.*
Quæ verò procerum voces, quàm certa fuere
Gaudia! cùm totis exsurgens ardua pennis
d. alas P. C.I. *Ipsa duci sacras Victoria panderet* d *ædes,*
Et palma viridi gaudens, & amicta tropæis.
Custos imperij virgo, quæ sola mederis
Vulneribus, nullúmque doces sentire laborem:
Seu tibi Dictææ placuerunt astra Coronæ:
Seu magis æstiuo sedes vicina Leoni:
Seu sceptrum sublime Iouis, seu Palladis ambis
Ægida: seu fessi mulces suspiria Martis.
Adsis perpetuum Latio, votisque Senatus
Annue Diua tui: Stilico tua sæpiùs ornet
Limina, téque simul rediens in castra reducat.
Hunc bellis comitare fauens: hunc redde togatum
Consiliis. semper placidus te moribus egit,

Ser-

Seruauitque piam victis, nec polluit vmquam
Laurum sæuitia, ciuem nec fronte superba
Despicit, aut trepidam vexat legionibus vrbem.
Sed verus patriæ Consul cessantibus armis
Contentus lictore venit, nec inutile quærit
Ferri præsidium, solo munitus amore:
Magnarum nec parcus opum, geminare profundas
Distulit impensas, & post miracula castris
Edita, vel genero Romæ maiora reseruat.
Auratos Rhodijs imbres, nascente Minerua
Indulsisse Iouem perhibent, Bacchóque paternum
Iam pulsante femur, mutatus palluit Hermus
In pretium, votique famem passurus auari.
Ditabat rutilo quidquid Mida tangeret auro:
Fabula, seu verum canitur. tua copia vincit
Fontē Hermi, tactumq́; Midæ, pluuiasq́; Tonantis.
Obscurat veteres, obscurabitque futuros
Par donis, armisque manus. si solueret ignis,
Quas dedit immanes vili pro pondere, massas:
Argenti potuere lacus, & flumina fundi.
Nec tibi, quæ pariter siluis dominaris, & astris.
Exiguam Stilico mouit Latonia curam.
Tu quoque nobilibus spectacula nostra laboras
Illustrare feris, summóque in vertice rupis
Alpinæ socias arcu cessante pudicas,
Et pharetratarum comitum inuiolabile cogis
Concilium. veniunt humeros, & brachia nudæ,
Armatæque manus iaculis, & terga sagittis:
Incomptæ, pulchræque tamen. sudoribus ora
Puluerulenta a *rubent sexum nec cruda fatetur* a. horrent P.C.
Virginitas: sine lege comæ: duo cingula vestem
Crure tenus pendere vetant. præcedit amicas

Flaua Leontodame, sequitur nutrita Lycæo
Nebrophone, telúque domat quæ Mænala Thero,
Ignea Cretæa properat Britomartis ab Ida,
Et cursu Zephyris numquam cessura Lycaste.
a. Erymanthe.I. *Iungunt se geminæ metuenda feris* [a] *Hecaërge:*
Et soror, optatum numen venatibus Opis,
Progenies Scythiæ, Diuas, nemorúmque potentes
Fecit Hyperboreis Delos prælata pruinis.
Hæ septem venere duces, exercitus alter
Nympharum incedunt, acies formosa Dianæ
Centum Taygeti, centum de vertice Cynthi,
Et totidem casto genuit quas flumine Ladon.
Quas tibi collectas vidit, sic Delia cœpit.
O sociæ, mecum thalami quæ iura perosæ,
Virgineo gelidos percurritis agmine montes,
Cernitis vt Latio Superi communibus ornent
Hunc annum studijs: quantos Neptunus equorum
b. orbe C. I. *Donet ab* [b] *vrbe greges: laudi* [c] *quàm nulla canendæ*
c. quòd P. C. *Fratris plectra vacent: nostram quoq; sentiat idem,*
Quam meritis debemus, opem. non spicula poscit
Iste labor: maneant clausis nunc sicca pharetris.
Omnis & à solitis noster venatibus arcus
Temperet, in solam cruor hic seruetur arenam.
Retibus, & claustris dilata morte tenendæ,
Ducendæque feræ. cupidas arcete sagittas:
Consulis in plausum casuris parcite monstris.
Acceleret diuisa manus: mihi cursus anhelas
Tenditur ad Syrtes, mecum Dictæa Lycaste
Et comes Opis eat. steriles iuuat ire per æstus:
Namque feras alijs tellus Maurusia donum
Præbuit, huic soli debet seu victa tributum.
Dum nos horribiles Libyæ scrutamur alumnos,

Europæ vos intercà perquirite saltus,
Et scopulos posita ludat formidine pastor,
Securisque canat Stiliconem fistula siluis.
Parent Numinibus montes, vt legibus vrbes.
Dixit, & extemplò frondosa fertur ab Alpe
Trans pelagus. cerui currum subiere iugales,
Quos decus esse Deæ primi sub lumine cæli
Roscida fecundis concepit Luna cauernis.
Par nitor intactis niuibus, frons [a] discolor auro a.decolor P.
Germinat, & spatio summas æquantia fagos
Cornua ramoso surgunt procera metallo.
Opis frena tenet: fert retia rara Lycaste,
Auratásque plagas: immortalésque Molossi
Latrantes mediis circum iuga nubibus ibant.
Quinque aliæ paribus, Phœbe sic iusserat, armis
Diuersa regione ruunt, ducitque cohortem
Quæque suam: variæ formis, & gente sequuntur,
Ingenióque canes. illæ grauioribus aptæ
Morsibus: hæ pedibus celeres, hæ nare sagaces,
Hirsutæque fremunt Cressæ, tenuésque Lacænæ,
Magnáque taurorum fracturæ colla Britannæ.
Dalmatiæ lucos, abruptáque brachia Pindi
Sparsa comam Britomartis agit: tu Gallica cingis
Lustra Leontodame, Germanorúmque paludes
Eruis, & si quis defensus arundine Rheni
Vastus aper nimio dentes curuauerat æuo.
Nubiferas Alpes, Apenninique recessus,
Garganique niues Hecaërge promta fatigat:
Speluncas canibus Thero rimatur Iberas,
Informésque cauis vrsos detrudit ab antris,
Quorum sæpè Tagus manantes sanguine rictus
Non satiauit aquis, & quos iam frigore segnes

Pyrenæa tegit latebroſis frondibus ilex.
Cyrneis, Siculiſque iugis venata virago.
Nebrophone ceruos, aliuſque in vincula cogit
Non ſæuas pecudes, ſed luxuriantis arenæ
Delicias, pompam nemorum, quodcumq; tremẽdum
Dentibus, aut inſigne iubis, aut nobile cornu,
Aut rigidum ſetis capitur: decus omne, timórque
Siluarum non cautè latent: non mole reſiſtunt
Fortia: non volucri fugiunt pernicia curſu.
Hæc laqueis innexa gemunt: hæc clauſa feruntur
Ilignis domibus. fabri nec tigna polire
Sufficiunt: rudibus fagis texuntur, & ornis
Frondentes caueæ. ratibus pars ibat onuſtis
Per freta, vel fluuios. exſanguis dextera torpet
Remigis, & propriam metuebat nauita mercem.
Per terram pars ducta rotis, longóque morantur
a montani C.I. *Ordine plauſtra vias, [a] montanis plena [b] triũphis,*
b. triumphi C.I. *Et fera ſollicitis vehitur captiua iuuencis,*
Explebat quibus antè famem: quotiéſque reflexi
Conſpexere boues, pauidi temone recedunt.
Iámque pererratis Libyæ flagrantibus oris,
Legerat eximios Phœbi germana leones:
Heſperidas qui ſæpè fugant, ventóque citatis
Terrificant Atlanta iubis, armentáque longè
Vaſtant Æthiopum, quorúmque impunè fragoſa
Murmura paſtores numquam excepere per aures.
Non illos tedæ ardentes, non ſtrata ſupernè
Lapſuro virgulta ſolo, non vocibus hædi
Pendentis ſtimulata fames, non foſſa fefellit:
Vltrò ſe voluere capi, gaudéntque videri,
Tantæ præda Deæ. reſpirant paſcua tandem:
Agricolæ reſerant iam tuta mapalia Mauri.

Tum

Tum virides[a] pardos, & cetera colligit Austri a. barros P.I.
Prodigia, immanésque simul Latonia dentes:
Qui secti ferro in tabulas, auróque micantes,
Inscripti rutilum cælato Consule nomen,
Per proceres, & vulgus eant: stupor omnibus Indis.
Plurimus ereptis elephas inglorius errat
Dentibus: insedit nigra ceruice gementum,
Et fixum Dea quassat ebur, penitúsque cruentis
Stirpibus auulsis patulos exarmat hiatus.
Ipsos quin etiam nobis miracula vellet
Ducere: sed pigra cunctari mole veretur,
Tyrrhenus fetus Libycos amplexa per vndas.
Classica turba sonat, caudámque à puppe retorquens
In proram iacit vsque leo: vix subleuat vnum
Tarda ratis, fremitus stagnis auditur in imis,
Cunctáque prosiliunt cete, [b] Tyrrhenáque Nereus b. terrenaque P.C.I.
Confert monstra suis, sed non æquare fatetur.
Æquora sic victor quoties per rubra Lyæus
Nauigat: intorquet clauum Silenus, & acres
[c] Insudant tonsis Satyri, taurináque pulsu c. Adsudāt P.I.
Baccharum Bromios inuitant tympana remos.
Transtra ligant ederæ, malum circumflua vestit
Pampinus, antennis illabitur ebria serpens,
Pérque mero madidos currunt, [d] soluuntq; rudentes d. saliúntque I.
Lynces, & insolitæ mirantur carbasa tigres.

FINIS.

CL. CLAVDIANI DE PROBINI, ET OLYBRII FRATRVM CONSVLATV PANEGYRIS.

a. flamigeris C.I.

SOl, qui [a] flamiferis mundum complexus habenis,
Voluis inexhausto redeuntia sæcula motu,

b. crinésq; I.

c. rubeant B.

Sparge diem meliore coma, [b] crinémque repexi
Blandiùs elato [c] surgant temone iugales,
Efflantes roseum frenis spumantibus ignem.
Iam noua Germanis vestigia torqueat annus
Consulibus, letique petant exordia menses.

d. Anthemium. vide Onuphriũ Fastorum lib. III.

Scis genus [d] Auchenium, nec te latuere parentes
Anniadæ. nam sæpè soles ductoribus illis
Instaurare vias, & cursibus addere nomen.
His neque per dubium pendet fortuna pauorem,
Nec nouit mutare vices, sed fixus in omnes
Cognatos procedit honos. quemcumque requires
Hac de stirpe virum, certum est de Consule nasci.
Per fasces numerantur aui, sempérque renata

e. vigent, C.

Nobilitate [e] virent, & prolem fata sequuntur,
Continuum simili seruantia lege tenorem:
Nec quisquam procerum tentat, licet ære vetusto
Floreat, & claro cingatur Roma Senatu,
Se iactare parem: sed prima sede relicta,

f. Anthemiis.

Auchenijs de iure licet certare secundo.
Haud secus ac tacitã Luna regnante per Arcton
Sidereæ cedunt acies, cum fratre retruso,

Æmu-

Æmulus aduersis flagrauerit ignibus orbis.
Tunc iubar Arcturi languet : tunc fulua Leonis
Ira perit. Plaustro iam rara intermicat Arctos
Indignata tegi : iam caligantibus armis
Debilis Orion dextram miratur inermem.
Quem priùs aggrediar? veteru quis[a] fata Probini a. facta C. L.
Nesciat, aut nimias laudes ignoret Olybri?
Viuit adhuc, complétque vagis sermonibus aures
Gloria fusa Probi, quam nec ventura silebunt
Lustra, nec[b] ignota rapiet sub nube vetustas. b obscura B.
Illum fama vehit trans æquora, tránsque remotas
Tethyos ambages, Atlanteósque recessus.
Audit & gelido, si quem Mæotica pascit,
Sub Ioue, vel calido si quis coniunctus in axe
Nascentem te Nile bibit. virtutibus ille
Fortunam domuit. numquámque leuantibus altè
Intumuit rebus : sed mens circumflua luxu
Nouerat intactum vitio seruare vigorem.
Hic non diuitias nigrantibus abdidit antris,
Nec tenebris damnauit opes : sed largior imbre
Sueuerat innumeras hominum ditare cateruas.
Quippe velut denso currentia munera nimbo
Cernere semper erat : populus vndare Penates :
Assiduos intrare inopes : remeare beatos.
Præceps illa manus fluuios superabat Iberos,
Aurea dona vomens. si quis tellure reuulsa
Sollicitus fodiens[c] miratur collibus aurum : c. rimatur B.
Quantum stagna Tagi rudibus stillantia venis
Effluxere decus : quanto pretiosa metalli
Hermi ripa micat : quantas per Lydia culta
Despumat rutilus diues Pactolus arenas!
Non mihi centenis resonent si vocibus ora,

Mul-

Multifidúsque ruat centum per pectora Phœbus,
Acta Probi narrare queam: quòd in ordine gentes
Rexerit, ad summi quoties fastigia iuris
Venerit, Italiæ latè cùm fræna teneret,
Illyricósque sinus, & quos arat Africa campos.
Sed nati vicere patrem, soliq́ue merentur
Victores audire Probi. non contigit illi
Talis honor, prima cùm parte viresceret æui:
Non consul cum fratre fuit. vos nulla fatigat
Cura diu maiora petens: non anxia mentem
a. lento I. *Spes agit, & [a] longo tendit præcordia voto.*
Cœpistis quo finis erat. primordia vestra
Vix pauci meruere senes: metasq́ue tenètis,
Ante genas dulces quàm flos iuuenilis inumbret,
Oraq́ue ridenti lanugine vestiat ætas.
Tu precor ignarum doceas Parnassia vatem,
Quis Deus ambobus tanti sit muneris auctor.
Postquam fulmineis impellens viribus hostem
Belliger Augustus trepidas laxauerat Alpes,
Roma Probo cupiens dignas persoluere grates,
Sedula pro natis dominum flexura rogando
Ire parat: famuli currum iunxere volantem.
Impetus, horribilisq́ue metus, qui semper agentes
Prælia cum fremitu Romam comitantur anhelo,
Siue petat Parthos, seu cuspide turbet Hydaspen,
b. mittit B. *Hic ligat axe rotas, hic sub iuga ferrea [b] nectit*
Cornipedes, rigidisq́ue docet seruire lupatis.
Ipsa triumphatis quæ possidet æthera regnis
Assilit, innuptæ ritus imitata Mineruæ.
Nam neque cæsariem crinali stringere cultu,
Colla nec ornatu patitur mollire retorto,
Dextrum nuda latus, niueos exserta lacertos.

Au-

Audacem retegit mammam, laxúmque coërcens
Mordet gemma sinum. nodus, qui subleuat ensem,
Album Punico pectus discriminat ostro.
Miscetur decori virtus, pulcérque seuero
Armatur terrore pudor, galeæque minaci
Flaua cruentarum prætenditur vmbra iubarum,
Et formidato clypeus Titana lacessit
Lumine, quem tota variarat Mulciber arte.
Hic patrius Mauortis amor, fetusque notantur
Romulei. [a] *pòst amnis inest, & bellua nutrix:*
Electro Tiberis, pueri formantur in auro:
Tingunt æra lupam: Mauors adamante coruscat.
Iam simul emissis rapido velocior Euro
Fertur equis, stridunt Zephyri, cursúque rotarum
Saucia diuiduis clarescunt nubila sulcis:
Nec traxere moras, sed lapsu protinus vno
Quem poscunt tetigere locum, [b] *quem fine sub vno*
[c] *Angustare aditum curuis* [d] *anfractibus Alpes,*
Claustráque congestis scopulis durissima tendunt,
Non alia rescr inda manu, sed peruia tantùm
Augusto, geminúsque fidem mentita tyrannis.
Semirutæ turres, auulsáque mænia fumant.
Crescunt in [e] *cumulũ strages: vallemq; profundam*
Æquauere iugis. stagnant [f] *immensa cruore*
Corpora, [g] *traduntur permisto funere Manes.*
Haud procul exacto lætus certamine victor
Cespite gramineo consederat, arbore fultus
[h] *Acclines humeros dominum gauisa coronat*
Terra suum, surgúntque toris maioribus herbæ.
Sudor adhuc per membra calet, crebróque recurrit
Halitus, & placidi radiant in casside vultus.
Qualis lethifera populatus cæde Gelones.

a. pius annus C.
b. qua C. I.
c. Angustant C. I.
d. amfractibus C. I.
e. tumulum I.
f. immersa C. I.
g. turbantur I.
h. Acclinet C. I.

Pro-

Procubat horrendus Getico Gradiuus in aruo.
a. Bellona C.I. *Exuuias Bellona leuat, a bellíque tepentes*
Puluere soluit equos, immensáque cornus in hastam
Porrigitur, tremulisque ferit splendoribus Hebrum.
Vt stetit ante ducem discussis Roma per auras,
b. atrum C.I. *Conscia tunc sonuit rupes, & inhorruit b acri*
Maiestate nemus. prior hic, ô Numen amicum
Dux ait, & legum genitrix, longéque regendo
c. addicta C. *Circumfusa polo, consors adiuncta c Tonanti,*
Dic agedum, quæ caussa viæ? cur deseris arces
Ausonias, cælúmque tuum? dic maxima rerum.
Non ego vel Libycos cessem tolerare labores,
Sarmaticóue pati medio sub frigore Coros,
Si tu Roma velis. pro te quascumque per oras
Ibimus. & nulla sub tempestate timentes,
Solstitio Meroën, bruma tentabimus Istrum.
Tum regina refert. non me latet inclyte rector,
Quòd tua pro Latio victricia castra laborent,
Nec quòd seruitium rursus, Furiæque rebelles,
Edomitæ paribus sub te cecidere triumphis.
Sed precor hoc donum cum libertate recenti
Adÿcias, si vera manet reuerentia nostri.
Sunt mihi pubentes alto de semine fratres
Pignora cara Probi, festa quos luce creatos
Ipsa meo foui gremio. cunabula paruis
Ipsa dedi, cùm matris onus Lucina beatum
d. proferrent C.I. *Solueret, & magnos d præferrent sidera partus.*
His ego non Decios pulcros, fortéue Metellos
Prætulerim: non qui Pœnum domuere ferocem
Scipiadas, Gallisque genus fatale Camillos.
Pierijs pollent studijs, multóque redundant
Eloquio. nec desidijs, dapibúsue paratis

Indulgere

Indulgere iuuat : nec tanta licentia vitæ
Arripit aut mores ætas lasciua relaxat :
Sed grauibus curis animum sortita senilem,
Ignea longæuo frenatur corde iuuentus.
Illis, quàm propriam ducunt ab origine sortem
Oramus præbere velis, anniq́ue futurum
Deuoueas venientis iter. non improba posco :
Non insueta dabis : domus hæc de more requirit.
Annue : sic nobis Scythicus famuletur Araxes,
Sic Rhenus per vtrumque latus, Medúsq; subactis,
Nostra Semiramiæ a timeant insignia turres : a. stupeant I.
Sic fluat attonitus Romana per oppida Ganges.
Ductor ad hæc. optata iubes, vltróq; volentem
Diua rogas : non hæc precibus tentanda fuissent.
Vsque adeóne meam conduxit obliuia mentem,
Vt pigeat meminisse Probi ? quo iudice totam
Vidimus Hesperiam, fessásque resurgere gentes?
Antè dabunt hiemes Nilum, per flumina b damæ b. dammæ C.I.
Errabunt glaciéque niger damnabitur Indus.
Antè Thyesteis iterùm conterrita mensis
Intercisa dies refugos vertetur in ortus,
Quàm Probus à nostro possit discedere sensu.
Dixerat : & velox iam nuntius aduolat vrbem.
Extemplò strepuere chori, collésque canoris
c Pulsibus impulsi septena voce resultant. c. Plausibus C. I.
Lætatur veneranda parens, & pollice docto
Iam parat auratas trabeas, curriúsque micantes
Stamine : quod molli tondent de stipite Seres,
Frondea lanigeræ carpentes vellera siluæ :
Et longum tenues tractus producit in aurum,
Filáque concreto cogit squalere metallo.
Qualis purpureas præbebat candida vestes

Nu-

Numinibus Latona suis, cùm sacra redirent
Ad loca nutricis, iam non errantia Deli.
Illa feros saltus, & desolata relinquens
a. certis C.I. *Mænala, lassato*[a] *Cretam venatibus arcu.*
Phœbus adhuc nigris rorantia tela venenis
Exstincto Pythone ferens: tunc insula notos
Lambit amica pedes, ridétque Ægæus alumnis
Lenior, & blando testatur gaudia fluctu.
Sic proba præcipuo natos exornat amictu;
Quæ decorat mundum: cuius Romana potestas
Fetibus augetur. credas ex æthere lapsam
Stare pudicitiam, vel sacro thure vocatam
Iunonem Inachijs oculos aduertere templis.
Talem nulla refert antiquis pagina libris,
Nec Latiæ cecinere tubæ, nec Græca vetustas:
Coniuge digna Probo: nam tantùm cœtibus exstat
Femineis, quantùm supereminet ille maritos:
b. Hi quatuor versus non erant in C.I. [b] *Ceu sibi certantes sexus qui possit vterque*
Hunc legêre ad herum. taceat Nereida nuptam
Pelione duplici fecundam Consule matrem
Felicémque vterum, qui nomina parturit annis.
Vt sceptrum gessere manu, membrisque rigentes
Aptauere togas: signum dat summus hiulca
Nube pater, gratámque facem per inane rotantes
c. Sic ex antiquis libris lego, nō omnia, vt est in vulgatis. *Prospera vibrati tenuerunt* [c] *omina nimbi.*
Accepit sonitus curuus Tiberinus in antris,
Ima valle sedens, arrectis auribus hæsit.
Vnde repentinus populi fragor. ilicet herbis
Pallentes thalamos, & structa cubilia musco
Deserit, ac Nymphis dominã commendat herilem,
Illi glauca nitent hirsuto lumina vultu,
Cæruleis infecta notis, reddentia patrem

Oceanum

Oceanum : crispo densantur gramine colla.
Vertice luxuriat toto crinalis arundo :
Quam neque fas Zephyris frangi, nec sole perustam
Æstiuo candere mori : sed viuida frondet
Æquæuam complexa caput : taurina leuantur
Cornua, temporibus raucos sudantia riuos.
Distillant per pectus aquæ : frons hispida manat
Imbribus : in liquidos fontes se barba [a] *recepit.*
Palla graues humeros velat, quam neuerat vxor,
Illi percurrens vitreas sub gurgite telas.
Est in Romuleo procumbens insula Thybri,
Quà medius geminas interfluit alueus vrbes,
Discretas subeunte freto, paritérque minantes,
Ardua turrigeræ surgunt in culmina ripæ.
Heic stetit, & subitum prospexit ab aggere votum:
Vnanimes fratres iunctos stipante Senatu
Ire forum, strictásque procul radiare secures,
Atque vno bijuges tolli de limine fasces
Obstupuit visu, suspensáque gaudia vocem
Oppressam tenuere diu, mox inchoat ore.
Respice si tales iactas aluisse fluentis
Eurotas, Spartéve tuis. quid protulit æquum
Falsus olor, valido quamuis discernere cæstu
Norint, & ratibus sæuas arcere procellas.
En noua Ledæus soboles fulgentior astris.
Ecce mei ciues : quorum iam signifer optat
Aduentum, stellisque parat conuexa futuris.
Iam per noctiuagos dominetur Olybrius axes,
Pro Polluce rubens, pro Castore flama Probini.
Ipsi vela regent : ipsis [b] *donantibus auras*
Nauita tranquillo moderabitur æquore pinum.
Nunc pateras libare Deis, nunc soluere multo

a. repedit, C. resoluit I.

b dominantibus, *vt est in vulgatis libris*, non placet.

Nectare corda libet. niueos iam pandite cœtus
Naiades, & totum violis prætexite fontem.
Mella ferant siluæ: iam profluat ebrius amnis
Mutatis in vina vadis: iam sponte per agros
Sudent irriguæ spirantia balsama venæ.
Currat, qui sociæ roget in conuiuia mensæ
Indigenas fluuios, Italis quicumque suberrant
Montibus, Alpinásque bibunt de more pruinas:
Vulturnúsque rapax, & Nar vitiatus odoro
Sulfure, tardatúsque suis erroribus Vfens:
Et Phaëthonteæ perpessus damna ruinæ
Eridanus, flauæque tenens querceta Maricæ
Liris, & Oebaliæ qui[a] *reparat arua Galesus.*
Semper honoratus nostris celebrabitur vndis
Iste dies: semper dapibus recoletur opimis.
Sic ait, & Nymphæ patris præcepta secutæ
Tecta, parant epulis, ostróque[b] *refecta corusco*
Humida gemmiferis illuxit regia mensis.

O bene signatum fraterno nomine tempus.
O consanguineis felix auctoribus annus,
Incipe quadrifidum Phœbi torquere laborem.
Prima tibi procedat hiems non frigore torpens,
Non canas vestita niues, non aspera ventis,
Sed trepido calefacta Noto. ver inde serenum
Protinus, & liquidi clementior aura Fauoni
Pratis te croceis pingat: te messibus æstas
Induat, autumnísque madentibus[c] *imbuat vuis.*
Omni nobilior lustro, tibi gloria soli
Contigit: exactum numquam memorata per æuum
Germanos habuisse duces: te cuncta loquetur
Tellus, te varijs scribent in floribus horæ,
Longáque perpetui ducent in sæcula fasti.

a tempe-rat C.I.

b. infecta C.I.

c. imbiat C.I.

CL. CLAVDIANI IN NVPTIIS HONORII AVG. ET MARIAE, [a] FESCENINA.

ODE I. Alcaicum.

a. Sic in P. longè rectius legitur, quàm Epithalamium, quod in vulgatis est.

PRINCEPS *corusco sidere pulcrior,*
Parthis sagittas tendere certior,
Eques Gelonis imperiosior,
Quæ digna mentis laus erit arduæ?
Quæ digna formæ laus erit igneæ?
Te Leda mallet quàm dare Castorem.
Præfert Achilli te proprio Thetis:
Victum fatetur Delos Apollinem:
Credit minorem Lydia Liberum.
Tu cùm per altas impiger ilices
Præda citatum cornipedem reges,
Ludéntque venti instabiles comæ:
Telis iacebunt sponte tuis feræ,
Gaudénsque sacris vulneribus leo,
Admittet hastam morte superbior.
Venus reuersum spernit Adonidem,
Damnat reductum Cynthia Virbium.
Cùm post labores sub platani b cubes b. volet P. I.
Virentis vmbra, vel gelido specu
Torrentiorem fallere Sirium,
Et membra somno fessa resolueris:
O quantus vret tum Dryadas calor?
Quot æstuantes ancipiti gradu

Furtiua carpent oscula Naiades?
Quis verò acerbis horridior Scythis?
Quis belluarum corde furentior?
Qui cùm micantem te propè viderit,
Non optet vltrò seruitium pati?
Quis non catenas arripiat libens,
Collóque poscat vincula libero?
Tu si niualis per iuga Caucasi
Sæuas petisses pulcer Amazonas,
Peltata pugnas desereret cohors,
Sexu recepto: patris & immemor
Inter frementes Hippolyte tubas
Strictam securim languida poneret,
Et seminudo pectore cingulum
Forti negatum [a] *solueret Herculi,*
Bellúmque solus conficeret decor.
Beata quæ te mox faciet virum,
Primúsque sese iunget amoribus.

a. traderet B.

Anacreontium cũ Sapphico choriãbico.

ODE II.

AGè cuncta nuptiali
Redimita verè tellus
Celebra toros heriles.
Omne nemus cum [b] *fluuijs, omne canat profundũ.*
Ligures fauete campi,
Veneti fauete montes,
Subitísque se rosetis
Vestiat Alpinus apex, & rubeant pruinæ,
Athesis strepat choreis,
Calamisque flexuosus

b. folijs C. L.

Lene

Lene Mincius susurret,
Et Padus electriferis admoduletur alnis,
Epulisque iam repleto,
Resonet Quirine Thybris,
Dominique læta votis
Aurea septem geminus Roma coronet arces.
Procul audiant Iberi;
Fuit vnde semen aulæ:
Vbi plena laurearum
Imperio feta domus vix numerat triumphos.
Habet hinc patrem maritus,
Habet hinc puella matrem,
Geminaque parte ductum
Cæsareum flamineo stemma recurrit ortu.
Decorent [a] vireta Bætim, a. vireta C.
Tagus intumescat auro,
Generisque procreator
Sub vitreis Oceanus luxurietur [b] vndis, b. antris P.C.
Oriensque regna fratrum,
Simul Occidensque plaudat.
Placidæ lætentur vrbes,
Quæque nouo, quæque nitent deficiente Phœbo.
Aquiloniæ procellæ,
Rapidi tacete Cori.
Taceat sonorus Auster:
Solus ouantem Zephyrus perdominetur annum.

ODE III.

Anapæsticum.

SOlitus Galea fulgere comas
Stilico molli necte corona.

Cessent litui, sæuúmque procul
Martem felix teda releget.
Tractus ab aula rursus in aulam
Redeat sanguis patris officijs.
Iunge potenti pignora dextra.
Gener Augusti pridem fueras,
Nunc rursus eris socer Augusti.
Quæ iam rabies liuoris erit?
Vel quis dabitur color inuidiæ?
Stilico socer est, pater est Stilico.

Asclepiadeum.

ODE IIII.

ATtollens thalamis Idalium iubar,
Dilectus Veneri nascitur Hesperus.
Iam nuptæ trepidat sollicitus pudor,
Iam produnt lacrymas flamea simplices.
Ne cessa iuuenis cominus aggredi,
[a] *Impacata licet sæuiat vnguibus.*
Non quisquam fruitur veris odoribus,
Hyblæos latebris nec spoliat fauos,
Si fronti caueat, si timeat rubos.
Armat spina rosas, mella tegunt apes,
Crescunt difficili gaudia iurgio,
Accenditque magis, quæ refugit, Venus.
Quod flenti tuleris, plus sapit, osculum.
Dices ô quoties hoc mihi dulcius,
Quàm flauos decies vincere Sarmatas.
Adspirate nouam pectoribus fidem,
Mansurámque facem tradite sensibus.
Tam iunctis manibus nectite vincula,
Quàm frondens edera stringitur æsculus,

a. Iam Pacata, quod libri vulgati habent, corruptum est.

Quàm

Quàm lento premitur palmite populus,
Et murmur querula blandiùs alite,
Linguis assiduè reddite mutuis.
Et labris animum conciliantibus,
Alternum rapiat somnus anhelitum,
Amplexu[a] *careant purpura regio,* a.calcat B.
Et vestes Tyrio sanguine fulgidas,
Alter virgineus nobilitet cruor.
Tum victor madido prosiliat toro,
Nocturni referent vulnera prælij.
Ducant peruigiles carmina tibiæ,
Permissisque iocis turba licentior
Exsultet tetricis libera legibus.
Passim cum ducibus ludite milites;
Passim cum pueris ludite virgines.
Hæc vox ætherijs insonet axibus:
Hæc vox per populos, per mare transeat:
Formosus Mariam ducit Honorius.

CL. CLAVDIANI IN NVPTIAS HONORII, ET MARIAE, PRAEFATIO.

SVrgeret in thalamum ducto cùm Pelion arcu,
Nec caperet tantos hospita terra Deos:
Cùm socer æquoreus, numerosáque turba sororum
Certarent epulis continuare dies,
Præberétque Ioui communia pocula Chiron,
Molliter obliqua parte refusus equi:
Peneus gelidos [b] *mutaret nectare fontes:* b.misceret B.
Oetæis fluerent spumea vina iugis.
Terpsichore [c] *facilem lasciuo pollice mouit* c.gracile A.

Barbiton, & molles duxit in antra choros.
Carmina nec superis, nec displicuere Tonanti,
Cùm teneris nossent congrua vota modis
Centauri, Fauniq; negant, quæ flectere a Rhæcum
Quæ rigidum poterat plectra mouere Pholum.
Septima lux aderat cælo, totiésque renatus
Viderat exactos Hesperus igne choros.
Tū Phœbus, quo saxa domat, quo pertrahit ornos,
Pectine tentauit nobiliore lyram.
Venturumq; sacris fidibus iam spondet Achillem:
Iam Phrygias cædes, iam Simoënta canit.
Frondoso strepuit felix Hymenæus Olympo.
Reginam resonant Othrys, & Ossa Thetim.

a. Craton, in vulgatis codicibus corruptè legitur.

CL. CLAVDIANI DE NVPTIIS HONORII ET MARIAE.

HAVSERAT *insolitos promissæ virginis ignes*
Augustus, primoq; rudis flagrauerat æstu.
Nec nouus vnde calor, nec quid suspiria vellent
Nouerat incipiens, & adhuc ignarus amandi.
Non illi venator equus, non spicula curæ:
Non iaculum torquere libet. mens omnis aberrat
In b vultus, quos finxit amor. quàm sæpè medullis
Erupit gemitus! quoties incanduit ore
Confessus secreta rubor? noménque beatum

b. vulnus, quod punxit C.

Iniussæ

Iniussæ scripsere manus? iam munera nuptæ
Præparat, & pulcros Mariæ, sed luce minores
Eligit ornatus, quidquid venerabilis olim
Liuia, Diuorúmque nurus gessere superbæ.
Incusat spes ægra moras, longique videntur
Stare dies, segnémque rotam non voluere Phœbe.
Scyria sic tenerum virgo flamabat Achillem,
Fraudis adhuc expers, bellatricésque docebat
Ducere fila manus, & mox, quos horruit, idem
Thessalico roseos nectebat [a] *pectine crines.* a. pollice I.
Hæc etiam queritur secum: quonã usque verendus
Cunctatur mea vota socer? quid iungere differt
Quam pepigit, castásque preces implere recusat?
Non ego luxuriam Regum, morémque secutus
Quæsiui vultum [b] *thalamis, ut nuntia formæ* b. tabulis C.
[c] *Leua per innumeros iret pictura Penates.* c. Lena P. C I.
Nec varijs dubium thalamis lecturus amorem,
Ardua commisi falsæ [d] *connubia ceræ.* d. conubia C. I.
Non rapio præceps alienæ fœdera tedæ.
Sed quæ sponsa mihi pridem, patrisque relicta
Mandatis, uno materni sanguinis ortu
Communem partitur auum. fastigia supplex
Deposui, gessique procum de limine sacro.
Oratum misi proceres, qui proxima nobis
Iura tenent. Stilico fateor non parua poposci:
Sed certè mercor. princeps hic principe natus,
Qui sibi te generum fraterna prole reuinxit.
Cui Mariam debes, fœdus mihi solue paternum:
Redde suos aulæ. mater fortasse rogari
Mollior. ô patrui germen. cui nominis heres
Successi, sublime decus torrentis Iberi,
Stirpe soror, pietate parens, tibi creditus infans,

Inque tuo creui gremio, partúque remoto
Tu potiùs Flaccilla mihi. quid diuidis ergo
Pignora? quid iuueni natam non tradas alumno?
Optatúsne dies aderit? dabitúrne iugalis
Nox vmquam? tali solatur vulnera questu.
Risit Amor placidéq; volat trans æquora matri
Nuntius, & totas iactantior explicat alas.
a. Ionium P.C. Eoum Cypri præruptus. I.
Mons latus [a] *Eoum Cypreæ rupis obumbrat,*
Inuius humano gressu, Phariúmque cubile
Proteos, & septem despectans cornua Nili.
Hunc neque candentes audent vestire pruinæ:
Hunc venti pulsare timent, hunc lædere nimbi.
Luxuriæ, Veneríque vacat. pars acrior anni
Exsulat: æterni patet indulgentia veris.
In campum se fundit apex. hunc aurea sepes
Circuit, & fuluo defendit prata metallo:
Mulciber, vt perhibent, his oscula coniugis emit
Mœnibus, & tales vxorius obtulit arces.
b. prata P.C.I.
Intus [b] *rura micant, manibus quæ subdita nullis*
Perpetuum florent, Zephyro contenta colono:
Vmbrosúmque nemus, quò non admittitur ales,
Ni probet antè suos Diua sub iudice cantus.
Quæ placuit, fruitur ramis: quæ victa, recedit.
Viuunt in Venerem frondes, omnisque vicissim
Felix arbor amat, nutant ad mutua palmæ
Fœdera, populeo suspirat populus ictu,
Et platani platanis, alnóque assibilat alnus.
Labuntur gemini fontes: hic dulcis, amarus
Alter, & infusis corrumpit mella venenis,
Vnde Cupidineas armauit fama sagittas.
Mille pharetrati ludunt in margine fratres,
c. habitu P.
Ore pares, [c] *æuô similes, gens mollis amorum.*

Hos

Hos Nymphæ pariunt, illum Venus aurea solum
Edidit : ille Deos cælúmque, & sidera cornu
Temperat, & summos dignatur figere reges :
Hi plebem feriunt. nec cetera numina desunt.
Heic habitat nullo constricta licentia nodo,
Et flecti faciles iræ, vinóque madentes
Excubiæ, lacrymæque rudes, & gratus amantum
Pallor, & in primis titubans audacia furtis :
Iucundíque metus, & non secura voluptas,
Et lasciua volant leuibus periuria pennis.
Hos inter petulans alta ceruice [a] iuuenta a. iuuentus P. O. I.
Excludit senium luco. procul atria Diuæ
Permutant radios. siluáque obstante virescunt.
Lemnius hæc etiam gemmis exstruxit, & auro,
Admiscens artem pretio, grauibúsque smaragdis
Supposuit cæsas hyacinthi rupe columnas.
Beryllo paries, & iaspide lubrica surgunt
Limina, despectúsque solo calcatur achates.
In medio glæbis redolentibus area diues
Præbet odoratas messes. heic mitis amomi,
Heic casiæ matura seges, Panchæaque [b] surgunt. b turgent P. C. I.
Cinnama. nec sicco frondescunt vimina costo,
Tardáque sudanti prorepunt balsama [c] succo. c. riuo I.
Quò postquam [d] dilapsus Amor, longásque peregit d. delapsus P.
Penna vias : alacer, passúque superbior intrat.
Cæsariem tunc fortè Venus subnixa corusco
Fingebat solio : dextra, leuáque sorores
Stabant Idaliæ. largos hæc nectaris imbres
Irrigat : hæc morsu numerosi dentis eburno
[e] Multifidum discrimen arat : sed tertia retrò e. Multimodum L. Parrh. Cl. meat lib. ii de rapt. Proserp.
Dat varios nexus, & iusto diuidit orbes
Ordine, neglectam partem studiosa relinquens.

Plus

Plus error decuit: speculi nec vultus egebat
Iudicio. similis tecto monstratur in omni,
Et rapitur quodcumque videt dum singula cernit,
Séque probat: nati venientis conspicit vmbram,
Ambrosióque sinu puerum complexa ferocem;
Quid tantùm gauisus ait? quæ prælia sudas
Improbe? quis iacuit telis? iterúmne Tonantem
Inter Sidonias cogis mugire iuuencas?
An Titana domas? an pastoralia Lunam
Rursus in antra vocas? durum, magnumq; videris
Debellasse Deum. suspensus in oscula matris
Ille refert: lætare parens, immane tropæum
Rettulimus: nostrum iam sensit Honorius arcum.
Scis Mariam, patremq; ducem, qui cuspide Gallos,
Italiámque fouet: nec te præclara Serenæ
Fama latet. propera: regalibus annue votis:
Iunge toros natum gremio Cytherea remouit:
Et crines festina ligat. peplúmque fluentem
Alleuat, & blando spirantem numine ceston
Cingitur, impulsos pluuijs quo mitigat amnes,
Quo mare, quo ventos, irátáque flumina soluit.
Vt stetit ad litus, paruos affatur alumnos
a. Ecquis C.I. [a] *Heus quis erit pueri, vitreas qui lapsus in vndas,*
Huc rapidum Tritona vocet? quo vecta per altum
Deferar? haud vmquam tanto mihi venerit vsu
Sacri quos petimus thalami, perniciis omnes
b circumsonat P.C.I. *Quærite, seu concha Libycum [b] circumtonat æquor,*
Ægeas seu frangit aquas. quicumque repertum
Duxerit: aurata donabitur ille pharetra.
c. parte C. *Dixerat, & sparsi diuersa [c] plebe feruntur*
Exploratores pelagi. sub fluctibus ibat
Carpatijs Triton, obluctantémque petebat
Cymo-

Cymothoën ; timet illa ferum, seséque sequenti
Surripit, & duris elabitur uda lacertis.
Heus, inquit speculatus Amor, non vestra sub imis
Furta tegi potuere vadis : accingere nostram
Vecturus dominam: pretium non vile laboris,
Cymothoën facilem, quæ nunc detrectat, habebis:
Hac mercede veni. prorumpit gurgite toruus
Semifer. vndosi velabant brachia crines :
[a] *Hispida tendebat bifido vestigia cornu,*
Qua [b] *pistrix commissa viro, ter pectora mouit.*
Iam quarto Paphias tractu sulcabat arenas.
Vmbratura Deam retrô sinuatur in arcum
Bellua. tum viuo squalentia murice terga
Purpureis mollita [c] *toris. hoc nauigat* [d] *antro*
Fulta Venus : niueæ delibant æquora plantæ.
Prosequitur volucer latè comitatus amorum,
Tranquillumq́; choris quatitur mare. serta per oẽs
Neptuni dispersa domos, Cadmeia ludit
Leucothoë, frenátque rosis delphina Palæmon.
Alternis violis Nereus interserit algas.
Canitiem Glaucus ligat immortalibus herbis,
Nec non & varijs vectæ Nereides ibant.
Audito Tritone feris. hanc pisce volutam
Subleuat Oceani monstrum Tartessia tigris:
Hanc timor Ægæi [e] *rapturus fronte carinas*
Trux aries. hæc [f] *cæruleæ suspensa* [g] *leænæ*
Innatat : hæc viridem trahitur complexa iuuencum,
Certatim q́ue nouis onerant [h] *connubia donis.*
Cingula Cymothoë, rarum Galatea monile,
Et grauibus Spathale baccis diadema ferebat,
Intextum rubro quas legerat ipsa profundo.
Mergit se subitò, vellitq́ue coralia Clotho.

Vimen

a. Aspera P.C.I.
b. pristis Mariang. Diatriba in Ausonium.
c. rosis. Mariang. Diatriba in Ouidij Metamorp. in veteri codice extare scribit.
d. arcu P.C.
e. rupturus P.C.
f. cærulea P.C.I.
g. leæna P.C.I.
h. conubia P.C.I.

Vimen erat, dum stagna fuit: processerat vndis,
Gemma fuit. nudæ Venerem cinxere cateruæ,
Plaudentésque simul tali cum voce sequuntur.
Hos Mariæ cultus, hæc munera nostra precamur
Reginæ Regina feras. dic talia nunquam
Promeruisse Thetim, nec cùm soror Amphitrite
Nostro nupta Ioui deuotum sentiat æquor:
Agnoscat famulum virgo Stiliconia Pontum.
Victrices nos sæpè rates, classémque paternam
Veximus, ad tristes cùm tenderet vltor Achiuos.
Iam Ligurum terris spumantia pectora Triton
Appulerat, lassósque fretis extenderat orbes.
Continuò sublime volans ad mœnia Gallis
Condita, [a] lanigeræ suis ostentantia pellem
Peruenit. aduentu Veneris [b] spissata recedunt
Nubila: clarescunt puris Aquilonibus Alpes.
Lætitiæ causas ignorat dicere miles,
Lætatúrque tamen: Mauortia signa rubescunt
Floribus, & subitis animantur frondibus hastæ.
Illa suum dictis affatur talibus agmen.
Gradiuum nostri comites arcete parumper,
Vt soli vacet aula mihi. procul igneus horror
Thoracum, gladiósque tegat vagina minaces.
Stent bellatrices aquilæ, sæuique dracones.
Fas sit castra meis hodie succumbere signis.
Tibia pro lituis, & pro clangore tubarum
Molle lyræ, festúmque canant. epulentur ad ipsas
Excubias: medijs sþirent crateres in armis.
Laxet terribiles maiestas regia fastus,
Et sociam plebem non indignata potestas
Confundant turbæ proceres. soluantur habenis
Gaudia: nec leges pudeat ridere seueras.

a. Sic Ioan. Baptista Pius comment. in Sidonij lib. VII. epist. ad Volusianum legit. vulgati libri, lanigeris ouis mendosè.
b. pulsata B.

Tu

Tu festas Hymenæe faces, tu Gratia flores
Elige: tu geminas Concordia necte coronas.
Vos pennata cohors, quocumque vocauerit vsus,
Diuisa properate manu, neu marceat vlla
Segnities: alij funalibus ordine ductis
Plurima venturæ suspendite lumina nocti.
Hi nostra nitidos postes obducere myrto
Contendant: pars nectareis adspergere tecta
Fontibus, & flammis lucos adolere Sabæos
Pars infecta croco velamina lutea Serum
Pandite, Sidoniásque solo prosternite vestes.
Ast alij thalamum docto componite textu.
Stamine gemmato, picturatisque columnis
Ædificetur apex: qualem non Lydia diues
Erexit Pelopi, nec quem struxere Lyæo
Indorum spolijs & opaco palmite Bacchæ.
Illic exuuias omnes cumulate parentum:
Quidquid auus senior Mauro, vel Saxone victis:
Quidquid ab innumeris socio Stilicone tremendus
Quæsiuit genitor bellis: [a] quæcumque Gelonus a quodcumque P.L.
Armeniúsue dedit: quantum crinita sagittis
Attulit extremo Meroë circumflua Nilo:
Misit Achæmenio quidquid de Tigride Medus,
Cùm supplex emeret Romanam Parthia pacem.
Nobilibus gazis, opibúsque cubilia surgant
Barbaricis: omnes thalamo conferte triumphos.
Sic ait, & sponsæ petit improuisa Penates.
Illa autem secura tori, tædásque parari
Nescia, diuinæ fruitur sermone parentis,
Paternósque bibit mores, exempláque discit
Prisca pudicitiæ: Latios nec voluere libros
Desinit, aut Graios, ipsa genitrice magistra.

Mæonius

Mæonius quæcumq; senex, aut Thracius Orpheus,
Aut Mitylenæo modulatur pectine Sappho.
Sic Triuiam Latona monet : sic mitis in antro
Mnemosyne docili tradit præcepta Thaliæ.
Cùm procul augeri nitor, & iucundior aër
Attonitam lustrare domum, fundíque comarum
Gratus odor : mox vera fides, numénque refulsit.
Cunctatur stupefacta Venus : nunc ora puellæ,
Nunc flauam niueo miratur vertice matrem.
a. modo l. *Hæc* [a] *noua crescenti, plenæ par altera Lunæ*
Assurgit : ceu forte minor sub matre virenti
Laurus, & ingentes ramos, olímque futuras
Promittit iam parua comas : vel flore sub vno
Ceu geminæ Pæstana rosæ per iugera regnant.
Hæc largo matura die, saturatáque vernis
Roribus, indulget spatio : latet altera nodo,
Nec teneris audet folijs admittere Soles.
Adstitit, & blandè Mariam Cytherea salutat.
Salue sidereæ proles augusta Serenæ,
Magnorum soboles Regum, pariturâque Reges.
Te propter Paphias sedes, Cyprúmque reliqui :
Te propter libuit tantos explere labores.
b. tranasse C. *Et tantùm* [b] *transnasse maris : ne vilior vltrà*
Priuatos patiare Lares, neu tempore longo
Dilatos iuuenis nutriret Honorius ignes,
Accipe fortunam, generis diadema resume,
Quod tribuis natis, & in hæc penetralia rursus,
Vnde parens progressa, redi. fac nulla subesse
Vincula cognatæ : quamuis aliena fuisses
Principibus, regnum poteras hoc ore mereri.
Quæ propior sceptris facies ? quis dignior aulæ
Vultus erit : non labra rosæ, non colla pruinæ,

Non

Non crines æquant violæ, non lumina flammæ.
Quàm [a] vincto leuiter sese discrimine confert
Vmbra supercilij! miscet quàm iusta pudorem
Temperies! nimio nec sanguine candor abundat.
Auroræ vincis digitos, humerósque Dianæ.
Ipsam iam superas matrem. si Bacchus amator
Dotali potuit cælum signare corona,
Cur nullis virgo redimitur pulcrior astris?
Iam tibi molitur stellantia serta Bootes,
Inque decus Mariæ iam sidera parturit æther.
O digno nectenda viro, tantique per orbem
Consors imperij. iam te venerabitur Ister:
Nomen adorabunt populi. Iam Rhenus, & Albis
Seruiet: in medios ibis Regina Sicambros.
Quid numerem gentes, Atlanteósque recessus
Oceani? toto pariter [b] dotabere mundo.
Dixit, & ornatus dederant quos nuper ouantes
Nereides, collo, membrisque micantibus aptat.
Ipsa caput distinguit acu, substringit amictus:
Flamea virgineis accommodat ipsa capillis.
Ante fores iam pompa sonat, pilentáque sacram
Præradiant ductura nurum. calet obuius ire
Iam princeps, tardúmque cupit discedere Solem.
Nobilis haud aliter sonipes, quem primus amoris
Sollicitauit odor, tumidus, quatiénsque decoras
Curuata ceruice iubas, Pharsalia rura
Peruolat, & notos hinnitu flagitat amnes,
Naribus accensis: mulcet fecunda magistros
Spes gregis, & pulcro gaudent armenta marito.
Candidus intereà positis exercitus armis
Exsultat socerum [c] iuxta: nec signifer vllus,
Nec miles [d] pluuiæ flores dispergere ritu

a. iusto B.

b. donabere B.

c. circa P.C. l.

d ritu pluuiæ dispergere flores l.

Cessat; purpureóque ducem perfundere nimbo.
Hæc quoque velati lauro, myrtóque canebant.
Diue parens, seu te complectitur axis Olympi,
Seu colis Elysias animarum præmia valles,
En promissa tibi Stilico iam vota peregit.
a. conubia C. L. *Iam gratæ rediere vices:* [a] *connubia pensat,*
Acceptum reddit thalamum, natóque reponit
Quod dederat genitor. numquam te sancte pigebit
Iudicij: nec te pietas suprema fefellit.
Dignus cui leges, dignus cui pignora tanti
Principis, & rerum commendarentur habenæ.
Dicere possemus quæ prælia gesta sub Æmo,
Quæque cruentarint fumantem Strymona pugnæ.
Quàm notus clypeo, quanta vi fulminet hostem,
Ni prohiberet Hymen, quæ tempestiua relatu
Nunc canimus. quis consilio, quis iuris & æqui
b. dissidet, C. dissilit, I. *Nosse modum melior? quod semper* [b] *desidet, in te*
Conuenit: ingenio robur, prudentia forti.
Fronte quis æquali? quem sic Romana decerent
Culmina? sufficerent tantis quæ pectora curis?
Stes licet in populo, clamat, quicumque videbit.
Hic ille est Stilico. sic te testatur, & offert
Celsa potestatis species: non voce feroci,
Non alto simulata gradu, non improba gestu.
Affectant alij quidquid, fingiq́ue laborant,
Hæc donat natura tibi. pudor emicat vnà,
Formosúsque rigor, vultúsque auctura verendos
c. en forte R. *Canities festina venit.* [c] *consorte remota;*
d. Contingent grauitásque senij. I. [d] *Contingit senij grauitas, virésque iuuentæ.*
Vtraque te cingit proprijs insignibus ætas.
Ornatur fortuna viro: non vlla nocendi
Tela, nec infecti iugulis ciuilibus enses.

Non

Non odium terrore moues, nec frena resoluit
Gratia. diligimus pariter, paritérque timemus.
Ipse metus te noster amat, iustissime legum
Arbiter, egregiæ pacis fidissime custos.
Optime ductorum, fortunatissime patrum,
Plus[a] iam, plus domino cuncti debere fatemur, a. tibi iam B.
Quod gener est inuicte tuus. vincire corona:
Insere te nostris contemto iure choreis.
Sic puer Eucherius superet virtute parentem:
Aurea sic videat similes Thermantia tedas:
Sic vterus crescat Mariæ: sic natus in ostro
Paruus Honoriades genibus confidat auitis.

CLAVDIANI LAVS SERENAE REGINAE VXORIS STILICONIS.

D IC *mihi Calliope, tanto cur tem-*
pore differs (nam ?
Pierio meritā certo redimire Sere-
Vile putas donum solitam consur-
gere gemmis,
Aut rubro radiare mari, si floribus ornes
Reginæ Regina comam? si floribus illis,
Quos neque frigoribus Boreas, nec Sirius vrit
Æstibus, æterno sed veris honore rubentes
Fons Aganippæa[b] Permessius educat vnda: b Permessidus C.
Vnde piæ pascuntur apes, & prata legentes
Transmittunt sæclis Heliconia mella futuris.
Dignius an vates alios exercuit vnum
Femineæ virtutis opus: quod sponte redemto
Casta maritali successit Thessala fato,

Inque suos migrare virum non abnuit annos?
Hoc Graij memorant: Latijs mouet ora Camenis
Præscia fatorum Tanaquil, rediénsque per vndas
Clœlia Thybrinas, & eodem flumine ducens
Claudia virgineo cunctantem crine Cybellen.
An ne aliud toto molitur carminis actu
Mæonij mens alta senis? quòd stagna Charybdis
Armauit, quòd Scylla canes, quòd pocula Circe:
Antiphatæ vitata fames, surdóque carina
Remige Sirenum cantus transuecta tenaces:
Lumine fraudatus Cyclops, contemta Calypso,
Penelope decus atque suum, cui tanta paratur
Scena pudicitiæ, terræ, pelagíque labores,
Et senis totidem bellis quot fluctibus anni
Coniugi docuere fidem. sic Claudia felix
Teste Dea, castósque probet sub numine mores,
Absoluens puppisque moras, criménque pudoris.
Penelope trahat arte procos, fallátque furentes
Stamine nocturnæ relegens sollertia telæ:
Non tamen audebunt titulis certare Serenæ.
Quòd si nobilitas cunctis exordia pandit
Laudibus, atque omnes redeunt in semina caussæ,
Quis venerabilior sanguis? quæ maior origo
Quàm regalis erit? non te priuata dedere
Limina, nec tantum poterat contingere nomen
Augustis Laribus. patruo te principe celsam
Bellipotens illustrat auus: qui signa Britanno
Intulit Oceano, Getuláque reppulit arma.
Claram Scipiadum taceat Cornelia gentem,
Séque minùs iactet Libycis dotata tropæis.
Cardine tu gemino laurus prætendis auitas:
Inde Caledonijs, Australibus inde parentum

Cin-

Cingeris excubijs : nec dum moderamina mundi
Sumserat illa domus, cùm te Lucina beatis
Adderet astrorum radijs. ò maxima rerum
Gloria : post genitam didicit regnare Serenam.
Quid dignum memorare tuis Hispania terris
Vox humana valet ? primo[a] lauat æquore Solem a. leuat B.
India : tu fessos exacta luce iugales
Proluis, inque tuo respirant sidera fluctu.
Diues equis, frugum facilis, pretiosa metallis,
Principibus fecunda pijs. tibi secula debent
Traianum : series his fontibus Ælia fluxit.
Hinc senior pater: hinc iuuenũ diademata fratrum,
Namque aliæ gentes, quas fœdere Roma recepit,
Aut armis domuit, varios aptantur in vsus
Imperij. Phariæ segetes, & Punica messis
Castrorum deuota cibo : dat Gallia robur
Militis : Illyricis sudant equitatibus alæ.
Sola nouum Latijs vectigal Iberia rebus
Contulit, Augustos : fruges, æraria, miles
Vndique conueniunt, totóque ex orbe leguntur :
Hæc generat, qui cuncta regant: nec laude virorum
Censeri contenta fuit, nisi matribus æquè
Vinceret, & gemino certatim splendida sexu,
Flaccillam, Mariámque daret, pulcramq; Serenam.
Te nascente ferunt per pinguia culta tumentem
Diuitijs vndasse Tagum. Callecia risit
Floribus, & roseis formosus Duria ripis.
Vellere purpureo passim mutauit ouile
Cantaber : Oceanus vicino litore gemmas
Exspuit. effossis nec pallidus Astur oberrat
Montibus : oblatum sacris natalibus aurum
Vulgo vena vomit. Pirenæique sub antris

Ignea fulmineis legêre Ceraunia nymphæ:
a. relabentes C. Quæque [a] rebellantes vndas, æstúmque secutæ
In refluos venere palàm Nereides amnes,
Confessæ plausu dominam cecinere futuris
Auspicium thalamis. alio tum paruus in axe
Crescebat Stilico, votíque ignarus agebat:
Debita cui longè coniux, penitúsque remoto
Orbe parabatur. tanti concordia fati.
Nec tua mortalis meruit cunabula nutrix.
Vbera prima dabant, gremijs redolentibus auræ,
Ternáque te nudis innectens Gratia membris
Afflauit, docuítque loqui quocumque per herbam
Reptares, fluxere rosæ. candentia nasci
Lilia si placido cessissent lumina somno,
Purpura fulgebat violæ factura cubile
Gramineum, vernátque tori regalis imago.
Omnia non audet genitrix tam magna fateri,
Successúsque suos, arcani conscia voti,
Spe trepidante regit. gestabat Honorius arcto
Te pater amplexu: quoties ad limina princeps
Theodosius, priuatus adhuc, fraterna veniret,
Oscula libabat, téque in sua tecta ferebat.
Lætior in matrem teneris conuersa querelis,
Quis me de proprijs auferre Penatibus, inquit,
Imperat? hic semper præsagia luserat error,
Et dedit augurium regnis infantia linguæ.
Defuncto genitore tuo sublimis adoptat
Te patruus, magníque animo solatia luctus
Restituens propiùs, quàm si genuisset, amauit
Defuncti fratris sobolem: nec carior olim
Mutua Ledæos diuinxit cura Lacones.
Addidit & proprio germana vocabula nato,

Quáque

Quáque datur fratris speciem sibi reddit ademti.
Denique cùm rerum summas delectus habenas
Susciperet, non antè suis intendit amorem
Pignoribus, quàm te pariter, fidámque sororem
Litus ad Eoum terris acciret Iberis.
Deseritur iam ripa Tagi, Zephyriq́ue relictis
Sedibus, Auroræ famulas properatur in vrbes.
Incedunt geminæ proles fraterna puellæ:
Inde Serena minor, prior hinc Thermantia natu,
Expertes thalami, quarum Cythereia nec dum
Sub iuga ceruices, niueas Hymenæus adegit.
Vtraque luminibus timidũ micat: vtraque pulcras
Excitat ore faces. qualis Latonia virgo,
Et solo Ioue nata soror, cùm fortè reuisunt
Æquorei sortem patrui, spumantia cedunt
Æquora, castarum gressus venerata Dearum.
Non ludit Galatea procax, non improbus audet
Tangere Cymothoën Triton, totoque seueros
Inducit mores pelago pudor, ipsáque Proteus
Arcet ab amplexu turpi Neptunia monstra.
Tales sceptriferi visuræ tecta parentis,
Limen Honoriades penetrant regale sorores.
Ambas ille quidem patrio complexus amore:
Sed merito pietas in te procliuior ibat.
Et quoties rerum moles, vt publica cogit,
Tristior, aut ira tumidus flagrante rediret,
Cùm patrem nati fugerent, atque ipsa timeret
Commotum Flaccilla virum, tu sola frementem
Frangere, tu blando poteras sermone mederi:
Alloquijs hærere tuis, secreta, fidelis.
Prisca puellares reuerentia transilit annos.
Non talem Triuiæ confert laudator Homerus

Alcinoo genitam: quæ, dum per litora vestes
Explicat, & famulis exercet læta choreas,
Auratam iaculata pilam post naufraga somni
Otia, progressum foliis expauit Vlyssem.
Pierius labor, & veterum tibi carmina vatum
Ludus erat: quos Smyrna dedit, quos Mantua libros
Percurrens, damnas Helenam, nec parcis Elisæ.
Nobiliora tenent animos exempla pudicos.
Laodamia sequens remeantem rursus ad umbras
Phylaciden, & prona ruens Capaneia coniux,
Communes ardente viro mistura fauillas,
Et grauis incumbens casto Lucretia ferro,
Vulnere quæ proprio facinus testata tyranni,
Armauit patriæ iustos in bella dolores,
Exsule Tarquinio, memorandáque concidit vno
Vlta pudicitiam, libertatémque cruore.
Talia facta libens non tu virtute minore,
Sed fato meliore legis. iam nubilis ætas
Principe sollicito votis erexerat aulam
Incertis, quem tanta tori fortuna maneret.
Antiquos loquitur Musarum pagina Reges,
Quòd dura sub lege procos certare iuberent,
Emturos thalamum dubii discrimine lethi,
Et sua crudeles gauderent pignora mortis
Ambitione peti. curru Pisæa marino
Fugit tela Pelops: nam prouidus obiice Regis
Prodidit Oenomai deceptus Myrtilus axem.
Hippomenes trepidus cursu, ferróque secutam
Aurato volucrem flexit Schœneida pomo.
Herculeas vidit fluuio luctante palæstras
Mœnibus ex altis Calydon, pretiúmque laboris
Deianira fuit, cùm pectore victor anhelo

Alcides

Alcides fremeret, retróque Achelous iret
Decolor: attonitæ stringebant vulnera Nymphæ,
Saucia truncato pallebant flumina cornu
Te non Hesperidum pomis, non amne subacto,
Non socerum fallente rota, sed iudice dignus
Augusto, varijs Stilico spectatus in armis
Accipit, & regni dotes virtute parauit.
Sæpè duces meritis bello tribuêre coronas:
Hunc cingit muralis honos: hunc ciuica quercus
Nexuit: hunc domitis ambit rostrata carinis.
Solus militiæ mira mercede iugalem
Promeruit Stilico, socero referente coronam.
Agnouit patrui similem Thermantia curam,
Nupsit & illa duci, sed longè fata sororis
Inferiora tuis alio tibi numine tedas
Accendit Romana salus, magnisque coronis
Coniugium fit cura tuum: [a] *delectus equorum,* a. dilectos c.
Quos Phrygiæ matres, Argeáque gramina pastæ,
Semine Cappadocum sacris præsepibus edunt.
Primus honor gemino: mox Idæ germine duxit
Agmina, commissósque labor sic gessit honores,
Vt semper merito princeps cùm magna dedisset,
Deberet maiora tamen. si bellica nubes
Ingrueret: quamuis annis, & iure minori,
Cedere grandæuos equitum, peditúmque magistros
Adspiceres, totúmque palàm committere Martem.
Nec gradus, ætatisque pudor senioribus obstat,
Ne iuueni parere velint. ceu flumine molli,
Tranquillisq; fretis clauum sibi quisque regendum
Vindicat. incumbat si turbidus Auster, & vnda
Pulset vtrumque latus: posito certamine nautæ
Contenti meliore manu, seséque pauere

Confeſſi, finem ſtudiis fecere procellæ.
Haud aliter Stilico fremuit, cùm Thracia belli
Tempeſtas, cunctis pariter cedentibus, vnus
Eligitur ductor: ſuffragia quippe peregit
Iudex vera timor. victus ratione ſalutis
Ambitus, & pulſus tacuit formidine liuor.
Quis tibi tunc per membra tremor, quantæque cadebant
Vbertim lacrymæ, cùm ſæua vocantibus arma
Iam lituis, madido reſpectans limina vultu
Optares reducem, galeæque inſerta minaci
Oſcula criſtati raperes feſtina mariti?
Gaudia qui rurſus, cùm poſt victricia tandem
Claſſica ſidereas ferratum pectus in vlnas
Exciperes: caſtæ tutò per dulcia noctis
Otia pugnarum ſeriem narrare iuberes?
Non illo nitidos vmquam bellante capillos
Comere: non ſolitos gemmarum ſumere cultus.
Numinibus, votiſque vacas, & ſupplice crine
Verris humum. tegitur neglectæ gratia formæ,
Cum proprio reditura viro: nec deſide cura
Segnis marcet amor laudem prudentia belli
Feminea pro parte ſubit. dum gentibus ille
Confligit, vigili tu proſpicis omnia ſenſu:
Ne quid in abſentem virtutibus obuia ſemper
a.iniquus C. Audeat inuidiæ rabies, neu feruor a iniquis
Ne qua procul poſitis furto ſubſederit armis
Calliditas nocitura domi tu ſedula quondam
Rufino meditante nefas, cùm quæreret artes
In ducis exitium, coniuratóſque foueret
Contra pila Getas, motus rimata latentes,
Mandatis tremebunda virum, ſcriptiſq; monebas.

CLAV-

CLAVDIANI LAVS HERCVLIS.

PIERIDVM columen, cuius Parnassia magno
Numine templa sonant, læto precor huc age Phœbe
Tecum cuncta choro penetralia sancta sororum,
Et noua Castalios latices per rura petentem
Hippocrenæum victorem sistere fontem
Me: famaq; tuam non nunc nouus aduena turbam
Ingredior, laurósque gerens, & florea sertis
Tempora vincta tuis, doctorum munera vatum.
Testor adhuc veteres quamuis desuetus honores.
Alcides mihi carmen erit, Romana Tonantis
Progenies, dignus credi post viscera Numen.
Semper in immensos inuicti roboris æstus
Nec nasci potuisse vacat: nam lucis in ipsis
Inclyte principiis, tardo vix editus ortu
Fecisti de patre fidem. sed cur mihi lentis
Ludis adhuc Cyrrhæa modis, tenerumq; resultans
Luxuriante leues impellis pollice chordas?
Pone habitum, quo mollis amas & frondis amatæ
Linque nemus, molliq́ue exutus tempora lauro,
Populea mecum carmen luctare sub umbra.
Iam graue plus etiam, quam ventris tempora vellent,
Alcmena tendebat onus: sed regia Iuno
Impedit, & partus prohibet, nasciq́ue vetabat,
Vt metus ipse Deum monstret: nec viuida cæli
Semina mortales norunt sentire latebras,

Nec possunt sufferre moras. datur inde nouercæ
Materies, grauibúsque odijs augmenta ministrat,
Quod vinci cœpisse pudet; mox improba binos
In tua membra iubet, dum nasceris, ire dracones.
Incumbunt celeres illi, squamosáque iussus
Armat colla furor: nec, quamuis maxima tractu
Tardantur spiris, sequitur pars cetera pectus.
Tristis Tartarea vibratur sibilus aura,
Morte rubent oculi, trifidúsque horrentia linguis
Ora sonant, nigrumq; fremens leuat ira venenum.
Quid nunc inuictis fraudes innectere fatis
Cælicolùm Regina iuuat? cur obijcis angues?
Cur paruo geminos? ánne vnum posse necari
Iam strato Pythone times? licet omnia mundi
Monstra voces, ipsamq; armes serpentibus Hydrã,
Defendet natura Deum, patrémque probabit,
Quod [a] *nouit, constare Iouem. iamque irrita tetri*
Iussa parant implere angues, miseróque furore
In sua fata tument. cernit tua membra petentes.
Horrescitque parens, numénque ignara creasset,
Mortali pietate timet. Nil sancta superbæ
Pellicis insidias cælo modò freta tremiscas,
Néve hæc monstra tibi faciant Alcmena pauorem.
Sic mater potes esse Dei. iam tolle serenum
Læta animum, tantóque libens hæc adspice vultu,
Vt deceat genuisse Iouem: depone timorem
Indignum partu, natum quæ exemplar habebas.
Cui metuis, nil ipse timet. nam numine recto
Ridebas tu Diue [b] *trucésque, animósque superbos*
De genitore tenes, votisque aptissimus orbis
Gaudebas tantam iam tum meruisse nouercam.
Corripis exiguis mox grandia guttura palmis,

a. non vis, *Ald.*

b truces *Ald.*

Et

Et quamuis teneris, cogens in brachia pondus,
Corripis, illidens prensos tellure dracones.
Efferat ætherium quantum volet orbis in axem,
Latoidas, verósque probet sua fabula Diuos,
Quod Delo iam stare licet. non æqua laborum
Gloria, nec parili serpentes sorte necarunt.
Illi vnum ferro: geminos hic inermis, & vnus.
His cœptis non vlla parat cunabula partus
Diua tibi: sed cùm totis iam bruma rigeret
Imbribus, & solidis hærerent flumina lymphis,
Nudum prægelidis durando firmat in vndis.
Vtque rudis primo tentasti robore gressus:
Frondosæ deserta vagus penetralia siluæ
Secura iam matre petis, telisque tremendis
Ludis in ætheriis, adducto deiicis arcu,
Aut funda violenter aues, noctémque sub astris
Exigis, & puram fractis bibis amnibus vndam.
Immanem intereà Nemeæ per lustra leonem
Ipsa Chimæræa cretum de gente Nouerca
In tua depastis armabat vota iuuencis,
Augebátque fero vires, rabiémque iuuabat,
Naturam minùs esse putans. heu quanta virorum
Funera! quàm multos strauit cum dentibus apros?
Non illum magnæ viduatis montibus vrbes
Armorum fregere minis, Martique domando
Assuetas morsu fudit grauiore cateruas.
Hunc grauis Eurystheus (nã te quocumq; leuares,
Imperium duri voluit sufferre tyranni,
Sic mundo fortuna fauens) hunc sternere letho
Imperat. At nullum virtus reticenda per æuum,
Dignáque sidereos post membra intrare recessus.
Posse mori quàm vile putas: namque impiger vltrò
Vadis,

Vadis, & immensæ scrutatus deuia siluæ.
In noua sanguineos armantem vulnera rictus,
Admonita feritate, iuba, visúque cruentus
Excussis mouet arma toris, dubiúmque residens
Infremit inuadis trepidum, solisque lacertis
Grandia corripiens eliso guttura morsu,
Imbellem fractis prosternis faucibus hostem.
Tunc & flauicomis radiantia tergora villis,
Ceu spolium fuso victor, rapis. emicat omnis
In laudes mox turba tuus, longóque relicta
Currit in arua metu. iuuat ire, & libera rura,
Defensósque videre locos, siluánque iuuencis
Iam facilem, & nullis resonantes fletibus agros.
Mænalium petis inde nemus, fletámque colonis
Arcadiam, & steriles raro iam robore siluas.
Namque heic immensa membrorum mole cruentus
Indomitus regnabat aper, solóque tremendus
Corpore lunatis fundebat dentibus ornos,
Sternebátque suos lugentia rura colonos.
Horrebant trifidis nigrantia corpora setis,
Duratósque armos scopulis, totósque per artus
Difficilis potuisse mori. non spicula in illum,
Nodosúmve rapis [a] *grauato pondere robur.*
Armati videatur honos, nec vulnera virtus
Extemplò tibi facta timet. iámque arripis vltrò
Spumantem, cogisque diem sufferre tuendo,
Atque supinando mirantem lumina vinci,
Argolici victor portas sub tecta Tyranni.
Fama celer toto victorem sparserat orbe,
Auxiliúmque Dei poscebat Creta cruento
Victa malo. taurus medio nam sidere Lunæ
Progenitus Dictæa Iouis possederat arua.

a. *ferrè* clauato.

Fulmen

Fulmen ab ore venit, flammáque furentibus ardet
Spiritus, & terram, non cæli flama, perurit,
Sed flatus monstri. dextro iam Siria cessent
Sidere, Sólque licet glaciali frigore victus
Abstrusum mundo claudat iubar, aurea condant
Lumina, & ignifluo stupefactus in orbe tepescat.
Æstus habet Cretam, pereunt siluæque, lacúsque,
Gramináque, & fontes sacri, montésque perurit
Flama ferox. Idam Superis spectantibus ignis
Dissipat, & magno cunabula grata Tonanti.
Igne suum monstrum, si fas est dicere, vincit.
Tandem fama celer Dictæa ad littora magnum
Duxerat Alciden, cùm Taurum dira minantem
Accipit, & sæuum cornu, flamásque vomentem
Corripit, atque artus constringens fortibus vlnis,
Ignifluos flatus, animamque in pectore clausit.

CLAVDIANI IN EPITHALAMIVM PALLADII, ET* SERENAE PRAEFATIO.

* forte Celerinæ.

Carmina per thalamum quiuis festina, negare
Nec volui genero, nec potui socero.
Hic socius, dux ille mihi, nostrique per aulam
Ordinis: hic consors, emicat ille prior.
Hunc mihi coniungit studiis communibus ætas:
Hunc mihi præponit vel senium, vel honos.
Carmen amor generi, soceri reuerentia poscit,
Officio vatis, militis obsequio.

CLAV-

CLAVDIANI EPITHALAMIVM PALLADII, ET SERENAE.

FORTE *Venus blando quæsitum frigore somnum,*
Vitibus intexti gremio successerat antri,
Densáq; sidereos per gramina fuderat artus,
a. Accliuis C. [a] *Accliui florum cumulo, crispatur opaca*
Pampinus, & vitem sudantem ventilat vuis.
Ora decet neglecta sopor, fastidit amictum
b. excusso G. *Æstus, &* [b] *exuto translucent pectore frondes.*
Idaliæ iuxta famulæ, tripléxque vicissim
Nexa sub ingenti requieuit Gratia quercu.
Pennati passim pueri, quò quemque vocauit
Vmbra, iacent: fluitant arcus, ramisq; propinquant.
Prudentes placido suspirant igne pharetræ,
Pars vigiles ludunt, aut per virgulta vagantur.
Scrutantur nidos auium, vel roscida læti
Mala legunt donum Veneris, flexúsque sequuntur
Palmitis, & summas pennis librantur in vlmos.
Defendunt alij lucum, Dryadésque procaces
Spectandi cupidas, & rustica Numina pellunt,
Siluestrésque Deos, longéque tuentibus antrum
Flammea lasciuis intendunt spicula Faunis.
c. Ita C. vulgati li. celebrata. quæ lectio mihi displicet. *Cùm subitò varius vicina clamor ab vrbe,*
Et fausti iuuenum plausus, mistæque choreis
Auditæ per rura lyræ: [c] *Celerina per omnes*
Italiæ canitur montes, omnisque maritum

Pal-

Palladium resonabat ager. peruenit ad aures
Vox iucunda Deæ, strepitúque excita resedit,
Et reliquum nitido detersit pollice somnum.
Vtque erat interiecta comas, turbata capillos,
Mollibus assurgit stratis, [a] sociúmque requirit a reuocát-
Agmen, & innumeros Hymenæum quærit amores. que suorũ
Hunc Musa genitum legit Cytherea, ducémque C.
Præfecit thalamis: nullum vinxisse cubile
Hoc sine, nec primas fas est attollere tedis.
Conspicitur tandem: platano namq; ille sub alta
Fusus inæquales cera texebat auenas,
Mænaliósque modos, & pastoralia labris
Murmura tentabat relegens, orisque recursu
Dissimili tenuem variabat arundine ventum.
Restitit, vt vidit Venerem, digitisque remissis,
Ad terram tacito defluxit fistula lapsu.
Dulce micant oculi, niueas infecerat igni
Sólque, pudórque genas: dubiam lanuginis vmbram
Cæsaries intonsa tegit. prior ipsa silentem
Compellat: numquam ne puer dilecta relinques
Carmina? maternis numquam satiabere donis?
Dedite musarum studio, nimiúmque parentis
Æmule, quid medio tecum modularis in æstu?
Iámne tibi sordent citharæ? iam lustra Lycæi,
Atque pecus cordi, redituráque rupibus Echo?
Huc ades, & tantæ nobis edissere caussas
Lætitiæ, quæ pompa toro tam clara resultet,
Quæ noua dotetur virgo, patriámque genúsque
Pande, quibus terris orti, quo semine ducti:
Haud ignarus enim, nec te [b] connubia fallunt b. conubia
Vlla: tuo primæ libantur fœdere noctes. C.
Ille refert. equidem dudum te Diua morantem

Mirabar, quod adhuc tanti secura maneres
Coniugij : non parua tibi mandatur origo.
Fascibus insignes, & legum culmine fultæ
Conuenere domus, & qui lætissimus vrbi
a. fluctibus C. *Sanguis erat. rubris quæ* [a] *flatibus insula latrat?*
Quis locus Æthiopum? quæ sic imperuia famæ
b. Secessit C. [b] *Successit regio? quo non rumore secundo*
Palladij penetrauit amor, mentisque benigna
Temperies. doctique sales, & grata senectus?
Per cunctos ijt ille gradus, aulæque labores
c. tenuit. C. *Emensus* [c] *tenuis, summæ fastigia sedis*
Eoum stabili moderatus iure Senatum.
d. iuueni C. *Hic splendor* [d] *iuuenum. cunabula prima puellæ*
Danubius, veterésque Tomi. Mauortia matris
Nobilitas spolijs, armisque exsultat auitis,
Immensámque trahit Celerini robore lucem,
Qui quondam Meroën iussus, Nilúmq; tueri, (ros
e. domitas f. Carthas *Cùm sibi post* [e] *domitos, & Parthica fulmina* [f] *cla-*
Sceptra daret miles, rebúsque imponere vellet,
Despexit fremitus, & prætulit otia regno.
Respuit incestum : quod vi, quod poscere ferro
Post habita pietate solent. non purpura primum
Inferior virtute fuit, metuitque repulsam
g. delecta. concepta in lib. aliquos vulgaris perperam leguntur. *Obuia maiestas : doluit fortuna minorem*
Se confessa viro. magnum [g] *delata potestas,*
Maiorem contemta probat. cognomina sumsit
Plena ducum genitor. paulatim vectus ad altum
Princeps militiæ, quo non illustrior exstat
Alter, cunctorum tabulas assignat honorum,
Regnorum tractat numeros, cunctósque recenset.
Sparsas imperij vires constringit in vnum
Depositum. quæ Sarmaticis custodia ripis,

Quæ

Quæ sæuis obiecta [a] Getis, quæ Saxona frenat,
Vel Scotûm [b] regio. quantum cinxere cohortes
Oceanum: [c] quantum pacatur milite Rhenus.
Casta domus, sincera fides, industria sollers,
Elegit Stilico nihil vltrà laudibus addi,
Iudicióve potest. tali nubente puella
Nónne tibi cessare nefas? duc protinus omnes,
Duc agè, marcentes cupio quassare coronas,
Et vibrare faces, & noctem ducere ludo.
Hæc quoque non vilem mihi fistula cõmodat vsum,
Responsura choris. vix hæc Hymenæus. at illa
Fontibus abluitur gelidis, legémque capillo
Reddit, & ornatum formæ, [d] prælisque solutæ
Mira Dionææ sumit velamina telæ.
Floribus exstruitur currus: iuga floribus halant.
Florea purpureas annectunt frena columbas.
Vndique concurrunt volucres, quæcumq; fremẽtem
Permulcent Athesim cantu: quas Larius audit,
Quas Benacus alit, quas excipit amne quieto
Mincius: ereptis obmutuit vnda querelis.
Eridani ripas, & raucæ stagna Padusæ,
Diffugiens nudauit olor. letantur Amores,
Frenatúque truces auibus per nubila vecti
Ostentant se quisque Deæ, magnóque tumultu
Confligunt, proniq; manus in verbera tendunt.
Consequitur, vincitq; suos auriga iugales,
Atque impunè cadunt, lapsu meliore volantes.
Vt thalami tetigere fores, tum vere rubentes
Desuper inuertunt calathos largósque rosarum
Imbres, & violis plenis sparsere pharetris,
Collectas Veneris prato: quibus ipse pepercit
Sirius, & teneras clementi sidere fouit.

a. Rhetis. vulgati libri, malè.
b. legio. C.
c. quante: C.
d. populisq; vulgati libri deprauatè.

Gemmatis alij per totum balsama tectum
Effudere cadis: duro quæ saucius vngue
Niliacus pingui desudat vulnere cortex.
Aggreditur Cytherea virum, flentémque Cupido
Detraxit matris gremio. matura tumescit
Virginitas, superátque niues, ac lilia candor,
Et patrium flauis testatur crinibus Istrum.
Tum dexteram complexa viri, dextrámque puellæ
a. conubia. Tradit, & his vltrò sancit [a] connubia dictis.
Viuite concordes, & nostrum discite munus.
Oscula mille sonent: liuescant brachia nexu:
Labra ligent animos: nec tu virtute paterna
Confidas iuuenis. non est terrore domanda,
Sed precibus placanda tibi. concede marito
Tu quoque, nec Scythicas infensis vnguibus iras
Exercere velis: vinci patiare rogamus.
Sic vxor, sic mater eris. quid lumina tingis?
Virgo crede mihi, quem nunc horrescis, amabis.
Dixit: & aligeros geminos, arcúque, manúque
Præstantes, è plebe vocat. puer ilicet Æthon,
Et Pyrois, rutilas dispersi murice plumas
Prosiliunt, puróque imbutis melle sagittis,
Hic nuptam petit, ille virum. sonuere reducta
Cornua: certa Notos pariter sulcauit arundo,
Et pariter fixis hæserunt tela medullis.

FINIS.

CLAVDIANI GIGANTOMACHIA.

TErra parens quondã cælestibus inuida regnis,
Titanúmque simul crebros miserata dolores,
Omnia monstrifero complebat Tartara [a] cœtu, a. fœtu, B.
Inuisum genitura nefas: Phlegrámque retexit
Tanta prole tumens, & in æthera protulit hostes.
Fit sonus, erumpunt crebri, [b] non dúmque creati b. nec C
Iam dextras in bella parant, superósque lacessunt,
Stridula voluentes gemino vestigia lapsu.
Pallescunt subitò stellæ, flectitque rubentes
Phœbus equos, docuitque timor reuocare meatus.
Oceanum petit Arctos, inocciduique Triones
Occasum voluere pati. tum feruida natos
Talibus hortatur genitrix in prælia dictis.
O pubes domitura Deos, quodcumque videtis
Pugnando dabitur: præstat victoria mundum.
Sentiat ille meas tandem Saturnius iras:
Agnoscat quid Terra potest. si viribus vllis
Vincor, cur Cybele nobis meliora creauit?
Cur nullus Telluris honos? qui semper acerbis
Me damnis vrgere solet, quæ forma nocendi
Defuit? hinc volucrem viuo sub pectore pascit
Infelix Scythica fixus conualle Prometheus:
Hinc Atlantis apex flamantia pondera fulcit,
Et per canitiem glacies asperrima durat.
Quid dicam Tityon: cuius sub vulture sæuo,
Viscera nascuntur, grauibus certantia pœnis?
Sed vos ô tandem veniens exercitus vltor
Soluite Titanas vinclis, defendite matrem.

Sunt freta, sunt montes, vestris nec parcite mēbris:
In Iouis exitium telum non esse recuso.
Ite precor, miscete polum, rescindite turres
Sidereas. rapiat fulmen, sceptrúmque Tiphoëus:
Enceladi iussis mare seruiat. alter habenas
Auroræ pro Sole regat. te Delphica laurus
Stringat Porphyrion, Cirrhæaq́ue templa tenebis.
His vbi consilijs animos elusit inanes,
Iam credunt vicisse Deos, medijsq́ue reuinctum
Neptunum traxisse fretis. hic sternere Martem
Cogitat, hic Phœbi laceros deuellere crines:
Hic sibi promittit Venerem, speratq́ue Dianæ
Coniugium, castamq́ue cupit violare Mineruam.
Interea Superos prænuntia conuocat Iris,
Qui fluuios, qui stagna colunt. cinguntur & ipsi
Auxilio Manes: nec te Proserpina longè
Vmbrosæ tenuere fores. Rex ille silentum
Lethæo vehitur curru, lucémque timentes
Insolitam mirantur equi, trepidóque volatu
Spissas cæruleis tenebras è naribus efflant.
Ac, velut hostilis cùm machina terruit vrbem,
Vndique concurrunt arcem defendere ciues:
Haud secus omnigenis coëuntia Numina turmis
Ad patrias venere domos. tum Iupiter infit.
O numquam peritura cohors, ô debita semper
Cælo progenies, nullisq́ue obnoxia fatis.
Cernitis, vt Tellus nostrum coniuret in orbem
Prole noua, dederitque alios interrita partus?
Ergo quot dederit natos, tot funera matri
Reddamus: longo maneat per [a] singula luctu,
Tanto pro numero paribus damnata sepulcris.
Iam tuba nimborum sonuit, iam signa ruendi

a. fæcula G.

Bis

Bis æther, bis terra dedit, confusáque rursus
Pro domino natura timet. discrimina rerum
Miscet turba potens. nunc insula deserit æquor:
Nunc scopuli latuere mari. quot litora restant
Nuda? quot antiquas mutarunt flumina ripas?
Hic rotat Æmonium præduris viribus Oeten:
Hic iuga connixis manibus Pangæa coruscat.
Hunc armat glacialis Athos, hoc Ossa mouente
Tollitur. hic Rhodopen Hebri cum [a] fonte reuellit, a. ponte C.
Et socias truncauit aquas, summáque leuatus
Rupe Giganteos humeros irrorat Enipeus.
[b] Subsedit patulis tellus sine culmine campis, b. subsidit C.
In natos diuisa suos, horrendus vbique
It fragor, & pugnæ spatium discriminat aër.
Primus terrificum Mauors non segnis in agmen
Odrysios impellit equos: quibus ille Gelonos,
Siue Getas turbare solet. splendentior igni
Aureus ardescit clypeus, galeámque nitentes
Arrexere iubæ. tunc concitus ense Pelorum
Transfigit [c] aduerso, femorum qua parte volutus c aduerso femore, C.
Duplex semiferis connectitur ilibus anguis,
Atque vno ternas animas interficit ictu.
Tunc superinsultans auidus languentia curru
Membra terit, multúmque rotæ sparsere cruoris.
Occurrit pro fratre Mimas, Lemnúmque calentem
Cum Lare Volcani spumantibus eruit vndis:
Et propè torsisset, si non Mauortia cuspis
Antè reuelato cerebrum fudisset ab ore,
Ille [d] viro toto moriens, serpentibus imis d. velut B.
Viuit adhuc stridore ferox, & parte rebelli
Victorem post fata petit. Tritonia virgo
Prosilit, ostendens rutila cum Gorgone pectus,

Adſpectu contenta ſuo, non vtitur haſta.
Nam ſatis eſt vidiſſe ſemel, primúmque furentem
Longius in faciem ſaxi Pallanta reformat.
Ille procul ſubitis fixus ſine vulnere nodis
Vt ſe lethifero ſenſit dureſcere viſu,
Et ſteterat iam pænè lapis. quò vertimur? inquit.
Qui ſerpit per membra ſilex? qui torpor inertem
Marmorea me peſte ligat? vix pauca locutus,
Quod timuit, iam totus erat, ſæuúſque Damaſtor
Ad depellendos iaculum dum quæreret hoſtes,
Germani rigidum miſit prorupe cadauer.
Hic verò interitum fratris miratur Echion.
Inſcius auctorem dum vult tentare nocendo,
Te Dea reſpexit, ſolam quam cernere nulli
Bis licuit. meruit ſublata audacia pœnas,
Et didicit eum morte Deam. ſed turbidus Idam
Pallaneus oculis aduerſa tuentibus atrox
Ingreditur, cæcáſque manus in Pallada tendit.
Hunc mucrone ferit Dea cominus, ac ſimul angues
Gorgoneo riguere gelu, corpúſque per vnum
Pars moritur ferro, partes periere videndo.
Ecce autem medium ſpiris delapſus in æquor
Porphyrion, trepidam conatur [a] vellere Delon,
Scilicet ad Superos vt torqueat improbus axes.
Horruit Ægeus, ſtagnantibus exſilit antris
Longæuo cum patre Thetis, deſertáque manſit
Regia Neptuni, famulis veneranda profundis.
Exclamant placido cunctæ de vertice Nymphæ:
Nymphæ quæ rudibus Phœbum docuere ſagittis
Errantes agitare feras, primúmque gementi
Latonæ ſtruxere torum, cùm lumina cæli
Parturiens geminis ornaret fœtibus orbem.
Im-

Implorat Pæana suum conterrita Delos, * reliqua in antiquo libro desiderantur.
Auxiliúmque rogat. si te gratissima fudit
In nostros Latona sinus, succurre precanti : succurre roganti. B.
En iterùm conuulsa feror. *

CLAVDIANI

EPISTOLAE.

AD HADRIANVM.

Vsque adióne tuæ producitur impetus iræ ?
Nullus erit finis lacrymis? subitisque fauorem
Permutas odijs ? quò mens ignara nocendi ?
Quò sensus abiere pij ? tantúmne licebit
Inuidiæ ? tantùm strepitus valuere maligni ?
Me dolor incautus : me lubrica duxerit ætas,
Me timor impulerit, me deuius egerit ardor :
Te tamen haud decuit paribus concurrere telis.
Humanæ Superos numquam tetigere querelæ,
Nec vaga securum penetrant conuicia cælum.
Excessit iam pœna modum : concede iacenti.
En [b] *adsum, & veniam confessus crimina posco.* b. adsum: veniam C.
Manibus Hectoreis atrox ignouit Achilles.
Victrices Furias matris placauit Orestes,
Reddidit Alcides Priamo, quas ceperat, arces :
Pellæum iuuenem Regum flexere ruinæ.
Darium famulis manibus doluisse peremptum
Fertur, & ingenti solatus fata sepulcro.
Tradita captiuo spatiosior India Poro.
Conditor hic patriæ, sic hostibus ille pepercit.
Hunc virtus tua digna sequi, quemcumq; Deorum
Læsimus, insultet iugulo, pascátque furorem.
Gratia defluxit, sequitur feralis egestas :

Desolata domus : caris spoliamur amicis.
Hunc tormenta necant : hic vndiq; truditur exsul.
Quid superest damnis ? quæ sæua pericula restant?
Emollit rabiem prædæ, mortisque facultas.
Prætereunt subiecta feræ, toruique leones
Quæ strauisse valent, ea mox prostrata relinquunt,
Nec nisi bellantis gaudent ceruice iuuenci,
Nobiliore fame secuit nascentia vota
Liuor, & ingesto turbauit gaudia luctu.
Iam iam supplicijs fessos, humilésque serenus
Respice. quid tanta dignaris morte clientem ?
In breuibus numquam sese probat Æolus vndis,
Nec capit angustus Boreæ certamina collis
Alpes ille quatit, Rhodopëia culmina quassat.
Incubuit numquam cælestis flama salictis,
Nec parui frutices iram meruere Tonantis:
Ingentes quercus, annosas fulminat ornos.
Hoc pro supplicibus ramis, pro fronde Mineruæ,
Hoc carmen pro thure damus : miserere tuorum.
Me precor, heu, me redde mihi, grauibusq; medere
Vulneribus, vitámque iube, famámque reuerti.
Quæ per te cecidit, per te fortuna resurgat.
Sanus Achilleis remeauit Telephus herbis :
a. imo B. *Cuius pertulerat vires, & sensit in* [a] *vno*
Lethalem, placidamq; manum medicina per hostem
Contigit, & pepulit quos fecerat ipse dolores.
Quòd si nec precibus, fletu nec flecteris vllo,
Eripe calcatis non prospera cingula Musis:
Eripe militiam, comitem me pelle sodali.
Scilicet insigni de paupere vate triumpho,
Scilicet egregijs ornabere victor opimis.
Sæuiat in miseros cognata potentia ciues,

Au-

Audiat hec commune solum, longéque carinis
Nota Pharos, flentémque attollens gurgite vultum
Nostra gemat Nilus numerosis funera ripis.

AD SERENAM.

ORphea cùm primùm sociarent Numina tedæ,
Ruraq; compleret Thracia festus Hymen:
Certauere feræ, picturatæque volucres,
Dona suo vati quæ potiora darent.
Quippe antri memores cantus, vbi sæpè sonoræ
Præbuerant dulci mira theatra lyræ.
Caucasio crystalla ferunt de vertice lynces:
Gryphes Hyperborei pondera fulua soli.
Furatæ Veneris prato per inane columbæ,
Florea connexis serta tulere rosis,
Fractaque nobilium ramis electra sororum
Cycnus oloriferi vexit ab amne Padi.
Et Nilo Pygmæa grues post bella remenso,
Ore legunt rubri germina cara maris.
Venit & extremo Phœnix longæuus ab Euro,
Apportans vnco cinnama rara pede.
Nulla auium, pecudúmque fuit, quæ ferre negaret
Vectigal meritæ connubiale lyræ.
Tunc opibus, totóque Heliconis sedula regno
Ornabat propriam Calliopea nurum.
Ipsam præterea dominam stellantis Olympi
Ad nati thalamos ausa rogare parens.
Nec spreuit Regina Deum, vel matris honore,
Vel iusto vatis ducta fauore pij.
Qui sibi carminibus toties lustrauerat aras,
Iunonis blanda numina voce canens,
Præliáque altisoni referens Phlegræa mariti,
Titanum fractas, Enceladique minas.

Ilicet

Ilicet aduentu noctem dignata iugalem
Addidit augendis munera sacra toris:
Munera mortales non admittentia cultus:
Munera quæ solos fas habuisse Deos.
Sed quod Threicio Iuno placabilis Orpheo,
Hoc poteris votis esse Serena meis.
Illius exspectant famulantia sidera nutum:
Sub pedibus tegitur terra, fretúmque tuis.
Non ego, cùm peterem solenni more procorum,
Promisi gregibus pascua plena meis:
Nec quod mille mihi lateant sub palmite colles,
Fluctuet & glauca pinguis oliua coma:
Non quòd nostra Ceres numerosa falce laboret,
Aurateque ferant culmina celsa trabes:
Suffecit mandasse Deam. tua littera nobis
Et pecus, & segetes, & domus ampla fuit.
Inflexit soceros, & maiestate petendi
Texit pauperiem nominis vmbra tui.
Quid non perficeret scribentis voce Serenæ
Vel genius regni, vel pietatis amor?
Atque vtinam sub luce tui contingeret oris,
Coniugis in castris, & solio generi
Optatum celebrare diem, me iungeret auspex,
Purpura me sancto cingeret aula toro,
Et, mihi quam scriptis desponderat antè, puellam,
Coniugis eiusdem pronuba dextra daret.
Nunc medium quoniam votis maioribus æquor
Inuidet, & Libycæ diffidet ora plagæ:
Saltem absens Regina faue, reditúsque secundos
Annue sidereo læta supercilio.
Terrarum tu pande vias: tu mitibus Euris,
Æquora pacari [a] posteriora iube,

a. prosperiora. *Ald.*

Vt

Vt tibi Pierides, doctúmque fluens Aganippe
Debita seruato vota cliente canant.

AD OLYBRIVM.

QVid rear, affatus quòd nõ mihi dirigis vllos,
Nec redit alterno pollice ducta salus?
Scribendíne labor? sed quæ tam prona facultas,
Carmina seu fundis, seu Cicerone tonas?
Cedere diuitiis animi fortuna fatetur,
Et tantas oris copia vincit opes.
An rarus qui scripta ferat? quin tempore nullo
Cessant Flaminiæ puluerulenta viæ.
Cùm fluat ingenium, cùm sit, qui dicta reportet:
Quæ, nisi contemnor, caussa relicta tibi?
Despicis ergo tuum, si fas est credere, vatem
Perfidus, & spatio debilitatur amor.
Excidimúsne tibi? lucem iam condat Hydaspes,
Et Tartessiaco Sol oriare vado:
Candescat Geticis Meroë conuersa pruinis,
Claráque se vetito proluat Vrsa mari:
Et si iam nostros fastidit Olybrius ignes,
Constat Oresteam nil valuisse fidem.
Quin agè rumpe moras, remoratúrasque sodalem
Absens eloquio fertiliore doce.
Crebráque fecundo festinet littera cursu,
[a] *Digna tuis animis, insinuanda meis.*
Dignatus tenui Cæsar scripsisse Maroni,
Et tibi dedecori scribere? Musa vale.

a Libris. atque a limis C.

AD PROBINVM.

QVem precor inter nos habitura silẽtia finem?
Quando dabit gratas littera nostra vices?

Me

Me timidum, vel te potiùs dixisse superbum
Conuenit: alterius crimen vtrumque tenet.
Transfluxere dies, & dum scripsisse priorem
Pœnitet, æternas itur in vsque moras.
Sed quid agam? cœpisse vetat reuerentia vestri.
Hinc amor hortatur scribere: vincat amor.
a. prisci B. *Fors iuuat audentes, [a] Chij sententia vatis.*
Hac duce non dubitem te reticente loqui.
Audax aut si quid penitus peccasse videtur,
Arguar, ingrati non subiturus onus.
b. primùm *Romanos bibimus [b] primo te Consule fontes,*
c. grata B. *Et Latiæ cessit [c] Graia Thalia togæ.*
Incipiénsque tuis affatibus omnia cœpi,
Fatáque delebo posteriora tibi.
Ergo lacessitus tandem rescribe roganti,
Et patria florens sorte Probine vale.

AD GENNADIVM PROCONSVLEM.

ITaliæ commune decus, Rubiconis amœni
Incola, Romani fama secunda fori.
Graiorum populis, & nostro cognite Nilo,
Vtraque gens fasces horret, amátque tuos.
Carmina ieiunas poscu solantia fauces:
Testor amicitiam, nulla fuisse domi.
Nam mihi mox nidum pennis confisa relinquunt,
Et Lare contemto non reditura volant.

CLAVDIANI EPIGRAMMATA.

PHOENIX.

OCeani summo circumfluus æquore lucus,
Trãs Indos, Eurũq; viret: qui primus anhelis
Sol-

Sollicitatur equus, vicináque verbera sentit.
Humida roranti resonant cùm limina curru,
Vnde rubet ventura dies, longéque coruscis
Nox afflata rotis refugo pallescit amictu.
Hæc fortunatus nimium Titanius ales
Regna colit, solísque plaga defensus iniqua
Possidet intactas ægris animalibus oras.
Sæua nec humani patitur contagia mundi
Par volucer Superis: stellas qui viuidus æquat
Durando, membrísque terit redeuntibus æuum.
Non epulis saturare famem, non fontibus vllis
Assuetus prohibere sitim: sed purior illum
Solis feruor alit, ventosáque pabula libat
Tethyos, innocui carpens alimenta vaporis.
Arcanum radiant oculi iubar: igneus ora
Cingit honos: rutilo cognatum vertice sidus
Attollit cristatus apex, tenebrásque serena
Luce secat: Tyrio pinguntur crura veneno.
Anteuolant Zephyros pennæ, quas cærulus ambit
Flore color, sparsóque super ditescit in auro.
Hic neque concepto fetu, nec semine surgit:
Sed pater est, prolésque [a] *sui, nullóque creante* a. Sibi C.
Emeritos artus fecunda morte reformat,
Et petit alternam totidem per funera vitam.
Namque vbi mille vias longinqua retorserit æstas,
Tot fuerint hiemes, toties ver cursibus actum,
Quas tulit autumnus dederit cultoribus vmbras:
[b] *Tunc multis grauior tandem subiungitur annis,* b. Tum C.
Lustrorum numero victus. ceu lassa procellis
Ardua Caucasio nutat de vertice pinus,
Seram ponderibus pronis tractura ruinam.
Pars cadit assiduo flatu: pars imbre peresa

Rum-

Rumpitur: abripuit partem vitiosa vetustas.
Iam breue decrescit lumen, languétque senili
Segnis stilla gelu: qualis cùm forte tenetur
Nubibus, & dubio vanescit Cynthia cornu.
Iam solitæ medios alæ transcurrere nimbos
Vix ima tolluntur humo: tunc conscius æui
Defuncti, reducisque parans exordia formæ,
Arentes tepidis de collibus eligit herbas,
Et cumulum texens pretiosa fronde Sabæum
Componit, bustúmque sibi, partúmque futurum.
a. magno Solem C. *Hic sedet, &* [a] *Solem blando clangore salutat*
Debilior, miscétque preces, & supplice cantu
Præstatura nouas vires incendia poscit.
Quem procul adductis vidit cùm Phœbus habenis,
Stat subitò, dictisque pium solatur alumnum.
O senium positure rogo, falsisque sepulcris
Natales habiture vices, qui sæpè renasci
b. letho, C. *Exitio, proprióque soles pubescere* [b] *lecto,*
Accipe principium rursus, corpúsque coactum
Desere: mutata melior procede figura.
Hæc fatus, properè flauis è crinibus vnum
Concussa ceruice iacit, missóque volentem
Vitali fulgore ferit: nam sponte crematur,
Vt redeat, gaudétque mori festinus in ortum.
c. telis B. *Feruet odoratus* [c] *stellis cælestibus agger,*
Consumitque senem. nitidos stupefacta iuuencos
Luna premit, pigrósque polus non concitat axes.
Parturiente rogo curis natura laborat
Æternam ne perdat auem, flamásque fideles
d. Admonet B. [d] *Admonet, vt rerum decus immortale remittant.*
e. venas C. *Continuò dispersa vigor per membra volutus*
Æstuat, & [e] *venis rediuiuus sanguis inundat.*

Vi-

Victuri cineres, nullo cogente moueri
Incipiunt, plumáque rudem vestire fauillam.
Qui fuerat genitor, natus nunc prosilit idem,
Succeditque nouus, geminæ confinia vitæ
Exiguo medius discrimine separat ignis.
Protinus ad Nilum Manes sacrare paternos,
Auctorémque globum Phariæ telluris ad oras
Ferre iuuat. velox alienum [a] *pergit in orbem,* a. tendit C
Portans gramineo [b] *clausum velamine funus.* b. clarū B.
Innumeræ comitantur aues, stipátque volantem
Alituum suspensa cohors: exercitus ingens
Obnubit vario latè conuexa meatu.
Nec quisquam tantis è millibus obuius audet
Ire duci: sed regis iter flagrantis adorant.
Non ferus accipiter, non armiger ipse Tonantis
Bella mouent. commune facit reuerentia fœdus.
Talis Barbaricus fluuio de Tigride turmas
Ductor Parthus agit: gemmis, & diuite cultu
Luxurians sertis apicem regalibus ornat.
Auro frenat equum, perfusa murice vestem,
Assyria signatur acu, tumidásque regendo
Celsa per [c] *Tyrias acies ditione superbit.* c. famulæ C.
Clara per Ægyptum placidis notissima sacris
Vrbs Titana cōlit, centúmque immane columnis
Inuehitur templum, Thebano monte reuulsis.
Illic, vt perhibent, patriam de more reponit
Congeriem, vultúmque Dei veneratus herilem
Iam flammæ commendat onus: iam destinat aris
Semina relliquiásque sui. mirata relucent
Limina, diuino spirant altaria fumo,
Et Pelusiacas productus adusque paludes
Peruenit Indus odor; penetrat, completq; salubri

Tempestate viros, & nectare dulcior auræ
Ostia nigrantis Nili septena vaporat.
O felix, heresque tui, quo soluimur omnes,
Hoc tibi suppeditat vires: præbetur origo
Per cinerem: moritur te non pereunte senectus:
Vidisti quodcumque fuit: te sæcula teste
Cuncta reuoluuntur: nosti quo tempore Pontus
Fuderit elatus scopulis stagnantibus vndas:
Quis Phaëthonteis erroribus arserit annus.
Et clades te nulla rapit, solúsque superstes
Edomita tellure manes. non stamina Parcæ
In te dura legunt, non ius habuère nocendi.

II. MAGNES.

Quisquis sollicita mundum ratione secutus,
Semina rimatur rerum, quo Luna laboret
Defectu, quæ causa iubet pallescere Solem,
Vnde rubescentes ferali crine cometæ,
Vnde fluant venti, trepidæ quis viscera terræ
[a] Commoueat motus, quæ [b] fulgura ducat origo,
Vnde tonent nubes, quo lumine floreat arcus:
Hoc mihi quærenti, si quid deprendere [c] verum
Mens valet, expediat: lapis est cognomine magnes
Decolor, obscurus, vilis: non ille repexam
Cæsariem Regum, nec candida virginis ornat
Colla, nec insigni splendet per cingula morsu:
Sed noua si nigri videas miracula saxi,
Tunc superat pulcros cultus, & quidquid Eois
Indus litoribus rubra scrutatur in alga.
Ex ferro meruit vitam, ferrique rigore
Vescitur: has dulces epulas, hæc pabula nouit.
Hinc proprias renouat vires: hinc fusa per artus
Aspera secretum seruant alimenta vigorem.

a. Concutiet C.
b. fulmina C.
c. veri C.

Hoc

Hoc absente perit, tristi morientia torpent
Membra fame, venásque sitis consumit apertas.
Mauors, sanguinea qui cuspide verberat vrbes,
Et Venus, humanas quæ laxat in otia curas,
Aurati delubra tenent communia templi.
Effigies non vna Deis: sed ferrea Martis
Forma nitet, Venerem magnetica gemma figurat.
Illis [a] *connubium celebrat de more sacerdos,* a.conubiū C.
Ducit flamma choros. festa frondentia myrto
Limina cinguntur, roseisque cubilia surgunt
Floribus, & [b] thalamos dotalis purpura velat. b.thalamū C.
Heic mirum consurgit opus, Cytherea maritum
Sponte rapit, cæliqúe toros imitata priores,
Pectora lasciuo flatu Mauortia nectit,
Et tantum suspendit onus, galeæque lacertos
Implicat, & viuis totum complexibus ambit.
Ille lacessitus longo spiraminis actu
Arcanis trahitur gemma de coniuge nodis,
Pronuba fit natura Deis, ferrúmque maritat
Aura tenax: subitis sociantur Numina furtis.
Quis calor infundit geminis alterna metallis
Fœdera? quæ duras iungit concordia mentes?
Flagrat anhela silex, & amicam saucia sentit
[c] *Materiam, placidosque chalybs cognoscit amores.* c.Materiē, C.
Sic Venus horrificum belli compescere Regem,
Et vultum mollire solet, cùm sanguine præceps
Æstuat, & strictis mucronibus asperat iras.
Sola feris occurrit equis, [d] *mollitque tumorem* d. soluitq; C.
Pectoris, & blando præcordia temperat igni.
Pax animo tranquilla datur, pugnásque calentes
Deserit, & rutilas declinat in oscula cristas.
Quæ tibi sæue puer non est permissa potestas?

Tu magnum superas fulmen, celóque relicto
Fluctibus in mediis cogis mugire Tonantem.
a. sensu C. *Iam gelidas rupes, viuóque carentia [a] sexu*
Membra feris: iam saxa tuis obnoxia telis,
Et lapides suus ardor agit, ferrúmque tenetur
Illecebris: rigido regnant in marmore flammæ.

III. APONVS.

FOns, Antenoreæ vitam qui porrigis vrbi,
Fatáque vicinis noxia pellis aquis,
Cùm tua vel mutis tribuant miracula vocem,
Cùm tibi plebeius carmina dictet honos,
Et sit nulla manus cuius non pollice ductæ
Testentur memores prospera vota notæ:
Nónne reus Musis pariter, Nymphisque tenebor,
Si t[illegible]citus soli prætereare mihi?
b. Ludibriũ quid enim fas est à vate C. Ald. [b] *Indictum neque enim fas est, tacitumq; relinqui*
Hunc qui tot [c] populis prouocat ore loqui.
c p[illegible] prouocat ora loqui? C. populus [illegible] uolit ore locũ. Ald.
Alto colle minor, paruis erectior aruis,
Conspicuo cliuus molliter orbe tumet.
Ardentis fecundus aquæ, quacumque cauernas
Perforat, offenso truditur igne latex.
Spirat putre solum, conclusa subter anhelo
Pumice rimosas perforat vnda vias.
Humida flammarum regio Volcania terræ
Vbera sulfureæ feruida regna plagæ.
Quis sterilẽ non credat humum? fumantia vernant
Pascua: luxuriat gramine cocta silex.
Et cùm sic rigido cautes feruore liquescant,
Contentus audax ignibus herba viret.
Præterea grandes effossi marmore sulci
Saucia longinquo limite saxa secant.
Herculei, sic fama refert, monstratur aratri
Semi-

Semita, vel casus vomeris egit opus.
In medio pelagi latè flagrantis imago,
Cærulus immenso panditur ore lacus,
Ingenti fusus spatio : sed maior in altum
Intrat, & arcanæ rupis inane subit.
Densus nube sua, tactúque immitis, & haustu :
Sed vitreis idem lucidus vsque vadis.
Consuluit natura sibi, ne [a] *tota niteret,* a. mersa lateret C.
Admisitque oculos, quò vetat ire calor.
Turbidus impulsu venti cùm spargitur aër,
Glaucáque fumiferæ terga serenat aquæ;
Tunc omnem liquidi vallem mirabere fundi,
Tunc veteres hastæ regia dona micant:
Quas inter nigræ tenebras obscurus arenæ
Discolor [b] *obruptum flumen hiatus agit.* b. abruptũ C.
Apparent intrà latebræ : quas gurges opacus
Implet, & abstrusos ducit in antra sinus.
Tunc montis secreta patent : qui flexus in arcum
Æquora pendenti margine summa ligat.
Viua coronatos adstringit [c] *sæua vapores,* c. scena C
Et leuis exili cortice terra natat,
[d] *Calcatúrque oneri numquam cessura virorum,* d. Calcatũmque C.
Sustentat trepidum fida ruina pedem.
Facta manu credas : sic [e] *leues circuit oras* e. lenes C
Ambitus, & tenuis, perpetuúsque riget.
Hærent stagna loco, plenas æquantia ripas,
Præscriptúmque timent [f] *exsilui sse modum.* f. trãnsiluisse C.
Quod superat, fluuius deuexa rupe volutus
Egerit, & campi dorsa recurua petit.
Deuehit exceptum natiuo spuma meatu :
In patulas plumbi labitur inde vias.
Nullo cùm strepitu madidis infecta fauillis

 Despu-

Despumat niueum fistula cana salem.
Multifidus dispergit opes, artémque secutus
Quà iussere manus, mobile torquet iter,
Et iunctos rapido [a] pontes subtermeat æstu,
Afflatósque vago temperat igne tholos.
Acriùs interiùs rauci cum murmure saxi
Spumeus eliso pellitur amne vapor.
Hinc pigras repetunt fessi sudore lacunas:
Frigora queis longæ damna dedere moræ.
Salue Pæoniæ largitor nobilis vndæ:
Dardanij salue gloria magna soli.
Publica morborum requies, commune medentum
Auxilium, præsens Numen, inemta salus.
Seu ruptis inferna ruunt incendia ripis,
Et nostro Phlegethon diuius orbe [b] calet:
Sulfuris in venas gelidus seu decidit amnis,
Accensúsque fluit, quod manifestat odor:
Siue pares flamas vndarum lance rependens,
Arbiter in fœdus mons elementa vocat;
Ne cedant superata sibi: sed legibus æquis
Alterius vires possit vtrumque pati.
Quidquid erit caussæ, quocumq; [c] remitteris ortu,
Non sine consilio currere certa fides.
Quis casum meritis adscribere talibus audet?
Quis negat auctores hæc statuisse Deos?
Ille pater rerum, qui sæcula diuidit astris,
Inter prima poli te quoque sacra dedit,
Et fragilem nostri miseratus corporis vsum
Telluri medicas fundere iussit aquas,
Parcarúmque colos exoratura seueras
Flumina laxatis emicuere iugis.
Felices, proprium qui te meruere coloni,

[a] fontes subteruehit C.

[b] latet:

[c] emitteris C.

Fas

Fas quibus est Aponum iuris habere sui.
Non illos terrena lues, corrupta nec Austri
Flamina, nec sæuo Sirius igne nocet.
Sed quamuis Lachesis lethali stamine damnet,
Inde sibi fata prosperiora petunt.
Quòd si fortè malus membris exuberat humor,
Languida vel nimio viscera felle [a] rubent: a. virēt: C. b. resecāt, C.
Non venas [b] reserant, nec vulnere vulnera sanāt, C.
Pocula nec tristi gramine mista bibunt.
Amissum lymphis reparant impunè vigorem,
Pacatúrque ægro luxuriante dolor.

NILVS. IIII.

Felix, qui Pharias proscindit vomere terras:
Nubila non sperat tenebris condentia cælum:
Nec grauiter flantes pluuiali frigore Coros
Inuocat, aut arcum variata luce rubentem.
Ægyptus sine nube ferax, imbrésque serenos
Sola tenet, secura poli, non indiga venti.
Gaudet aquis, quas ipsa vehit, Nilóque redundat.
Qui rapido tractu medius elapsus ab Austris,
c Flamiferæ patiens Zonæ, Cancríque calentis, c Flamigeræ C.
Fluctibus ignotis nostrum procurrit in orbem,
Secreto de fonte cadens, qui semper inani
Quærendus ratione latet: nec contigit vlli
Hoc vidisse caput: fertur sine teste creatus,
Flumina profundens alieni conscia cæli.
Inde vago lapsu, Libyam dispersus in omnem,
Aethiopum per mille ruit nigrantia regna,
Et loca continuo Solis damnata vapore
Irrorat, populísque salus sitientibus errat,
Per Meroën, Blemiásque feros, atrámque Syenen.
Hunc bibit effrenis Garamas, domitórque ferarum

a. Cãlcüs legit Scoba Collectan. ped. decad. v. Vide Plinium lib. vi. cap. xxix. & Melam lib. iii.

a Cirthæus, qui vaſta colit ſub rupibus antra,
Qui ramos ebeni, qui dentes vellit eburnos,
Et gens compoſitis crinem velata ſagittis.
Nec verò ſimiles cauſſas creſcentibus vndis
Vt tempus meruit: glacie non ille ſoluta,
Nec circumfuſo ſcopulis exuberat imbre.
Nam cùm triſtis hiems alias produxerit vndas,
Tunc Nilum retinent ripæ: cùm languida ceſſant
Flumina, tunc Nilus mutato iure tumeſcit.
Quippe quod ex omni fluuio ſpoliauerit æſtus,
Hoc Nilo natura refert, totúmque per orbem
Collectæ partes vnum reuocantur in amnem.

b. Quoque C.

b Cúmque die Titana Canis flagrantior armat,
Et rapit humores madidos, venásque calore
Compeſcit, radiisque potentibus æſtuat axis,
Nilo bruma venit, contraria tempora mundo.
Defectis ſolitum referens cultoribus æquor,
Effluit Ægeo ſtagnantior, acrior alto
Ionio, ſeſéque patentibus explicat aruis.
Fluctuat omnis ager. remis ſonuere nouales.
Sæpiùs æſtiuo iaceat cùm fortè ſopore,
Cernit cùm ſtabulis armenta natantia paſtor.

V. HYSTRIX.

AVdieram memorande tuas Stymphale volucres
Spicula vulnifico quondam ſparſiſſe volatu:
Nec mihi credibilis ferratæ fabula pinnæ
Viſa diu: datur ecce fides, & cognitus hyſtrix,
Herculeas affirmat aues. os longius illi
Aſſimilat porcum: mentitæ cornua ſetæ
Summa fronte rigent: oculis rubet igneus ardor;
Parua ſub hirſuto catuli veſtigia dorſo.
Hanc tamen exiguam miro natura tueri

Praeſi-

Præsidio dignata feram. stat corpore toto
Silua minax, iaculisque rigens in prælia crescit
Picturata seges, quorum cute fixa tenaci
Altera succrescit, alternantésque colorum
Cincta vices, spatiis intus nigrantibus, exit
In solidæ speciem [a] *pugnæ, tenuatáque furtim* a. pinnæ C.
Læuis in extremum sese producit acumen.
Sed non hæc acies ritu siluestris echini
Fixa manet: crebris propugnat iactibus vltrò,
Et longè sua membra regit, tortúmque per auras
Euolat excusso natiuum missile tergo.
Interdum fugiens Parthorum more sequentem
Vulnerat: interdum, positis velut ordine castris,
Terrificum densa mucrônem verberat vnda,
Et consanguineis hastilibus asperat armos.
Militat omne feræ corpus, vibratáque rauco
Terga fragore sonant, stimulis accensa tubarum.
Agmina collatis credas confligere signis;
Tantus in angusto strepitus furit. additur armis
Calliditas, [b] *partúsque sui timor, iráq; numquam* b. parcusque. *Ald.*
Prodiga telorum: cautè contenta minari,
Nec nisi seruandæ iactus impendere vitæ.
Error abest, certum sollertia destinat ictum,
Nil spatio fallente modum: seruátque tenorem c. regit. C.
Muta cutis, doctíque [c] *tegit conamina visus.*
Quis labor humanus tantum ratione sagaci
Proficit? eripiunt trucibus Gortynia capris
Cornua, subiectis eadem lentescere cogunt
Ignibus, intendunt taurinos [d] *mittere neruos,* d. viscera B.
Instruitur pinnis, ferróque armatur arundo.
Ecce breuis propriis munitur bestia telis,
Externam nec quærit opem. fert omnia secum:

Se pharetra, sese iaculo, sese vtitur arcu.
Vnum animal cunctis bellorum possidet artes.
Quod si omnis nostræ paulatim industria vitæ
Fluxit ab exẽplis: quidquid procul appetit hostem,
Hinc reor inuentum: morem hinc traxisse Cydonas
Bellandi, Parthósque retrò didicisse ferire,
Prima sagittiferæ pecudis documenta secutos.

VI. DE SENE VERONENSI.

a. patriis B.

FElix, qui [a] propriis æuum transegit in aruis;
Ipsa domus puerum quem vidit, ipsa senem:
Qui baculo nitens, in qua reptauit arena,
Vnius numerat sæcula longa casæ.
Illum non vario traxit fortuna tumultu,
Nec bibit ignotas mobilis hospes aquas.
Non freta mercator timuit, non classica miles:
Non rauci lites pertulit ille fori.
Indocilis rerum, vicinæ nescius vrbis,
Adspectu fruitur liberiore poli.
Frugibus alternis, non Consule computat annum:
Autumnum pomis, ver sibi flore notat.
Idem condit ager Soles, idémque reducit,
Metitúrque suo rusticus orbe diem.

b. germine C.

c. Aequæuum vidit

Ingentem meminit paruo qui [b] gramine quercum,
[c] Aequæuúmque videt consenuisse nemus.
Proxima cui nigris Verona remotior Indis,
Benacúmque putat litora rubra lacum.
Sed tamen indomitæ vires, firmisque lacertis
Aetas robustum tertia cernit auum.
Erret, & extremos alter scrutetur Iberos,
Plus habet hic vitæ, plus habet ille viæ.

IN

IN ALETHIVM QVAESTOREM. VII.

SIc non Aethiopum campos æstate pererrem,
Nec brumam Scythico sub Ioue nudus agam.
Sic non imbriferam noctem ducentibus Hædis,
Ionio credam turgida vela mari.
Sic non Tartareo Furiarum verbere pulsus,
Irati relegant carmina grammatici.
Nulla meos traxit petulans audacia sensus,
Liberior iusto nec mihi lingua fuit.
Versiculos fateor non cauta voce notaui,
Heu miser ignorans quam graue crimen erat.
Orpheos alij libros impunè lacessunt,
*Nec tua securum te Maro fama vehit.**
Ipse parens vatum princeps Heliconis Homerus
Iudicis excepit tela seuera notæ.
Sed non Virgilius, sed non accusat Homerus:
Neuter enim quæstor, pauper vterque fuit.
En moueo plausus, & pallidus omnia laudo,
Et clarum repeto térque quatérque sophos.
[a] *Intendat placidus tandem, flatúsque remittat,* — [a] Ignoscat C.
Et tuto recitet quodlibet ore placet.

DE MVLABVS GALLICIS. VIII.

ADspice morigeras Rhodani torrentis alumnas,
Imperio nexas, imperióque vagas,
Dissona quam varios flectant ad murmura cursus,
Et certas adeant voce regente vias.
Quamuis quæque sibi nullis discurrat habenis,
Et pateant duro libera colla iugo:
Ceu constricta tamen seruit, patiénsque laborum
Barbaricos docili concipit aure sonos.

Absen-

Absentis longinqua valent præcepta magistri,
Frenorúmque vices lingua virilis agit.
Hæc procul angustat sparsas, spargitque coactas,
Hæc sistit rapidas: hæc properare facit.
Læua iubet: læuo deducunt[a] *ordine*[b] *currum.*
Mutauit strepitum: dexteriora petunt.
Nec vinclis famulæ, nec libertate feroces,
Exutæ laqueis, sub ditione tamen.
Consensúque pares, & fuluis pellibus hirtæ
Esseda concordes multisonora trahunt.
Miraris, si voce feras pacauerit Orpheus,
Cùm pronas pecudes Gallica verba regant?

a. limite C.
b. gressum B.

IN CVRETIVM.

FAllaces vitreo stellas componere mundo,
Et vaga Saturni sidera sæpè queri,
Venturúmque Iouem pauris promittere nummis,
Cureti genitor nouerat Vranius.
In prolem dilata ruunt periuria patris,
Et pœnam meritò filius ore luit.
Nam spurcos auidè lambit meretricis hiatus,
Consumens luxu, flagitiísque domum.
Et quas fallacis collegit lingua parentis,
Has eadem nati lingua refudit opes.

IN EVMDEM.

SI tua Cureti penitus cognoscere quæris
Sidera, patre tuo certius ipse loquar.
Quod furis, aduersi dedit inclementia Martis.
Quòd procul à Musis, debilis Arcas erat.
Quòd turpem pateris iam cano podice morbum,
Femineis signis Luna, Venúsque fuit.
At triuit Saturnus opes. hoc prorsus in vno
Hæreo, quæ cunnum lambere caussa facit.

IN EVMDEM. XI.

SOrdidus ex humeris nodo dependet amictus,
Exercentur equis, & colla comantia pectunt.

DE APRO, ET LEONE. XII.

TOruus aper, fuluúsque leo coiere superbis
Viribus: hic setis, sæuior ille iuba.
Hunc Mars, hunc Cybele laudat. dominatur vterq;
Montibus. Herculeus sudor vterque fuit.

DE LOCVSTA. XIII.

HOrret apex capitis: medio fera lumine surgũt
Vertice. cognatus dorso durescit amictus.
Armauit natura cutem, dumíque rubentes
Cuspidibus paruis multis acuere rubores.

DE TORPEDINE. XIIII.

QVis non indomitam [a] miræ torpedinis artem a.diræ B.
[b] Audit, & emerito signatas nomine vires? b.audiit & merito C.
Illa quidem mollis, segníque [c] obnixa natatu c. obnoxia tactu C.
Reptat, & attritis vix languida serpit arenis.
Sed latus armauit gelido natura veneno,
Et frigus, quo cuncta rigent, armata medullis
Miscuit, & proprias hiemes per viscera duxit.
Naturam iuuat ipsa dolis, & conscia sortis
Vtitur ingenio, longéque extenta per algas
Hac confisa iacet: successu læta resurgit,
Et viuos impunè ferox depascitur artus.
Siquando vestita cibis incautior æra
Hauserit, & curuis frenari senserit hamis;
Non fugit, aut vano conatur vellere morsus;
Sed propius nigræ iungit se callida setæ,
Et meminit captiua sui, longeque per vndas
Pigra venenatis effundit flumina venis.

Per

Per setam vis alta meat, fluctúsque relinquit
Absentem victura virum: metuendus ab imis
Emicat horror aquis, & pendula fila secutus
Transit arundineos arcano frigore nodos,
Victricémque ligat concreto sanguine dextram.
Damnosum piscator onus, prædámque rebellem
Iactat, & amissa redit exarmatus habena.

XV. DE PHALERIS EQVI HONORII.

Accipe parua tuæ princeps venerande sororis
Munera quæ manibus texuit ipsa suis.
Dumq; auro phaleræ, gemmis dum frena renident,
Hac uterum zona cinge frementis equi.
Siue illum Armeniis aluerunt gramina campis;
Turbidus Argæa seu niue lauit Halys.
Sanguineo virides morsu versare smaragdos,
Et Tyrio dignum terga rubere croco.
O quantum formæ sibi conscius erigit armos,
Spargit & excussis colla superba iubis!
Augescit breuitas doni pietate Serenæ,
Quæ volucres etiam fratribus ornat equos.
Stamine resplendens, & mira textilis arte
Balteus, alipedis regia terga ligat.
Quem decus Eoo fratri, pignúsque propinqui
Sanguinis, Hesperio misit ab orbe soror.
Hoc latus adstringi velox optaret Arion:
Hoc proprium vellet cingere Castor equum.

XVI. DE CONCHA.

Trásferat huc liquidos fontes Heliconia Nais,
Et patulo conchæ diuitus orbe fluat.
Namque latex, doctæ qui lauerit ora Serenæ,
Vltrà Pegaseas numen habebit aquas.

DE MVNERIBVS HONORIO IMP. MISSIS. XVII.

NOn ſemper clypei metuendū gentibus orbem
Dilecto ſtudioſa parens fabricabat Achilli:
Lemnia nec ſemper ſupplex ardentis adibat
Antra Dei, nato galeam factura comantem:
Sed placidos etiam cinctus, & mitia pacis
Ornamenta dabat: bello quibus ille peracto
Conſpicuus Reges interfulgeret Achiuos.
Ipſa manu chlamydes oſtro texebat, & auro,
Frenaq; quæ volucrē Xanthum, Baliūq; [a] decernit, a. decerēt. C.
Æquore quæſitis [b] onerabat ſedula gemmis. b. ornabat C.
At tibi diuerſis princeps altiſſime certant
Obſequiis, ſocer en Stilico Mauortia confert
Munera, Barbaricas ſtrages, Rhenique triumphos:
Reginæ contenta modum ſeruare Serena,
In tua ſollicitas vrgens velamina telas.

DE EQVO HONORII. XVIII.

O Felix ſonipes, tanti cui frena mereri
Numinis, & ſacris licuit ſeruire lupatis:
Seu tua per campos vento iuba luſit Iberos:
Seu te Cappadocum gelida ſub valle natantem
Argææ lauere niues: ſeu læta ſolebas
Theſſaliæ rapido perſtringere paſcua ſaltu:
Accipe regales cultus, & crine ſuperbus
Erecto virides ſpumis perfunde ſmaragdos.
Luxurient tumido gemmata monilia collo,
Nobilis auratos iam purpura veſtiat armos.
Et medium te zona liget, variata colorum
Floribus, & caſtæ manibus ſudata Serenæ,
Perſarum gentile decus. ſic quippe laborat
Maternis ſtudiis, nec dedignatur equeſtres
Moliri phaleras, genero latura decorem.

XIX. DE CRYSTALLO.

Possedit glacies naturæ signa prioris:
Quæ fit parte lapis, frigora parte negat.
Sollers lusit hiems, imperfectóque rigore
Nobilior, mitis gemma tumescit aquis.

XX. DE EODEM.

Lymphæ, quæ tegitis cognato corpore lymphas,
Et quæ nunc estis, quæque fuistis aquæ,
Quod vos ingenium iunxit? qua frigoris arte
Torpuit, & maduit prodigiosa silex?
Quis tepor inclusus securas vindicat vndas?
Interior glacies quo liquefacta Noto?
Gemma quibus claustris arcano nobilis æstu
Vel concreta fuit, vel resoluta gelu?
Solibus indomitum glacies Alpina rigorem
Sumebat, nimio iam pretiosa gelu.
Nec potuit toto mentiri corpore gemmam:
Sed medio mansit proditor orbe latex.
Auctus honor, liquidi crescunt miracula saxi,
Et conseruatæ plus meruistis aquæ.
Adspice correptam splendenti fragmine venam,
Quà trahitur limes lucidiore gelu.
Hic nullum Boream, nec brumam sentit opacus
Humor, sed varias itque reditque vias.
Non illum constrinxit hiems, non Sirius axis:
Ætatis spatium non tenuauit edax.
Clauditur immunis conuexo tegmine riuus,
Duratisque vagus fons operitur aquis.
Nónne vides, proprijs vt spumet gemma lacunis,
Et refluos ducant pocula bina sinus?
Vdáque pingatur radiis obstantibus Iris,
Secretas hiemes sollicitante die?

Mira

Mira silex, mirúsque latex, qui flumina vincit,
Et lapis est merito, quod fluit, & lapis est.
Dum crystalla puer contingere lubrica gaudet,
Et gelidum tenero pollice versat onus;
Vidit perspicuo deprensas marmore nymphas,
Dura quibus solis parcere nouit hiems:
Et siccum relegens labris sitientibus orbem,
Irrita quæsitis oscula figit aquis.
Marmoreum nec sperne globum: spectacula transit
Regia, nec rubro vilior iste mari.
Informis glacies, saxum rude, nulla figuræ
Gratia: sed raras inter habetur opes.

IN SPHAERAM ARCHIMEDIS. XXI.

IVpiter in paruo cùm cerneret æthera vitro,
Risit, & ad Superos talia dicta dedit.
Huccine mortalis progressa potentia curæ?
Iam meus in fragili luditur orbe labor.
Iura poli, rerúmque fidem, [a] legémque virorum, a. legésque Deorum. *Ald.*
Ecce Syracusius transtulit arte senex.
Inclusus variis famulatur spiritus astris,
Et viuum certis motibus vrget opus.
Percurrit proprium, [b] mentitur Signifer annum, b. metitur B.
Et simulata nouo Cynthia mense redit.
Iamque suum voluens audax industria mundum
Gaudet, & humana sidera mente regit.
Quid falso insontem tonitru Salmonea miror?
Æmula naturæ parua reperta manus.

DE BYRRHO, ET CASTOREO. XXII.

NOminis vmbra manet veteris: nam dicere Byrrhum,

a. vitet, C. *Si Castor[a] niteat, Castoreum nequeo.*
b. quis C. *Sex emtus solidis, [b] quid sit iam scire potestis:*
Si mihi nulla fides, credite vel pretio. 4

XXIII. IN SEPVLCRVM SPECIOSAE.

PVlcris stare diu Parcarum lege negatur.
Magna repētè ruunt: summa cadunt subitò.
Heic formosa iacet Veneris sortita figuram,
Egregiúmque decus inuidiam meruit. 4

XXIIII. DE BALNEIS QVINCTIANIS.

FOntibus in liquidis paullum requiesce viator,
Atque tuum rursus carpe refectus iter.
Lympharum dominum nimium miraberis hospes,
Inter dura viæ balnea qui posuit. 4

XXV. DESCRIPTIO PORTVS ZARINENSIS.

VRbs in conspectu montana cacumina velat,
Tranquillo prætenta mari: ducentia portum
Cornua, pacatas remouent Aquilonibus vndas.
Heic exarmatum terris cingentibus æquor
Clauditur, & placidam discit seruare quietem. 5

XXVI. AD AETERNALEM.

QVidquid Castalio de gurgite Phœbus anhelat,
Quidquid fatidico mugit cortina recessu,
c. sunt C. *Carmina [c] fert: sed verba negāt communia Musæ.*
Carmina sola loquor, sic me meus implet Apollo. 4

XXVII. DESCRIPTIO ARMENTI.

NOn tales quondam species tulit armentorum
Tellus tergemino subdita Geryoni.
Non t les Clitúmne lauas in gurgite tauros,
Ta peio referant quos pia vota Ioui.

Non

Non tales Tyrias sparsisse iuuencus arenas
Dicitur, optatum quando reuexit onus.
Non Cretæus ager, nec amati conscia tauri
Cnossos, nec similes pauerit Ida feras.
Ipse & dispariles monstro diffusus in artus,
Qui crimen matris condidit ore nouo.
Cres puer haud talem potuisset reddere formam,
Portassent totum si fera membra patrem.

DESCRIPTIO INSVLAE. XXVIII.

EST procul ingenti regio summota recessu
Insula, quæ resides fluctus mitescere cogit.
In longum producta latus, fractásque per undas
Ardua tranquillo curuantur brachia portu.

DE IRACVNDO. XXIX.

IN iaculum quodcumq; [a] ferit dementia mutat, [a] gerit C.
Omnibus armatur rabies pro cuspide ferri.
Cuncta volant, dum dextra ferox in vulnere sæuit.
Pro telo geritur quidquid suggesserit ira.

DE QVADRIGA MARMOREA. XXX.

QVis dedit innumeros vno de marmore vultus?
Surgit in aurigam currus, paribúsque lupatis
Vnanimes frenantur equi. quos forma diremit,
Materies [b] cognata tenet, discrimine nullo. [b] Frenat C.
Vix redit in currum: ducuntur ab axe iugales:
Ex alio se quisque facit. quæ tanta potestas?
Vna silex tot membra ligat, ductúsque per artem
Mons patiens ferri varios mutatur in artus.

DE POLYCASTE, ET PERDICE. XXXI.

QVid non sæuus amor flamarũ [c] munere cogit? [c] numine cogat: C.
Sanguinis affectum mater amare timet.

Pectore dum niueo miserum tenet anxia nutrix,
Illicitos ignes iam fouet ipsa parens.
Vltrices pharetras tandem depone Cupido. 5
Consule iam Venerem, forsan & ipsa dolet.

XXXII. IN PODAGRVM.

QVæ tibi cum pedibus ratio? quid carmina culpas?
Scandere qui nescis, versiculos laceras.
Claudicat hic versus, hæc, inquit, syllaba nutat,
Atque nihil prorsus stare putat podager. 4

XXXIII. AD MAXIMVM.

DVlcia dona mihi tu mittis Maxime semper,
Et quidquid mittis, mella putare decet. 3

XXXIIII DE PAVPERE AMANTE.

PAupertas me sæua domat, dirúsque Cupido:
Sed toleranda fames, non tolerandus amor. 2

DE EODEM.

ESuriens pauper telis incendor amoris:
a deligo Ald. *Inter vtrumque malum* [a] *diligo pauperiem.* 2

XXXV. DE AMPHINOMI, ET ANAPII PIORVM FRATRVM STATVIS.

ADspice sudantes venerando pondere fratres,
Diuino meritos semper honore coli.
b. Iusta C. [b] *Lustra quibus rapidæ cessit reuerentia flamæ,*
Et mirata vagas reppulit Ætna faces.
Complexi manibus fultos ceruice parentes,
Attollant vultus, accelerentque gradus. 5
Grandæui gemina sublimes prole feruntur,
c cara Ald. *Et* [c] *clara natos implicuere mora.*
Nónne vides, vt sæua senex incendia monstret?

Vt

Vt trepido genitrix inuocet ore Deos?
Erexit formido comam, pérque omne metallum
Fusus in attonito palluit ore [d] color.
In iuuenum membris animosus cernitur horror,
Atque oneri metuens, impauidúsque sui.
Reiectæ vento chlamydes. dextram erigit ille,
Contentus læua sustinuisse patrem.
Ast illi duplices in nodum colligit vlnas,
Cautior in sexu debiliore labor.
Hoc quoque præteriens oculis ne fortè relinquas,
Artificis tacitæ quod meruere manus.
Nam consanguineos eadem cùm forma figuret,
Hic propior matri, fit tamen ille patri.
Dissimiles [e] annos solertia temperat artis:
Alter in alterius redditur ore parens.
Et noua germanis paribus discrimina præbens,
Diuisit vultus cum pietate faber.
O bene naturæ memores documenta supernæ
Iustitiæ, iuuenum numina, vota senum:
Qui spretis opibus medios properastis in ignes
Nil præter sanctam tollere canitiem.
Haud equidem immeritò tantas virtute repressas
Enceladi fauces obriguisse reor.
Ipse redundantem frenauit Mulciber Ætnam,
Læderet exempli ne monumenta pij.
Senserunt elementa fidem, pater affuit æther,
Terráque maternum sedula iuuit onus.
Quòd si notus amor prouexit in astra Lacones,
Æneam Phrygio raptus ab igne pater:
Si vetus Argolicos illustrat gloria fratres,
Qui sua materno colla dedere iugo:
Cur non Amphinomo, cur non tibi fortis [f] Anapi

d. tremor C. ære tremor Ald.

e. animos P.

f Vide Mariangeli Diatribam in Ausonium.

Æternum Siculus templa ditauit honos?
Plura licet summæ dederit Trinacria laudi,
Nouerit hoc maius se genuisse nihil.
Nec doleat damnis, quæ deuius intulit ardor:
Nec gemat exustas igne furente domos.
Num potuit pietas flama cessante probari?
Emtum est ingenti clade perenne decus.

XXXVI. DE THEODORO ET HADRIANO.

MAllius indulget somno noctésque, diésque:
Insomnis Pharius, sacra profana rapit.
Omnibus hoc Italæ gentes, exposcite votis,
Mallius vt vigilet, dormiat vt Pharius.

XXXVII. IN SIRENAS.

DVlce malum pelago Siren, volucresq; puellæ,
Scyllæos inter fremitus, auidamq; Charybdin,
Musica saxa fretis habitabant dulcia monstra.
Blanda pericla maris: terror quoq; gratus in vndis
Delatis licet huc incumberet aura carinis,
Implessént que sinus venti de puppe ferentes.
Figebat vox vna ratem: nec tendere certum
Delectabat iter reditus, odiúmque iuuabat:
Nec dolor vllus erat, mortem dabat ipsa voluptas.

XXXVIII IN IACOBVM MAGISTRVM EQVITVM.

PEr cineres Pauli, per cani limina Petri,
Ne laceres versus dux Iacobe meos.
a. sustentet *Sic tua pro clypeo [a] defendat pectora Thomas,*
Et comes ad bellum Bartholomæus eat.
Sic ope sanctorum non Barbarus irruat Alpes:
Sic tibi det vires sancta Susanna suas.
Sic quicumque ferox gelidum tranauerit Istrum,

Mer-

Mergatur: volucres ceu Pharaonis equi.
Sic Geticas vltrix feriat romphæa cateruas,
Romanásque regant prospera tela manus.
Sic tibi det moriens [a] magnos conuiua [b] triumphos,
' Atque tuam vincant dolia fusa sitim.
Sic numquam hostili maculetur sanguine dextra,
Ne laceres versus dux Iacobe meos.

a. magnũ C.
b. triumphum, C.

*DAMASI DE CHRISTO SERVATORE ELOGIVM.

*Georg. Fabricius li. Poëtarum veterum Christianorum hoc carmē Damaso attribuit.

CHriste potens rerum redeuntis conditor æui,
Vox summi, sensusq; Dei: quem fudit ab alta
Mente Pater, tantique dedit consortia regni.
Impia tu nostræ domuisti crimina vitæ,
Passus corporea mundum vestire figura,
Affarique palam populos, hominémque fateri:
[c] Quēq; vtero inclusum Mariæ, mox numine viso
Virginei tumuere sinus, innuptáque mater
Arcano [d] stupuit compleri viscera partu,
Auctorem paritura suum. mortalia corda
Artificem [e] texere poli, mundíque repertor,
Pars fuit humani generis, latuitque sub imo
Pectore, qui totum latè complectitur orbem,
Et, qui non spatiis terræ, non æquoris [f] vnda,
Nec capitur cælo, paruos confluxit in artus.
Quin & supplicij nomen, nexúsque subisti,
Vt nos subriperes letho, mortémque fugares
Morte tua: mox ætherias euectus in auras,
Purgata [g] repetens lætum te luce parentem
Augustum foueas, festis vt sæpè diebus
Annua sinceri celebret ieiunia sacri.

c. Quem verbo. Ald.
d. obstupuit. Fabricius.
e. fudere B.
f. vndis Fabricius.
g. reparans Fabricius.

LAVS CHRISTI.

PRoles vera Dei, cunctisque antiquior annis,
Nunc genitus, qui semper eras, lucisq; repertor,
Antè tuæ matrisque parens: quem misit ab astris
Æquæuus Genitor, verbique in semina fusum
Virgineos habitare sinus, & corporis arcti
Iussit inire vias, paruáque in sede morari:
Quem sedes non vlla capit: qui lumine primo
Vidisti quidquid mundo nascente crearas.
Ipse opifex, opus ipse tui, dignatus iniquas
Ætatis sentire vices, & corporis huius
Dissimiles perferre modos, hominémque subire,
Vt possis monstrare Deum, ne lubricus error,
Et decepta diu varij sollertia mundi,
Pectora tam multis sineret mortalia sæclis
Auctorem nescire suum. te conscia partus
Mater, & attoniti pecudum sensere timores.
Te noua sollicito lustrantes sidera visu,
In cælo videre priùs: luménque secuti,
Inuenere Magi. tu noxia pectora soluis,
Elapsásque animas in corpora functa reducis,
Et vitam remeare iubes. tu lege recepti
Muneris, ad Manes penetras, mortisque latebras
Immortalis adis. nasci tibi nam fuit vni
Principium, finisque mori: sed nocte refusa,
In cælum, patrémque redis, rursúsque perenni
Ordine, purgatis adimis contagia terris.
Tu solus, Patrisque comes: tu Spiritus insons,
Et toties vnus, triplicique in nomine simplex.
Quid, nisi pro cunctis, aliud? quis credere possit,
Te potuisse mori, poteras qui reddere vitam?

MIRACVLA CHRISTI.

ANgelus alloquitur Mariã, quò præscia verbo
Concipiat, salua virginitate, Deum.
Dant tibi Chaldæi prænuntia munera Reges,
Myrrham homo, rex aurũ, suscipe thura Deus.
Permutat lymphas in vina liquentia Christus:
Quo primùm facto se probat esse Deum.
Quinque explent panes, pisces duo, millia quinque:
Et Deus ex paruo plus superesse iubet.
Editus ex vtero cæcus noua lumina sensit,
Et stupet ignotum se meruisse diem.
Lazarus è tumulo, Christo inclamante, resurgit,
Et duræ mortis lex resoluta perit.
Nutantem quatit vnda Petrũ: cui Christus in alto
Et dextra gressus firmat, & ore fidem.
Exsanguis Christi contingit femina vestem:
Stat cruor in venis: fit medicina fides.
Iussus post multos graditur paralyticus annos,
Mirandum, lecti portitor ipse sui.

FINIS.

CLAVDIANI MAMERTI, CONTRA POETAS VANOS AD COLLEAM, CARMEN.

Vide Geor. Fabricij Annot. in Poëtas Christianos.

IAM mihi polliceor sacris tua carmina libris
Condere, téque Dei flamatum nomine Christi,
Ora soluturum summo facunda Parenti.
Incipe diuinis tantùm dare pectora rebus,
Subreptósque Deo sensus attollere terra:
Mox oculis cælo noua lux orietur aperto,
Intrabitque sacer tacito per operta meatu
Spiritus, & læto quatiet tua viscera flatu.
Eia agè tende chelym, [a] fecundum concute pectus,
Magna mouens: abeat solitis impensa facultas
Carminibus: maior rerum tibi nascitur ordo.
Non modò iudicium Paridis, nec bella Gigantum
Falsa canas: fuerat puerili lusus in æuo
Iste tuus; quondam decuerunt ludicra paruum.
Nunc animis grauior, quantum prouectior annis
Aspernare leues maturo corde Camenas,
Et qualem castis iam congrua moribus ætas,
Atque tui specimen venerabile postulat oris,
Suscipe [b] materiam: diuinos concipe sensus.
Si decus è falsis aliquod, noménque tulisti,
De vacuis magnum rebus, cùm ficta vetustis
Carminibus caneres, vel cùm terrena referres
Gesta

a. & fecundum P.

b. materiam, & F.

Gesta triumphantum laudans insignia Regum:
Non equidem ex illis tu laudem sumere dignas,
Quos magis ornabas opulenti munere verbi.
Quantò maior ab his cedit tibi gloria cœptis,
In quibus & linguam exercens, mentem quoque sanctam
[a] *Erudies, laudémque simul, vitámque capesses!* a. erudiens P.
Dúmque leges catus, & scribes miracula summi
Vera Dei, propior disces & carior ipsi
Esse Deo: quem dum credens miraris, amare b. rectè illabere P.
Incipies, & amando [b] *Deum redamabere Christo.* c. vanæ F.
Hactenus illa tuæ [c] *vanos tuba vocis in usus* d. Personuit vanos F.
[d] *Persona, diuinos modò* [e] *celsiùs intonet actus,*
Nosse [f] *moues caussas rerum, & primordia mundi,* e. celsior intonat P.
Ne vagus innumeros, Epicuri somnia, mundos, f. magis F.
Quos atomis demens per inane parentibus edit,
Irritus in vacuum spatiato pectore quæras.
Legifer antiquo venerandus nomine Moses,
Compositum prima repetens ab origine mundum,
Instituente Deo, curas tibi soluet inanes,
Formatumq; hominem limo, & spiramine sacro
Afflatum referens, cuius sis munere cunctis
Celsior in terra spirantibus, ipse docebit.
[g] *Nec te, ceu lapides Pyrrhæ, argillámve Promethei* g. Nen P.
Contemnas, quem summa manus vultúque, animóque
Sublimem, & propria dignatus imagine finxit.
Cognosces itidem, ne pergas tradere fatis
Arbitrium nostri, quæ nos sententia letho
Vinxerit, & cuius vitam sub lege trahamus.
Si mentem cælo iacis altiùs, & super astra
Scire cupis quid sit, vel quid fuerit prius æuo,

Et

Et mundo, & seclis, docet ulteriora Ioannes.
Principio verbum, inquit, erat, Deus obside verbo
Gaudebat, verbúmque Dei simul, & Deus idem
Verbum erat. hoc verbum est, sine quo nihil, omnia per quod
Facta vigent, quod cuncta regit, cui subdita parent
Omnia, & æterno natura omnis famulatu,
Strata Deo geniti nomen genitoris adorat,
Cunctáque per Gentes in maiestate paterna
Regnantem Dominum iam lingua fatetur Iesum.
Nomine quo fundata salus stat nostra, fidésque
Nititur, æternæ tendens in sæcula vitæ.
Huius diuino mortales munere fulti,
Assequimur fragilem castis euincere factis
Naturam, & rigidæ disrumpere vincula mortis,
Et non corporeis in corpore legibus uti,
Sectantes diuina Dei vestigia Christi,
Mente animũ, corpúsq; sacris moderãte sub armis.
Mens quoniam subiecta Deo, capit arma salutis,
Inq; animam carnémq; suam regnũ obtinet, & fit
Iure potens homo quisque sui: qui deditus uni
Æternum Domino, proprios regnator in artus
Efficitur, vitiis inuictus, & osor iniqui:
Fortior aduersis virtutibus, ordine iusto
Verus homo: quia mente potens, in qua rationis
Lumen habet, famulos nullo certamine sensus
Temperat, & placidis sua pectora flectit habenis.
Tu, cui mens generosa superni seminis igne
Ardet, in ætherios animo conscende recessus,
Et gremio Domini caput insere: mox inhianti
Profiua lacte sacro largus dabit vbera Christus,
Diuinóque tuam perfundet lumine mentem,

Vt

Vt videas, pulſa caligine, magna tremendi
Iura Dei: quibus omniparens ſapientia Chriſtus,
In ſeſe ipſe manens, ſemper nouat omnia rerum,
Atque vt vult operum Deus arbiter ipſe ſuorum
Continet, & mutat ſpecies, & tempora vitæ
Porrigit, aut retrahit, cælum, mare, ſidera, ventos
Qua fecit virtute, regens: docet exitus ingens
Ægypti, merſúsque mari refluente tyrannus.
Et prius ipſe graues elementa per omnia motus
Expertus: quē cuncta tremunt, cui cūcta miniſtrēt:
Tempore namque vno tellus communis habebat
Iudæos, quæ ſola Deo tunc læta fuit gens:
Et tamen illa Dei grauis hoſtibus ira ſuperbis,
Permiſtos inter populos diſcreta cucurrit.
Iam ſcio non dices, quòd Fors incerta procellas,
Et mare caſus agat, mare, cùm diſcedere iuſſum,
Diſceſſiſſe legas, ſiccamq́ue rigentibus vndis
Inter aquas patuiſſe viam, rurſúsque ſolutum
Æquor, ad imperium ſancti, virgamq́ue prophetæ,
In liquidos remeaſſe ſinus. in vtroque maris vis
Paruit, vt ſanctis iter, & vindicta daretur.
Quid profugus Tharſum vates: quem ſorte pericli
In mare deiectum ſpatioſo bellua rictu
Cepit, & innocuum vaſta ructauit ab aluo?
Nónne docet ditione Dei, mare & aſtra moueri?
Namq. Deum fruſtrà fugiens, quē cuncta tenētem
Nemo fugit, mouit cæli ſimul & maris iras.
Omnipotentis enim Domini natura, rebellem
Cognoſcens, timuit per ſe quaſi conſcia tutum
Ferre reum, & vētis fugitiuum vinxit, & vndis.
Iſte propheta Deo lectus terrere minaci
Peccantes monitu populos, poſtquam graue dixit
Exi-

Exitium, fregitque reos, auertit & iras
Numinis, impenso lauit sua crimina fletu,
Extremúmque diem fugit bene versa Niniue.
Num rex ille habuit fatum, qui morte propinqua
Orauit Dominum, quem leges nouerat vnum
Flectere posse suas, consumtum vt tenderet æuum
Longiùs, & meruit tria ducere lustra superstes
Annis ipse suis, & non sua viuere sæcla?
Nunc tria miremur texentem fata Platonem,
Aut Arati numeros, & picta Manethonis astra?
Dicant quæso vbi tunc rapidas nascentibus horas
Ponebant, & quæ quibus ibant sidera signis,
a.4.Reg. 20. *Cùm pius [a] Ezechias, fidei virtute precatus,*
b.casus, B. *Verteret astrorum [b] cursus, cæliq́ue meatus*
Turbaret, iussi retroacto lumine Solis?
Vel ducis imperio sancti, cùm sisteret idem
c. Solem nocte, vt F. *Dilata [c] Sol nocte diem victoria sacri*
d. Librans, F. *Profligaretur populi, stetit orbe recurso*
[d] Libra poli, vt magnos caperet lux aucta triũphos?
Quid soboles, virtusq́; Dei, & sapientia Christus?
Nónne satis vanis curas erroribus aufert,
Nosq́ue simul monitis, & factis edocet, vnum
Cuncta Deũ regere, & nihil vt sine mẽte putemus
Principis esse Dei, dicens, non arbore frondem,
Aëre non volucrem sine iussu decidere, &, cùm
Omnipotens verbo sternit mare, vel pede calcat,
e. mortes F. *Et verbo [e] morbos abigit, vel Dæmonas vrget,*
f. exanimes F. *Aut reduces animas in corpora sancta remittit,*
Iámque diu [f] exanimos tumulis iubet ire reclusis,
Integrátque putres vita remeante sepultos.
Nónne potestatem propriam satis indicat auctor,
Qui solus naturam omnem, vitámque gubernat?
His,

His, precor, his potiùs studiumq́; operamq́; legendis,
Scribendisque voue: cane grandia cœpta Tonantis:
Scribe creatarum verbo primordia rerum,
Et Chaos ante diem, primaque crepuscula lucis,
Quæque dehinc variis elementa per omnia sæclis
Dicta, vel acta Deo, per sancta volumina disces,
Quæ docuit tabulis legalibus indita Moses,
Aut Euangelici quæ lex noua testamenti
Signat, operta priùs retegens mysteria [a] *Christi:* a. Christi.
Tunc te diuinum verè memorabo poëtam,
Et quasi dulcis aquæ potum tua carmina ducam,
Cùm mihi nectareos summis à fontibus haustus
Præbebunt, dominum rerum recinentia Christum,
Atque tuam pollere Deo testantia mentem,
Vt simul oris opes à te, mentisque capessam,
Et quem cognato iunctum mihi fœdere lætor,
Gratuler [b] *& sancta sub relligione propinquum,* b. hanc F.
Nec cum mortali soluendis corpore vinclis
Perpetuo sanctum complectar pignore fratrem.

FINIS.